

**gemeente
Midden-Groningen**

Programmabegroting 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	6
Begroting in één oogopslag	6
Samenstelling college en gemeenteraad	7
2. Programma's	11
2.1 Dorpen en wijken	11
2.1.1 Het versterken van de sociale cohesie	11
2.1.2 Deelname aan het maatschappelijk leven	13
2.1.3 Sport en bewegen	17
2.1.4 Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven	20
2.1.5 Fysieke leefbaarheid	22
2.1.6 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)	25
2.1.7 Financieel overzicht Dorpen en wijken	27
2.2 Sociaal	30
2.2.1 Gezondheid	31
2.2.2 Welzijn	33
2.2.3 Wmo	36
2.2.4 Jeugd, jeugdgezondheidszorg en onderwijs	38
2.2.5 Participatiewet	41
2.2.6 Schuldhelpverlening	44
2.2.7 Toegang, ondersteuning en sociale basis	46
2.2.8 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)	47
2.2.9 Financieel overzicht Sociaal	49
2.3 Fysieke leefomgeving	52
2.3.1 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit	53
2.3.2 Wonen	56
2.3.3 Werken	60
2.3.4 Energie en duurzaamheid	63
2.3.5 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)	67
2.3.6 Financieel overzicht Fysieke leefomgeving	67
2.4 Dienstverlening	69
2.4.1 Bestendigen van optimale dienstverlening	70
2.4.2 Financieel overzicht Dienstverlening	74
2.5 Herstel en perspectief	75
2.5.1 Herstelagenda	75
2.5.2 NPG - Hart voor Midden-Groningen	77
2.5.3 Sociale en Economische Agenda	81
2.5.4 Isolatieaanpak	82
2.5.5 Financieel overzicht Herstel en perspectief	83
2.6 Bestuur en bedrijfsvoering	85
2.6.1 Bestuur en bedrijfsvoering	85

2.6.2 Verplichte beleidsindicatoren (BBV).....	87
2.6.3 Financieel overzicht Bestuur en bedrijfsvoering.....	88
3. Paragrafen.....	90
3.1 Bedrijfsvoering.....	90
3.2 Lokale heffingen.....	92
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	96
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen.....	101
3.5 Financiering.....	103
3.6 Verbonden partijen.....	105
3.7 Grondbeleid.....	109
3.8 Wet open overheid (Woo).....	110
4. Uiteenzetting financiële positie.....	112
4.1 Overzicht baten en lasten per programma.....	112
4.2 Overzicht baten en lasten per taakveld.....	113
4.3 Structureel evenwicht.....	115
4.4 Geprognosticeerde balans 2027-2030.....	120
4.5 EMU-saldo.....	121
4.6 Arbeidskosten gerelateerde verplichting.....	121
4.7 Overzicht investeringen.....	122
4.8 Overzicht reserves en voorzieningen.....	124
4.9 Algemene dekkingsmiddelen.....	131
4.10 Subsidies.....	131

1. Inleiding

Begroting in één oogopslag

Begroting 2027 in één oogopslag

Waar komt het geld vandaan en waar geven we het aan uit?

 Inkomsten Waar komt het geld vandaan?		Bedragen x € 1.000
 Rijk		€ 250.873
Uitkeringen		€ 212.610
Inkomensondersteuning		€ 38.263
 Andere inkomstenbronnen		€ 51.140
Opbrengsten uit grondverkoop		€ 8.638
Verhuur		€ 1.922
Overig		€ 40.580
 Lokale heffingen		€ 49.902
Onroerendezaakbelasting (OZB)		€ 27.132
Rioolheffing		€ 6.848
Afvalstoffenheffing		€ 9.796
Toeristenbelasting		€ 550
Overig		€ 5.576
Totale inkomsten		€ 351.916
 Uitgaven Waar gaat het geld naartoe?		Bedragen x € 1.000
 Jeugd en gezondheid		€ 50.488
 Inkomensondersteuning		€ 48.444
 Bestuur en dienstverlening		€ 47.376
 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)		€ 33.519
 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		€ 31.780
 Samenkracht en burgerparticipatie		€ 30.140
 Herstel en perspectief		€ 29.389
 Milieubeheer, afval en riolering		€ 19.603
 Economische ontwikkeling		€ 17.710
 Onderwijs		€ 10.546
 Openbaar groen en openlucht recreatie		€ 8.486
 Cultuur		€ 8.012
 Integrale veiligheid		€ 7.727
 Sport en vrije tijd		€ 6.666
 Overig		€ 1.254
Totale uitgaven		€ 351.140
 Gemeentelijke tarieven in 2027 Voor een gemiddeld huishouden		
OZB		€ 648
Afvalstoffenheffing		€ 349
Rioolheffing		€ 215
 Resultaat 2027 Bedragen x € 1.000		
€ 776 (positief resultaat)		

Samenstelling college en gemeenteraad

Samenstelling College

Portefeuilleverdeling

Burgemeester Erica van Lente

Openbare orde en veiligheid
Bedrijfsvoering
Regionale samenwerking en Lobby-agenda
Interbestuurlijk toezicht
Discriminatiebeleid

Wethouder Lianna Bogema (Gemeentebelangen)

Ruimtelijke ontwikkeling
Wonen
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Vastgoed
Grondbedrijf

Wethouder voor: Noorderpark, Westerpark, Zuiderpark, Oosterpark, Vosholen, Boswijk, Margrietpark en Noordoost Sappemeer

Wethouder Evert Offereins (VVD)

Financiën
Belastingen
Wmo, Welzijn en Ouderenbeleid
Jeugdzorg
Transformatie Kwartier (coördinatie)
Gezondheid

Wethouder voor: Foxhol en Foxham, Spoorstraat-Kieldiep, Martenshoek, Gorecht, Woldwijck, De Dreven, Hoogezand centrum

Wethouder Niels Joostens (ChristenUnie)

Nij Begun
Gevolgen gas- en zoutwinning
Erfgoed
Snel internet
Nationaal Programma Groningen (inclusief coördinatie dorpsplannen)
Participatie

Wethouder voor: Kiel-Windeweer, Kalkwijksterlint, Tripscompagnie, Muntendam, Meeden, Zuidbroek

Wethouder Yannick Lutterop (D66)

Economie
Onderwijs
Energietransitie
Duurzaamheid
LEADER+
Natuur en Landschap
Landbouw

Wethouder voor: Overschild, Steendam, Tjuchem, Hellum, Schildwolde en Siddeburen

Wethouder Marieke Bos – Wu (BBB)

Vrijetijdseconomie
Asiel, statushouders en Oekraïense ontheemden
Cultuur
Participatie en inkomen (inclusief Midwerk)
Arbeidsmarkt
Dienstverlening

Wethouder voor: Harkstede, Scharmer, Lageland-Luddeweer, Kolham, Westerbroek en Waterhuizen, Meerwijck en Kropswolde

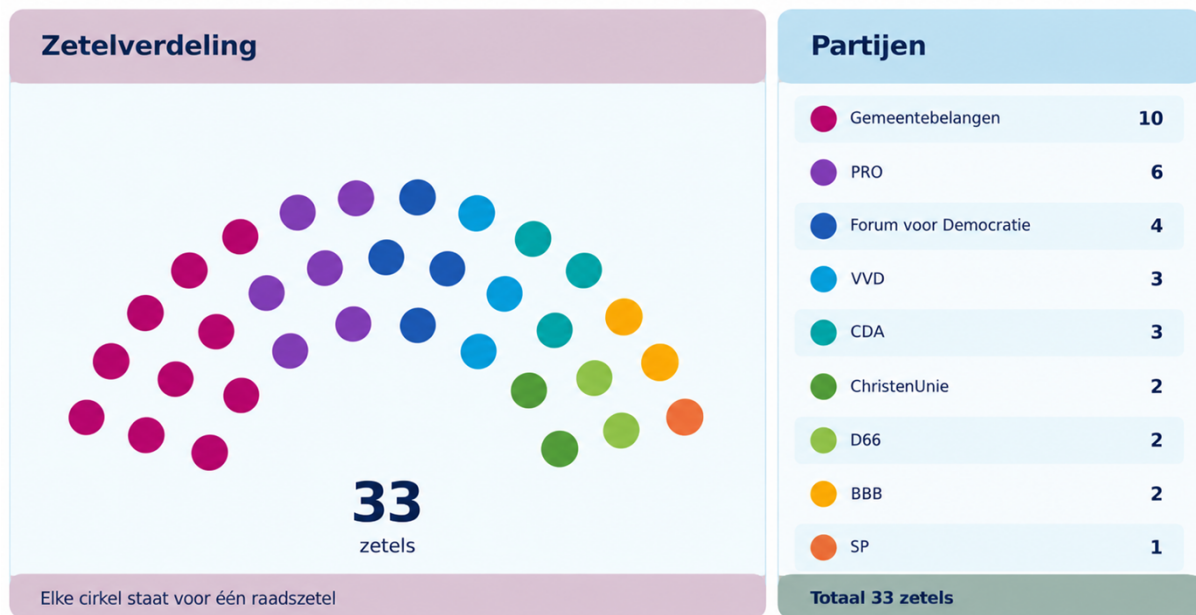

Wethouder Hendrik Loots (Gemeentebelangen)

Mobiliteit
Beheer Openbare Ruimte
Sport en Sportaccommodaties
Afval en Milieu
Dorpen en Wijken (inclusief dorpshuizen)
Gebiedsgericht werken
Archeologie

Wethouder voor: Slochteren, Froombosch, Woudbloem en Noordbroek

Samenstelling Gemeenteraad

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2027. Het is de eerste begroting waarin we uitvoering geven aan het coalitieakkoord 'Samen bouwen aan morgen 2026-2030'. Daarmee zetten we de eerste stappen in de uitvoering van de koers voor deze bestuursperiode. Midden-Groningen is een gemeente met kansen en tegelijkertijd stevige opgaven. We willen die kansen benutten en keuzes maken die merkbaar zijn voor onze inwoners. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar wat nodig én uitvoerbaar is. Niet alles kan tegelijk en niet iedere plek vraagt om dezelfde aanpak.

Woningbouw heeft de komende jaren hoge prioriteit. De vraag naar woningen is groot en daarom willen we meer tempo maken. Dat vraagt niet alleen om voldoende plannen, maar ook om voldoende capaciteit om deze plannen daadwerkelijk te realiseren. Tegelijk kijken we naar de ontwikkeling van onze gemeente als geheel. De komst van de Nedersaksenlijn biedt nieuwe mogelijkheden voor de bereikbaarheid en ontwikkeling van Midden-Groningen. In onze dorpen en wijken bouwen we ondertussen verder op het gebiedsgericht werken. We sluiten daarbij aan bij wat lokaal speelt en geven inwoners ruimte om mee te denken over hun eigen leefomgeving. Ook cultuur, erfgoed en recreatie dragen bij aan aantrekkelijke en levendige dorpen en aan de ontwikkeling van onze gemeente. Dat betekent ook dat we niet overal hetzelfde hoeven te doen, maar onze inzet richten op wat een dorp, wijk of gebied nodig heeft.

Voor onze economie en het landelijk gebied willen we ruimte bieden aan bedrijven om zich te ontwikkelen en investeren in een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hierbij willen we talent ontwikkelen en behouden en kansen benutten die bijdragen aan een sterke lokale economie. De energietransitie vraagt tegelijkertijd om keuzes en samenwerking, bijvoorbeeld bij de verduurzaming van woningen en bedrijventerreinen en het omgaan met netcongestie. In het landelijk gebied werken we samen met de landbouwsector aan een toekomstbestendige ontwikkeling, met oog voor landschap en natuur.

Voor Midden-Groningen blijft herstel van de gevolgen van de gaswinning een bijzondere opgave. We blijven ons inzetten voor inwoners die te maken hebben met schade en versterking, maar kijken tegelijkertijd vooruit. Nij Begun biedt de mogelijkheid om een generatie lang te investeren in het perspectief van Groningen en Noord-Drenthe. We willen ervoor zorgen dat deze kansen ook daadwerkelijk in Midden-Groningen landen. Daarmee gaat deze opgave steeds nadrukkelijker over herstel én perspectief: het herstellen van wat door de gaswinning is geraakt en tegelijkertijd investeren in een gemeente die daar op langere termijn sterker uitkomt.

Ook in het sociaal domein zetten we een belangrijke ontwikkeling voort. We willen ondersteuning dichter bij inwoners organiseren en meer uitgaan van wat mensen zelf en met hun omgeving kunnen. Preventie en vroegtijdige ondersteuning spelen daarin een steeds grotere rol. In 2027 krijgt de nieuwe stichting voor de sociale teams verder vorm en is het het eerste volledige jaar waarin Midwerk de gemeentelijke taken op het gebied van werk en inkomen uitvoert. Deze veranderingen moeten er vooral toe leiden dat inwoners eenvoudiger hun weg vinden, ondersteuning beter op elkaar aansluit en mensen sneller worden geholpen.

De ambities voor deze bestuursperiode vragen ook iets van de manier waarop we als gemeente werken. We willen duidelijk, bereikbaar en praktisch zijn voor inwoners en ondernemers. We kijken kritisch naar regels en processen, nemen regie waar dat nodig is en zoeken de samenwerking waar die ons verder helpt. Daarbij houden we oog voor de menselijke maat en voor wat in de praktijk uitvoerbaar is. Zo willen we de komende jaren stap voor stap zichtbaar resultaat boeken voor Midden-Groningen.

We doen dit vanuit een financieel perspectief dat op korte termijn ruimte biedt, maar voor de jaren daarna onder druk staat. De begroting 2027 is sluitend, terwijl vanaf 2028 aanzienlijke tekorten ontstaan. Gelet op de onzekerheden in het financiële perspectief onderzoeken we samen met uw raad wanneer en in welke mate bijsturing nodig is.

2. Programma's

2.1 Dorpen en wijken

We willen 'groots zijn in kleinschaligheid'. Onze gemeente bestaat uit vitale, lokale gemeenschappen, gevormd door de inwoners van dorpen, kernen en wijken. Onze inwoners ontmoeten elkaar op het sportveld, in de kerk, het dorps huis en bij vrijwilligerswerk. Al deze gemeenschappen hebben hun eigen identiteit. In het ene dorp zijn de inwoners bijvoorbeeld zeer maatschappelijk actief. In het andere dorp leven inwoners meer hun eigen leven. Overal kennen mensen elkaar en voelen zij zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de leefbaarheid in hun directe omgeving. We werken samen met inwoners aan de leefbaarheid van onze dorpen en wijken. Leefbare dorpen en kernen dragen direct bij aan het welbevinden van onze inwoners en de sociale veerkracht van de diverse lokale gemeenschappen.

Doelstelling

Binnen het programma Dorpen en Wijken zetten we in op leefbare dorpen en kernen. Dit betekent dorpen en wijken waarin volop mogelijkheden zijn voor onze inwoners om elkaar te ontmoeten en initiatieven te ontplooiën. De inwoners ervaren de omgeving als schoon, heel en veilig. We werken nauw samen met inwoners en organisaties om de leefbaarheid te vergroten. Dit kan op iedere plek anders vorm krijgen. Geen dorp, wijk of buurt is hetzelfde. We stimuleren en ondersteunen de betrokkenheid en initiatieven van inwoners. Activiteiten op het gebied van sport, cultuur, educatie en activiteiten voor specifieke doelgroepen, zoals jongeren en ouderen, dragen wezenlijk bij aan leefbaarheid in de dorpen en wijken. Ze geven kleur en identiteit en stimuleren ontmoeting en samen bezig zijn. Ontmoeting vindt vaak plaats in maatschappelijke accommodaties. We willen dan ook dat ieder dorp beschikt over een gelegenheid of voorziening om elkaar te kunnen ontmoeten. Ons streven is om de voorzieningen die van belang zijn voor het dagelijks leven, zo dicht mogelijk bij mensen te brengen of te zorgen dat deze goed bereikbaar zijn. Ook de openbare ruimte is van belang voor de identiteit van een dorp of wijk en het woonplezier van onze inwoners. Waar dat passend is, bieden we inwoners ruimte om mee te denken over of bij te dragen aan het beheer van hun leefomgeving. We zijn verantwoordelijk voor het afgesproken kwaliteitsniveau.

Het programma Dorpen en wijken bestaat uit de volgende beleidsparagrafen:

- Het versterken van de sociale cohesie
- Deelname aan het maatschappelijk leven
- Sport en Bewegen
- Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven
- Fysieke leefbaarheid

2.1.1 Het versterken van de sociale cohesie

Het is prettig wonen en leven in onze dorpen en wijken. Wat er nodig is voor een goede leefomgeving verschilt per gebied. Inwoners kennen hun dorp of wijk en kunnen vanuit die ervaring waardevolle informatie, ideeën en aandachtspunten meegeven. Daarom betrekken we inwoners bij ontwikkelingen in hun leefomgeving. Daarbij maken we duidelijk waarover zij kunnen meepraten, wat er met hun inbreng gebeurt en waar de gemeente uiteindelijk een afweging maakt of een besluit neemt.

Gebiedsgericht werken

Gebiedsgericht werken betekent dat we kijken naar wat er in dorpen en wijken speelt en opgaven zoveel mogelijk in samenhang oppakken. Per gebied brengen we in beeld welke ontwikkelingen eraan komen, welke belangen spelen en welke onderwerpen elkaar raken. Daarvoor gebruiken we onder meer gesprekken met inwoners en maatschappelijke partners, data, inwonersonderzoeken, dorps- en wijkplannen, signalen uit de praktijk en bestaande gemeentelijke plannen. Deze informatie gebruiken we om inwoners op passende momenten te betrekken, keuzes beter te onderbouwen en beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen. Daarbij wegen we de inbreng vanuit dorpen en wijken af tegen andere belangen, gemeentelijke ambities en de beschikbare mogelijkheden.

Ambities

We willen goed zicht hebben op wat er in onze dorpen en wijken speelt en inwoners op een duidelijke manier betrekken bij ontwikkelingen in hun leefomgeving. Inwoners weten waar zij terecht kunnen met ideeën, vragen of zorgen en weten welke ruimte er is om mee te denken of zelf initiatieven te nemen. Met gebiedsgericht werken brengen we verschillende opgaven, belangen en ontwikkelingen per gebied beter met elkaar in verband. Dit helpt ons om onderbouwde keuzes te maken, prioriteiten te stellen en beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen. Waar inwoners of organisaties zelf initiatieven nemen die bijdragen aan de leefbaarheid, bekijken we welke rol de gemeente daarbij kan spelen.

Trends en ontwikkelingen

Binnen het NPG-project Dorps- en wijkplannen hebben de meeste dorpen en wijken inmiddels gewerkt aan een dorps- of wijkplan. Alle 37 dorpen en wijken krijgen hiervoor de mogelijkheid. De plannen geven inzicht in onderwerpen die inwoners en bewonersorganisaties belangrijk vinden voor hun dorp of wijk.

Op basis van de dorps- en wijkplannen werken bewonersorganisaties en gemeente aan uitvoeringsagenda's. Daarbij wordt bekeken welke ideeën en projecten kunnen worden opgepakt, wie daarin een rol heeft en welke mogelijkheden daarvoor beschikbaar zijn. Niet ieder idee kan worden uitgevoerd. De uitvoeringsagenda helpt om hierover afspraken te maken en duidelijk te maken wat inwoners, organisaties en gemeente van elkaar kunnen verwachten.

De ervaringen met de dorps- en wijkplannen gebruiken we bij de verdere ontwikkeling van het gebiedsgericht werken. Daarbij kijken we ook naar de manier waarop we inwoners betrekken. Niet ieder onderwerp vraagt om dezelfde vorm of intensiteit van participatie. We willen daarom bewuster bepalen wanneer en op welke manier inwoners worden betrokken en vooraf duidelijk zijn over de ruimte die er is voor hun inbreng.

Nij Begun

Het kabinetsplan 'Nij Begun' bestaat uit 50 maatregelen die zijn gericht op het aanpakken van de gevolgen van de aardgaswinning. Verschillende maatregelen hebben betrekking op de leefomgeving en de sociale samenhang in onze gemeente. Bij de uitvoering daarvan zoeken we waar nodig aansluiting bij het gebiedsgericht werken. Voor nadere informatie verwijzen wij naar het programma Herstel en perspectief in 2.5.

Doelstelling

Inwoners hebben meer invloed op hun leefomgeving en gebiedsopgaven worden beter in samenhang opgepakt

We betrekken inwoners bij ontwikkelingen in hun leefomgeving en maken daarbij duidelijk welke ruimte er is voor inbreng en wat daarmee gebeurt. Tegelijkertijd verbeteren we ons zicht op wat er per gebied speelt en welke opgaven en belangen elkaar raken. Met gebiedsgericht werken brengen we deze informatie samen en gebruiken we deze voor onderbouwde afwegingen, duidelijke prioriteiten en een betere aansluiting tussen beleid en uitvoering.

Acties

De betrokkenheid van inwoners versterken en gebiedsopgaven beter in samenhang oppakken

In 2027 werken we verder aan een vaste manier van gebiedsgericht werken. Daarbij betrekken we inwoners op passende momenten en zorgen we ervoor dat signalen uit dorpen en wijken worden meegenomen in beleid en uitvoering.

1. We maken gebiedsinformatie, zoals data en uitkomsten van inwonersonderzoeken, beter vindbaar en bruikbaar voor beleid en uitvoering.

2. We passen het participatiebeleid toe in projecten en gebiedsprocessen en maken vooraf duidelijk waarover inwoners kunnen meepraten en wat er met hun inbreng gebeurt.
3. We ondersteunen met subsidies activiteiten die bijdragen aan de leefbaarheid van een dorp, buurt of straat.
4. We stellen via de dorps- en wijkbudgetten vanuit het NPG-project Dorps- en wijkplannen middelen beschikbaar voor initiatieven vanuit dorpen en wijken.
5. We voeren het beleidskader voor dorpshuizen en wijkcentra uit.
6. We verbinden relevante maatregelen vanuit Nij Begun waar mogelijk met het gebiedsgericht werken.

2.1.2 Deelname aan het maatschappelijk leven

Kunst, cultuur, archeologie, erfgoed en monumenten maken zichtbaar wie we zijn in Midden-Groningen. Ze vertellen het verhaal van onze dorpen, wijken en landschappen: van oude sporen in de bodem tot nieuwe inwoners die hun eigen gebruiken en ideeën meebrengen. Cultuur zorgt voor ontmoeting, herkenning en trots. Het helpt mensen mee te doen, elkaar te leren kennen en zich thuis te voelen. Daarmee raakt cultuur ook het sociale domein en de gezondheid van inwoners. Samen zingen, maken, bezoeken en herdenken kan eenzaamheid verminderen, veerkracht versterken en bijdragen aan een prettige, gezonde leefomgeving.

Ambities

Inwoners van Midden-Groningen kunnen deelnemen aan een rijk en toegankelijk cultureel leven, waarin cultuur, erfgoed, archeologie, monumenten en lezen en schrijven bijdragen aan identiteit, ontwikkeling, ontmoeting en maatschappelijke betrokkenheid. De bibliotheek vervult een steeds bredere maatschappelijke rol. Naast lezen en taalontwikkeling draagt de bibliotheek bij aan digitale inclusie, ontmoeting, zelfredzaamheid en toegang tot informatie en overheidsdienstverlening.

Trends en ontwikkelingen

De voorgenomen wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob) versterkt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor een toegankelijke en volwaardige openbare bibliotheekvoorziening die aansluit bij de behoefte van inwoners.

Doelstellingen

a. Inwoners hebben dichtbij huis toegang tot kunst en cultuur en nemen, ongeacht leeftijd, woonplaats of achtergrond actief deel aan het culturele leven van Midden-Groningen.

In 2027 vergroten we de toegankelijkheid en spreiding van cultuur in Midden-Groningen. We richten ons in het bijzonder op jeugd en jongeren, inwoners in dorpen en wijken en inwoners voor wie deelname aan cultuur niet vanzelfsprekend is. Via cultuurcoaches en samenwerking met scholen, bibliotheken, dorpshuizen, culturele organisaties en sociaal-maatschappelijke partners brengen we cultuur dichtbij inwoners.

Acties

Uitvoeren van de Uitvoeringsagenda Cultuur

We voeren de voor 2027 geprogrammeerde onderdelen van de Uitvoeringsagenda Cultuur 2026-2028 uit. Daarbij ligt de nadruk op cultuureducatie, talentontwikkeling, cultuur in dorpen en wijken en de verbinding tussen cultuur, welzijn en leefbaarheid.

Ondersteunen van culturele initiatieven

Met de open subsidieregeling voor culturele instellingen, verenigingen en makers en het evenementenfonds ondersteunen we activiteiten die bijdragen aan cultuurdeelname, ontmoeting, talentontwikkeling en leefbaarheid. Bij de uitvoering brengen we het bereik en de geografische spreiding van de ondersteunde activiteiten in beeld.

Vorbereiden van de Cultuurvisie 2029-2032

In 2027 bereiden we de Cultuurvisie 2029-2032 voor. We stellen een proces- en participatieplan op en betrekken inwoners, culturele organisaties, makers, scholen en maatschappelijke partners bij de eerste fase van de beleidsontwikkeling.

Uitvoeren van een nulmeting

Om het aandeel inwoners dat deelneemt aan of kunst en cultuur beleeft goed vast te stellen en te monitoren voeren we een nulmeting uit.

Doelstellingen

b. Kielzog bereikt inwoners van verschillende leeftijden met mogelijkheden om kunst en cultuur te beleven, te leren en zelf te maken

Kielzog is een van de culturele basisvoorzieningen van Midden-Groningen en biedt inwoners van alle leeftijden mogelijkheden om kunst en cultuur te beleven, te leren en zelf te maken. Het aanbod bestaat uit theater, muziek, beeldende kunst, cultuureducatie en culturele activiteiten in dorpen en wijken. In de prestatieafspraken met Kielzog sturen we op bereik, actieve cultuurdeelname, cultuureducatie, geografische spreiding, toegankelijkheid en kwaliteit.

Acties

Realiseren van een professioneel en toegankelijk theateraanbod

Kielzog realiseert de afgesproken professionele theaterprogrammering en rapporteert over het aantal voorstellingen, het aantal bezoeken en de gemiddelde bezettingsgraad.

Bereiken van alle basisscholen met cultuureducatie

Kielzog biedt het Cultuurmenu aan alle basisscholen in Midden-Groningen aan en werkt met scholen, Tijd voor Toekomst en K&C verder aan een samenhangende doorgaande leerlijn cultuur.

Stimuleren van actieve cultuurdeelname

Kielzog biedt via de Muziekschool en de Kunstwerkplaats lessen, cursussen, ensembles, koren en groepsactiviteiten aan. De cultuurcoaches ontwikkelen daarnaast activiteiten in dorpen en wijken, in samenwerking met scholen, bibliotheken, dorpshuizen, welzijnsorganisaties en andere lokale partners. Daarbij is specifiek aandacht voor inwoners die niet vanzelfsprekend met kunst en cultuur in aanraking komen.

Doelstellingen

c. Inwoners hebben laagdrempelig toegang tot lezen, leren, informatie, ontmoeting en cultuur

De bibliotheek is een publieke, maatschappelijke en culturele basisvoorziening waar inwoners terecht kunnen voor lezen, leren, informatie, ontmoeting en cultuur. Samen met Biblionet zorgen we voor een samenhangend bibliotheeknetwerk dat aansluit bij de behoeften van inwoners en de lokale situatie. De bibliotheek draagt bij aan taalontwikkeling, leesplezier, digitale vaardigheden, cultuurparticipatie en ontwikkelkansen. Daarmee versterkt zij de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van inwoners. In 2027 richten we ons op het verder versterken en verbinden van het bibliotheeknetwerk, mede met het oog op de toekomstige wettelijke zorgplicht.

Acties

Bevorderen van taalontwikkeling, leesplezier en cultuurparticipatie van kinderen en jongeren

Samen met Biblionet, kinderopvang, onderwijs en andere partners voeren we een doorlopende lees-, taal- en mediawijsheidslijn uit voor kinderen en jongeren van 0 tot en met 18 jaar. Daarmee stimuleren we taalontwikkeling, leesplezier, mediawijsheid en deelname aan literaire en culturele activiteiten. Zo dragen we bij aan de ontwikkeling en kansengelijkheid van kinderen en jongeren.

Versterken van basisvaardigheden van volwassenen

Via het Taalhuis en de samenwerking met lokale en regionale partners ondersteunen we volwassenen bij het versterken van hun taal-, reken- en digitale vaardigheden. Inwoners worden waar nodig toegeleid naar passend formeel of informeel leer- en ondersteuningsaanbod. Daarmee vergroten we hun zelfredzaamheid en mogelijkheden om mee te doen in de samenleving.

Vergroten van digitale inclusie en toegang tot informatie en dienstverlening

In 2027 ontwikkelen we het Informatieplein verder als herkenbare en laagdrempelige plek voor informatie, advies en ondersteuning. Het Informatiepunt Digitale Overheid, het Taalhuis, het aanbod voor digitale vaardigheden en de spreekuren van maatschappelijke partners worden hierbij met elkaar verbonden. Inwoners worden ondersteund bij het vinden van informatie, het gebruik van digitale overheidsdienstverlening en het ontwikkelen van digitale vaardigheden.

Versterken van het bibliotheeknetwerk

In 2027 versterken we de samenhang tussen fysieke bibliotheeklocaties, educatieve programma's, mobiele dienstverlening en digitale voorzieningen. Daarbij houden we rekening met de behoeften van

inwoners, de lokale situatie en de toegankelijkheid van het aanbod. Zo bereiden we het bibliotheeknetwerk verder voor op de toekomstige wettelijke zorgplicht.

Doelstellingen

d. In 2027 draagt de Fraeylemaborg bij aan een brede deelname aan erfgoed, cultuur en educatie door een aantrekkelijke, toegankelijke en toekomstbestendige erfgoedlocatie voor inwoners, scholen en bezoekers te zijn.

De Fraeylemaborg is, naast Biblionet en Kielzog, een belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur van Midden-Groningen en heeft tegelijkertijd een duidelijke bovenlokale functie. In 2025 trok het landgoed ruim 138.000 bezoekers, waarvan circa 26.400 voor het museum en/of evenementen en bijna 112.000 voor het park.

De monumentale borg vertelt het lokale en regionale verleden en biedt ruimte aan exposities, educatie, publieksactiviteiten en ontmoeting. In 2027 zetten we in op een open en toegankelijke Fraeylemaborg en op een goede balans tussen publieksbereik, behoud van het monumentale ensemble en de draagkracht van de organisatie.

Tegelijkertijd werkt de Fraeylemaborg aan een aantal grote ontwikkelopgaven, waaronder verduurzaming en klimaatbeheersing, versterking en herstel van aardbevingsschade en de verdere ontwikkeling van de voorzieningen voor bezoekers. Deze ontwikkelingen dragen bij aan het behoud van het erfgoed en aan een toekomstbestendige positie van de Fraeylemaborg.

Acties

Openstellen en toegankelijk houden van borg, park en museum

De Fraeylemaborg stelt de borg, het park, de vaste presentatie, tijdelijke exposities en publieksactiviteiten open voor inwoners, scholen en bezoekers van buiten de gemeente. In de voortgangsgesprekken wordt gerapporteerd over bezoekersaantallen, educatie, rondleidingen, evenementen en toegankelijkheid.

Versterken van educatie, erfgoedbeleving en toegankelijkheid

De Fraeylemaborg werkt verder aan educatieve programma's, rondleidingen en laagdrempelige vormen van erfgoedbeleving. Daarbij is aandacht voor kinderen en jongeren en voor inwoners die niet vanzelfsprekend met erfgoed in aanraking komen, waaronder laaggeletterden, anderstaligen en minder mobiele bezoekers. Projecten zoals Sprekend Erfgoed, Reizend Erfgoed en de Spoeke-lijn en de samenwerking met scholen en taalpartners dragen hieraan bij.

Verbinden van de borg met dorp, landschap en regio

De Fraeylemaborg versterkt de verbinding met Slochteren en werkt samen met lokale en regionale partners, waaronder scholen, Kielzog, Biblionet, culturele en maatschappelijke organisaties en toeristische partners. Daarbij is aandacht voor activiteiten die bijdragen aan ontmoeting, leefbaarheid en vrijetijdseconomie. De Fraeylemaborg vervult daarnaast een ondersteunende rol voor kleinere musea en erfgoedorganisaties in de gemeente.

Doelstellingen

e. Beeldende kunst, gedenktekens en oorlogsmonumenten blijven zichtbaar en goed verzorgd

Beeldende kunst maakt dorpen, wijken en openbare plekken herkenbaar en aantrekkelijk. Gedenktekens en oorlogsmonumenten maken belangrijke gebeurtenissen en verhalen zichtbaar. Ook bieden ze een plek om te herdenken, stil te staan en elkaar te ontmoeten. De gemeente beheert ongeveer 100 kunstwerken, gedenktekens en oorlogsmonumenten in de openbare ruimte. We controleren en onderhouden deze objecten regelmatig. Als dat nodig is, herstellen of restaureren we ze. Zo voorkomen we dat ze achteruitgaan en zorgen we ervoor dat ze veilig en zichtbaar blijven.

Acties

Uitvoeren van regulier onderhoud

We voeren regulier onderhoud uit aan beeldende kunstwerken, gedenktekens en oorlogsmonumenten op basis van het gemeentelijke beheer- en onderhoudsoverzicht.

Restaureren

We bepalen op basis van technische staat, veiligheid, cultuurhistorische betekenis, zichtbaarheid en urgentie welke objecten in 2027 worden gerespireerd of hersteld.

Doelstellingen

f. Uitvoering geven aan het Erfgoedprogramma

In maart 2026 is het Erfgoedprogramma 2026 – 2028 vastgesteld. In dit Erfgoedprogramma hebben we aangegeven hoe we ons Groninger erfgoed willen behouden, beschermen en ontwikkelen. Het programma is gezamenlijk gemaakt door rijk, provincie, NCG en alle Groninger gemeenten. De beleidsmatige gezamenlijke aanpak in het Erfgoedprogramma is een succes. Het Erfgoedprogramma bestaat al sinds 2018 en is sinds die tijd regelmatig geactualiseerd en verlengd.

In 2027 gaan we verder met het toezien op het zorgvuldig versterken en herbestemmen van erfgoedpanden. Hierbij komt ook het verduurzamen van erfgoedpanden aan bod, een maatregel uit Nij Begun. Een belangrijke rol hierbij is weggelegd voor de gemeentelijke Erfgoedcommissie. Zij adviseert over omgevingsaanvragen van monumenten.

Acties

We kijken vanaf de start mee bij de versterking en/of het verduurzamen van erfgoedpanden

We hanteren de werkprocessen Versterken Erfgoedpanden om gezamenlijk met de eigenaren te komen tot een veilig en duurzaam erfgoedpand, waarbij de erfgoedwaarden worden behouden. Hiertoe kijkt de gemeente vanaf het eerste begin mee om eigenaren te ondersteunen.

We laten de gemeentelijke erfgoedcommissie advies uitbrengen over omgevingsvergunningen monument

De erfgoedcommissie brengt advies uit over vergunningsaanvragen van monumenten en andere erfgoedpanden.

We communiceren over erfgoed via het Erfgoedloket

Het Erfgoedloket is ondergebracht bij Libau. Het loket ondersteunt en adviseert monumenteneigenaren en eigenaren van karakteristieke panden. Bij het erfgoedloket werken erfgoed-specialisten die eigenaren met allerlei vragen goed kunnen helpen en zo nodig kunnen doorverwijzen naar het juiste loket.

Organiseren jaarlijks samen met het lokale comité een Open Monumenten Dag

Om het belang van monumenten onder de aandacht te brengen van een breed publiek stellen vele monument-eigenaren jaarlijks hun monument open.

Doelstellingen

g. Beschermen archeologische waarden

We beschermen de archeologische waarden binnen onze gemeente en zorgen ervoor dat deze zorgvuldig worden meegewogen bij ontwikkelingen en werkzaamheden in de fysieke leefomgeving.

Bij graafwerkzaamheden wordt vooraf beoordeeld of archeologische waarden kunnen worden aangetast. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in de Erfgoedwet, waarbij de gemeente bevoegd gezag is. Op basis van het gemeentelijk archeologiebeleid beoordelen we of archeologisch onderzoek noodzakelijk is en welke vervolgstappen nodig zijn. Ook beoordelen we de uitgevoerde archeologische onderzoeken en nemen we hierover besluiten. Voor de inhoudelijke beoordeling laten we ons adviseren door de archeologen van Libau.

De resultaten van archeologisch onderzoek verwerken we in de archeologische waardenkaart en de bijbehorende database. Hiermee houden we onze kennis over archeologische waarden actueel en zorgen we voor passende informatievoorziening over archeologie, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als richting inwoners, initiatiefnemers en andere betrokkenen.

Acties

Beoordelen van de noodzaak en resultaten van archeologisch onderzoek en het nemen van besluiten hierover

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en graafwerkzaamheden beoordelen we of archeologisch onderzoek nodig is. Ook beoordelen we onderzoeksresultaten en bepalen we, waar nodig met advies van Libau, welke vervolgstappen nodig zijn.

Actueel houden van de archeologische waardenkaart en bijbehorende informatie en deze intern en extern beschikbaar stellen

Nieuwe onderzoeksresultaten worden verwerkt in de archeologische waardenkaart en de bijbehorende database. Zo blijft de beschikbare informatie over archeologische waarden actueel en toegankelijk voor de gemeentelijke organisatie, inwoners, initiatiefnemers en andere betrokkenen.

Indicatoren

- Aantal bij de gemeente ingediende archeologische onderzoeken
- Aantal bestuurlijke besluiten op archeologische onderzoeken die aan de gemeente worden voorgelegd.

Beleidsdoel	Kernindicator	Huidige waarde	Richting	Ambitie 2030
Kielzog bereikt inwoners van verschillende leeftijden met mogelijkheden om kunst en cultuur te beleven, te leren en zelf te maken	Bezoeken professionele theatervoorstellingen Kielzog	lokale registratie	→ / ↑	23.000 bezoeken; stabiel tot licht stijgend
Kielzog bereikt inwoners van verschillende leeftijden met mogelijkheden om kunst en cultuur te beleven, te leren en zelf te maken	Deelnameplaatsen Muziekschool en Kunstwerkplaats	lokale registratie	→	1.900 deelnameplaatsen
Kielzog bereikt inwoners van verschillende leeftijden met mogelijkheden om kunst en cultuur te beleven, te leren en zelf te maken	Aandeel basisscholen bereikt met Cultuurmenu	lokale registratie	→	100,00%
Inwoners hebben laagdrempelig toegang tot lezen, leren, informatie, ontmoeting en cultuur	Aandeel inwoners dat bibliotheeklid is	18,40%	–	Ontwikkeling volgen; geen streefwaarde
Inwoners hebben laagdrempelig toegang tot lezen, leren, informatie, ontmoeting en cultuur	Gebruik Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)	lokale registratie Biblionet	–	Ontwikkeling volgen; geen streefwaarde

2.1.3 Sport en bewegen

Sport en bewegen dragen bij aan een gezonde, vitale en verbonden samenleving. Inwoners bewegen bij een sportvereniging, in de openbare ruimte, op school, op het werk en in hun dorp of wijk. Sport en bewegen bevorderen de lichamelijke en mentale gezondheid en dragen bij aan ontmoeting, participatie, talentontwikkeling en sociale samenhang.

Samen met sportverenigingen, andere sportaanbieders, maatschappelijke organisaties en inwoners wordt gewerkt aan een gemeente waarin iedereen kan sporten en bewegen. Er is extra aandacht voor inwoners voor wie deelname minder vanzelfsprekend is, bijvoorbeeld door financiële, lichamelijke of sociale belemmeringen.

Ambities

Alle inwoners krijgen de kans om een leven lang te sporten en te bewegen op een manier die past bij hun mogelijkheden, behoeften en levensfase. Er wordt gewerkt aan toegankelijk en inclusief aanbod, vitale sportaanbieders, toekomstbestendige accommodaties en een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen. Daarmee wordt bijgedragen aan de Gezonde Generatie 2040 en aan een gemeente waarin inwoners gezond kunnen opgroeien, zich kunnen ontwikkelen en naar vermogen kunnen meedoen.

Trends en ontwikkelingen

Het maatschappelijke belang van sport en bewegen neemt toe. Sport en bewegen dragen bij aan een gezonde leefstijl, het voorkomen van gezondheidsproblemen, de mentale gezondheid, sociale verbondenheid en de leefbaarheid van dorpen en wijken. Tegelijkertijd vragen gezondheidsverschillen, vergrijzing en de achterblijvende beweegdeelname in Midden-Groningen om blijvende inzet. In 2024 voldeed 45% van de volwassenen in Midden-Groningen aan de beweegrichtlijn. Provinciaal was dit 50 procent. Bij jongeren voldeed 12% aan de beweegrichtlijn, tegenover 15% provinciaal. Van de jongeren sportte of bewoog 85 procent wekelijks in de vrije tijd. Provinciaal was dit 89%.

Niet alle inwoners hebben dezelfde mogelijkheden om te sporten en te bewegen. Kosten, gezondheid, een beperking, bereikbaarheid of het ontbreken van passend aanbod kunnen deelname belemmeren. Er is daarom bijzondere aandacht voor jongeren, ouderen, mensen met een beperking, inwoners met een laag inkomen en inwoners met lichamelijke of psychosociale klachten. Ook de manier waarop inwoners sporten verandert. Naast deelname aan verenigingen neemt de behoefte aan flexibel, individueel en ongeorganiseerd bewegen toe. Wandelen, fietsen, hardlopen, fitness en sport in de openbare ruimte worden belangrijker. Dit vraagt om een beweegvriendelijke leefomgeving en een gevarieerd aanbod dat aansluit bij verschillende voorkeuren.

Sportverenigingen en andere sportaanbieders hebben te maken met veranderingen in ledenaantallen, een tekort aan vrijwilligers, stijgende kosten, verduurzaming en hogere eisen aan kwaliteit, inclusie en sociale veiligheid. Gemeentelijke ondersteuning wordt daarom gericht ingezet voor activiteiten die

aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke doelen en structurele sportdeelname. In 2027 verbinden we sport en bewegen nadrukkelijker met gezondheid, onderwijs, welzijn, participatie en de sociale basis. Er wordt aangesloten bij het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord en andere landelijke en regionale kaders.

Doelstelling

a. Meer inwoners sporten en bewegen

Meer inwoners sporten en bewegen regelmatig en kunnen deelnemen aan aanbod dat past bij hun mogelijkheden, behoeften en levensfase. Sport en bewegen worden ingezet als doel en als middel. Enerzijds zodat inwoners plezier beleven aan sport en bewegen. Anderzijds wordt sport en bewegen ingezet om de lichamelijke en mentale gezondheid, sociale contacten, participatie en eigen regie van inwoners te versterken. Er wordt in het bijzonder ingezet op inwoners die onvoldoende bewegen of belemmeringen ervaren om deel te nemen.

Acties

Toegankelijk en gevarieerd aanbod ondersteunen

Er wordt geholpen bij laagdrempelige activiteiten die aansluiten bij verschillende leeftijden, mogelijkheden en sportvoorkeuren. Daarbij is ruimte voor verenigingssport, recreatieve sport en ongeorganiseerd bewegen. De inzet is gericht op een structurele verhoging van de sportdeelname. Eenmalige activiteiten worden alleen ondersteund wanneer deze aantoonbaar bijdragen aan kennismaking, doorgeleiding of structurele deelname.

Bij de inrichting en herinrichting van dorpen en wijken brengen we kansen voor wandelen, fietsen, spelen en sporten in beeld. We hebben aandacht voor veilige routes, bereikbare voorzieningen en ruimte voor informeel sporten, zoals beweegplekken en stedelijke sportvormen. Dit vraagt om samenwerking tussen sport, gezondheid, ruimtelijke ordening, verkeer, groenbeheer en dorps- en wijkgericht werken.

Inwoners worden geïnformeerd over beschikbare regelingen en waar nodig ondersteund bij het gebruik daarvan. Er wordt samengewerkt met sportaanbieders en maatschappelijke partners om sportdeelname voor inwoners met een laag inkomen bereikbaar te houden.

Passend aanbod voor specifieke doelgroepen bevorderen

De gemeente bevordert passend aanbod voor ouderen, mensen met een beperking en inwoners met lichamelijke of psychosociale klachten. Activiteiten worden waar mogelijk verbonden met ontmoeting, mentale veerkracht en het voorkomen van eenzaamheid. Sportaanbieders die gemeentelijke ondersteuning ontvangen, moeten zich aantoonbaar inspannen om hun aanbod toegankelijk en inclusief te maken.

De gemeente stimuleert de motorische ontwikkeling en sportdeelname van kinderen en jongeren. Samen met scholen, sportaanbieders en maatschappelijke organisaties ondersteunen we activiteiten tijdens en buiten schooltijd. Er is extra aandacht voor jongeren die weinig bewegen, dreigen uit te vallen of opgroeien in een kwetsbare situatie. Waar nodig worden kinderen met overgewicht begeleid naar passend aanbod.

De gemeente bespreekt jaarlijks met uitvoeringspartners welke inwoners worden bereikt, welke groepen achterblijven en hoeveel deelnemers doorstromen naar structureel aanbod. Activiteiten die onvoldoende bereik of resultaat hebben, worden aangepast of niet voortgezet.

Buurtsportcoaches gebiedsgericht inzetten

Buurtsportcoaches stimuleren inwoners om te bewegen en begeleiden hen naar passend en structureel aanbod. Zij werken samen met scholen, sociale teams, welzijnsorganisaties, zorgverleners en sportaanbieders. Op basis van lokale gegevens en signalen kijken zij per dorp en wijk welke inwoners onvoldoende worden bereikt en welke activiteiten nodig zijn.

Sport en bewegen verbinden met gezondheid en welzijn

De gemeente versterkt de samenwerking tussen sport, eerstelijnszorg, welzijn, onderwijs en sociale teams. Inwoners kunnen waar passend worden begeleid naar activiteiten die bijdragen aan bewegen, ontmoeting, ontspanning of herstel van de dagelijkse structuur. Sport en bewegen worden daarbij ingezet als aanvulling op preventie en ondersteuning. Wanneer behandeling nodig is, blijft deze onder verantwoordelijkheid van gekwalificeerde zorgprofessionals.

Doelstelling

b. Sportaanbieders ondersteunen bij vitaliteit en toekomstbestendigheid

Sportverenigingen en andere sportaanbieders zijn organisatorisch, financieel en maatschappelijk voldoende toegerust om kwalitatief, veilig, inclusief en passend aanbod te blijven bieden. Vitale sportaanbieders vormen een belangrijk onderdeel van de lokale sportinfrastructuur en de sociale basis. Zij dragen bij aan sportdeelname, ontmoeting, vrijwilligerswerk en betrokkenheid bij dorpen en wijken. De gemeente ondersteunt sportaanbieders wanneer hun activiteiten aansluiten bij de gemeentelijke doelen en voldoen aan de randvoorwaarden uit het addendum. Ondersteuning is gericht op maatschappelijke impact, kwaliteit, samenwerking en structurele sportdeelname. Regulier of commercieel aanbod wordt niet zonder meer door de gemeente gefinancierd.

Acties

Ondersteuning op maat bieden

Sportaanbieders kunnen advies, begeleiding, kennisdeling of ondersteuning ontvangen bij concrete organisatorische en maatschappelijke vraagstukken. De ondersteuning richt zich onder meer op bestuurskracht, ledenbehoud, vrijwilligers, inclusief aanbod, samenwerking, verduurzaming en innovatie.

De vitaliteit van sportaanbieders in beeld brengen

De gemeente brengt periodiek in beeld hoe sportverenigingen en andere relevante sportaanbieders ervoor staan. Daarbij wordt gekeken naar bestuur, financiën, ledenontwikkeling, vrijwilligers, kwaliteit, accommodaties, inclusie, sociale veiligheid en toekomstplannen. De uitkomsten worden gebruikt om ondersteuning gericht in te zetten.

Kwaliteit en organisatorische draagkracht bevorderen

Sportaanbieders die gemeentelijke ondersteuning ontvangen, moeten beschikken over voldoende organisatorische capaciteit en passende begeleiding. Waar dit voor de aard van de activiteit nodig is, wordt gewerkt met gekwalificeerde trainers, coaches of begeleiders. Bij subsidies en samenwerkingsafspraken wordt duidelijk gemaakt welke eisen gelden voor kwaliteit, verzekering, beheer, verantwoording en continuïteit.

Vrijwilligers en verenigingsbesturen ondersteunen

De gemeente ondersteunt verenigingen bij het vinden, behouden, ontwikkelen en waarderen van vrijwilligers. Ook stimuleren we kennisdeling en samenwerking tussen besturen. Daarbij is aandacht voor een haalbare taakverdeling en het voorkomen van overbelasting van bestuurders en vrijwilligers.

Een sociaal veilige sportomgeving bevorderen

De gemeente stimuleert dat sportaanbieders beschikken over beleid en werkwijzen voor een veilige en respectvolle sportomgeving. Daarbij is aandacht voor gedrag, preventie, signalering, deskundigheid en de beschikbaarheid van een vertrouwenscontactpersoon. Sociale veiligheid wordt waar passend onderdeel van subsidievoorwaarden en samenwerkingsafspraken.

Duurzaam en multifunctioneel accommodatiegebruik stimuleren

De gemeente ondersteunt sportaanbieders bij het onderzoeken van verduurzaming, revitalisering, toegankelijkheid en efficiënter gebruik van accommodaties. Waar dit meerwaarde heeft, stimuleert de gemeente gezamenlijk of multifunctioneel gebruik. Verschillende sportparken zijn toe aan revitalisering en vernieuwing. De verantwoordelijkheden van de gemeente en de sportaanbieder worden hierbij vooraf duidelijk vastgelegd.

De gemeente ondersteunt sportaanbieders bij het wegnemen van financiële, lichamelijke en sociale drempels. Daarbij wordt gekeken naar bereikbaarheid, toegankelijkheid van accommodaties, begeleiding, communicatie en een welkom sportklimaat. Gemeentelijke ondersteuning wordt bij voorkeur ingezet voor aanbod dat aantoonbaar toegankelijk is voor verschillende doelgroepen.

De gemeente stimuleert samenwerking tussen sportaanbieders, scholen, welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en andere lokale partners. Initiatieven met gemeentelijke financiële ondersteuning moeten waar relevant aantoonbaar samenwerken en aansluiten bij bestaande lokale netwerken. Hiermee wordt versnippering voorkomen en de kans op structurele resultaten vergroot.

Indicatoren

Onderstaand de indicatoren omtrent sporten en bewegen in de gemeente Midden-Groningen en de provincie Groningen.

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Provincie Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
Meer inwoners sporten en bewegen	Inwoners die niet wekelijks sporten (niet-sporters)	51,00%	–	42,50%	↓	Daling richting landelijk gemiddelde
Meer inwoners sporten en bewegen	Inwoners die voldoen aan de beweegrichtlijn	44,40%	50,30%	ca. 49%	↑	Groei richting provinciaal gemiddelde

2.1.4 Veiligheid op het gebied van wonen, werken en leven

We willen dat inwoners veilig kunnen wonen, werken, ondernemen en opgroeien in Midden-Groningen. Daarbij werken we nauw samen met inwoners, politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio Groningen, RIEC, scholen, zorg- en welzijnspartners, woningcorporaties en ondernemers.

Het Integraal Veiligheidsbeleid 2025–2028 vormt het kader voor onze inzet. In 2027 blijven de zes daarin vastgestelde prioriteiten leidend: ondermijning, jeugd en veiligheid, NPG Verbeteren Veiligheid Midden-Groningen, mensenhandel, maatschappelijke onrust en personen met onbegrepen gedrag. Daarnaast werken we aan de vier strategische thema's cybercriminaliteit, actualisering van de APV, crisisbeheersing en evenementenbeleid.

Doelstelling

a. De informatiegestuurde aanpak van ondermijning en mensenhandel versterken

We willen onze inzet steeds meer baseren op beschikbare signalen en risico's. Daarmee richten we preventie, controles en bestuurlijke interventies op de branches, locaties en fenomenen waar de risico's het grootst zijn.

Acties

Risicovolle gemeentelijke werkprocessen ondermijningsbestendiger maken

We brengen samen met de betrokken teams in beeld bij welke gemeentelijke werkprocessen het risico op misbruik of oneigenlijke beïnvloeding het grootst is. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om vergunningverlening, subsidies, vastgoedtransacties, inkoop of het delen van gevoelige informatie. We sluiten aan bij de uitgangspunten en maatregelen uit de Groningse norm.

Voor een beperkt aantal geprioriteerde werkprocessen beoordelen we of aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit kan leiden tot duidelijkere werkafspraken, een betere toepassing van de Wet Bibob, aanvullende controles of afspraken over het herkennen en melden van signalen.

In 2027 zijn minimaal twee risicovolle gemeentelijke werkprocessen beoordeeld en zijn de daaruit voortkomende verbetermaatregelen uitgevoerd of opgenomen in een concrete planning.

Een gerichte aanpak uitvoeren op geprioriteerde thema's of branches

Op basis van signalen en risico's kiezen we jaarlijks een beperkt aantal thema's of branches voor een gerichte aanpak. Daarbij combineren we waar nodig bewustwording, vergunningverlening, toepassing van de Wet Bibob, integrale controles en bestuursrechtelijke handhaving. Ook de aanpak van mensenhandel maakt hiervan onderdeel uit.

In 2027 voeren we voor de gekozen thema's of branches een gerichte aanpak uit. We brengen in beeld welke risico's en overtredingen zijn aangetroffen en welke preventieve, bestuurlijke of strafrechtelijke vervolgacties nodig zijn.

Doelstelling

b. Kwetsbare jongeren eerder in beeld brengen en eerder ondersteunen of begrenzen

We willen voorkomen dat jongeren afglijden naar structurele overlast of criminaliteit. Daarom brengen we kwetsbare jongeren eerder in beeld en handelen we sneller op signalen uit hun leefwereld: thuis, op school, in de wijk, op straat en online. Signalen worden vroegtijdig gedeeld en leiden waar nodig tot een passende preventieve, ondersteunende of handhavende interventie.

Acties

Een gezamenlijke werkwijze voor jeugd en veiligheid toepassen

We versterken de integrale samenwerking rond risicojongeren volgens de Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE)-systematiek. Het Breed Jeugd Overleg (BJO) vormt hierin een belangrijk knooppunt tussen zorg en veiligheid. Met scholen, politie, jongerenwerk, leerplicht, Stichting WIES en andere partners maken we duidelijke afspraken over signalering, regie, opvolging en de inzet van interventies. We werken daarbij zoveel mogelijk outreachend: professionals wachten niet alleen op een hulpvraag, maar zoeken jongeren en gezinnen actief op wanneer signalen daar aanleiding toe geven.

In 2027 is bij geprioriteerde jongeren en jeugdgroepen duidelijk welke partij de regie voert, welk resultaat wordt nagestreefd en welke gezamenlijke aanpak wordt ingezet.

Preventie en handhaving richten op lokale jeugdproblematiek

We richten onze preventieve en handhavende inzet op risico's die in Midden-Groningen zichtbaar zijn, waaronder drugscriminaliteit, criminele uitbuiting, online criminaliteit en overlast door jeugdgroepen. Daarbij betrekken we nadrukkelijk ook de online leefwereld van jongeren, omdat ronselen, exposen, fraude, dealen en onderlinge conflicten steeds vaker online zichtbaar worden voordat deze zich in de fysieke leefomgeving manifesteren.

Op basis van signalen van partners bepalen we waar en voor welke jongeren, jeugdgroepen of locaties inzet nodig is. Hierdoor kunnen we eerder handelen en waar mogelijk voorkomen dat beginnende problematiek zich ontwikkelt tot zwaardere zorg-, overlast- of veiligheidsproblematiek.

In 2027 voeren we gerichte interventies uit en beoordelen we per interventie of de beoogde doelgroep is bereikt, welke resultaten zijn behaald en welke ondersteuning, begrenzing of vervolgaanpak nodig is.

Doelstelling

c. De samenwerking tussen veiligheid en zorg verder professionaliseren

We willen voorkomen dat complexe problemen van inwoners of gezinnen escaleren. Inwoners en professionals moeten signalen op een herkenbare manier kunnen melden. Bij complexe casuïstiek moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor de regie en wanneer opschaling nodig is.

Acties

De Aanpak Voorkomen van Escalatie verder implementeren

We verankeren de Aanpak Voorkomen van Escalatie, zowel intern als met externe partners. We maken duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden, regie en opschaling bij complexe casuïstiek.

In 2027 worden de gemeentelijke werkafspraken voor AVE toegepast. Betrokken medewerkers en samenwerkingspartners weten wanneer opschaling nodig is, wie daarbij de regie voert en welke verantwoordelijkheden de betrokken partijen hebben.

Een meldpunt zorg en overlast tot stand brengen

Vanuit het NPG-project Verbeteren Veiligheid Midden-Groningen en in nauwe samenwerking met de stichting WIES, richten we een herkenbaar meldpunt in voor signalen over zorg en overlast. Het meldpunt moet bijdragen aan het eerder herkennen, monitoren en beter doorgeleiden van signalen van inwoners en professionals.

We maken afspraken over de ontvangst, beoordeling en doorgeleiding van meldingen en over de samenwerking tussen de betrokken gemeentelijke teams en externe organisaties. In 2027 is het meldpunt zorg en overlast operationeel, is de meldroute bekend en zijn de werkafspraken over beoordeling, doorgeleiding en terugkoppeling vastgelegd.

Doelstelling

d. Veiligheids- en leefbaarheidsproblemen in dorpen en wijken gericht aanpakken

We richten onze inzet op locaties waar overlast, verloedering en onveiligheid zich concentreren. Daarbij verbinden we signalen van inwoners en partners met preventie, toezicht, handhaving en sociale interventies.

Acties

Overlastlocaties projectmatig aanpakken

We brengen locaties met terugkerende overlast of overtredingen in beeld. Voor geprioriteerde locaties zetten we gedurende een afgebakende periode een combinatie van communicatie, preventie, toezicht

en handhaving in. De aanpak van afvalhotspots maakt hiervan onderdeel uit.

In 2027 zijn de geprioriteerde overlastlocaties projectmatig aangepakt en is na afloop beoordeeld of de gekozen inzet moet worden beëindigd, voortgezet of aangepast. Het aantal hotspots voor bijplaatsingen van afval is uiterlijk eind 2027 met minimaal 50 procent verminderd ten opzichte van de vastgestelde uitgangssituatie.

NPG-project Verbeteren Veiligheid Midden-Groningen uitvoeren

Zie hiervoor hoofdstuk 2.5.2.

Doelstelling

e. De gemeentelijke voorbereiding op incidenten en maatschappelijke onrust versterken

We willen dat de gemeentelijke organisatie bij incidenten, crises en maatschappelijke spanningen snel en gecoördineerd kan handelen. Daarvoor moeten taken, verantwoordelijkheden, mandaten en opschalingsroutes vooraf duidelijk zijn.

Acties

De gemeentelijke crisisorganisatie professionaliseren

We leggen de opschalingscriteria, alarmeringsroute, rolverdeling, mandaten en werkafspraken voor de gemeentelijke crisisfuncties vast. Daarbij sluiten we aan op de regionale crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Groningen en op het bestaande gemeentelijke cybercrisisprotocol.

In 2027 zijn de benodigde crisisprotocollen vastgesteld en beschikbaar voor alle betrokken piketfunctionarissen. De protocollen vormen de basis voor het opleiden, voorbereiden en inzetten van de gemeentelijke crisisorganisatie.

Vorbereiden, oefenen en leren

We oefenen de gemeentelijke crisisorganisatie met een scenario waarbij meerdere gemeentelijke functies en externe partners betrokken zijn. Daarnaast brengen we bij maatschappelijk gevoelige dossiers tijdig de mogelijke gevolgen voor de openbare orde, veiligheid en sociale samenhang in beeld.

In 2027 voeren we minimaal één gezamenlijke oefening uit. De verbeterpunten uit oefeningen, relevante incidenten en evaluaties worden voorzien van een eigenaar en planning en waar nodig verwerkt in de protocollen en werkafspraken.

2.1.5 Fysieke leefbaarheid

De openbare ruimte is dé plek waar onze bewoners, ondernemers en bezoekers elkaar ontmoeten, naar het werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. In deze openbare ruimte bevinden zich onze kapitaalgoederen zoals wegen, bruggen, parken, speelplaatsen, lantaarnpalen en verkeerslichten. Naast het dagelijks beheer en onderhoud in de openbare ruimte, dragen we ook bij aan nieuwe projecten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de versterkingsopgave en diverse fases van inrichting in de wijken Gorecht en Vosholen. We blijven verbeteren, bijvoorbeeld door te werken aan een meerjarige integrale onderhoudsplanung.

We hebben veel kapitaalgoederen in beheer en onderhoud. In 2024 is een begin gemaakt met actualisaties van beleid en beheerniveaus van de kapitaalgoederen en het wegwerken van achterstanden en zijn ook de beleidsnota's vastgesteld voor het beheer en onderhoud van wegen en kunstwerken. In 2025 is hier in de opstartfase verder invulling aan gegeven. Vanaf 2026 ligt meer de nadruk op uitvoeren en wegwerken van de achterstanden. De werkzaamheden lopen nog wel enige jaren door.

Ambities

We willen de openbare ruimte beheren en onderhouden zodat deze 'schoon, heel, veilig en duurzaam' is. We streven naar een gemeenschap waarin inwoners, ondernemers en bezoekers tevreden zijn over de openbare ruimte en waar zij medeverantwoordelijk zijn voor de leefbaarheid van hun dorp of wijk. Daar waar wij verantwoordelijk zijn voor het basisbeheer en -onderhoud, kan in een gebiedsgerichte samenwerking met partners een 'plus' geleverd worden. De openbare ruimte gaan wij voorbereiden op de opgaven die klimaatverandering met zich meebrengt. Dit zal met name gericht zijn op het voorkomen van wateroverlast en hittestress.

Trends en ontwikkelingen

De kosten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte blijven onder druk staan door

stijgende marktprijzen, hogere kosten voor grondstoffen en krapte op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd hebben ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, de energietransitie en de toenemende drukte in de ondergrond steeds meer invloed op het beheer van de openbare ruimte. Werkzaamheden aan kabels en leidingen zorgen ervoor dat wegen, voetpaden en groenstroken vaker worden opengebroke, wat gevolgen kan hebben voor de kwaliteit en levensduur. Door meer pieken in neerslag, temperatuur en uitschieters in wind en droogte moeten we een robuustere en ook 'veerkrachtigere' groene omgeving inrichten. Deze trends zullen langzaam maar zeker in onze inrichting ingebed moeten gaan worden. Ook neemt de belasting van wegen en kunstwerken toe, onder andere door zwaardere (elektrische) voertuigen. Deze ontwikkelingen vragen om blijvende aandacht voor de kwaliteit, levensduur en constructieve veiligheid van onze infrastructuur.

Doelstelling

a. Afvalinzameling verbeteren en overlast beperken

We willen het aantal bijplaatsingen verder verminderen en structurele overlast rondom inzamelvoorzieningen voorkomen, met als doel de leefbaarheid te verbeteren en de kosten voor het opruimen van afval te beperken.

Acties

Voorkomen en aanpakken van bijplaatsingen

We willen de hoeveelheid restafval en het aantal bijplaatsingen verder verminderen en de kwaliteit van gescheiden grondstoffen verbeteren. Daarmee bevorderen we hergebruik van grondstoffen, beperken we verwerkings- en opruimkosten en dragen we bij aan een schone leefomgeving.

Verminderen van restafval en verbeteren van afvalscheiding

De verlaging van de inzamelfrequentie van restafval werkt in 2027 verder door. Met restafvalanalyses en inzamelgegevens brengen we in beeld waar nog veel herbruikbare grondstoffen in het restafval terechtkomen. Op basis daarvan zetten we afvalcoaches, wijkgerichte communicatie en educatie in. Inwoners die moeite hebben met afvalscheiding kunnen praktische ondersteuning krijgen.

Verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen

We zetten in op schonere afvalstromen, zoals PMD, GFT en oud papier en karton. Met inzamelgegevens en controles brengen we in beeld waar vervuiling ontstaat. We beginnen met informatie en ondersteuning en zetten waar nodig aanvullende controles en handhaving in. Daarmee voorkomen we dat ingezamelde grondstoffen worden afgekeurd en alsnog moeten worden verbrand.

Doelstelling

b. Groen, spelen en begraafplaatsen planmatig beheren

We beheren en onderhouden het groen, de speelvoorzieningen en de begraafplaatsen op basis van vastgestelde beleids- en beheerplannen. Daarbij werken we steeds meer op basis van beeldkwaliteit en de feitelijke onderhoudsbehoefte.

Acties

Uitvoering geven aan Beheerplan Groen

Vanaf 2027 werken we met het Beheerplan Groen. Hiermee kunnen we het groen eenduidiger en gericht beheren en onderhouden.

Schouw openbare ruimte op basis van CROW-maatlatten

We beoordelen de beeldkwaliteit van de openbare ruimte periodiek aan de hand van CROW-normen. De resultaten gebruiken we om de onderhoudsinzet gericht te sturen op de plekken waar deze het meest nodig is.

Speelbeleid actualiseren

In 2026 is samen met inwoners, de Raad van de Toekomst, dorpen, wijken en andere belanghebbenden input opgehaald voor nieuw speelbeleid. Naar verwachting leggen we het nieuwe beleidsplan begin 2027 voor aan de raad.

Nota Gemeentelijke Bomen opstellen

In 2027 stellen we de Nota Gemeentelijke Bomen op. Deze bevat kaders voor bescherming, beheer en ontwikkeling van het gemeentelijke bomenbestand en houdt rekening met onder andere klimaatadaptatie, ziekten en plagen en de keuze van geschikte locaties voor nieuwe aanplant.

Beleid dierenweides en particuliere dieren op gemeentegrond afronden

In 2027 ronden we het beleid voor dierenweides en het houden van particuliere dieren op gemeentegrond af. Hiermee ontstaat een eenduidig kader voor het gebruik van gemeentegrond voor het houden van dieren.

Beheerplan gemeentelijke begraafplaatsen verder uitwerken

We werken het beheerplan voor de gemeentelijke begraafplaatsen verder uit, met als doel te komen tot een passend en structureel onderhoudsniveau.

Doelstelling

c. Wegen veilig en planmatig beheren

We voeren het Beleidsplan Wegen 2024-2027 en het beleidsplan Gladheidsbestrijding uit. Naast regulier onderhoud blijven we werken aan het inlopen van onderhoudsachterstanden. In 2027 actualiseren we het beleidsplan Wegen voor de periode vanaf 2028.

Acties

Uitvoeren beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan wegen, fiets- en voetpaden

In 2027 voeren we groot onderhoud en investeringen uit aan wegen, fiets- en voetpaden. Daarbij combineren we werkzaamheden waar mogelijk met werkzaamheden van onder andere nutsbedrijven, NCG, het OV-bureau, hulpdiensten, ondernemers, waterschappen en de provincie. Hiermee beperken we overlast en zetten we beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk in. Voorbeelden van grotere werkzaamheden in 2027 zijn de integrale projecten in de kern Hellum, de Westerlaan en Potterij in Siddeburen en de W.A. Scholtenlaan in Foxhol. Daarnaast investeren we onder andere in de Hamweg in Lageland en het fietspad Slochterbos in Slochteren en voeren we groot onderhoud uit aan onder meer de Borgercompagniersterweg, Kalkwijk en Pieter Langendijkstraat.

Doelstelling

d. Riolering klimaatbestendig en toekomstbestendig beheren

We geven uitvoering aan het Water- en Rioolprogramma 2024-2028. Daarbij werken we aan een betrouwbaar rioolstelsel en een klimaatbestendige openbare ruimte. We lossen knelpunten op, verbeteren waar nodig de capaciteit en koppelen waar mogelijk hemelwater af van het vuilwaterriool.

Acties

Afronden van lopende projecten

Begin 2027 ronden we verschillende lopende rioolprojecten af, waaronder werkzaamheden aan de Bartholomeus van der Helststraat in Hoogezand, de Kleine Venne in Muntendam en de Beukenlaan en omgeving in Kolham. In Zuidbroek ronden we rioloptimalisaties af die bijdragen aan een grotere afvoercapaciteit en het beperken van wateroverlast.

Starten en uitvoeren van nieuwe projecten

In 2027 starten nieuwe integrale projecten in onder andere Hellum, Siddeburen en Foxhol. Daarnaast voeren we in Hoogezand en Kiel-Windeweer rioloptimalisaties uit. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden aan riolering met wegen, groen en werkzaamheden van nuts- en telecombedrijven. Daarmee beperken we overlast en voorkomen we onnodige graafwerkzaamheden.

Doelstelling

e. Openbare verlichting veilig en duurzaam beheren

We voeren het Beleidsplan Openbare Verlichting 2025-2029 uit volgens het principe 'Licht waar het moet, donker waar het kan'. Daarmee werken we aan een veilige, energiezuinige en toekomstbestendige openbare verlichting.

Acties

Minder verlichting binnen en buiten de bebouwde kom

In 2027 verminderen we waar dit verantwoord is de verlichting in de avond en nacht. Dit doen we door verlichting uit te schakelen, te verwijderen of minder fel te maken. We voeren aanpassingen stapsgewijs uit en combineren deze waar mogelijk met andere werkzaamheden. Verkeersveiligheid en sociale veiligheid blijven daarbij belangrijke randvoorwaarden.

Doelstelling

f. Kunstwerken, watergangen en beschoeiingen planmatig beheren

We geven uitvoering aan het beleidsplan Kunstwerken en zetten het structurele onderhoud van vaste en beweegbare bruggen en andere kunstwerken voort. Ook bereiden we werkzaamheden aan watergangen en beschoeiingen voor en voeren deze uit.

Acties

Beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan kunstwerken, watergangen en beschoeiingen uitvoeren

In 2027 zetten we de renovatie, vervanging en het onderhoud van vaste en beweegbare bruggen voort. Daarbij werken we onder andere aan installaties van beweegbare bruggen en de gefaseerde vervanging van houten en betonnen bruggen. Ook gaan de baggerwerkzaamheden en werkzaamheden aan beschoeiingen verder. In 2027 worden werkzaamheden uitgevoerd aan de damwand in het Winschoterdiep bij Westerbroek. Daarnaast bereiden we werkzaamheden voor die aansluiten op integrale projecten in onder andere Zuidbroek en het Gorechtpark. Vanaf april 2027 nemen we deel aan de gezamenlijke brugbediening met betrokken gemeenten, de provincie Groningen en ProRail.

2.1.6 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

In deze paragraaf zijn de verplichte beleidsindicatoren vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen.

Naam indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	2025	15,0	10,0
		2024	10,0	9,0
		2023	8,0	9,0
		2022	8,0	8,0
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2025	1,0	2,1
		2024	7,0	2,2
		2023	1,2	2,5
		2022	0,9	2,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2025	3,9	4,6
		2024	3,3	4,4
		2023	2,8	4,3
		2022	3,3	4,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2025	0,7	1,2
		2024	0,8	1,2
		2023	1,4	1,3
		2022	1,6	1,4
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Aantal per 1.000 inwoners	2025	3,5	4,0
		2024	3,6	4,0
		2023	3,2	3,9
		2022	4,2	4,0
Niet-sporters	%	2024	51,0%	42,5%
		2022	58,0%	46,4%
		2020	59,7%	49,2%
		2016	57,9%	48,7%
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2024	124	148
		2021	136	164
Hernieuwbare elektriciteit	%	2024	69,9%	42,5%
		2023	90,1%	40,0%
		2022	96,0%	32,7%
		2021	83,3%	24,9%
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2024	4,3	8,4
		2023	3,4	9,1
		2022	13,2	9,3
		2021	5,4	8,9

De gegevens kunnen onderhevig zijn aan verandering en zijn overgenomen van [waarsstaatjegemeente.nl](https://www.waarsstaatjegemeente.nl) op peildatum 15-7-2026

2.1.7 Financieel overzicht Dorpen en wijken

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Openbare ruimte	13.012	14.802	15.961	17.273	17.472	17.418
Cultuur	7.084	8.016	8.012	8.196	8.425	8.662
Sport	6.055	5.718	6.170	6.379	6.395	6.536
Openbaar groen	8.186	8.286	8.486	8.683	8.841	9.056
Riolering	5.487	4.804	4.955	5.072	5.741	5.916
Afval	9.392	8.391	9.120	9.776	10.295	10.818
Milieu	4.804	5.366	5.529	5.592	5.722	5.855
Begraafplaatsen	658	797	789	812	812	835
Totaal Lasten	54.677	56.180	59.020	61.782	63.702	65.095
Baten						
Openbare ruimte	1.257	832	775	792	809	831
Cultuur	980	768	764	710	731	753
Sport	1.964	1.441	1.439	1.448	1.457	1.501
Openbaar groen	271	145	147	129	110	113
Riolering	6.449	7.109	7.502	7.074	7.299	7.532
Afval	10.237	11.209	11.529	12.329	13.000	13.666
Milieu	1.520	2.016	161	2.109	2.168	2.228
Begraafplaatsen	415	565	585	606	616	635
Totaal Baten	23.094	24.085	22.903	25.196	26.191	27.258
Saldo voor bestemming	-31.584	-32.095	-36.117	-36.586	-37.511	-37.837
Stortingen						
Openbare ruimte	90					
Cultuur	181					
Sport	695					
Milieu		2.053				
Totaal Stortingen	966	2.053	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Openbare ruimte	255	839	397	574	406	406
Cultuur		171				
Sport	333	69	69	69	69	69
Openbaar groen	86	25	3	3	3	3
Riolering	11					
Afval	631					
Milieu	266	125	225	125	25	0
Totaal Onttrekkingen	1.583	1.229	694	771	503	478
Totaal mutatie reserves	617	-824	694	771	503	478
Saldo na bestemming	-30.967	-32.919	-35.423	-35.815	-37.008	-37.359

Toelichting

In de financiële toelichting wordt de afwijking verklaard tussen de begroting 2027 en de begroting 2026 na wijziging. Het nadelig saldo voor bestemming op het programma Dorpen en wijken is toegenomen met € 4.022.000 ten opzichte van de begroting 2026. Het nadelig saldo na bestemming is toegenomen met € 2.504.000. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe.

Openbare ruimte

Het saldo van het product Openbare ruimte is ten opzichte van 2026 met € 1.658.000 verslechterd. De lasten zijn met € 1.159.000 toegenomen, de baten zijn met € 57.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 442.000 afgenomen.

Lasten (€ 1.159.000 nadelig): Voor de areaaluitbreiding in de openbare ruimte heeft uw raad bij de Voorjaarsnota 2026 vanaf 2027 structureel € 381.000 beschikbaar gesteld. Het gaat onder andere om de ontwikkeling van bedrijventerrein De Gouden Driehoek in Zuidbroek en de IJsbaanlocatie in Meerstad. Deze middelen zijn in de begroting 2027 opgenomen. Daarnaast verwachten we € 491.000 hogere kapitaallasten voor investeringen in onder andere wegen, water en oevers en civieltechnische kunstwerken. De indexatie van de uitvoeringsbudgetten voor het onderhoud van de openbare ruimte leidt tot € 101.000 hogere lasten. De toegerekende personele lasten nemen met € 120.000 toe, met name door de indexatie van de loonkosten. Voor mobiliteit en verkeer nemen de toegerekende personele lasten met € 210.000 toe. Daartegenover vervallen de incidentele lasten van € 84.000 voor de fietscampagne bedrijventerreinen uit 2026. Het structureel benodigde budget voor de uitvoering van het mobiliteitsplan neemt met € 50.000 toe. Daarnaast stijgen de kapitaallasten voor investeringen uit het mobiliteitsplan met € 63.000. Deze twee bedragen worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Investeringsfonds dorpen en wijken. Overige afwijkingen binnen mobiliteit en verkeer leiden tot een voordeel van € 19.000. Voor de gladheidsbestrijding heeft uw raad bij de Voorjaarsnota 2026 incidenteel € 350.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag vervalt in 2027. Voor de brugbediening was in 2026 incidenteel € 100.000 beschikbaar. Vanaf 2027 is hiervoor structureel € 155.000 nodig. Ten opzichte van 2026 leidt dit tot € 55.000 hogere lasten. Tot slot nemen de toegerekende lasten voor tractie, materieel en huisvesting met € 83.000 toe. Dit komt met name door hogere kapitaallasten en onderhoudskosten. Overige afwijkingen leiden per saldo tot een nadeel van € 58.000.

Baten (€ 57.000 nadelig): De incidentele baten van € 84.000 voor de fietscampagne bedrijventerreinen uit 2026 vervallen in 2027. Daarnaast verwachten we € 83.000 minder legesinkomsten uit vergunningverlening voor glasvezel. Daartegenover staan € 12.000 hogere inkomsten uit vergoedingen voor degeneratiekosten en € 82.000 hogere inkomsten uit schadevergoedingen voor wegen en openbare verlichting. Overige afwijkingen leiden tot een voordeel van € 16.000.

Mutaties reserves (€ 442.000 nadelig): Er wordt € 244.000 meer aan de reserve Investeringsfonds dorpen en wijken onttrokken. Dit betreft € 131.000 voor personele inzet voor mobiliteit en verkeer, € 50.000 voor de uitvoering van het mobiliteitsplan en € 63.000 voor kapitaallasten van investeringen uit het mobiliteitsplan. Daartegenover staat een € 654.000 lagere onttrekking aan de afschrijvingsreserve Wegen. Ook wordt € 32.000 minder onttrokken aan de bestemmingsreserve Inflatiebuffer voor de uitvoering van het beleidsplan wegen. Per saldo leidt dit tot € 442.000 lagere onttrekkingen aan reserves.

Cultuur

Het saldo van het product Cultuur is ten opzichte van 2026 met € 171.000 verslechterd. De lasten zijn met € 4.000 afgenomen, de baten zijn met € 4.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 171.000 afgenomen.

Lasten (€ 4.000 voordelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Baten (€ 4.000 nadelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Mutaties reserves (€ 171.000 nadelig): In 2026 waren twee incidentele onttrekkingen opgenomen: € 83.000 voor het versterken van de bibliotheekvoorziening en € 88.000 aan de reserve Financiële ruimte 2024 voor het programma gebiedsgericht werken. Deze onttrekkingen vervallen in 2027. Dit leidt tot een nadeel van € 171.000.

Sport

Het saldo van het product Sport is ten opzichte van 2026 met € 454.000 verslechterd. De lasten zijn met € 452.000 toegenomen en de baten met € 2.000 afgenomen.

Lasten (€ 452.000 nadelig): De salarislasten zijn € 160.000 hoger door indexatie en personele mutaties. De kapitaallasten nemen door investeringen in sport en bewegen met € 86.000 toe. Daarnaast nemen de toegerekende huisvestingslasten voor sportaccommodaties met € 165.000 toe. Hiervan hangt € 120.000 samen met een hogere storting in de voorziening groot onderhoud vanwege hogere onderhoudskosten op lange termijn. De overige € 45.000 betreft indexatie van de huisvestingskosten. Overige afwijkingen leiden per saldo tot een nadeel van € 41.000.

Baten (€ 2.000 nadelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Openbaar groen

Het saldo van het product Openbaar groen is ten opzichte van 2026 met € 220.000 verslechterd. De lasten zijn met € 200.000 toegenomen, de baten met € 2.000 toegenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 22.000 afgenomen.

Lasten (€ 200.000 nadelig): De toegerekende lasten voor tractie en materieel stijgen met € 36.000, vooral door hogere verzekerings-, lease- en onderhoudskosten. De indexatie van de uitvoeringsbudgetten voor het onderhoud van openbaar groen leidt tot € 144.000 hogere lasten. Daarnaast nemen de kapitaallasten voor investeringen in het openbaar groen met € 45.000 toe. In 2026 was incidenteel € 22.000 opgenomen voor een kunstopdracht voor de nieuwbouw van Midwerk. Deze lasten vervallen in 2027. Overige afwijkingen leiden tot een voordeel van € 3.000.

Baten (€ 2.000 voordelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Mutaties reserves (€ 22.000 nadelig): Door het vervallen van de kunstopdracht voor de nieuwbouw van Midwerk wordt in 2027 € 22.000 minder onttrokken aan de reserve Beeldende kunst. Dit leidt tot een nadeel van € 22.000.

Riolering

Het saldo van het product Riolering is ten opzichte van 2026 met € 242.000 verbeterd. De lasten zijn met € 151.000 toegenomen en de baten zijn met € 393.000 toegenomen.

Lasten (€ 151.000 nadelig): De indexatie van de uitvoeringsbudgetten voor onderhoud aan de riolering leidt tot € 67.000 hogere lasten. De toegerekende personele lasten nemen met € 73.000 toe, met name door de indexatie van de loonkosten. Daarnaast nemen de huisvestingslasten voor rioolgemalen met € 26.000 toe door hogere onderhouds- en kapitaallasten. Lagere kapitaallasten op oudere investeringen leveren een voordeel van € 9.000 op. Overige afwijkingen leiden tot een voordeel van € 6.000. Dit betreft de directe kosten van het taakveld riolering. In de paragraaf Lokale heffingen wordt de kostendekkendheid van het tarief weergegeven, inclusief de kosten die niet rechtstreeks op het taakveld riolering worden verantwoord.

Baten (€ 393.000 voordelig): De opbrengsten uit de rioolheffing zijn in 2027 € 301.000 hoger. Dit hangt samen met een verwachte toename van het aantal objecten kleiner en groter dan 50 m² en het grootverbruik. De opbrengsten zijn gebaseerd op de tarieven uit het door uw raad vastgestelde Water- en rioolprogramma Gemeente Midden-Groningen 2024-2028. Daarnaast verwachten we € 89.000 meer te onttrekken aan de egalisatievoorziening. Overige afwijkingen leiden tot een voordeel van € 3.000.

Afval

Het saldo van het product Afval is ten opzichte van 2026 met € 409.000 verslechterd. De lasten zijn met € 729.000 toegenomen en de baten met € 320.000 toegenomen.

Lasten (€ 729.000 nadelig): De toegerekende personele lasten voor de afvalinzameling nemen met € 238.000 toe door de indexatie van de loonkosten. Voor handhaving nemen de personele lasten en opruimkosten met € 139.000 toe. De verwerkingskosten voor grof- en restafval stijgen met € 348.000, met name door de verhoging van de belasting op afvalstoffen (Wbm) en de CO₂-heffing. De toegerekende lasten voor tractie en materieel nemen met € 82.000 toe door hogere kosten voor verzekeringen, onderhoud en brandstof. Vanuit het coalitieakkoord is het ledigingstarief voor GFT-afval vervallen. Het tarief voor het groenaanbrengpunt vervalt ook en is verwerkt in het vastrecht. Door het schrappen van het ledigingstarief verwachten we tegelijkertijd dat meer GFT-afval wordt aangeboden. De hierdoor hogere verwerkingskosten leiden tot een nadeel van € 295.000. De verwerkingskosten van overige afvalstromen, waaronder hout, puin, gruis/accu's en matrassen, nemen met € 191.000 toe. Dit komt door een groter aanbod, prijsindexatie en een nieuw contract voor hout. Overige afwijkingen leiden tot een voordeel van € 94.000, met name door lagere toegerekende huisvestingslasten. Dit betreft de directe kosten van het taakveld afval. In de paragraaf Lokale heffingen wordt de kostendekkendheid van het tarief weergegeven, inclusief de kosten die niet rechtstreeks op het taakveld afval worden verantwoord.

Baten (€ 320.000 voordelig): Ten opzichte van 2026 verwachten we € 262.000 hogere opbrengsten uit de afvalstoffenheffing. Hierin zijn zowel de inkomstenderving door het schrappen van het ledigingstarief voor GFT-afval als de verwachte daling van het aantal ledigingen van restafval verwerkt. Voorgesteld wordt het vaste tarief van de afvalstoffenheffing in 2027 te verhogen om tot 100% kostendekkendheid te komen. Daarnaast verwachten we € 9.000 hogere opbrengsten uit overige afvalstromen, waaronder gruis/accu's, PMD en matrassen. Dit komt door hogere vergoedingen en een groter aanbod. Voor boetes uit afvalhandhaving ramen we € 50.000 aan inkomsten. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 1.000.

Milieu

Het saldo van het product Milieu is ten opzichte van 2026 met € 135.000 verbeterd. De lasten zijn met € 163.000 toegenomen, de baten met € 1.855.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 100.000 toegenomen en de stortingen zijn met € 2.053.000 afgenomen.

Lasten (€ 163.000 nadelig): De toegerekende lasten voor CDOKE nemen met € 200.000 toe. Daarnaast stijgt de deelnemersbijdrage aan de ODG met € 54.000. Het huidige klimaatadaptatieplan loopt tot en met 2026, waardoor de hiervoor geraamde lasten in 2027 met € 93.000 afnemen. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 2.000.

Baten (€ 1.855.000 nadelig): De CDOKE-middelen zijn omgevormd van een specifieke uitkering naar een decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds. Hierdoor worden deze middelen vanaf 2027 verantwoord binnen programma 6 Bestuur en bedrijfsvoering. Dit leidt op het product Milieu tot € 1.852.000 lagere baten. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 3.000.

Mutaties reserves (€ 2.153.000 voordelig): In 2026 is er een incidentele storting in de reserve CDOKE opgenomen van € 2.053.000. Daarnaast is de vastgestelde bezuiniging energiearmoede € 100.000 hoger in 2027. Deze verschillen leiden tot een voordeel van € 2.153.000.

Begraafplaatsen

Het saldo bij het product Begraafplaatsen is ten opzichte van 2026 met € 28.000 verbeterd. Vanwege de geringe afwijking wordt dit product niet toegelicht.

2.2 Sociaal

Niet iedere inwoner in Midden-Groningen heeft dezelfde kansen op een gezond, veilig en zelfstandig leven. We zien verschillen in gezondheid, bestaanszekerheid en mogelijkheden om mee te doen. Ook hebben inwoners vaker vragen die meerdere leefgebieden raken. Daarom zetten we in op gelijke kansen, preventie, een sterke sociale basis en tijdige, passende ondersteuning.

Visie sociale veerkracht

De visie Sociale veerkracht is de basis voor het programma Sociaal. We gaan uit van wat inwoners zelf en samen met hun netwerk en omgeving kunnen. Professionele ondersteuning is beschikbaar waar dat nodig is. Zo versterken we de eigen regie en veerkracht van inwoners en de kracht van dorpen en wijken.

Ambitie

We willen dat iedere inwoner de kans krijgt om gezond en veilig op te groeien, zich te ontwikkelen, bestaanszekerheid te ervaren en naar vermogen mee te doen in de samenleving.

Onze aanpak

We werken vanuit één programma Sociaal, omdat gezondheid, welzijn, jeugd, onderwijs, participatie, werk, inkomen en schuldhulpverlening nauw met elkaar samenhangen. We investeren in preventie en vroegsignalering en bieden ondersteuning dichtbij: zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We investeren ongelijk om gelijke kansen te bevorderen. NPG en de sociale agenda van Nij Begun helpen deze beweging te versnellen.

Landelijke ontwikkelingen

Landelijk verschuift de nadruk naar preventie, vroegsignalering en een sterke sociale basis. De Hervormingsagenda Jeugd, Participatiewet in Balans en het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) vragen daarnaast om meer samenhang en samenwerking tussen gemeenten, zorg, welzijn, onderwijs en andere partners.

Regionale ontwikkelingen

In Groningen werken Rijk, gemeenten en maatschappelijke partners samen aan kansengelijkheid, gezondheid, leefbaarheid, participatie en bestaanszekerheid. Via onder meer de sociale agenda van Nij Begun en regionale samenwerking op gezondheid, welzijn, wonen, zorg en jeugd vertalen we deze opgaven naar een samenhangende lokale aanpak.

Ontwikkelingen in Midden-Groningen

In 2027 krijgt de nieuwe stichting voor de sociale teams verder vorm. Daarmee werken we aan een herkenbare, integrale toegang en passende ondersteuning voor inwoners. Ook is 2027 het eerste volledige jaar waarin Midwerk uitvoering geeft aan de Participatiewet. De nadruk ligt op maatschappelijke resultaten: inwoners krijgen passende ondersteuning, ervaren meer bestaanszekerheid en kunnen naar vermogen werken, zich ontwikkelen en meedoen.

2. Sociaal

We willen dat iedere inwoner de kans krijgt om gezond en veilig op te groeien, zich te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen in de samenleving.

Totale lasten 2027

174.663

(x € 1.000)

50,1%

van de totale lasten

Inkomensregelingen	(Werk)Participatie	Burgerparticipatie	WMO	Accommodaties	Jeugd	Onderwijs
27,7%	12,5%	4,8%	19,2%	0,9%	28,9%	6,0%
48.444	21.835	8.305	33.519	1.656	50.488	10.416

Het programma Sociaal bestaat uit de volgende beleidsparagrafen:

- Gezondheid
- Welzijn
- Wmo
- Jeugd, jeugdgezondheidszorg en onderwijs
- Participatiewet
- Schuldhulpverlening
- Toegang, ondersteuning en sociale basis

2.2.1 Gezondheid

Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen en regie over het eigen leven te ervaren. In Midden-Groningen vragen gezondheidsverschillen, mentale gezondheidsproblemen, vergrijzing, bestaansonzekerheid en de gevolgen van de aardbevingsproblematiek blijvend aandacht. Tegelijk neemt de druk op zorg en ondersteuning toe. De gemeente heeft op grond van de Wet publieke gezondheid een verantwoordelijkheid voor bescherming, bewaking en bevordering van de publieke gezondheid.

Ambities

Inwoners van Midden-Groningen krijgen meer mogelijkheden om gezond op te groeien, vitaal ouder te worden en naar vermogen mee te doen. Het bevorderen van een gezonde leefstijl en leefomgeving draagt bij aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Vanuit het ongelijk investeren voor gelijke kansen vindt extra inzet plaats waar de gezondheidsachterstanden het grootst zijn. Regionaal werken we al intensief samen met de andere Groninger gemeenten en binnen Gezond Groningen ook met partners en organisaties. De verdere doorontwikkeling en optimalisering van een sterke regionale structuur is in ontwikkeling en heeft onze aandacht.

Trends en ontwikkelingen

Gezondheidsverschillen, mentale gezondheidsproblemen, vergrijzing, bestaansonzekerheid en de gevolgen van de aardbevingsproblematiek blijven belangrijke opgaven. Tegelijk neemt de druk op zorg en ondersteuning toe. Landelijk en regionaal verschuift de aandacht daarom van zorg naar gezondheid, met meer nadruk op preventie, een sterke sociale basis en een gezonde leefomgeving. Binnen het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) werken gemeenten, zorg- en welzijnspartners samen aan deze beweging. Vanuit Health in All Policies wordt gezondheid verbonden met onder meer bestaanszekerheid, jeugd, sport, onderwijs, welzijn, mobiliteit en leefomgeving. In 2027 worden de landelijke en regionale ontwikkelingen vertaald naar een nieuwe lokale beleidsnotitie gezondheid.

Doelstelling

a. De integrale gezondheidsaanpak versterken

De gemeente voert regie op een integrale gezondheidsaanpak volgens het principe van Health in All Policies. Samen met de GGD, andere gemeenten, zorg- en welzijnspartners en inwoners werken we aan preventie, gezondheidsbevordering en een gezonde leefomgeving. Gezondheid wordt integraal

meegewogen in gemeentelijk beleid, zodat inwoners meer mogelijkheden krijgen om gezond op te groeien, vitaal ouder te worden en naar vermogen mee te doen.

Acties

Een lokale beleidsnotitie opstellen op basis van landelijke en regionale ontwikkelingen

In de beleidsnotitie worden regionale en lokale gezondheidsopgaven, prioriteiten en resultaten voor de komende jaren vastgelegd. Daarbij wordt vanuit de landelijke kaders en de regionale afspraken gewerkt aan de gezondheidssituatie van onze inwoners.

Gezondheid aantoonbaar meewegen in relevante beleidsvoorstellen en gebiedsontwikkelingen

Bij beleid en plannen op terreinen zoals leefomgeving, mobiliteit, onderwijs, sport, welzijn en bestaanszekerheid brengen we de mogelijke gevolgen voor gezondheid en gezondheidsverschillen in beeld.

Het maken van duidelijke afspraken met de GGD en de regio

We maken met de GGD en de regio duidelijke afspraken over taken, doelstellingen en monitoring om zo de kracht van regionale samenwerking ten goede te laten komen aan de lokale gezondheidsopgaven. Ook werken we aan het versterken van de verdergaande samenwerking tussen de drie noordelijke regio's.

Uitvoering geven aan de regionale werkagenda AZWA en de activiteiten hieruit lokaal invulling geven

We geven uitvoering aan de regionale werkagenda van het AZWA en vertalen daarbij aanpakken en activiteiten door naar lokaal ter verbetering van de ervaren gezondheid van inwoners.

Doelstelling

b. Een gezonde leefstijl en gelijke gezondheidskansen bevorderen

Meer inwoners leven gezond en ervaren een goede gezondheid, waarbij gezondheidsverschillen tussen inwoners en gebieden worden verkleind. De gemeente investeert ongelijk om gelijke gezondheidskansen te bevorderen. De inzet richt zich op preventie, gezond gedrag en een leefomgeving die gezonde keuzes ondersteunt, met extra aandacht voor inwoners en gebieden waar gezondheidsproblemen zich opstapelen. Ook is er extra aandacht voor de (mentale) gezondheid van jongeren, gezond gedrag en leefstijl.

Acties

De lokale preventieaanpak binnen AZWA uitvoeren.

We voeren de afgesproken preventieve programma's en ketenaanpakken uit. De inzet richt zich onder meer op roken, alcohol en middelengebruik, gezonde voeding, bewegen, ontspanning en mentale gezondheid.

Preventieve inzet richten op groepen en gebieden met de grootste gezondheidsachterstanden.

Op basis van gezondheidsgegevens en gebiedsinformatie bepalen we waar gezondheidsproblemen en achterliggende oorzaken zich opstapelen. In deze groepen en gebieden zetten we naar verhouding meer ondersteuning en preventieve activiteiten in.

Gezondheidsbevordering verbinden met sport, welzijn, jeugd, onderwijs en leefomgeving.

We verbinden gezondheidsdoelen aan activiteiten en maatregelen binnen andere beleidsterreinen. Zo ondersteunen niet alleen gezondheidsprogramma's, maar ook voorzieningen, onderwijs, de sociale basis en de inrichting van de leefomgeving gezond gedrag.

Met uitvoeringspartners afspraken maken over bereik, kwaliteit en resultaten.

In opdrachten en subsidieafspraken leggen we vast welke inwoners en gebieden worden bereikt, aan welke kwaliteitseisen activiteiten voldoen en welke resultaten worden verwacht. Uitvoeringspartners rapporteren hierover op een eenduidige manier.

Gezondheidsmonitors gebruiken voor prioritering en bijsturing.

We gebruiken gegevens van de GGD, het RIVM, het CBS en gemeentelijke registraties om ontwikkelingen te volgen. De uitkomsten gebruiken we om prioriteiten te bepalen en de uitvoering waar nodig aan te passen.

Indicatoren

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Provincie Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
De integrale gezondheidsaanpak versterken	Inwoners die de eigen gezondheid als goed of zeer goed ervaren	72,60%	73,90%	74,10%	↑	Minimaal richting provinciaal gemiddelde
Een gezonde leefstijl en gelijke gezondheidskansen bevorderen	Inwoners met overgewicht	55,50%	49,70%	50,00%	↓	Daling richting provinciaal gemiddelde

2.2.2 Welzijn

Welzijn gaat over de mate waarin inwoners zich goed voelen, grip ervaren op hun leven en kunnen meedoen in Midden-Groningen. Een sterk sociaal netwerk, werk, vrijwilligerswerk, mantelzorg, ontmoeting en een zinvolle daginvulling dragen hieraan bij. Investeren in dorpen en wijken waarin inwoners elkaar kennen, elkaar ondersteunen en zich van betekenis voelen in 2027 draagt bij aan een sterke sociale basis dichtbij huis.

Ambities

Alle inwoners kunnen naar vermogen meedoen, ervaren grip op hun leven en kunnen van betekenis zijn voor hun omgeving. Ondersteuning is zoveel mogelijk dichtbij, toegankelijk en gericht op het versterken van de eigen mogelijkheden en het sociale netwerk van inwoners.

Trends en ontwikkelingen

Door vergrijzing, mentale gezondheidsproblemen, bestaansonzekerheid en een groeiende ondersteuningsvraag neemt het belang van preventie en een sterke sociale basis toe. Inwoners willen zo lang mogelijk zelfstandig wonen, deelnemen aan de samenleving en ondersteuning dichtbij huis ontvangen.

Binnen het AZWA (Aanvullend zorg- en welzijnsakkoord) wordt de samenwerking tussen gemeenten, welzijn, eerstelijnszorg en andere zorgpartners verder versterkt. Welzijn krijgt hierdoor een grotere rol bij het voorkomen of uitstellen van zwaardere ondersteuning en zorg. De sociale teams werken daarom nauw samen met welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en zorgpartners. Ondersteuningsvragen worden zo vroeg en zo dichtbij mogelijk opgepakt. Waar dit passend is, wordt ondersteuning in de buurt of in groepsverband aangeboden.

In 2027 worden landelijke en regionale afspraken doorvertaald naar de lokale aanpak. Welzijn op Recept, mantelzorg, mentale gezondheid, ouderen en toegankelijke ondersteuning dichtbij huis zijn speerpunten. Inwoners die nog onvoldoende in beeld zijn, zoals eenzame inwoners en inwoners met langdurige stress of zorgen, worden beter bereikt. Het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen en de gemeentelijke Woonzorgwelzijnsvisie 2025–2030 sluit hierbij aan. Deze visie geeft richting aan de inzet op zelfredzaamheid, samenredzaamheid, passend wonen en leefbare dorpen en wijken.

De sociale agenda van Nij Begun biedt structureel de mogelijkheid om via bewezen interventies de leefbaarheid, gezondheid, ontmoeting en participatie in dorpen en wijken verder kracht bij te zetten. Voor de sociale agenda wordt verwezen naar paragraaf 2.5.3.

Doelstelling

a. Psychosociaal welzijn van inwoners versterken

Inwoners met psychosociale klachten krijgen tijdig passende ondersteuning, waardoor zij meer welzijn en grip op hun leven ervaren en beter kunnen meedoen. Gezondheid gaat niet alleen over lichamelijk functioneren. Inwoners kunnen te maken krijgen met stress, somberheid, angst of eenzaamheid. In het aardbevingsgebied komen psychosociale klachten relatief vaak voor. Een medische behandeling is niet altijd nodig of passend. Ontmoeting, bewegen, vrijwilligerswerk of deelname aan een andere activiteit kan inwoners helpen om zich beter te voelen en weer grip op het dagelijks leven te krijgen.

Welzijnscoaches en inwonerondersteuners bieden laagdrempelige ondersteuning. Zij kijken samen met de inwoner wat nodig is en leggen waar nodig de verbinding met activiteiten, informele ondersteuning of professionele hulp.

Acties

Uitvoeren van Welzijn op Recept en Grip en Glans

We bieden Welzijn op Recept en Grip en Glans gemeentebreed aan. Via Welzijn op Recept verwijzen huisartsen en andere eerstelijnszorgverleners patiënten met psychosociale problemen naar een Welzijnscoach. Deze bespreekt op basis van positieve gezondheid welke veranderingen de patiënt wil en koppelt hem aan passend (welzijns)aanbod. Grip en Glans is een groepscurcus die mensen helpt meer grip én glans aan hun leven te geven.

Sociaal emotionele ondersteuning in het aardbevingsgebied voortzetten

Inwonersondersteuners bieden laagdrempelige steun aan inwoners in het aardbevingsgebied. Zij luisteren, denken mee en helpen inwoners op weg. Als dat nodig is, verwijzen zij door naar passende ondersteuning, zoals een welzijnscoach.

Bereik, doorverwijzing en ervaren resultaten periodiek bespreken

Periodieke evaluatie geeft inzicht in wat er in de samenwerking, verbinding en overdracht goed gaat of nog verbeterd kan worden.

Het versterken van de samenwerking en doorgeleiding tussen huisartsen, sociale teams, welzijnscoaches en betrokken partners

Verdere intensivering van de samenwerking en warme overdracht tussen huisartsen, sociale teams, welzijnscoaches en betrokken partners draagt bij aan de transformatie van zorg naar het voorliggend veld. Inwoners worden op maat naar de op dat moment passende ondersteuning geleid. Een goed ketensamenwerking draagt bij aan snelle en laagdrempelige ondersteuning.

Doelstelling

b. Inwoners kunnen zo lang mogelijk gezond, zelfstandig en naar eigen wens wonen en deelnemen aan de samenleving

De toenemende vergrijzing zorgt voor een groeiend aantal inwoners van 75 jaar en ouder. Om zelfstandig wonen en deelnemen aan de samenleving mogelijk te maken, zijn vitaliteit, ontmoeting, passende woonvormen, toegankelijke informatie en ondersteuning dichtbij huis belangrijk. Het uitvoeren van de Woonzorgwelzijnsvisie, het integrale ouderenbeleid en de lokale aanpak van valpreventie, dementie en eenzaamheid in samenhang met elkaar. Hierbij samenwerken met inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers, woningcorporaties, zorgorganisaties, welzijnsorganisaties en andere betrokken partners. Behoud van mobiliteit en bereikbaarheid heeft daarbij onze aandacht.

Acties

Vitaliteitsactiviteiten en de ketenaanpak valpreventie voortzetten

Stimuleren dat ouderen actief en gezond blijven. Dit doen we samen met Kwartier Zorg en Welzijn, buurtsportcoaches, sportverenigingen en andere partners. Voorbeelden zijn Doortrappen, Dorpen in Beweging en valpreventie. Valpreventie blijft onderdeel van de lokale en regionale ketenaanpak. Ouderen krijgen informatie over veilig bewegen, gezond ouder worden en het voorkomen van vallen.

De dementievriendelijke aanpak borgen in regulier beleid

Blijven werken aan een gemeente waar mensen met dementie kunnen meedoen. Het project Meedoen met dementie is afgerond en wordt geborgd in regulier beleid. Zorgen dat dagactiviteiten beter bekend zijn bij mensen met dementie en hun naasten. De ouderenregisseur heeft hierbij een signalerende en verbindende rol. Wonen voor mensen met dementie meenemen in de uitvoering van de Woonzorgwelzijnsvisie.

De aanpak van eenzaamheid verbinden met ontmoeting, ouderenadvies en gebiedsgericht werken

Eenzaamheid onder ouderen verminderen. Kwartier Zorg en Welzijn werkt aan een sterk netwerk rond ouderen. Ouderenadviseurs helpen bij het vinden van informatie, activiteiten en ondersteuning. In 2027 gebiedsgericht kijken waar extra inzet nodig is. Aansluiten bij dorps- en wijkplannen en bij bestaande ontmoetingsplekken.

Werken aan een integrale beleidsaanpak voor ouderen

We versterken de samenhang tussen wonen, welzijn, zorg, gezondheid, mobiliteit en ontmoeting, zodat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen. Daarbij sluiten we aan bij de Woonzorgwelzijnsvisie en werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners.

Doelstelling

c. Mantelzorgers en vrijwilligers worden tijdig en passend ondersteund, zodat zij hun inzet kunnen volhouden en informele ondersteuning dichtbij beschikbaar blijft

Veel inwoners zetten zich in voor anderen. Dat is belangrijk voor sterke dorpen en wijken. Vrijwilligerswerk, mantelzorg en inwonersinitiatieven helpen om ondersteuning dichtbij te organiseren. In 2027 gaan we deze informele ondersteuning versterken, Informatie en advies geven, delen kennis en waarderen van mantelzorgers en vrijwilligers. We zetten in op bredere bekendheid rondom respijtzorg. De steunpunten Mantelzorg en de vrijwilligerscentrale van Kwartier Zorg en Welzijn blijven hierin belangrijk.

Acties

Het informeren, ondersteunen en waarderen van mantelzorgers, onder meer door het mantelzorgcompliment

Zorgen dat mantelzorgers tijdig informatie en advies ontvangen over beschikbare ondersteuning. Met het mantelzorgcompliment waardering uitspreken voor hun inzet.

Het beter bekend en toegankelijk maken van respijtzorg zodat we mantelzorgers tijdelijk kunnen ontlasten

Vergroten van de bekendheid en toegankelijkheid van respijtondersteuning. Hierdoor kunnen mantelzorgers de zorg tijdelijk overdragen en krijgen zij ruimte om te herstellen en hun inzet langer vol te houden.

Vrijwilligers waarderen en ondersteunen in het begeleiden en passend bemiddelen

Ondersteunen van het werven, begeleiden en passend inzetten van vrijwilligers. Met Vrijwilligers Bedankt! waarderen van inwoners die zich vrijwillig inzetten voor anderen en voor hun dorp of wijk.

Versterken van de samenwerking tussen professionele zorg, mantelzorgers, vrijwilligers en inwonersinitiatieven

Versterken van de samenwerking tussen professionals, mantelzorgers, vrijwilligers en inwonersinitiatieven. Hierdoor wordt ondersteuning beter op elkaar afgestemd en kunnen signalen eerder worden opgepakt.

De sociale basis gebiedsgericht versterken en aansluiten bij dorps- en wijkplannen

Per dorp en wijk bekijken wat nodig is voor ontmoeting, vrijwilligerswerk, mantelzorgondersteuning en inwonersinitiatieven. Daarbij aansluiten bij dorpsplannen, wijkplannen en bestaande lokale netwerken.

Ontmoetingsplekken en initiatieven ondersteunen die bijdragen aan ontmoeting, noaberschap en het tegengaan van eenzaamheid

Het ondersteunen van dorpshuizen, wijkcentra, verenigingen en andere plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Deze plekken dragen bij aan onderlinge hulp, sociale contacten, leefbaarheid en het voorkomen van eenzaamheid

Indicatoren

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Provincie Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
Psychosociaal welzijn van inwoners versterken	Inwoners met hoge veerkracht	48,90%	49,70%	53,60%	↑	Groei richting landelijk gemiddelde
Psychosociaal welzijn van inwoners versterken	Inwoners die sterk eenzaam zijn	13,20%	13,40%	13,20%	↓	Daling ten opzichte van 2024
Ouderen kunnen zo lang mogelijk gezond, zelfstandig en naar eigen wens wonen en deelnemen aan de samenleving	Inwoners die matig tot veel regie over het eigen leven ervaren (18+)	88,00%	87,80%	88,30%	↑	Minimaal gelijk aan landelijk gemiddelde
Mantelzorgers en vrijwilligers worden tijdig en passend ondersteund, zodat zij hun inzet kunnen volhouden en informele ondersteuning dichtbij beschikbaar blijft	Mantelzorgers die zich zwaar tot overbelast voelen	18% (2022)	17% (2022)	19% (2022)	↓	Daling ten opzichte van uitgangssituatie
Mantelzorgers en vrijwilligers worden tijdig en passend ondersteund, zodat zij hun inzet kunnen volhouden en informele ondersteuning dichtbij beschikbaar blijft	Inwoners die vrijwilligerswerk doen	26,10%	27,40%	26,10%	↑	Groei richting provinciaal gemiddelde

2.2.3 Wmo

Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ondersteunen we inwoners die door een beperking, chronische ziekte, psychische of psychosociale problemen hulp nodig hebben om zelfstandig te wonen en mee te doen aan de samenleving. Samen met de inwoner onderzoeken we wat nodig is. Daarbij kijken we naar de eigen mogelijkheden, het sociale netwerk en algemene voorzieningen. Als dat niet voldoende is, zorgen we voor passende maatwerkondersteuning.

We willen dat inwoners zoveel mogelijk regie houden over hun eigen leven en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen. Dit vraagt om ondersteuning die aansluit bij de situatie van de inwoner, een sterke sociale basis en goede samenwerking tussen inwoners, gemeente en maatschappelijke partners.

Ambities

Inwoners kunnen binnen hun mogelijkheden zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving. Wanneer ondersteuning nodig is, is deze passend, toegankelijk en van goede kwaliteit.

Trends en ontwikkelingen

Toenemende en complexere ondersteuningsvraag

De vraag naar Wmo-ondersteuning neemt toe. Inwoners wonen langer zelfstandig en ondersteuningsvragen worden complexer. Problemen spelen daarbij vaker op meerdere leefgebieden. Tegelijkertijd staat de beschikbaarheid van zorgprofessionals onder druk. Dit vraagt om preventie, een sterke sociale basis en passende ondersteuning. Wanneer passende ondersteuning of huisvesting ontbreekt, neemt ook het risico op dak- en thuisloosheid en een beroep op maatschappelijke opvang toe.

Wonen, welzijn en zorg

In 2027 voeren we samen met onze partners de voor de Wmo relevante onderdelen van de uitvoeringsagenda van de Woonzorgwelzijnsvisie uit. Vanuit onze regierol versterken we de samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg en stimuleren we ondersteuning dichtbij. Zo dragen we eraan bij dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen.

Samenwerking over domeinen heen

Ondersteuningsvragen beperken zich niet altijd tot één leefgebied of wettelijke regeling. Daarom versterken we de samenwerking tussen betrokken organisaties en beleidsterreinen. In 2027 bouwen we samen met regionale partners de Domeinoverstijgende Samenwerking verder uit. Ook verbeteren we binnen de gemeente de samenhang in de ondersteuning voor jongeren bij de overgang naar volwassenheid.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De druk op Beschermd Wonen en maatschappelijke opvang blijft hoog. Ondersteuningsvragen worden complexer en een tekort aan passende huisvesting belemmert de door- en uitstroom. Tegelijkertijd zetten we de beweging voort naar preventie, herstel en ondersteuning in de eigen leefomgeving. In 2027 werken we met regionale en lokale partners verder aan het voorkomen van instroom, het bevorderen van doorstroom en het mogelijk maken van duurzaam zelfstandig wonen.

Doelstelling

a. Inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving

Inwoners houden binnen hun mogelijkheden regie over hun eigen leven en kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en deelnemen aan de samenleving. Wanneer ondersteuning nodig is, draagt deze hieraan bij.

Acties

Uitvoeren van de Woonzorgwelzijnsvisie

We voeren samen met onze partners de uitvoeringsagenda van de Woonzorgwelzijnsvisie uit. In 2027 werken we verder aan de verbinding tussen wonen, welzijn en zorg, een sterke sociale basis en passende ondersteuning dichtbij. Daarmee dragen we bij aan een leefomgeving waarin inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen.

Versterken van de sociale basis

Samen met maatschappelijke partners versterken we algemene voorzieningen en laagdrempelige ondersteuning die bijdragen aan ontmoeting, herstel, zelfredzaamheid en participatie en zwaardere ondersteuning kunnen voorkomen of uitstellen.

Samenwerken over domeinen heen

We werken vanuit verschillende beleidsterreinen en wettelijke kaders samen aan passende ondersteuning. We bouwen de regionale Domeinoverstijgende Samenwerking verder uit en verbeteren we de overgang van jeugd naar volwassenheid (18-/18+). Bij complexe ondersteuningsvragen werken we integraal en zoeken we naar een passende oplossing voor de inwoner.

Bevorderen van herstel en zelfstandig wonen

Samen met regionale en lokale partners werken we aan preventie, herstel en passende ondersteuning voor inwoners die beschermd wonen, gebruikmaken van maatschappelijke opvang of risico lopen daarop. We zetten in op het voorkomen van instroom en het bevorderen van door- en uitstroom naar zo zelfstandig mogelijk wonen.

Doelstelling

b. Inwoners ontvangen passende en kwalitatief goede ondersteuning

Inwoners die ondersteuning nodig hebben, kunnen rekenen op ondersteuning die aansluit bij hun situatie, toegankelijk is en van goede kwaliteit is. We bewaken dat ondersteuning rechtmatig wordt ingezet en geleverd.

Acties

Versterken van toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid

We voeren het beleidskader Toezicht en Handhaving Wmo en Jeugdwet uit. Hiermee werken we aan kwalitatief goede en rechtmatige ondersteuning.

Borgen van passend en betrouwbaar doelgroepenvervoer

We zorgen voor passend en betrouwbaar doelgroepenvervoer voor inwoners die hiervan afhankelijk zijn. In 2027 begeleiden we de overgang naar de nieuwe vervoerder en de veranderingen die daarmee samenhangen. Daarbij bewaken we de continuïteit en kwaliteit van het vervoer en hebben we aandacht voor een zorgvuldige overgang voor inwoners.

Indicatoren

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Provincie Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
Inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving	Demografische druk	77,2% (2025)	–	70,70%	–	Context: ontwikkeling volgen
Inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving	Inwoners met één of meer lichamelijke beperkingen	27,2% (2024)	23,70%	22,80%	–	Context: ontwikkeling volgen
Inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	820 (2025)	–	660	–	Ontwikkeling volgen
Inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk wonen en meedoen aan de samenleving	Wmo-cliënten die aangeven dat de ondersteuning bijdraagt aan zelfstandig functioneren en meedoen		n.v.t.	n.v.t.	↑	Verbetering t.o.v. Ausgangssituation

2.2.4 Jeugd, jeugdgezondheidszorg en onderwijs

De jeugd is de toekomst. In onze gemeente wonen ruim 11.000 kinderen en jongeren tot en met 18 jaar. We willen dat zij kansrijk, gezond en veerkrachtig opgroeien en zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Daarvoor is een sterke basis nodig: een veilige en stabiele thuissituatie, goed en passend onderwijs, een gezonde leefstijl en een omgeving waarin kinderen en jongeren zich gezien en gesteund voelen. Ouders spelen hierin een belangrijke rol, samen met school, kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg, verenigingen, de buurt en andere betrokkenen. Als gemeente dragen we bij aan het versterken van deze pedagogische basis. We verrijken het onderwijs, stimuleren een gezonde leefstijl en ondersteunen ouders bij het opvoeden. We zetten in op preventie en vroegsignalering en zorgen dat ondersteuning dichtbij beschikbaar is als dat nodig is. Ook helpen we kinderen en jongeren om vaardigheden te ontwikkelen waarmee zij kunnen omgaan met stress, tegenslag en veranderingen. Zo willen we problemen zoveel mogelijk voorkomen of vroeg aanpakken en ervoor zorgen dat kinderen, jongeren en gezinnen tijdig passende ondersteuning of zorg krijgen.

Ambities

Ieder kind groeit gezond en veilig op, ontwikkelt zijn talenten en krijgt de kansen die nodig zijn om mee te doen en zich te ontwikkelen.

Trends en ontwikkelingen

Landelijk en regionaal kader jeugdhulp

Landelijk: De Hervormingsagenda jeugd en het Toekomstscenario jeugd en gezin dateren uit 2023 en vormen, ondanks vertraging in de uitvoering door betrokken partijen, nog steeds een algemeen kader voor de regionale en lokale kwaliteitsverbetering in de jeugdhulp. Zo is er door het Rijk nog geen invulling gegeven aan de beperking van de reikwijdte van jeugdhulp. Intussen hebben gemeenten wel te maken met korting op de middelen voor jeugdhulp op basis van de Hervormingsagenda. Begin 2027 wordt een nieuw advies verwacht van de commissie Van Ark. We hebben vooralsnog te maken met een scheve verhouding tussen moeilijk beïnvloedbare kosten voor jeugdhulp en middelen van het Rijk.

Regionaal: Door anders in te kopen werken we als tien regiogemeenten aan kwalitatieve verbetering en kostenbeheersing van de jeugdzorg. Leidraad is het Langjarig perspectief transformatie jeugdhulp uit 2025. Er wordt geleidelijk afscheid genomen van de Open-House-inkoop door segmenten van jeugdhulp onder te brengen bij samenwerkingsverbanden van een beperkt aantal aanbieders. Midden-Groningen brengt het segment basishulp onder bij de gemeentelijke stichting voor de toegang, gefaseerd vanaf 2028. Aanvullende jeugdhulp, die voornamelijk bestaat uit jeugd-ggz, wordt aanbesteed vanaf 2029. De aanbesteding van het segment hoog-specialistische hulp is gestart in 2026 en loopt door tot 2030.

Transformatie lokale toegang

Kwartier Zorg & Welzijn is de brede toegang voor ondersteuning en hulp voor de doelgroep 0-100 jaar. Kwartier wordt omgevormd tot een nieuwe stichting, waarvoor een business case en personele afspraken zijn gemaakt. De stichting gaat van start in de nieuwe vorm op 1 januari 2027. Basishulp jeugd wordt vanaf 2028 toegevoegd als nieuw organisatieonderdeel. De voorbereiding daarvoor loopt van eind 2026 tot in 2027. Behalve basishulp wordt ook toegang tot basishulp, in de vorm van expertise voor de analyse van zorgvragen, toegevoegd aan de stichting.

Onderwijs en jeugd

Kinderen groeien op in een samenleving waarin ontwikkel- en onderwijskansen nog steeds ongelijk zijn verdeeld. Daarom blijven we investeren in gelijke kansen, een rijke ontwikkelomgeving en goede samenwerking tussen onderwijs, opvang, welzijn en jeugdhulp. De regionale transformatie van de jeugdhulp en de doorontwikkeling van de lokale toegang versterken deze samenwerking. Vanuit de Sociale Agenda Nij Begun bouwen we voort op initiatieven die bijdragen aan de brede ontwikkeling en mentale gezondheid van kinderen en jongeren.

Doelstelling

a. Jeugdigen en gezinnen met zorgvragen ontvangen tijdig passende hulp

Jeugdigen en de gezinnen waarin ze opgroeien hebben soms ondersteuning nodig of een intensievere vormen van hulp. We bieden deze inwoners tijdig de passende zorg: licht waar het kan, specialistisch waar het moet en steeds op basis van een deskundige beoordeling.

Acties

Kwalitatief verbeteren van de gemeentelijke toegang

Jeugdigen en hun ouders kunnen met hun vragen over opvoeding en welbevinden terecht bij onze sociale teams. Die denken mee en onderzoeken welke eventuele ondersteuning passend is. Deze toegang wordt omgevormd tot een brede gemeentelijke stichting, die werkt volgens de uitgangspunten van *Hervormingsagenda* en regionale kaders. We werken aan een verbeterde aansluiting bij zorg die door andere verwijzers wordt verleend en aan het versterken van een integrale benadering door sociale teams en onderwijs.

Sturing op beleidsdoelen en zorgverlening

De regionale en lokale transformatie in de jeugdzorg brengt een andere financiering en samenwerking met zich mee. Dat maakt het extra nodig om de monitoring van effecten en kosten van jeugdhulp te baseren op maatschappelijke effecten die we willen bereiken en die door de partners onderschreven worden. Partners zijn in de eerste plaats gemeente en Kwartier, maar daarnaast andere verwijzers en belangrijke aanbieders (in de nabije toekomst zijn dit de samenwerkingspartners in aanvullende en hoog-specialistische hulp). Meer grip op zorgverlening door inzicht is eveneens in het belang van de jeugdigen en gezinnen die zorg ontvangen. We gaan aan de slag met het ontwikkelen van een wijze van monitoren die past bij onze beleidsambitie en de taakgerichte financiering.

Dit actiepunt houdt mede verband met doelstelling b (actie 'aanpak thuiszitters') en de vormgeving van de relatie toegang en gemeente bij de start van de nieuwe stichting.

Vorbereiden lokaal aanbod basishulp jeugd en gezin

De stichting voor de toegang gaat basishulp jeugd aanbieden. Uitgangspunt van basishulp is een goede analyse van de hulpvraag en het vervolgens direct inzetten van de gepaste hulp. Dat kan zijn basishulp, maar ook een 'voorliggende' of specialistische vorm van ondersteuning of hulp. In 2027 wordt de business case voor de organisatie van basishulp, als onderdeel van Kwartier, opgeleverd. Na een definitief besluit door college en Kwartier bereidt Kwartier de implementatie van basishulp voor, zodat met het eerste deel daarvan kan worden begonnen op 1 januari 2028. Het hele pakket wordt aangeboden vanaf 2029. Onderdeel van het voorbereidingstraject is het vormgeven aan het partnerschap van Kwartier en gemeente in de basishulp. In 2027 vindt ook een testfase met een deel van de basishulp plaats. Kwartier en gemeente doen daarin ervaring op met inhoudelijke uitgangspunten als goede analyse, normaliseren en 'systemisch' kijken.

Doelstelling

b. Kinderen en jongeren krijgen samenhangende ondersteuning en blijven deelnemen aan onderwijs

Kinderen en jongeren kunnen zich beter ontwikkelen als onderwijs en ondersteuning goed op elkaar aansluiten. Als er problemen zijn thuis, op school of in de ontwikkeling van een kind, is het belangrijk dat deze vroeg worden gezien en in samenhang worden opgepakt. Daarom versterken we de samenwerking tussen gezin, onderwijs, kind-ouderondersteuners, leerplicht, jeugdhulp en de lokale toegang. We werken aan laagdrempelige ondersteuning en duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden. Zo willen we voorkomen dat problemen groter worden en dragen we bij aan het voorkomen en verminderen van schooluitval en thuiszitten. Wanneer een kind of jongere toch uitvalt is het belangrijk om samen met het kind, het gezin en betrokken partners te werken aan terugkeer naar een passende onderwijsplek.

Acties

Afspraken over ondersteuning onderwijs en jeugdhulp verduidelijken

De regiogemeenten maken gezamenlijk een handreiking van (wettelijke) verantwoordelijkheden van onderwijsondersteuning. Doel is helderheid over de verantwoordelijkheidsverdeling van jeugdhulp en onderwijs. In 2027 werken we aan de implementatie van de afspraken, samen met schoolbesturen en samenwerkingsverbanden.

Samenwerking onderwijs en jeugdhulp in de praktijk verbeteren

In het kader van de voorbereiding van de regionale inkoop van aanvullende jeugdhulp worden in Groningen en Midden-Groningen pilots uitgevoerd in het onderwijs. Daarin wordt geoefend met samenwerking tussen onderwijshulp en jeugdhulp (zowel de aanvullende hulp als de basishulp). Naast ervaring voor de regionale inkoop levert deze pilot belangrijke inzichten op voor de toekomstige vormgeving van onderwijshulp en jeugdhulp op de schoollocatie. De pilot loopt van september 2026 tot september 2027.

Versterken van de ondersteuning van kinderen en gezinnen op school

Op alle scholen bieden kind-ouderondersteuners laagdrempelige sociaal-emotionele ondersteuning. Zij helpen problemen vroeg te signaleren en versterken de verbinding tussen gezin, school en ondersteuning. We werken in overleg met scholen aan een verdere uitwerking van deze inzet via Nij Begun. We doen dit binnen de kaders die er in de sociale agenda zijn gesteld en verbeteren de werkwijze waar dit nodig is. Daarbij verkennen we samen met het onderwijs hoe de kind-ouderondersteuning goed kan aansluiten op de basishulp jeugd en het bestaande lokale aanbod van welzijn.

Gezamenlijke aanpak thuiszitten verbeteren

We werken samen met jongeren, ouders, scholen en sociale teams om schoolverzuim en thuiszitten zoveel mogelijk te voorkomen. Hiervoor zetten we onder andere leerplicht en regionale maatregelen in, gericht op het behalen van een startkwalificatie voor jongeren van 16 tot 23 jaar. Ook zetten we de MAZL aanpak in bij zorgwekkend ziekteverzuim in. We onderzoeken samen met de GGD of MAZL kan worden uitgebreid naar alle VO scholen. We brengen scherper in beeld welke jongeren thuiszitten of dreigen uit te vallen, wat de oorzaken zijn en wat de huidige aanpak oplevert. Samen met onderwijs, samenwerkingsverbanden, leerplicht, jeugd en andere partners bepalen we waar versterking nodig is en maken we concrete afspraken over doelen en samenwerking. Daarbij zoeken we de samenhang met de maatregelen vanuit Nij Begun.

Doelstelling

c. Kinderen hebben gelijke onderwijskansen

We investeren vroeg in de ontwikkeling van kinderen. Voor peuters met risico op een achterstand bieden we voorschoolse educatie met extra taal en rekenaanbod. We streven naar een bereik van meer dan 75% van de doelgroepkinderen en werken aan goede kwaliteit, ouderbetrokkenheid en een doorgaande lijn naar het basisonderwijs. We verrijken de ontwikkelomgeving van kinderen en jongeren door onderwijs te verbinden met welzijn, sport en cultuur. Onderwijs, gezin, opvang, jeugdhulp en de lokale toegang werken hierin nauw samen.

Acties

Uitvoeren van het onderwijskansenakkoord

We ondersteunen activiteiten die gelijke kansen vergroten met subsidies en de inzet van de bibliotheek. We ondersteunen kindcentra bij een aanpak voor kinderen met een verhoogd risico op achterstand en delen kennis over onderwijskansen en taalontwikkeling. Met partners volgen we de voortgang en benutten we waar passend de mogelijkheden van de Sociale Agenda Nij Begun.

Versterken van de voorschoolse educatie

Met aanbieders en scholen voeren we de aangescherpte resultaatafspraken uit. We volgen het bereik en de educatieve kwaliteit, werken met beleid per locatie en zetten extra in op het bereiken van doelgroepkinderen.

Versterken van ontwikkelkansen via de verrijkte schooldag

In 2027 nemen minimaal 19 basisscholen deel aan de verrijkte schooldag Tijd voor Toekomst. Door de overgang naar de Sociale Agenda van Nij Begun verandert de bekostiging en verschuift de rol van de gemeente. We richten ons op het verbinden van het gemeentelijke aanbod met de uitvoering van de verrijkte schooldag en maken hierover afspraken met de schoolbesturen. De scholen die al deelnemen kunnen de uitvoering tijdelijk nog voortzetten volgens de bestaande werkwijze, terwijl de overgang naar de nieuwe bekostiging verder wordt uitgewerkt.

Doelstelling

d. Volwassenen kunnen meedoen in de samenleving doordat zij beschikken over voldoende basisvaardigheden

Iedereen moet kunnen meedoen in de samenleving. Toch hebben nog te veel inwoners moeite met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Deze basisvaardigheden zijn nodig om zelfstandig mee te kunnen doen. Met middelen uit de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) en aanvullende regionale middelen investeren we in volwasseneneducatie. Daarnaast werken we aan een samenhangende lokale aanpak van basisvaardigheden, waarin signalering, doorverwijzing en educatie beter op elkaar aansluiten. Via het onderwijskansenbeleid en de voorschoolse educatie investeren we in taalontwikkeling en leesbevordering bij kinderen.

Acties

Aanbieden van passend educatieaanbod voor volwassenen

We ondersteunen inwoners bij het ontwikkelen van basisvaardigheden, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden, door passend educatieaanbod dat aansluit bij hun leervraag, mogelijkheden en ontwikkelbehoefte. Samen met educatieaanbieder en maatschappelijke partners stimuleren we deelname aan volwasseneducatie.

Investeren in taalontwikkeling en leesbevordering

Samen met onderwijs, kinderopvang, bibliotheek en maatschappelijke partners investeren we in taalontwikkeling en leesbevordering bij kinderen en hun ouders. Daarmee versterken we de basisvaardigheden van jonge kinderen en stimuleren we een taalrijke omgeving thuis.

Verbeteren van de signalering en toeleiding naar passend aanbod

Samen met onderwijs, maatschappelijke partners, werkgevers en uitvoeringsorganisaties vergroten we de bewustwording en herkenning van beperkte basisvaardigheden. We versterken de signalering en toeleiding naar passend educatieaanbod en werken dit uit in een samenhangende lokale aanpak met afspraken over samenwerking en doorverwijzing.

Doelstelling

e. Kinderen krijgen onderwijs in een stimulerend, veilig en toekomstbestendig schoolgebouw

We geven invulling aan onze wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting. Dit gaat over nieuwbouw, uitbreiding en renovatie van een school, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging in verband met schade. Daarbij kijken we niet alleen naar nieuwbouw, uitbreiding en renovatie, maar ook naar gezondheid, duurzaamheid, inclusiviteit en samenwerking met kinderopvang.

Acties

Opstellen van een Integraal Huisvestingsplan

In het Integraal Huisvestingsplan leggen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangaanbieders de gezamenlijke koers voor onderwijshuisvesting vast. Het plan heeft een looptijd van vier jaar en een doorkijk van zestien jaar. Naar verwachting wordt het IHP begin 2027 vastgesteld.

Uitvoeren van het Programma en Overzicht

We beoordelen en voeren de jaarlijkse aanvragen voor onderwijshuisvesting uit, zoals eerste inrichting, huur, capaciteitsuitbreiding, renovatie en nieuwbouw. De Raad besluit over de benodigde middelen; schoolbesturen en gemeente voeren de toegekende voorzieningen uit.

Indicatoren

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Provincie Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
Jeugdigen en gezinnen met ondersteuningsvragen ontvangen tijdig passende hulp	Jongeren met jeugdhulp	16,4% (2024)	–	13,2%	–	Context: ontwikkeling volgen
Kinderen en jongeren krijgen samenhangende ondersteuning en blijven deelnemen aan onderwijs	Relatief verzuim	31 per 1.000 (2024)	–	28 per 1.000	↓	Daling richting landelijk gemiddelde
Kinderen en jongeren krijgen samenhangende ondersteuning en blijven deelnemen aan onderwijs	Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	3,2% (2024)	–	2,3%	↓	Daling richting landelijk gemiddelde
Kinderen hebben gelijke onderwijskansen	Bereik voorschoolse educatie (VVE)	ca. 70%	n.v.t.	n.v.t.	↑	Groei naar 75% van de doelgroep

2.2.5 Participatiewet

We willen dat iedere inwoner kan meedoen en, waar mogelijk, zelfstandig in het levensonderhoud kan voorzien. We ondersteunen inwoners bij het versterken van bestaanszekerheid, participatie en ontwikkeling. 2027 is het eerste volledige begrotingsjaar waarin het sociaal ontwikkelbedrijf onder de naam Midwerk uitvoering geeft aan de Participatiewet. Midwerk brengt inkomensondersteuning, armoedebeleid, ontwikkeling, participatie en werk integraal samen en werkt daarbij nauw samen met werkgevers, onderwijs, sociale teams en maatschappelijke partners. Betaald werk is het uitgangspunt; waar dat niet mogelijk is, ondersteunen we inwoners bij ontwikkeling, participatie of beschermt werk.

Ambities

Iedere inwoner heeft bestaanszekerheid, kan zich ontwikkelen en naar vermogen meedoen.

Trends en ontwikkelingen

In 2027 worden de laatste onderdelen van de Participatiewet in Balans ingevoerd. Hiermee ontstaat meer ruimte voor maatwerk, vereenvoudiging van de uitvoering en ondersteuning die beter aansluit bij de persoonlijke situatie van inwoners. De mogelijkheid van een bufferbudget wordt in 2027 afzonderlijk afgewogen.

Rijksmiddelen

De bekostiging van beschut werk sluit de komende jaren beter aan bij de gerealiseerde werkplekken. Daarnaast ontvangt de gemeente middelen voor de doorontwikkeling en toekomstbestendigheid van sociaal ontwikkelbedrijven en voor het realiseren en behouden van werkontwikkelplekken.

Binnen Werk in Zicht creëren we met Waardewerk tijdelijk werkplekken voor inwoners die nog geen aansluiting vinden op de arbeidsmarkt. De Nij Begunbanen vormen hierop het structurele vervolg en worden regionaal verder uitgewerkt voor duurzame inzet binnen de sociaal ontwikkelbedrijven. Met de Kadernota Aanpak armoede Midden-Groningen 2026-2030 versterken we de bestaanszekerheid en pakken we langdurige armoede gerichter aan.

Doelstelling

a. Inwoners met een laag inkomen hebben perspectief op bestaanszekerheid en participatie

We ondersteunen inwoners met een laag inkomen zodat zij kunnen rondkomen en deelnemen aan de samenleving.

Acties

We geven uitvoering aan de Kadernota Aanpak armoede Midden-Groningen 2026-2030

We richten ons op het terugdringen van langdurige armoede en het versterken van bestaanszekerheid. In 2027 maken we minimaregelingen beter vindbaar en toegankelijk. Daarnaast bereiden we twee wijzigingen voor die per 2028 ingaan: de vervanging van de Collectieve Aanvullende Zorgverzekering door een nieuwe vorm van ondersteuning en het Meedoenfonds in eigen beheer. Daarbij betrekken we inwoners en maatschappelijke partners, zodat de ondersteuning beter aansluit bij wat inwoners nodig hebben.

Doelstelling

b. Inwoners ontwikkelen hun talenten en zetten een passende stap naar werk of participatie

Werk en maatschappelijke participatie dragen bij aan gezondheid, zelfredzaamheid en een beter toekomstperspectief. Voor een groeiende groep inwoners is de stap naar betaald werk door meervoudige problematiek niet vanzelfsprekend. Daarom zetten we in op de talenten en mogelijkheden van inwoners.

Acties

We geven uitvoering aan het in 2024 vastgestelde re-integratiebeleid

We ontwikkelen Midwerk verder tot een modern sociaal ontwikkelbedrijf waarin activeren, ontwikkelen en bemiddelen samenkomen. Van daaruit ondersteunen we inwoners om zich verder te ontwikkelen richting participatie, opleiding of werk. Vanuit de Wet van school naar duurzaam werk begeleiden we jongeren die extra ondersteuning nodig hebben naar duurzaam werk of een passende vervolgstap. Ook zetten we in 2027 het project Weer in Beeld voort, gericht op inwoners die langere tijd uit beeld zijn.

Doelstelling

c. Inwoners met een arbeidsbeperking hebben perspectief op duurzaam passend werk

De behoefte aan passende werkplekken voor inwoners met een arbeidsbeperking blijft groot, terwijl het aantal medewerkers met een Wsw-indicatie afneemt.

Acties

We ondersteunen inwoners bij het vinden en behouden van passend werk

We ondersteunen inwoners met een arbeidsbeperking bij het vinden, behouden en ontwikkelen van passend betaald werk, binnen Midwerk of bij reguliere werkgevers. Daarbij zetten we instrumenten in zoals loonkostensubsidie, jobcoaching en werkplekaanpassingen. Binnen Midwerk bieden we passende dienstverbanden via beschut werk, afspraakbanen en Waardewerk, met de Nij Begunbanen

als structureel vervolg. We versterken de samenwerking met werkgevers en bevorderen, waar mogelijk, de duurzame uitstroom naar regulier werk.

Doelstelling

d. Ondernemers krijgen tijdig passende ondersteuning met oog voor hun situatie

Het Loket Zelfstandigen biedt startende en gevestigde ondernemers advies en begeleiding en werkt daarbij nauw samen met de Kredietbank Midden-Groningen.

Acties

We investeren in de ondersteuning van zelfstandige ondernemers

Via het Loket Zelfstandigen ondersteunen we ondernemers bij financiële en ondernemingsvraagstukken, schulden en bedrijfsbeëindiging en begeleiden we hen waar passend naar loondienst. Daarmee willen we problematische schulden en langdurige bijstandsafhankelijkheid zoveel mogelijk voorkomen. Om ondernemers tijdig te bereiken, blijven we via gerichte communicatie investeren in de bekendheid van het loket.

Doelstelling

e. Inburgeringsplichtige nieuwkomers ontwikkelen zich naar taal, participatie en werk

De gemeente begeleidt inburgeringsplichtige nieuwkomers naar deelname aan de Nederlandse samenleving, bij voorkeur via betaald werk. Taal, participatie en zelfredzaamheid staan daarbij centraal.

Acties

We helpen nieuwkomers tijdens het inburgeringstraject

We begeleiden nieuwkomers tijdens het volledige inburgeringstraject. Daarbij brengen we taal, participatie, financiële zelfredzaamheid en maatschappelijke begeleiding zoveel mogelijk in samenhang. In 2027 zetten we binnen de huidige projectperiode de taalondersteuner voort om anderstaligen te ondersteunen bij het versterken van hun taalvaardigheid op de werkvloer van Midwerk en op andere plekken. Ook spelen we in op eventuele wijzigingen van de taaleis in de Participatiewet.

Doelstelling

f. Oekraïense ontheemden ontvangen tijdig financiële ondersteuning en worden waar nodig begeleid naar werk

Sinds maart 2022 verblijven er veel ontheemden uit Oekraïne in Nederland. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor hun opvang en voor het verstrekken van leefgeld.

Acties

We ondersteunen Oekraïense ontheemden bij inkomen en werk

Midwerk voert het leefgeld uit en begeleidt Oekraïense ontheemden waar nodig naar werk. Daarbij spelen we in op de verlenging van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming tot maart 2028.

Indicatoren

Beleidsdoel	Kernindicator	Midden-Groningen	Nederland	Richting	Ambitie 2030
Inwoners met een laag inkomen hebben perspectief op bestaanszekerheid en participatie	Inwoners met een inkomen tot 101% van de bijstandsnorm	5,10%	4,3%	↓	Naar 4,3% – conform langetermijnambitie Kadernota Aanpak armoede
Inwoners met een laag inkomen hebben perspectief op bestaanszekerheid en participatie	Kinderen die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm	5,1% (ca. 900 kinderen)	6,7%	↓	Aandeel verder terugdringen en onder landelijk gemiddelde blijven
Inwoners met een laag inkomen hebben perspectief op bestaanszekerheid en participatie	Kinderen in uitkeringsgezin	7,0% (2024)	6,0%	–	Context: ontwikkeling volgen
Inwoners ontwikkelen hun talenten en zetten een passende stap naar werk of participatie	Netto arbeidsparticipatie	70,5% (2024)	73,2%	↑	Groei richting landelijk gemiddelde
Inwoners ontwikkelen hun talenten en zetten een passende stap naar werk of participatie	Inwoners met uitstroom naar betaald werk	146 (2025)	n.v.t.	↑	Ontwikkeling volgen
Ondernemers krijgen tijdig passende ondersteuning met oog voor hun situatie	Ondernemers met gehele of gedeeltelijke uitstroom uit de bijstand	8 (2025)	n.v.t.	↑	Ontwikkeling volgen
Inburgeringsplichtige nieuwkomers ontwikkelen zich naar taal, participatie en werk	Tijdig afgeronde inburgeringstrajecten (binnen 3 jaar)	82 (2025)	n.v.t.	↑	Ontwikkeling volgen
Oekraïense ontheemden ontvangen tijdig financiële ondersteuning en worden waar nodig begeleid naar werk	Oekraïense ontheemden ondersteund met leefgeld	66 (2025)	n.v.t.	–	Context: ontwikkeling volgen

2.2.6 Schuldhelpverlening

Geldzorgen hebben grote gevolgen voor gezondheid, welzijn, participatie en het dagelijks functioneren van inwoners. Daarom willen we financiële problemen zoveel mogelijk voorkomen en inwoners met schulden bereiken. Samen met inwoners willen wij geldzorgen duurzaam oplossen. De Kredietbank Midden-Groningen voert de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) uit. Het beleidsplan 2027–2030, met de titel *Bereiken, oplossen en begeleiden!* helpt ons hierbij.

Ambities

Samen met onze klanten zorgen wij voor rust in geldzaken. Wij willen makkelijk bereikbaar zijn voor onze inwoners en werken op basis van vertrouwen. Wanneer wij hulp bieden, blijven inwoners zoveel mogelijk zelf de baas over hun financiële situatie. Wij hebben een persoonlijke aanpak en stellen onze klant centraal. Dat doen wij vanuit de overtuiging dat iedereen in Midden-Groningen recht heeft op een toekomst zonder geldzorgen.

Trends en ontwikkelingen

De schuldenproblematiek in Midden-Groningen is groot. In 2025 had 9,7% van de huishoudens geregistreerde problematische schulden. Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde van 8,6%. (CBS, schuldenproblematiek in beeld, januari 2025) Wij willen deze problemen aanpakken. Daarom zetten wij in op het bereiken van inwoners met financiële problemen en het bieden van een passende oplossing. Om terugval in schulden te voorkomen bieden wij financiële begeleiding aan. Om deze doelen te bereiken zoeken wij aansluiting bij landelijke en regionale ontwikkelingen.

Het kabinet wil in het hele land het bereik, de kwaliteit en de effectiviteit van de schuldenketen verbeteren. Voor de Kredietbank Midden-Groningen betekent dit dat wij werken aan de invoering van de basisdienstverlening schuldhelpverlening. Deze basisdienstverlening zorgt voor een toegankelijk hulpaanbod met dezelfde onderdelen in elke gemeente. Het onderdeel 'begeleiding' binnen de basisdienstverlening vraagt hierbij onze aandacht. Dit is onderdeel van de plannen van Nij Begun.

In de sociale agenda van Nij Begun is de maatregel 'versterken financiële weerbaarheid' opgenomen. Deze maatregel biedt inwoners met financiële zorgen de mogelijkheid om te werken aan zelfgekozen doelen. Daarbij ligt de nadruk op begeleiding en coaching. De maatregel bevat ook middelen voor financiële educatie in het onderwijs in de provincie Groningen. De ontwikkeling hiervan gebeurt in samenwerking met regionale kredietbanken en maatschappelijke partners.

Doelstelling

a. Wij willen geldzorgen voorkomen en inwoners met schulden bereiken.

Inwoners ervaren soms drempels om hulp te zoeken of weten de weg naar hulp niet te vinden. Daarom zorgen we voor een zichtbaar en laagdrempelig hulpaanbod, signaleren we geldzorgen vroeg en zoeken we inwoners waar nodig actief op.

Acties

We maken schuldhulpverlening zichtbaar en toegankelijk

Wij werken aan de verbetering van de beeldvorming rondom schuldhulpverlening. We zorgen dat inwoners weten waar zij met geldzorgen terecht kunnen en verlagen de drempel om hulp te vragen. Daarbij besteden we extra aandacht aan jongeren en ondernemers.

We signaleren geldzorgen vroeg en zoeken inwoners actief op

Team Eropaf benadert inwoners met betalingsachterstanden. Wij onderzoeken of wij door aanpassingen in onze werkwijze meer inwoners kunnen bereiken. We werken samen met maatschappelijke partners en professionals om geldzorgen eerder te herkennen. Ook zoeken we inwoners actief op en zijn we zichtbaar op plekken waar inwoners al komen.

We zetten in op financiële educatie en preventie

We helpen inwoners om financiële problemen te voorkomen en financieel weerbaarder te worden. Daarbij richten we ons in het bijzonder op kinderen en jongeren en werken we samen met scholen en regionale partners.

Doelstelling

b. Iedere inwoner bieden wij maatwerk en een passend hulpaanbod

Inwoners met financiële zorgen krijgen ondersteuning die past bij hun persoonlijke situatie. We kiezen voor de minst ingrijpende vorm van hulp die nodig is en zorgen dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun financiën houden.

Acties

We bieden ondersteuning die past bij de situatie van de inwoner

We kiezen samen met de inwoner de ondersteuning die nodig is om financiële rust en perspectief te bereiken. Daarbij houden we rekening met de persoonlijke situatie en mogelijkheden van de inwoner.

We verbeteren ons hulpaanbod op basis van ervaring en resultaten

We gebruiken de ervaringen uit onder meer Jongeren met Toekomst en het convenant beschermingsbewind om te beoordelen of de ondersteuning goed aansluit en waar verbetering nodig is.

Doelstelling

c. We versterken de financiële weerbaarheid van inwoners en voorkomen terugval in financiële problemen.

We begeleiden inwoners naar een financieel stabiele situatie en ondersteunen hen om die situatie zoveel mogelijk vast te houden. Daarbij werken we samen met professionals en vrijwilligers in het sociaal domein.

Acties

We versterken de financiële begeleiding

We ontwikkelen de begeleiding van inwoners vanaf de aanmelding tot en met de nazorg verder. Daarbij sluiten we aan bij de basisdienstverlening schuldhulpverlening en de begeleidingsaanpak die binnen Nij Begun wordt ontwikkeld en richten we ons op financiële weerbaarheid en het voorkomen van terugval.

We versterken de samenwerking binnen het sociaal domein

We zorgen dat professionals beter kunnen samenwerken bij financiële problemen van inwoners. Daarbij maken we duidelijk welke informatie binnen de geldende privacyregels kan worden gedeeld.

Indicatoren

Thema	Indicator	Toelichting	Beginstand eind 2025	Beoogd eind 2027
Bereiken	Aantal aanmeldingen schuldhulpverlening	Aantal ontvangen aanmeldingen schuldhulpverlening stijgt.	309	Stijging
Bereiken	Aantal aangevraagde adviesgesprekken	Aantal aangevraagde adviesgesprekken stijgt.	148	Stijging
Bereiken	Aantal succesvolle contactmomenten	Aantal succesvolle contactmomenten met een inwoner naar aanleiding van een contactpoging	16%	25%
Bereiken	Het aantal scholen dat gebruikmaakt van ons aanbod voor financiële educatie	Wij bereiken minimaal 6 basisscholen en beide middelbare scholen met ons aanbod voor financiële educatie.	2025: 2	6 basisscholen en beide middelbare scholen
Bereiken	Percentage huishoudens met geregistreerde problematische schulden	Het percentage huishoudens met geregistreerde problematische schulden is gelijk aan, of lager dan, het landelijk gemiddelde.	2025: Landelijk gemiddelde 8,6%, Midden-Groningen 9,7%	Gelijk of daling
Oplossen	Het aantal betalingsachterstanden bij sociale leningen	Wanneer een betalingsachterstand ontstaat pakken wij dit binnen één maand op		1 maand
Begeleiden	Aantal inwoners dat zich opnieuw meldt binnen 5 jaar na beëindiging	Het aantal inwoners dat zich opnieuw meldt binnen 5 jaar na beëindiging daalt ten opzichte van 2025.	2025: 38 (waarvan 22 nieuwe schulden)	Daling ten opzichte van 2025

2.2.7 Toegang, ondersteuning en sociale basis

Inwoners kunnen in verschillende fasen van hun leven ondersteuning nodig hebben. We willen dat zij met hun vragen dichtbij en laagdrempelig terecht kunnen en tijdig passende ondersteuning krijgen. Daarbij kijken we breed naar wat er speelt en naar wat inwoners zelf of samen met hun netwerk en omgeving kunnen.

De sociale teams vormen de brede lokale toegang tot ondersteuning. Zij verbinden vragen van inwoners met de sociale basis, basisondersteuning en waar nodig geïndiceerde ondersteuning. We werken vanuit de principes: ongelijk investeren voor gelijke kansen, doen wat nodig is, collectief waar mogelijk en individueel waar nodig. Daarbij versterken we de eigen regie, het netwerk en de sociale veerkracht van inwoners.

Dit hoofdstuk gaat over de brede toegang en samenhangende ondersteuning. De inhoudelijke doelen en inzet op welzijn, Wmo, jeugd en onderwijs, participatie en bestaanszekerheid staan in de betreffende hoofdstukken.

Ambities

Inwoners krijgen tijdig passende ondersteuning en behouden zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven, samen met hun netwerk en omgeving. We willen dat ondersteuning dichtbij en toegankelijk is en de eigen mogelijkheden en sociale veerkracht van inwoners versterkt.

Trends en ontwikkelingen

Gewijzigde organisatie voor de lokale toegang Welzijn, Wmo en jeugdwet

Per 1 januari 2027 start de gemeentelijke stichting Wies voor sociale teams en welzijn. Hiermee krijgt de gemeente meer invloed op de uitvoering, kwaliteit en resultaten van de lokale toegang. Wies werkt met integrale sociale teams, een herkenbare werkwijze en een duidelijke verbinding tussen sociale basis, basisondersteuning en geïndiceerde ondersteuning. In 2027 ligt de nadruk op continuïteit van ondersteuning voor inwoners en op het verder ontwikkelen van de integrale werkwijze en resultaatgerichte sturing.

Meer ondersteuning dichtbij

De vraag naar ondersteuning neemt toe en vragen spelen vaker op meerdere leefgebieden. Daarom zetten we in op preventie, vroegsignalering en een sterke sociale basis. We bieden ondersteuning zo dichtbij mogelijk en verbinden individuele ondersteuning waar mogelijk met informele en collectieve ondersteuning. Daarbij investeren we ongelijk om gelijke kansen voor onze inwoners te bevorderen: we zetten extra in waar de ondersteuningsbehoefte en kwetsbaarheid het grootst zijn.

Ondersteuning beter verbinden

Ondersteuningsvragen houden zich niet aan de grenzen van wetten en beleidsterreinen. Daarom werken we vanuit één integrale werkwijze en versterken we de verbinding tussen sociale basis,

basisondersteuning en geïndiceerde ondersteuning. Voor jeugd en gezin bereiden we in 2027 ook het onderbrengen van een deel van de jeugdhulp verder voor.

Doelstelling

a. Inwoners krijgen tijdig passende ondersteuning die hun eigen regie en sociale veerkracht versterkt

Inwoners kunnen laagdrempelig met hun vraag terecht. We kijken samen wat nodig is en wat inwoners zelf of met hun netwerk kunnen. Ondersteuning is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.

Acties

Integraal werken vanuit de sociale teams

We werken vanuit één herkenbare werkwijze: vroeg signaleren, breed kijken en breed handelen. Professionals krijgen ruimte om te doen wat nodig is en stemmen de ondersteuning af op de situatie, mogelijkheden en behoeften van de inwoner.

Passende ondersteuning dichtbij bieden

We bieden ondersteuning zo dichtbij en laagdrempelig mogelijk. We sluiten aan bij wat inwoners zelf, met hun netwerk en met voorzieningen in hun omgeving kunnen en bieden basisondersteuning waar dat passend is. Daarbij investeren we extra waar de ondersteuningsbehoefte en kwetsbaarheid het grootst zijn.

De aansluiting tussen ondersteuning verbeteren

We verbinden de sociale basis, basisondersteuning en geïndiceerde ondersteuning beter met elkaar. Bij vragen op meerdere leefgebieden werken betrokken professionals vanuit samenhang, zodat inwoners zo min mogelijk verschillende routes hoeven te doorlopen.

Sturen op kwaliteit en resultaten

We volgen periodiek de kwaliteit, toegankelijkheid en afgesproken resultaten van de uitvoering en bespreken daarnaast wat deze betekenen voor de maatschappelijke doelen. We ontwikkelen samen met Wies een compacte set resultaat- en kwaliteitsindicatoren, inclusief nulmeting en definities.

Doelstelling

b. Meer inwoners kunnen terugvallen op hun netwerk en een sterke sociale basis

Een sterk netwerk en voorzieningen dichtbij helpen inwoners om mee te doen en problemen eerder op te vangen. We hebben extra aandacht voor inwoners en gebieden waar de sociale veerkracht en kansen het meest onder druk staan.

Acties

Collectieve ondersteuning beter benutten

We benutten activiteiten, voorzieningen en ondersteuning in wijken en dorpen waar deze passend bijdragen aan de vraag van inwoners. Daarmee versterken we de mogelijkheden om vragen dichtbij en waar mogelijk collectief op te pakken.

Informele en professionele ondersteuning verbinden

We versterken de samenwerking tussen sociale teams, welzijn, vrijwilligers, inwonersinitiatieven en andere partners. Hierdoor kunnen inwoners beter gebruikmaken van ondersteuning en mogelijkheden in hun eigen omgeving.

Gebiedsgericht werken

We gebruiken signalen en gegevens uit wijken en dorpen om onze inzet aan te laten sluiten op verschillen tussen gebieden en groepen inwoners. We zetten extra in waar kansen, sociale veerkracht en toegang tot ondersteuning het meest onder druk staan.

2.2.8 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

In deze paragraaf zijn de verplichte beleidsindicatoren vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen.

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2024	12,2	6,7
		2023	12,8	6,3

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
		2022	10,5	4,2
		2021	1,5	2,7
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2024	31	28
		2023	29	27
		2022	24	24
		2021	27	20
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	3,2%	2,3%
		2023	2,5%	2,3%
		2022	2,7%	2,4%
		2021	2,3%	1,9%
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2024	608,4	850,2
		2023	606,4	839,9
		2022	603,7	827,6
		2021	590,4	807,6
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2023	1,0%	1,0%
		2022	1,0%	1,0%
		2021	1,0%	1,0%
		2020	1,0%	1,0%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2024	7,0%	6,0%
		2023	7,0%	6,0%
		2022	7,0%	6,0%
		2021	8,0%	6,0%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbev. t.o.v. van de beroepsbev.	2025	70,1%	73,2%
		2024	70,5%	73,2%
		2023	70,1%	73,1%
		2022	69,3%	72,2%
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2024	3,0%	2,0%
		2023	3,0%	2,0%
		2022	3,0%	1,0%
		2021	2,0%	2,0%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2025	256,3	297,9
		2024	344,4	280,7
		2023	332,1	280,4
		2022	329	281,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2024	502,4	203,1
		2023	452,3	191,5
		2022	469,6	197,7
		2021	495,7	197,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	16,3%	13,7%
		2024	16,4%	13,2%
		2023	17,0%	13,5%
		2022	17,1%	13,9%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	1,2%	1,0%
		2024	1,3%	1,0%
		2023	1,4%	1,1%
		2022	1,6%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2025	0,7%	0,4%
		2024	0,6%	0,4%
		2023	0,5%	0,3%
		2022	0,4%	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2025	880	720
		2024	890	720
		2023	880	700
		2022	860	710
Demografische druk	%	2026	78,1%	71,3%

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Toelichting: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.		2025	77,2%	70,7%
		2024	76,0%	70,4%
		2023	75,4%	70,3%

De gegevens kunnen onderhevig zijn aan verandering en zijn overgenomen van [waarschaatjegemeente.nl](https://www.waarschaatjegemeente.nl) op peildatum 15-07-2026

2.2.9 Financieel overzicht Sociaal

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Inkomensregelingen	44.033	46.033	48.444	51.325	53.540	55.635
(Werk)Participatie	22.753	21.438	21.835	22.133	22.827	23.553
Burgerparticipatie	13.223	8.167	8.305	8.257	8.322	7.958
WMO	29.528	31.529	33.519	35.586	34.300	36.164
Accommodaties	1.736	1.896	1.656	1.797	2.192	2.225
Jeugd	44.900	48.480	50.488	50.431	53.619	57.285
Onderwijs	11.948	11.194	10.416	10.868	11.015	11.344
Totaal Lasten	168.122	168.738	174.663	180.398	185.815	194.164
Baten						
Inkomensregelingen	38.014	36.599	39.523	40.692	41.903	43.051
(Werk)Participatie	3.321	2.980	2.807	2.527	2.579	2.661
Burgerparticipatie	9.306	2.901	2.934	3.204	3.140	2.864
WMO	7.739	7.159	7.010	8.287	8.441	8.801
Accommodaties	467	210	145	149	154	158
Jeugd	1.275	945	432	1.545	1.559	1.605
Onderwijs	4.708	4.444	3.739	3.773	3.807	3.915
Totaal Baten	64.830	55.238	56.588	60.178	61.583	63.055
Saldo voor bestemming	-103.292	-113.499	-118.075	-120.220	-124.232	-131.109
Stortingen						
Inkomensregelingen	245					
(Werk)Participatie	221					
Burgerparticipatie	800					
Accommodaties	800					
Jeugd	3.164					
Onderwijs	205	130	130	130	130	130
Totaal Stortingen	5.435	130	130	130	130	130
Onttrekkingen						
Inkomensregelingen	101		193	258	153	73
(Werk)Participatie	847	362	155	283	283	203
Burgerparticipatie	230	257		15		
WMO	94					
Accommodaties	4	93	4	36	36	36
Jeugd	95	3.007	1.900			
Onderwijs	421	120	120	120	120	120
Totaal Onttrekkingen	1.793	3.838	2.371	712	592	433
Totaal mutatie reserves	-3.642	3.709	2.241	582	462	303
Saldo na bestemming	-106.934	-109.791	-115.834	-119.638	-123.770	-130.806

Toelichting

Het nadelig saldo voor bestemming op het programma Sociaal is toegenomen met € 4.576.000 ten opzichte van de begroting 2026. Het nadelig saldo na bestemming is toegenomen met € 6.043.000. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe.

Inkomensregelingen

Het saldo van het product Inkomensregelingen is ten opzichte van 2026 met € 706.000 verbeterd. De lasten zijn met € 2.411.000 toegenomen, de baten zijn met € 2.924.000 toegenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 193.000 toegenomen.

Lasten (€ 2.411.000 nadelig): De lasten voor BUIG, periodieke bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidie nemen met € 2.587.000 toe. Dit komt door een hogere gemiddelde uitkering, indexatie en de jaarlijkse groei van het aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie. Voor de hersteloperatie Kinderopvangtoeslag stellen we het budget in de P&C-documenten bij op basis van de verwachte declaraties van gedupeerde ouders. Ten opzichte van 2026 leidt dit tot een voordeel van € 215.000. Ook de lasten voor bijzondere bijstand (€ 207.000) en kwijschelding (€ 104.000) zijn lager. Bij kwijschelding zien we, ondanks een geraamde toename van het aantal gerechtigden, in de praktijk minder aanvragen. De salarislasteren zijn door indexatie € 94.000 hoger. Voor de Kredietbank is € 117.000 extra nodig voor het communicatieplan, schuldhulpverlening aan ondernemers en ondersteuning van inwoners die niet kunnen uitstromen. Deze middelen zijn opgenomen in het beleidsplan van de Kredietbank. Bij de septembercirculaire 2026 is € 88.000 voor vroegsignalering. Overige afwijkingen leiden per saldo tot een nadeel van € 51.000.

Baten (€ 2.924.000 voordelig): De BUIG-baten nemen naar verwachting met € 3.073.000 toe. De hoogte van de rijksbijdrage volgt uit de BUIG-systematiek en is mede afhankelijk van de realisatie in 2026. Ook de groei van de loonkostensubsidie draagt bij aan de hogere rijksbijdrage. Voor de hersteloperatie Kinderopvangtoeslag zijn de baten per saldo € 148.000 lager. De specifieke uitkering wordt in 2027 bijgesteld op basis van de werkelijke declaraties en plannen van aanpak. Binnen het beleidsplan van de Kredietbank is al € 127.000 aan baten geraamd voor de brede ondersteuning aan gedupeerde ouders. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 1.000.

Mutatie reserve (€ 193.000 voordelig): Voor steunpunten en personele inzet wordt € 40.000 onttrokken aan de reserve Financiële ruimte 2025. Daarnaast wordt vanaf 2027 structureel € 153.000 onttrokken aan de afschrijvingsreserve Nieuwbouw Midwerk ter dekking van de kapitaallasten.

Werkparticipatie

Het saldo van het product Werkparticipatie is ten opzichte van 2026 met € 777.000 verslechtert. De lasten zijn met € 397.000 toegenomen, de baten zijn met € 173.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 207.000 afgenomen.

Lasten (€ 397.000 nadelig): De groei van het aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie levert voor het werkbedrijf een voordeel op van € 584.000. Daartegenover stijgen de salarislasteren van WSW-medewerkers en medewerkers op beschutte werkplekken met € 467.000 door indexatie en de groei van het aantal beschutte werkplekken. De overige salarislasteren stijgen door personeelsmutaties en indexatie met € 353.000. De ingebruikname van de nieuwbouw van Midwerk heeft verschillende financiële effecten. Het vervallen van de tijdelijke huisvesting levert een voordeel op van € 360.000. Daartegenover staan vanaf 2027 € 303.000 aan afschrijvings- en rentelasteren. Ook zijn de doorbelaste huisvestingslasten € 145.000 hoger en nemen de afschrijvingslasten voor onder andere machines en inventaris met € 60.000 toe. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 13.000.

Baten (€ 173.000 nadelig): De ESF-baten voor het project Weer in beeld zijn € 228.000 lager. In 2026 waren deze baten hoger door verrekeningen over voorgaande jaren. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 55.000.

Mutatie reserve (€ 207.000 nadelig): Met het vervallen van de tijdelijke huisvesting van Midwerk vervalt ook de hiervoor geraamde onttrekking aan de reserve Nieuwbouw Midwerk. Dit leidt ten opzichte van 2026 tot een nadeel van € 207.000.

Burgerparticipatie

Het saldo van het product Burgerparticipatie is ten opzichte van 2026 met € 362.000 verslechterd. De lasten zijn met € 138.000 toegenomen, de baten zijn met € 33.000 toegenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 257.000 afgenomen.

Lasten (€ 138.000 nadelig): Voor Hoogezand-Noord nemen de lasten met € 360.000 toe voor investeringen in kwaliteit van leven en zingeving en voor de projectorganisatie van het sociale programma. Het vervallen van de incidentele subsidie voor Jongerenwerk+ levert een voordeel op van € 257.000. De salarislasteren stijgen door personeelsmutaties en indexatie met € 174.000. Het vervallen van de incidentele middelen voor de transitie van Kwartier, in combinatie met de indexatie van de basissubsidie, levert per saldo een voordeel op van € 147.000. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 8.000.

Baten (€ 33.000 voordelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Mutatie reserve (€ 257.000 nadelig): In 2026 werd de incidentele subsidie voor Jongerenwerk+ gedekt uit een reserve. Omdat deze subsidie in 2027 vervalt, vervalt ook de onttrekking. Dit leidt tot een nadeel van € 257.000.

Wmo

Het saldo van het product Wmo is ten opzichte van 2026 met € 2.139.000 verslechterd. De lasten zijn met € 1.990.000 toegenomen en de baten zijn met € 149.000 afgenomen.

Lasten (€ 1.990.000 nadelig): De lasten voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en huiselijk geweld nemen op basis van de begroting van de centrumgemeente gezamenlijk met € 1.211.000 toe. Bij beschermd wonen komt dit vooral door een groei van het aantal cliënten met 3,6% en middelen voor lokale investeringen. Bij maatschappelijke opvang en vrouwenopvang spelen een langere verblijfsduur, lagere uitstroom en een complexere doelgroep een rol. De hogere lasten voor huiselijk geweld hangen samen met het verbeterplan van Veilig Thuis om de wachtlijsten duurzaam terug te dringen. Daarnaast stijgen de lasten voor huishoudelijke hulp met € 251.000 en voor begeleiding en dagbesteding met € 232.000. De salarislasteren nemen door personeelsmutaties en indexatie met € 165.000 toe. Door meer ritten en indexatie stijgen de lasten voor Publiek Vervoer met € 143.000. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 12.000.

Baten (€ 149.000 nadelig): De baten voor beschermd wonen zijn naar verwachting € 147.000 lager. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 2.000.

Accommodaties

Het saldo van het product Accommodaties is ten opzichte van 2026 met € 86.000 verbeterd. De lasten zijn met € 240.000 afgenomen, de baten zijn met € 65.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 89.000 afgenomen.

Lasten (€ 240.000 voordelig): Het vervallen van incidentele budgetten voor sociaal beheer en huisvesting van wijkcentrum Het Punt (€ 132.000) en de grondverwerving voor het dorps huis Muntendam (€ 89.000) leidt tot lagere lasten. Ook de toerekening van personele inzet levert een voordeel op van € 60.000. Daartegenover staan € 33.000 hogere toegerekende huisvestingskosten voor dorps- en wijkcentra, vooral door een hogere storting in de voorziening groot onderhoud en hogere exploitatiekosten. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 8.000.

Baten (€ 65.000 nadelig): De baten zijn vooral lager door het vervallen van € 69.000 aan externe middelen voor de dorps huizen coördinator. Daartegenover staan € 4.000 hogere huurinkomsten en vergoedingen voor servicekosten.

Mutatie reserve (€ 89.000 nadelig): De incidentele onttrekking van € 89.000 aan de bestemmingsreserve Hart van Muntendam voor de grondverwerving voor het dorps huis vervalt in 2027.

Jeugd

Het saldo van het product Jeugd is ten opzichte van 2026 met € 3.628.000 verslechterd. De lasten zijn met € 2.008.000 toegenomen, de baten zijn met € 513.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 1.107.000 afgenomen.

Lasten (€ 2.008.000 nadelig): De raming voor jeugdhulp is gebaseerd op de bijstelling in de Voorjaarsnota 2026 en de prognose over het tweede kwartaal. Hierin zijn een loon- en prijsindexatie van 3,59% en, conform het advies van de commissie-Van Ark, een volumegroei van 4,7% verwerkt. De besparingseffecten uit de Hervormingsagenda zijn voor 20% verwerkt in 2027 en vanaf 2028 volledig. Per saldo leidt dit tot € 2.467.000 hogere lasten voor jeugdhulp. Daarnaast stijgen de salarislasteren met € 155.000, de uitvoeringskosten van de RIGG met € 179.000 en de wettelijke bijdrage voor jeugdgezondheidszorg met € 81.000. Voor een pilot gericht op het voorkomen van overlast en afglijden naar criminaliteit onder risicojongeren is in 2027 incidenteel € 80.000 opgenomen. Voor de uitvoering van de Wet integrale suïcidepreventie is vanaf 2027 € 30.000 geraamd. Daartegenover staan lagere lasten door het vervallen of anders financieren van verschillende activiteiten. Het vervallen van GALA-middelen leidt tot € 88.000 lagere lasten. De pilot aanvullende jeugdhulp op het Aletta Jacobsschool levert ten opzichte van 2026 een voordeel op van € 366.000 en bij Kwartier ontstaat per saldo een voordeel van € 134.000. Welzijn op Recept wordt vanaf 2027 gefinancierd vanuit de Sociale Agenda binnen programma Herstel & Perspectief. Hierdoor dalen de lasten binnen dit product met € 451.000. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 55.000.

Baten (€ 513.000 nadelig): Door het aflopen van de GALA-middelen zijn de baten € 88.000 lager. Daarnaast dalen de baten voor Welzijn op Recept met € 435.000 doordat dit project vanaf 2027 vanuit de Sociale Agenda binnen programma Herstel & Perspectief wordt gefinancierd. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 10.000.

Mutatie reserve (€ 1.107.000 nadelig): In 2027 wordt € 1.107.000 minder aan de reserve Jeugd onttrokken dan in 2026.

Onderwijs

Het saldo van het product Onderwijs is ten opzichte van 2026 met € 73.000 verbeterd. De lasten zijn met € 778.000 afgenomen en de baten zijn met € 705.000 afgenomen.

Lasten (€ 778.000 voordelig): De lasten voor het scholenprogramma zijn € 555.000 lager doordat hiervoor in 2027 geen lasten meer zijn geraamd. Binnen vastgoed ontstaat een voordeel van € 300.000. Dit komt vooral door het vervallen van de eenmalige extra afschrijving van € 185.000 voor het nieuwe kindcentrum in Muntendam en circa € 100.000 lagere energielasten. Ook de lasten voor nieuwkomersonderwijs zijn € 94.000 lager doordat de hiervoor beschikbare middelen tot en met 2026 zijn toegekend. Daartegenover stijgen de salarislasten door indexatie met € 138.000 en de kosten voor leerlingenvervoer met € 44.000. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 11.000.

Baten (€ 705.000 nadelig): Doordat voor het scholenprogramma in 2027 geen baten meer zijn geraamd, dalen deze met € 740.000. Ook de baten voor nieuwkomersonderwijs zijn € 94.000 lager. Daartegenover staan € 82.000 hogere baten uit doorbelaste huisvestingslasten. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 47.000.

2.3 Fysieke leefomgeving

Visie

We willen een prettige omgeving om in te wonen, werken en leven.

Doelstelling

Het programma Fysieke leefomgeving geeft inzicht in ruimtelijke en economische ontwikkelingen voor 2027 en verder. Wij willen dat ook volgende generaties fijn kunnen wonen, werken en ontspannen in onze mooie gemeente. Daarom houden we in onze beslissingen rekening met de gevolgen op de omgeving.

Wij willen samen met onze inwoners de juiste keuzes maken voor de invulling van de beschikbare ruimte. Wij vernieuwen onze Omgevingsvisie. We maken daarin keuzes voor de beschikbare ruimte voor wonen, werken, mobiliteit en energie. We gaan werken met omgevingsprogramma's.

Omgevingsprogramma's bevatten een uitwerking van het beleid in de Omgevingsvisie en zijn gericht op de realisatie van doelen.

Wonen is een topprioriteit. We zetten ons in voor voldoende, passende en betaalbare woningen met een goede kwaliteit. We benutten de kansen die Nij Begun ons biedt voor het versterken, verbeteren en vernieuwen van de kwaliteit van de bestaande voorraad. We ondersteunen onze inwoners zo goed mogelijk bij de energietransitie en de overstap naar aardgasvrij wonen. Wij helpen huurders en huiseigenaren bij het verduurzamen van hun woning en het verlagen van hun energierekening. Voor huurders doen wij dat in samenwerking met de woningcorporaties. We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de woonomgeving. Een goede woonomgeving is goed bereikbaar. En er zijn geen gevaarlijke situaties in het verkeer.

Voor de economie is ook ruimte nodig. We hebben een visie voor onze bedrijventerreinen met een uitvoeringsprogramma. In 2025 hebben wij een economische agenda opgesteld om zo onder meer goed aan te kunnen sluiten op de veranderende economie als gevolg van verschillende transitieën én de regionale economische structuurversterking vanuit Nij Begun. Om winkelcentra aantrekkelijk te houden, willen we zo goed mogelijk voorkomen dat er panden in de winkelcentra leeg staan. Dit doen we door nieuwe winkels zoveel mogelijk alleen in de winkelcentra toe te staan. De landbouw is een belangrijke sector, die voor een groot deel bepaalt hoe ons buitengebied eruitziet. We willen de landbouwsector bijstaan in de ingezette transitie van het landelijk gebied. We willen een gezonde recreatiesector, waar toeristen en onze eigen inwoners graag hun vrije tijd doorbrengen.

3. Fysieke leefomgeving

We werken aan een veilige, duurzame en aantrekkelijke leefomgeving waarin het prettig wonen, werken en recreëren is.

Totale lasten 2027

37.553

(x € 1.000)

10,8%

van de totale lasten

Brandweer / Openbare veiligheid	Economische ontwikkeling	Bedrijventerreinen	Grondexploitatie	Toerisme	Openbaar vervoer
20,6%	34,8%	8,8%	34,5%	1,3%	0,0%
7.727	13.071	3.321	12.938	496	0

Het programma Fysieke leefomgeving bestaat uit de volgende beleidsparagrafen:

- Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit
- Wonen
- Werken
- Energie en duurzaamheid

2.3.1 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit

We vinden het belangrijk dat onze leefomgeving van goede kwaliteit is. Onze inwoners moeten goed kunnen wonen, leven en werken. In deze paragraaf beschrijven we de activiteiten en projecten waarmee we de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving op orde brengen en houden.

Ambities

- Een aantrekkelijke en leefbare gemeente. Een gemeente waar het goed wonen, leven, ondernemen en werken is. Dit draagt bij aan de brede welvaart.
- Goed wonen in Midden-Groningen. We willen voldoende en betaalbare woningen. We zetten in op nieuwbouw en het verbeteren van bestaande woningen. Goed wonen gaat ook over een fijne woonomgeving, zorg en groen.
- Een sterke lokale economie. We willen voldoende en toekomstbestendige ruimte voor bedrijven en aantrekkelijk zijn voor bedrijven en ondernemers.
- Een goed bereikbare en verkeersveilige gemeente. We zetten in op duurzame mobiliteit en stimuleren lopen, fietsen en het gebruik van het openbaar vervoer. Het verkeerssysteem moet veilig en toegankelijk zijn en iedereen de mogelijkheid bieden zich te verplaatsen.

Trends en ontwikkelingen

De druk op de beschikbare ruimte neemt toe. Wonen, werken, bereikbaarheid, natuur, energie en andere functies vragen allemaal ruimte. Dit vraagt om keuzes en een goede balans tussen beschermen en benutten.

De vraag naar woningen blijft groot. Tegelijkertijd is er behoefte aan ruimte voor bedrijven en aan het vernieuwen en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen. Ook bereikbaarheid en duurzame mobiliteit vragen aandacht.

Daarnaast spelen verschillende grote regionale ontwikkelingen. De Nedersaksenlijn biedt kansen voor bereikbaarheid en gebiedsontwikkeling. Vanuit Nij Begun komen middelen beschikbaar voor het Masterplan Regiocentra Groningen, waarvan Hoogezand-Sappemeer onderdeel is. Binnen de NOVEX-gebieden werken we met het Rijk, provincies en andere gemeenten aan ruimtelijke opgaven die gemeentegrenzen overstijgen.

De ruimtelijke ambities uit onze beleidsvisies vragen om forse investeringen. Met de Ruimtelijke Investeringsagenda brengen we de ruimtelijke ambities, projecten en benodigde middelen samen. We werken aan een investeringsagenda voor zowel het stedelijk als het landelijk gebied.

Doelstelling

a. Het stedelijk gebied van Hoogezand en Sappemeer versterken

We willen dat Hoogezand en Sappemeer fijne plekken zijn om te wonen, werken en leven. We zetten in op het verbeteren van de leefbaarheid waar dat nodig is.

Acties

Masterplan Regiocentra

Het in 2025 vastgestelde masterplan voor Hoogezand en Sappemeer bevat elf gebiedsopgaven die bijdragen aan de versterking van het stedelijk gebied. We werken deze gebiedsopgaven verder uit en starten, op basis van prioritering en beschikbare middelen, met de uitvoering. Het masterplan wordt onderdeel van het omgevingsprogramma voor de stedelijke zone A7.

Doelstelling

b. Inspelen op ruimtelijke ontwikkelingen

Om woningbouwlocaties en nieuwe bedrijventerreinen mogelijk te maken, doen we ontwerpend onderzoek en maken we visies en toekomstperspectieven voor deelgebieden en kernen. Daarbij wegen we de verschillende ruimtelijke belangen in samenhang af. Deze documenten bieden een basis voor nieuwe ontwikkelingen.

Acties

Ontwikkelstrategie Hoogezand/Sappemeer Zuid

In 2027 starten we met de gebiedsgerichte aanpak voor Hoogezand/Sappemeer Zuid. We voeren eerst een integrale analyse uit, waarin we de kansen, opgaven en randvoorwaarden voor onder andere woningbouw, water, natuur, landschap, mobiliteit en voorzieningen in beeld brengen. Op basis daarvan werken we scenario's uit en gaan we in gesprek met inwoners, grondeigenaren, marktpartijen en andere betrokkenen om tot een breed gedragen ontwikkelstrategie voor het gebied te komen.

Gebiedsontwikkeling Nedersaksenlijn

In 2025 is de MIRT-verkenning voor de Nedersaksenlijn gestart. Het Rijk coördineert dit onderzoek en stemt af met de provincies. Provincies en gemeenten zijn tegelijkertijd begonnen met verkenning starten naar mogelijke gebiedsontwikkeling langs de toekomstige Nedersaksenlijn. Beide verkenningen grijpen op elkaar in. In 2027 krijgt de ontwikkelstrategie gebiedsontwikkeling verder vorm.

Actualisatie omgevingsvisie

In 2026 is de opdracht voor de actualisatie van de omgevingsvisie vastgesteld. In 2027 stellen we de concept-omgevingsvisie op. Begin 2028 wordt de omgevingsvisie vastgesteld.

Doelstelling

c. Samenwerking Omgevingsdienst Groningen

We vinden een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving belangrijk. De Omgevingsdienst Groningen voert in opdracht van de gemeente Midden-Groningen vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering uit op het gebied van milieu.

De uitvoering vindt plaats binnen de gezamenlijk vastgestelde regionale uitvoerings- en handhavingsstrategie. De afspraken voor Midden-Groningen leggen we jaarlijks vast in de jaaropdracht. Samen met de ODG volgen we de uitvoering, voortgang en bereikte resultaten.

Doelstelling

d. Werken onder de Omgevingswet

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Omgevingswet voegt 26 oude wetten samen en bevat regels voor wat er buiten te zien, horen en ruiken is. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft de gemeente van rechtswege een tijdelijk omgevingsplan gekregen. Dit tijdelijke omgevingsplan bestaat onder andere uit alle bestemmingsplannen, de gemeentelijke verordeningen en de Bruidsschat met de verkregen rijksregels. Andere kerninstrumenten van de gemeente zijn de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en de omgevingsvergunning.

Acties

Opstellen transitieplan omgevingsplan

In 2027 werken we verder aan de uitvoering van het in 2025 vastgestelde transitieplan. We werken stapsgewijs toe naar uniforme regels en een integrale opname daarvan in het omgevingsplan. Tijdens de transitie blijven we initiatieven en gebiedsontwikkelingen mogelijk maken.

Opstellen omgevingsprogramma's

Om ruimtelijk beter te kunnen sturen op kansen en uitdagingen voor de lange termijn, gaan we werken met omgevingsprogramma's. Deze programma's werken het beleid uit de omgevingsvisie verder uit en zijn gericht op het realiseren van doelen. Naast het verplichte warmteprogramma en volkshuisvestingsprogramma stellen we omgevingsprogramma's op voor Duurswold en de stedelijke zone A7.

Doelstelling

e. Verdere verbetering van de mobiliteit

Op 28 november 2024 is het Mobiliteitsplan 2025-2040 vastgesteld door uw raad. Het bijbehorende Uitvoeringsprogramma bevat de maatregelen die hieraan uitvoering geven. Het Mobiliteitsplan en Uitvoeringsprogramma kennen vijf pijlers:

- Verkeersveilig bewegen;
- Duurzaam verplaatsen;
- Leefbaar platteland;
- Bereikbare economie;
- Wegencategorisering.

Het Uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd.

Acties

Opstellen van een visie op de spoorzone

We werken aan een visie op onze treinstations in relatie tot de komst van de Nedersaksenlijn en de gebiedsontwikkeling rond de stations. De ontwikkeling van deze visie loopt samen met de MIRT-verkenning naar de Nedersaksenlijn.

Stimuleren gebruik fiets en OV

Samen met de gemeente Veendam realiseren we een doorfietsroute tussen Muntendam en Veendam. Daarnaast inventariseren we de voorzieningen bij en toegankelijkheid van gemeentelijke bushaltes.

Inrichting en doorstroming van wegen

In 2027 stellen we een wegcategoriseringsplan op. Dit plan bevat standaard wegprofielen voor een eenduidige inrichting van wegen.

Bereikbare economie

We zetten ons in voor een goede bereikbaarheid van winkelcentra, werklocaties en bedrijventerreinen. De bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de fiets vraagt daarbij de komende jaren extra aandacht.

Leefbaar platteland

We willen het platteland duurzaam bereikbaar houden en zien daarbij een belangrijke rol voor de Hubtaxi. We zetten in op het vergroten van de bekendheid van de Hubtaxi als alternatief voor het reguliere busvervoer en als verbinding met de Hubs. Daarnaast onderzoeken we welke vormen van deelmobiliteit kunnen bijdragen aan de bereikbaarheid van het platteland.

Verkeersveilig bewegen

We willen de verkeersveiligheid structureel verbeteren en werken toe naar 50% minder ongevallen en verkeersslachtoffers ten opzichte van 2019. In het Uitvoeringsprogramma heeft het aanpakken van knelpunten en risicolocaties prioriteit.

Doelstelling

f. Behartigen van onze belangen in plan- en beleidsvorming van derden

Het is belangrijk om betrokken te zijn bij planvorming van andere overheden en organisaties. Zo kunnen we de belangen van onze gemeente tijdig inbrengen en kansen benutten om meerwaarde voor Midden-Groningen te creëren.

In 2027 blijven we daarom betrokken bij onder andere de planvorming rond de N33 en de Nedersaksenlijn, de jaarlijkse overleggen over de dienstregeling van het streekvervoer, de NOVEX-gebieden en de Economische Agenda van Nij Begun.

Indicatoren

De gemeente heeft de ambitie om een aantrekkelijke en leefbare gemeente te zijn. Deze ambitie volgen wij aan de hand van de Leefbaarometer op wijkniveau. De Leefbaarometer is een monitor- en signaleringsinstrument van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties waarmee een inschatting wordt gegeven van de leefbaarheid in Nederland. Dat is gedaan aan de hand van een groot aantal kenmerken van de woonomgeving, zoals type voorzieningen, lokale geluidsbelasting en onveiligheid. De Leefbaarometer geeft een indruk van waar het naar verwachting goed of slecht is gesteld met de leefbaarheid (signalering) en hoe die leefbaarheid zich ontwikkelt (monitoring). De Leefbaarometer wordt iedere twee jaar geactualiseerd.

Wijk	Leefbaarheidssituatie								
	2002	2008	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024
Foxham en Hoogezand-Noord	6	6	6	6	6	6	6	5	6
Hoogezand-Zuid	4	4	4	4	4	4	4	5	5
Kalkwijk	7	7	8	8	8	8	8	8	8
Sappemeer	6	6	6	6	6	6	6	7	6
Kiel-Windeweer	9	9	9	9	9	8	8	8	8
Kropswolde	8	8	8	9	9	9	9	8	8
Foxhol	4	6	6	6	6	6	6	5	5
Westerbroek en Waterhuizen	7	7	7	7	8	7	7	8	8
Harkstede, Scharmer en Woudbloem	7	7	7	8	8	8	8	8	8
Kolham	7	7	7	8	8	8	7	7	7
Froombosch	6	6	6	7	8	7	7	7	7
Slochteren	6	6	6	7	7	7	6	7	6
Schildwolde	6	6	6	7	7	7	7	7	7
Hellum	7	7	7	8	8	8	8	8	7
Siddeburen	6	6	6	7	7	7	7	7	6
Eemskanaal-Zuid	7	6	6	7	7	7	7	6	6
Tjuchem en Steendam	7	7	7	8	8	8	8	8	7
Muntendam	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Noordbroek	6	6	6	7	6	7	7	7	6
Zuidbroek	7	7	7	7	7	8	8	7	7
Meeden	6	6	6	7	7	7	7	7	7

Legenda: 4 = Zwak, 5 = Voldoende, 6 = Ruim voldoende, 7 = Goed, 8 = Zeer goed, 9 = Uitmendend

2.3.2 Wonen

Midden-Groningen moet een fijne plek zijn om te wonen, voor huidige en toekomstige inwoners. Daarvoor zijn voldoende woningen nodig die passen bij de behoeften en financiële mogelijkheden van onze inwoners. Naast nieuwbouw vraagt ook de bestaande woningvoorraad aandacht. Woningen moeten waar nodig worden verduurzaamd, verbeterd of aangepast, zodat ze ook in de toekomst prettig en geschikt zijn om in te wonen.

De Woonvisie Midden-Groningen 2024-2030 *Met focus vooruit!* en de Woonzorgwelzijnsvisie Midden-Groningen 2025-2030 *Voor iedereen een thuis!* vormen hiervoor de basis.

Ambities

Met de woonvisie zetten we in op:

- versnelling van de woningbouw;

- passende woningbouw en leefbare dorpen;
- versterking van het stedelijk gebied;
- goede, duurzame en betaalbare woningen;
- extra aandacht voor inwoners die moeilijk zelfstandig passende woonruimte vinden.

Met de woonzorgwelzijnsvisie richten we ons daarnaast op inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben om prettig en zelfstandig te kunnen wonen. Daarbij gaat het om passende woningen, een ondersteunende woonomgeving en voorzieningen en een goede samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg.

Trends en ontwikkelingen

De druk op de woningmarkt blijft groot. Tegelijkertijd verandert de woonbehoefte door onder andere demografische ontwikkelingen en de behoefte aan passende woningen voor verschillende doelgroepen. Dit vraagt zowel om versnelling van de woningbouw als om aandacht voor betaalbaarheid, de bestaande woningvoorraad en de combinatie van wonen, welzijn en zorg.

Sinds 1 juli 2026 is de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) van kracht. De wet geeft Rijk, provincies en gemeenten meer mogelijkheden om te sturen op woningbouw en de huisvesting van aandachtsgroepen. Voor Midden-Groningen betekent dit onder andere dat we regionale afspraken maken over woningbouw, betaalbaarheid en de huisvesting van aandachtsgroepen.

In 2026 zijn we gestart met het opstellen van het verplichte volkshuisvestingsprogramma. Hierin werken we de doelen uit de woonvisie en woonzorgwelzijnsvisie verder uit en geven we invulling aan de Wvrv. Het woonbehoefteonderzoek uit 2025/2026 vormt hiervoor een belangrijke basis. In 2027 stellen we het volkshuisvestingsprogramma vast.

Doelstelling

a. Versnellen woningbouw

Tussen 2023 en 2030 moeten er in Midden-Groningen 1.250 woningen bijkomen. Tot en met 2025 zijn 661 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd. Samen met woningcorporaties, ontwikkelaars en andere partners werken we aan voldoende locaties en plannen om de woningbouw verder te versnellen.

In 2027 stellen we het volkshuisvestingsprogramma vast. Hierin actualiseren we de woonbehoefte voor de periode tot en met 2036 en geven we zo concreet mogelijk aan waar en voor wie woningen nodig zijn. Het woonbehoefteonderzoek uit 2025/2026 vormt hiervoor een belangrijke basis.

Acties

Benutten van hulpmiddelen

We benutten beschikbare regelingen om de woningbouw te versnellen. In 2026 hebben we samen met andere Groninger gemeenten met succes een aanvraag gedaan voor de Woningbouwimpuls (WBI). Midden-Groningen ontvangt € 1.680.000 voor de ondersteuning van woningbouwprojecten aan de Zonneweg, Werfkade en Stadsentree in Hoogezand, de Boswijklaan in Sappemeer, het Centrumplan Muntendam en de Eikenlaan in Kolham.

Daarnaast benutten we de realisatiestimulans van het Rijk. Voor betaalbare woningen waarvan de bouw in de periode 2025 tot en met 2029 start, kan de gemeente een bijdrage ontvangen. We zetten deze middelen in om de bouw van nieuwe betaalbare woningen te ondersteunen.

Versterken samenwerking met marktpartijen

We versterken de samenwerking met marktpartijen door:

- twee keer per jaar te overleggen met makelaars over ontwikkelingen op de koopmarkt;
- deel te nemen aan de provinciale versnellingstafel, waarin overheden en marktpartijen samenwerken aan woningbouwinitiatieven en gebiedsontwikkelingen;
- bij grotere woningbouwlocaties te werken met tenders;
- een duidelijk aanspreekpunt te bieden voor initiatiefnemers van private gebiedsontwikkelingen.

Snelle afweging van nieuwe woningbouwinitiatieven

Via de wekelijkse initiatievenloketten bespreken en beoordelen we ruimtelijke initiatieven, waaronder woningbouwplannen. Initiatiefnemers krijgen zo snel duidelijkheid over de mogelijkheden voor verdere uitwerking van hun initiatief.

Doelstelling

b. Goed wonen in de dorpen

We willen dat onze dorpen fijne plekken zijn om te wonen. Daarom voegen we woningen toe die passen bij de lokale behoefte. We willen jongeren de mogelijkheid bieden in hun eigen dorp te blijven wonen en zorgen voor meer geschikte woningen voor ouderen. Zo kunnen ouderen die dat willen doorstromen naar een levensloopgeschikte woning in hun eigen dorp.

Acties

Verdere uitwerking centrumplan Muntendam

Woningbouw is een belangrijk onderdeel van het Centrumplan Muntendam. In 2027 werken we de plannen voor 34 woningen verder uit. In het voormalige gemeentehuis komen sociale huurappartementen en daarnaast zijn grondgebonden koopwoningen voorzien. De verwachting is dat de bouw in 2028 start.

In de markt zetten vrijkomende schoollocaties in de dorpen

In 2026 zijn belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van de vrijkomende schoollocaties. Op verschillende locaties kan de bouw in 2027 starten:

- Westerbroek, Jan Ligthartschool: 16 woningen;
- Zuidbroek, Kerkstraat: acht betaalbare woningen voor starters en senioren;
- Slochteren, Hoofdweg: drie vrijstaande woningen.

In Kolham zijn drie bouwkvavels verkocht en verwachten we dat de woningen in 2027 worden opgeleverd. Voor de locaties aan de Singellaan en Poststraat in Siddeburen is in 2026 een nieuwe aanbesteding gestart. Als de planning wordt gehaald, start de verbouw in 2027. Hier komen betaalbare koopwoningen.

Aandacht voor lokale woonvraagstukken

In dorpsplannen geven inwoners aan wat zij belangrijk vinden voor het wonen in hun dorp. Bij de invulling van vrijkomende locaties betrekken we inwoners, zodat plannen aansluiten bij zowel de woonvisie als de lokale behoefte. In Kolham werken we samen met Stichting Lang Leve Kolham en woningcorporatie Lefier aan een plan voor 17 levensloopbestendige sociale huurwoningen en het Holtkamphuis. Dit wordt een plek voor ontmoeting en een zorgsteunpunt, met daarnaast twee shortstay-units. In 2027 werken we de plannen verder uit. De bouw moet in 2028 starten. Ook werken we verder aan de plannen voor woningbouw in Siddeburen-Noord.

Doelstelling

c. Zorgen dat de kwaliteitsslag in het stedelijk gebied zichtbaar wordt

Ook in Hoogezand en Sappemeer moeten woningen worden toegevoegd. Tegelijkertijd werken we aan het verbeteren van bestaande woningen en de woonomgeving. In de Zeeheldenbuurt-West in Hoogezand-Noord worden verouderde sociale huurwoningen vervangen door nieuwe woningen en is ruimte voor toevoeging van woningen. Ook op andere locaties in Hoogezand en Sappemeer werken we aan woningbouw.

Acties

We starten met de nieuwbouw van woningen in de Vosholen fase 2

In Vosholen fase 2 is ruimte voor 138 woningen: sociale huurwoningen en middeldure en dure koopwoningen. In 2026 is de verkoop van de eerste 57 koopwoningen gestart. Naar verwachting begint de bouw van de eerste woningen in 2027.

Verdere uitwerking plannen Hoogezand-Noord (Zeeheldenbuurt-West)

Samen met Lefier en Groninger Huis werken we aan de vernieuwing van Zeeheldenbuurt-West. Het plan bestaat uit 164 sociale huurwoningen en 106 tot 156 woningen in de vrije sector. Na de aanbesteding is de bouw in juni 2026 gegund. De verwachting is dat de bouw eind 2027 of begin 2028 start.

Ook op het voormalige Agrifirm-terrein in het entreegebied van Hoogezand werken we aan woningbouw. In het najaar van 2026 start de planvoorbereiding voor ongeveer 80 woningen. Voor dit project is een bijdrage uit de Woningbouwimpuls toegekend.

In de markt zetten van vrijkomende schoollocaties

In 2027 start naar verwachting de bouw op verschillende vrijkomende locaties:

- Sappemeer, Middenstraat: 15 woningen voor gezinnen en senioren;
- Hoogezand, Multatilastraat: 36 woningen voor starters, senioren en gezinnen;
- Hoogezand, Zonneweg: 28 sociale huurwoningen;
- Hoogezand, Mars: maximaal 72 appartementen, waarvan een derde geschikt is voor wonen met zorg en de helft betaalbaar.

Daarnaast werken we in 2027 verder aan plannen voor de Donker Curtiusstraat, Talmastraat, Troelstralaan en Zuiderweg in Slochteren en de Boswijkslaan en Narcissenstraat in Sappemeer.

Doelstelling

d. Goed en betaalbaar wonen

We blijven werken aan goed en betaalbaar wonen in Midden-Groningen. Samen met de woningcorporaties werken we aan prettig wonen in bestaande wijken en buurten en maken we afspraken over nieuwbouw, vervanging en verbetering van sociale huurwoningen. We zetten in op een gevarieerd woningaanbod voor verschillende inkomens, huishoudens, leeftijden en levensfasen. Daarbij gaat het om sociale huur, betaalbare koop en duurdere woningen.

Acties

We maken concrete prestatieafspraken voor het jaar 2028

Gemeente, woningcorporaties en huurdersorganisaties voeren in 2027 de gemaakte prestatieafspraken uit, onder andere over nieuwbouw, sloop, verkoop en verbetering van sociale huurwoningen. In 2027 maken we ook de prestatieafspraken voor 2028. De Kaderafspraken Midden-Groningen 2026-2030 en het volkshuisvestingsprogramma vormen hiervoor de basis.

Doorgaan met leningen SVN

Ook in 2027 stellen we de stimuleringslening en verzilverlening beschikbaar voor woningeigenaren in Midden-Groningen. Koopstarters die hun eerste woning kopen, kunnen gebruikmaken van de starterslening.

Doelstelling

e. Speciale aandacht voor groepen die dat nodig hebben

Niet alle inwoners vinden zelfstandig passende woonruimte en sommige inwoners hebben ondersteuning nodig om zelfstandig te kunnen wonen. Vanuit de woonvisie en woonzorgwelzijnsvisie besteden we daarom extra aandacht aan deze groepen.

Acties

We stellen een urgentieregeling vast

Samen met de andere Groninger gemeenten werken we aan een gezamenlijke urgentieregeling. Op basis van de gezamenlijk vastgestelde uitgangspunten werken we deze regeling verder uit. De tien gemeenteraden stellen de urgentieregeling in 2027 vast.

We maken fair share-afspraken

Samen met de andere Groninger gemeenten maken we afspraken over een evenwichtige verdeling van aandachtsgroepen. Deze afspraken gaan onder andere over de toewijzing van sociale huurwoningen aan mensen die uitstromen uit beschermd wonen, maatschappelijke opvang en jeugdzorg met verblijf.

We onderzoeken woonoplossingen voor kwetsbare groepen.

We onderzoeken welke woonoplossingen nodig zijn voor inwoners die moeilijk passende woonruimte kunnen vinden, zoals spoedzoekers, mensen die dak- of thuisloos dreigen te raken en arbeidsmigranten. We brengen de woonbehoefte, passende woonvormen, mogelijke locaties en de samenwerking met woningcorporaties, zorgorganisaties en ontwikkelaars in beeld.

De uitkomsten gebruiken we voor het volkshuisvestingsprogramma en de prestatieafspraken. Ook onderzoeken we hoe het gemeentelijk woningbouwfonds kan bijdragen aan concrete woonoplossingen.

Indicatoren

Wij houden de ontwikkeling van de woningvoorraad bij.

Woningvoorraad (bron: CBS)	2024	2025	2026	2030
beginstand woningvoorraad per 1 januari	28.735	28.833	28.986	> 29.663

2.3.3 Werken

Een sterke economie draagt bij aan een aantrekkelijke gemeente. In deze paragraaf gaat het over economie, waaronder landbouw, detailhandel en recreatie en toerisme. Deze onderwerpen zijn belangrijk voor werkgelegenheid, leefbaarheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

Ambities

We willen een sterke en toekomstbestendige lokale economie waarin zoveel mogelijk mensen kunnen werken. Daarvoor is het belangrijk dat bestaande bedrijven zich kunnen ontwikkelen en dat Midden-Groningen aantrekkelijk is voor nieuwe bedrijven. We zorgen voor voldoende en toekomstbestendige ruimte voor bedrijven en aantrekkelijke werklocaties. Daarnaast benutten we onze cultuur, historie, landschap en andere kwaliteiten om de vrijetijdseconomie verder te versterken.

Trends en ontwikkelingen

De economie ontwikkelt zich, maar ondernemers blijven te maken houden met een krappe arbeidsmarkt. Vooral in sectoren als zorg en techniek is het vinden van voldoende personeel een uitdaging. Ook de industrie, die een belangrijk aandeel heeft in de werkgelegenheid in Midden-Groningen, staat onder druk door onder andere hoge energieprijzen.

Tegelijkertijd is de beschikbare ruimte voor bedrijven schaars. De vraag naar ruimte op bedrijventerreinen blijft groot, terwijl ook andere functies aanspraak maken op de beschikbare ruimte. Netcongestie vormt daarbij een steeds grotere belemmering voor bedrijven die willen uitbreiden, verduurzamen of zich in onze gemeente willen vestigen.

Ook de landbouwsector staat voor grote veranderingen op het gebied van natuur, klimaat, water en bodem. De precieze gevolgen voor de landbouw en het landelijk gebied zijn mede afhankelijk van landelijke en provinciale ontwikkelingen.

In de detailhandel veranderen het koopgedrag en de wensen van bezoekers. Dit vraagt om aantrekkelijke en compacte winkelgebieden. Binnen recreatie en toerisme zien we kansen door de groeiende belangstelling voor natuur, het platteland en bijzondere ervaringen. Ook in Midden-Groningen neemt het aantal overnachtingen toe.

Doelstelling

a. Wij willen een goede en eenduidige publieke dienstverlening aan ondernemers bieden

Samen met het bedrijfsleven en instellingen werken we aan de economische en maatschappelijke opgaven van Midden-Groningen. We denken mee met bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen of willen groeien en ondersteunen samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en andere partners. Zo dragen we bij aan vernieuwing en economische ontwikkeling.

Acties

Lokale economische agenda

Vanuit de Lokale economische agenda werken we aan acht uitdagingen. In 2027 gaan we verder met de volgende activiteiten:

- verkennen van kansen voor intensivering van de (boven)regionale samenwerking;
- verkennen van een integrale werkgeversaanpak in samenwerking met het sociaal domein en Midwerk;
- verkennen en starten van één of meer pilots om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren;

- verkennen van een masterplan met industriële bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en medeoverheden om het industriële fundament in Midden-Groningen te versterken;
- verkennen van een masterplan met scheepsbouwers, kennis- en onderwijsinstellingen en medeoverheden om de concurrentiepositie van de sector te versterken;
- herijken van de visie Vrijtijdseconomie;
- verkennen en starten van één of meer pilots om het recreatieve aanbod in onze gemeente te versterken of verbreden.

Over de voortgang rapporteren we in de jaarrekening. In 2029 evalueren we het uitvoeringsprogramma van de Lokale economische agenda.

Aanspreekpunt voor ondernemers

Naast het reguliere loket voor vergunningen hebben we bedrijvencontactfunctionarissen als aanspreekpunt voor ondernemers. Zij beantwoorden vragen, denken mee en brengen ondernemers waar nodig in contact met de juiste onderdelen van de gemeentelijke organisatie.

Uitvoeringsagenda bedrijventerreinenvisie

In 2027 werken we verder aan:

- Programma verduurzaming bedrijventerreinen (met Groningen werkt Slim)
- Ontwikkelplannen per bedrijventerrein;
- Uitbreiding Gouden Driehoek;

In 2027 voeren we ook een tussenevaluatie uit van de Uitvoeringsagenda bedrijventerreinenvisie.

Informatie geven

Via onze contacten met ondernemers en ondernemersverenigingen informeren we over regionale ontwikkelingen, publieke regelingen en ondersteuningsmogelijkheden. Waar nodig verbinden we ondernemers met partijen als de provincie, RVO en GroBusiness.

Daarnaast brengen we regelmatig de digitale nieuwsbrief voor ondernemend Midden-Groningen uit. In 2027 organiseren we opnieuw minimaal één brede bijeenkomst voor ondernemers, gericht op kennisdeling, inspiratie en ontmoeting.

Werk en onderwijs op elkaar afstemmen

In 2027 verstrekken we voor het laatste jaar subsidie voor het Innovatiefestival. Het festival brengt techniek en innovatie onder de aandacht binnen het lokale onderwijs.

Vanaf 2028 zoeken Biblionet en het dr. Aletta Jacobs College naar andere financiering. De gemeente blijft betrokken bij de organisatie.

Ook is er aandacht voor de herkomst van voedsel en de landbouwsector in het onderwijs. In 2027 volgt een voorstel voor het vervolg op de aangenomen motie.

Daarnaast werken onderwijs, overheid, bedrijfsleven en inwoners in innovatiewerkplaatsen samen aan maatschappelijke vraagstukken. Daarmee versterken we de samenwerking tussen deze partijen, innovatie in de regio en de regionale binding van studenten.

Doelstelling

b. Wij willen de landbouwsector bijstaan in de ingezette transitie van het landelijk gebied

In 2025 is de Landbouwagonderwerpen vastgesteld. Hierin beschrijven we aan de hand van vier thema's welke rol de gemeente wil spelen en welke activiteiten we ondernemen om de landbouwsector te ondersteunen bij ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Acties

Het buitengebied in beeld

We houden rekening met veranderingen in het landelijk gebied en willen hier als gemeente tijdig op inspelen. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het Centraal Woldgebied Duurswold, andere laagveengebieden en het gebied waar bodemdaling door zoutwinning plaatsvindt. Vanaf 2026 werken we aan het omgevingsprogramma Duurswold.

Oog voor elkaar

Een veelgehoord onderwerp bij de sector is dat het belangrijk is om meer oog voor elkaar te hebben. We willen bijdragen aan meer wederzijds begrip tussen de landbouwsector en de omgeving. Daarom ondersteunen we bewustwording en zichtbaarheid van de manier waarop agrarische bedrijven werken en bijdragen aan hun omgeving.

Groenblauwe dooradering (GBDA)

Bij het versterken van de groenblauwe dooradering wordt onder andere gekeken naar agrarische gronden, zoals overhoeken, ecologische akkerranden en bufferstroken langs sloten. Ook de gemeente bezit en beheert grond in het buitengebied, waaronder bermen en sloten. Vanuit onze ambitie om de groenblauwe dooradering te versterken, pakken we hierin onze eigen rol.

Vernieuwing en verduurzaming

Technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op. We willen ruimte bieden aan innovatie en verduurzaming, zodat ook de lokale landbouwsector zich kan blijven ontwikkelen.

Doelstelling

c. Wij willen aantrekkelijke winkelgebieden

Winkelgebieden bieden ruimte aan winkels en werkgelegenheid en zijn tegelijkertijd plekken voor ontmoeting. Een aantrekkelijk winkelgebied draagt daarmee ook bij aan een prettige woonomgeving.

In Midden-Groningen is meer winkelruimte aanwezig dan nodig is. Om leegstand tegen te gaan en aantrekkelijke winkelgebieden te behouden, zetten we in op concentratie van winkels in bestaande winkelgebieden en op ander gebruik van winkelpanden daarbuiten.

Acties

Wij geven aan in welke gebieden winkels mogen zitten

Nieuwe winkels staan we in principe alleen toe binnen bestaande winkelgebieden. Daarmee voorkomen we verdere verspreiding van winkels en versterken we de bestaande winkelgebieden.

Wij maken het platform detailhandel mogelijk

Het Platform Detailhandel is een netwerk van winkeliersverenigingen in Midden-Groningen. Het platform komt gemiddeld zes keer per jaar bijeen om actuele onderwerpen te bespreken, ervaringen uit te wisselen en kennis te delen.

Wij werken zoveel mogelijk mee aan verandering van gebruik van een winkelpand

Als een eigenaar een winkelpand een andere functie wil geven, bijvoorbeeld wonen, werken we daar waar mogelijk aan mee. Dit geldt vooral voor winkelpanden buiten de bestaande winkelgebieden. Het nieuwe gebruik moet passen in de omgeving.

Doelstelling

d. Wij willen een groeiende en vitale vrijetijdssector

We zetten ons in voor een volwaardige en vitale vrijetijdssector die bijdraagt aan de brede welvaart in Midden-Groningen. De Visie Vrijetijdseconomie en de bijbehorende uitvoeringsagenda vormen hiervoor de basis.

We werken aan 5 ontwikkelpunten:

- De buitenruimte op orde;
- Een aantrekkelijk en beleefbaar aanbod;
- Een toekomstbestendige vrijetijdssector;
- Profileren van ons DNA en betere informatievoorziening;
- Samenwerking met andere overheden gericht op de toekomst.

In 2027 stellen wij de uitvoeringsagenda 2027-2030 vast.

Acties

Afronding uitvoeringsagenda 2023-2026

We ronden de resterende acties uit de Uitvoeringsagenda 2023-2026 af. Daarnaast blijven we het belang van een sterke vrijetijdseconomie inbrengen in regionale samenwerkingsverbanden, waaronder de Visie Zuidlaardermeer en het ontwikkelprogramma Ruimte voor Vrijetijd.

Uitvoeringsagenda 2027-2030

Na evaluatie van de voortgang, effecten en resultaten van de huidige uitvoeringsagenda stellen we de Uitvoeringsagenda Vrijtijdseconomie 2027-2030 op.

Indicatoren

De effecten van het uitvoeren van de uitvoeringsagenda Vrijtijdseconomie zijn meer bezoekers, meer toeristische overnachtingen en een verhoging van de bestedingen. Uiteindelijk draagt dit bij aan een groei van bedrijven en werkgelegenheid. We zien de volgende indicatoren en streefwaarden voor 2030:

Werkgelegenheid in de vrijetijdssector	2022	2023	2024	2030
Aandeel toeristische banen in onze gemeenten t.o.v. totaal aantal banen	5,1%	5,0%	5,2%	5,5%

Bedrijvigheid in de vrijetijdssector	2022	2023	2024	2030
Aantal bedrijven in vrijetijdssector	360	370	430	450

Overnachtingen	2022	2023	2024	2030
Aantal toeristische overnachtingen	207.000	215.000	248.000	> 250.000

2.3.4 Energie en duurzaamheid

In 2021 heeft de raad de duurzaamheidsvisie vastgesteld. Sindsdien werken we aan de uitvoering daarvan. Daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor de sociale kant van de energietransitie. Niet alle inwoners kunnen de verduurzaming van hun woning zelf betalen of organiseren. Tegelijkertijd zijn er vanuit het Rijk en Nij Begun steeds meer middelen beschikbaar voor isolatie, energiebesparing en verduurzaming. Als gemeente helpen we inwoners om deze regelingen te vinden en te benutten.

De overgang naar duurzame energie vraagt ook keuzes over warmte, elektriciteit en ruimte. Gemeenten hebben een regierol in de warmtetransitie en werken samen aan duurzame energie en de uitbreiding van de energie-infrastructuur. Voor deze ontwikkelingen is ruimte nodig, terwijl ook woningbouw, landbouw en bedrijvigheid aanspraak maken op dezelfde ruimte. We werken daarom samen met inwoners, buurgemeenten, provincie, netbeheerders en andere partners en maken daarbij steeds de afweging tussen energie, leefomgeving en andere ruimtelijke opgaven.

In 2027 werken we verder aan het Warmteprogramma, de aanpak van netcongestie, klimaatadaptatie en de verduurzaming van onze eigen organisatie en bedrijventerreinen. Ook blijven we regionaal samenwerken binnen onder andere de Groninger Energieaanpak, de Regionale Energiestrategie en het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat.

Ambities

We werken aan een duurzame samenleving en energievoorziening, met aandacht voor betaalbaarheid, klimaat, landschap, ondernemen en een duurzame gemeentelijke organisatie. We doen dit samen met inwoners en partners. CO₂-reductie is daarbij een belangrijk doel. De ontwikkeling van de bekende CO₂-uitstoot volgen we via de landelijke Klimaatmonitor.

Trends en ontwikkelingen

De energietransitie versnelt. Meer woningen en voertuigen worden elektrisch en de productie van duurzame elektriciteit groeit. Daardoor neemt de druk op het elektriciteitsnet toe. Netcongestie beperkt op steeds meer plaatsen de ruimte voor woningbouw, bedrijvigheid en verduurzaming. Uitbreiding van het net kost veel tijd door ruimtelijke en juridische procedures en omdat er veel arbeidskracht voor nodig is die onvoldoende voorhanden is. Dit vraagt om nauwe samenwerking met netbeheerders en om een betere afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en investeringen in het energienet.

Tegelijkertijd blijft draagvlak belangrijk. Inwoners willen mee kunnen denken over ontwikkelingen die hun leefomgeving raken, bijvoorbeeld bij energieopwekking, batterijopslag en uitbreiding van de energie-infrastructuur. Ook de betaalbaarheid van de energietransitie blijft een aandachtspunt. De hoeveelheid regelingen en subsidies groeit, maar juist inwoners die ondersteuning het hardst nodig hebben, vinden deze niet altijd vanzelf.

Daarnaast worden de gevolgen van klimaatverandering zichtbaarder. Langere droge perioden, hogere temperaturen en heviger neerslag vragen om verdere klimaatadaptatie. Ook van de gemeente zelf wordt verwacht dat zij het goede voorbeeld geeft door de eigen gebouwen, voertuigen, inkoop en

afvalstromen verder te verduurzamen.

Doelstelling

a. Bieden van ondersteuning aan individuele inwoners om te verduurzamen

De isolatieaanpak van Nij Begun heeft het landschap van ondersteuning aan inwoners bij het verduurzamen van hun woning veranderd. Met diverse andere beschikbare subsidies zetten wij in op andere en aanvullende activiteiten. Daarnaast zorgen we ervoor dat inwoners duurzaam kunnen handelen, onder andere door de ontwikkeling van laadinfrastructuur.

Acties

Onafhankelijke ondersteuning via het energieloket

Inwoners kunnen bij het energieloket terecht voor onafhankelijke informatie over energiebesparing en duurzame energie in en om de woning. Ondanks de komst van de Nij Begun-isolatieaanpak wordt het loket nog steeds actief gebruikt. In 2027 breiden we het energieloket uit met specialistische ondersteuning voor VvE's en maatschappelijk vastgoed.

SPUK Energiearmoede uitvoeren

De SPUK Energiearmoede is gericht op energiebesparende maatregelen en loopt tot eind 2027. Met de resterende middelen zetten we onder andere de Klusbus en CV-dokter voort. Daarnaast ondersteunen we huishoudens met lage inkomens bij de aanschaf van energiezuinig witgoed en duurzame energie-installaties. Voor sociale huurwoningen die worden aangesloten op het warmtenet ondersteunen we inwoners bij de aanschaf van elektrische kookapparatuur. In 2027 streven we naar 100 bezoeken van de Klusbus, 100 bezoeken van de CV-dokter, de aanschaf van 250 inductiekookplaten en de aanschaf van 250 energiezuinige witgoed-apparaten.

Nationaal Isolatieprogramma uitvoeren

Met de SPUK Lokale Isolatie bieden we huiseigenaren aanvullende subsidie bovenop de isolatiesubsidie van Nij Begun. In 2027 kunnen naar verwachting circa 1.000 huiseigenaren hiervan gebruikmaken. Daarnaast zetten wij met deze middelen in op extra begeleiding in om inwoners te helpen bij het kiezen van maatregelen en het aanvragen en combineren van subsidies.

Ondersteunen isolatieaanpak Nij Begun

Maatregel 29 van Nij Begun biedt huiseigenaren subsidie om woningen te isoleren tot 'de isolatiestandaard'. Dat betekent dat het huis zo goed geïsoleerd is dat wanneer de CV-ketel vervangen wordt door een elektrische warmtepomp het huis comfortabel te verwarmen is. De regeling wordt provinciaal uitgevoerd. Vanuit Midden-Groningen zorgen we samen met de beschikbare ontzorgers dat inwoners de regeling kennen en ondersteuning krijgen bij energieadvies en subsidieaanvragen.

Natuurvriendelijk isoleren

Om de grootschalige isolatieopgave mogelijk te maken met bescherming van, in het bijzonder, huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen, werken we verder aan het Soortenmanagementplan. In 2027 worden de ecologische onderzoeken voortgezet en stellen we het plan vast. Het plan beschrijft gebiedsgerichte aanpakken die gevolgd moeten worden om vergunningsvrij te kunnen isoleren.

Uitvoeren aanpak Volkshuisvestingsfonds

Voor Noorderpark, Spoorstraat-Kieldiep en Gorecht loopt de gecombineerde subsidieregeling vanuit het Volkshuisvestingsfonds, Nij Begun en ISDE door. De regeling ontzorgt inwoners waarbij voorfinanciering wordt voorkomen. In 2027 wordt de laatste fase uitgevoerd en evalueren we de aanpak.

Uitvoeren beleid elektrische laadpalen

In 2027 werken we verder aan de plankaart met afwegingskader om locaties te bepalen voor snelladers voor licht elektrisch vervoer (personenauto's en bestelbusjes). Daarnaast voeren we samen met de provincie een locatieonderzoek uit naar een logistiek laadplein voor zwaar vervoer. Ook bereiden we het vervolg van de concessie voor reguliere laadpalen voor. En onderzoeken we de mogelijkheden voor een concessie voor snelladers. De pilot met kabelgoottegels en kabelmatten voor inwoners zonder eigen oprit wordt in 2027 tussentijds geëvalueerd.

Doelstelling

b. Productie en gebruik van duurzame energie

We sturen op een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van duurzame energie en energie-infrastructuur. Voor grootschalige zonne- en windparken op land is de bestuurlijke koers terughoudend. Er wordt geen verdere medewerking verleend aan grootschalige zonne- en windparken op land. Kleinschalige initiatieven met breed draagvlak kunnen wel op steun rekenen. We zetten maximaal in op de productie van zonne-energie op daken. Tegelijkertijd werken we aan de uitbreiding en beter gebruik van het elektriciteitsnet.

Acties

Optimaliseren gebruik van het elektriciteitsnet

Samen met Enexis, buurgemeenten en energiecoöperaties werken we aan oplossingen om het elektriciteitsnet beter te benutten om daarmee netcongestie proberen te voorkomen. In 2027 hebben we een goed verlopend proces voor prioritering van capaciteit van het elektriciteitsnet voor nieuwbouwprojecten zodat projecten tijdig in de wachtrij bij Enexis komen. Ook stemmen we met Enexis af hoe de versterking van het netwerk te op de korte termijn te versnellen. We maken afspraken over locaties voor laagspanningsstations en de ruimtelijke inpassing van midden- en hoogspanningsstations. Daarbij maken we afspraken over goede communicatie en participatie met onze inwoners. Daarnaast verbinden we de gemeentelijke ontwikkelplannen beter met de investeringsplanning van de netbeheerder. Met bewoners en bedrijven ondersteunen we pilots die de piekbelasting op het net kunnen verminderen, bijvoorbeeld door lokale opslag en energiemangement.

Voor de samenwerking op korte en middellange termijn stellen we in 2027 een nadere overeenkomst met Enexis vast.

Doelstelling

c. Aardgasvrije wijken

We werken aan de overstap naar aardgasvrije woningen. De bestaande Transitievisie Warmte vormt hiervoor de basis en wordt opgevolgd door het Warmteprogramma. Dit betreft een wettelijke verplichting. Bij de uitwerking betrekken we inwoners, woningcorporaties, bewonersorganisaties en energiecoöperaties.

Acties

Gasvrij Gorecht

De Warmtecompagnie werkt aan de voorbereiding van het warmtenet voor Gorecht-Noord. Na de aanbesteding volgt het definitieve financieringsbesluit. Als aanleg in 2027 kan starten, is ingebruikname vanaf medio 2028 voorzien. Uitgangspunten blijven betaalbare warmte, leveringszekerheid en publieke regie.

Aardgasvrij Steendam Tjuchem

In Steendam en Tjuchem wordt verder gewerkt aan energiemangement, om lokaal opgewekte energie lokaal met elkaar te delen en daarmee het net te ontlasten. In 2027 wordt de uitrol van thuisbatterijen voortgezet, met als doel in het totaal circa 75 installaties. Onder voorbehoud van vergunningverlening wordt daarnaast gewerkt aan een buurtbatterij bij het zonnepark in Steendam.

Overige wijkinitiatieven

Op verzoek van lokale initiatieven en buurtorganisaties organiseren we informatiebijeenkomsten en andere activiteiten rond de isolatieaanpak van Nij Begun. Ook informeren we inwoners over energiemangement en thuisaccu's, mede in relatie tot het beëindigen van de salderingsregeling.

Versnellingsaanpakken

In 2027 evalueren we het project Nieuw Huis - Nij Begun, waarin isolatie en ventilatie worden gekoppeld aan het moment van woningverkoop. Ook zetten we de gebiedsgerichte aanpak in de Schildmeerdorpen en omliggende dorpen voort. Via lokale samenwerking, huis-aan-huisbenadering en bewonersbegeleiding ondersteunen we inwoners bij isolatieplannen, offertes en subsidieaanvragen. Binnen deze aanpak wordt ook ervaring opgedaan met advies over vervolgstappen richting aardgasvrij wonen.

In de Transitievisie Warmte is als doel opgenomen om in 2030 het equivalent van het aardgasgebruik van 5.600 woningen te besparen. De ontwikkeling van het aardgasgebruik van woningen blijven we volgen via de Klimaatmonitor.

Doelstelling

d. De gemeente voert een duurzame bedrijfsvoering

De gemeente heeft een voorbeeldrol. Daarom verduurzamen we ons vastgoed en wagenpark, verminderen we interne afvalstromen en passen we maatschappelijk verantwoord inkopen toe.

Acties

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

In 2027 en 2028 verduurzamen we de Duurswoldhal, gymzaal Jan Huitzingstraat, buurthuis 't Spinneweb en De Kalkwijk. In 2027 stellen we ook een nieuw vastgoedkader en vastgoedplan vast en werken we een routekaart uit voor de verdere verduurzamingsopgave.

Verduurzaming wagenpark

In 2027 vervangen we volgens het geactualiseerde vervangingsplan fossiele voertuigen waar mogelijk door duurzame alternatieven en werken we verder toe naar een emissievrij wagenpark.

Verminderen interne afvalstromen

Op basis van de uitgevoerde sorteeranalyse werken we aan maatregelen om het restafval binnen de gemeentelijke organisatie verder te verminderen en grondstoffen beter te scheiden.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

We voeren het actieplan MVOI verder uit en leren aan de hand van pilots. In het bijzonder zetten we in op pilots rond schoon en emissieloos bouwen (SEB). We maken hierbij gebruik van subsidies die beschikbaar zijn omdat we in 2026 het SEB-convenant hebben ondertekend. We werken toe naar de doelstelling om MVOI in 2030 bij alle aanbestedingen aantoonbaar mee te wegen.

Doelstelling

e. Bestrijden van droogte, hitte en wateroverlast als gevolg van het veranderd klimaat

Hogere temperaturen, langere droge perioden en heviger regenbuien vragen om een andere inrichting van de leefomgeving. Klimaatadaptatie nemen we daarom mee bij beleid en projecten.

Acties

Klimaatadaptatieplan en regionale samenwerking

Vanaf 2027 werken we klimaatadaptatie en de waterketen meer in samenhang uit. De regionale en lokale uitvoeringsagenda's vormen hiervoor de basis. We werken voor het opstellen van deze agenda's samen met Groningse en Noord-Drentse gemeenten, waterschappen en provincie.

Doelstelling

f. Circulaire economie en duurzaam ondernemen

We ondersteunen ondernemers en bedrijventerreinen bij verduurzaming, circulair materiaalgebruik en energiemanagement. Daarbij werken we samen met onder andere Groningen Werkt Slim, provincie, onderwijsinstellingen en ondernemers.

Acties

Ondersteunen verduurzaming bedrijven

Via het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen en Groningen Werkt Slim ondersteunen we ondernemers bij energiebesparing, circulariteit en het inrichten van energiehubs. In 2027 ligt de nadruk op energieadviezen voor het mkb en gezamenlijke oplossingen op Sappemeer-Oost en Zuidbroek.

2.3.5 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

Beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Functiemenging	%	2024	44,7%	54,5%
		2023	44,9%	54,3%
		2022	44,8%	53,9%
		2021	44,4%	53,4%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2024	156,8	191,4
		2023	147,1	183,1
		2022	140,1	174,4
		2021	134,8	165,5

De gegevens kunnen onderhevig zijn aan verandering en zijn overgenomen van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) op peildatum 15-07-2026

2.3.6 Financieel overzicht Fysieke leefomgeving

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Brandweer / Openbare veiligheid	6.760	7.392	7.727	8.015	8.422	8.784
Economische ontwikkeling	9.758	11.715	13.071	11.768	10.940	11.313
Bedrijventerreinen	455	725	3.321	4.368	9	9
Grondexploitaties	12.131	14.584	12.938	12.231	13.384	15.858
Toerisme	341	613	496	535	548	560
Openbaar vervoer	23	36				
Totaal Lasten	29.467	35.064	37.553	36.917	33.302	36.524
Baten						
Brandweer / Openbare veiligheid	292	296	304	314	323	333
Economische ontwikkeling	4.600	4.481	5.469	4.530	3.472	3.572
Bedrijventerreinen	227	1.214	4.644	7.036	15	15
Grondexploitaties	13.003	15.103	13.709	12.346	13.077	15.524
Toerisme	604	522	647	656	666	682
Totaal Baten	18.725	21.616	24.774	24.883	17.553	20.125
Saldo voor bestemming	-10.742	-13.448	-12.779	-12.034	-15.749	-16.399
Stortingen						
Economische ontwikkeling	697			1.300	1.550	1.800
Bedrijventerreinen		484	1.318	2.663	0	0
Grondexploitaties	1.736	1.264	1.225	537	81	72
Totaal Stortingen	2.433	1.748	2.543	4.500	1.631	1.872
Onttrekkingen						
Brandweer / Openbare veiligheid	13					
Economische ontwikkeling	2.342	1.792	960	492	469	477
Bedrijventerreinen	232					
Grondexploitaties	567	734	441	438	393	391
Toerisme	13	16	16	16	16	16
Totaal Onttrekkingen	3.167	2.543	1.417	946	878	885
Totaal mutatie reserves	733	795	-1.126	-3.554	-753	-987
Saldo na bestemming	-10.009	-12.653	-13.905	-15.588	-16.502	-17.387

Toelichting

Het nadelig saldo voor bestemming op het programma Fysieke leefomgeving is afgenomen met € 669.000 ten opzichte van de begroting 2026. Het nadelig saldo na bestemming is toegenomen met € 1.252.000. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe.

Brandweer en openbare veiligheid

Het saldo van het product Brandweer en openbare veiligheid is ten opzichte van 2026 met € 326.000 verslechterd. De lasten zijn met € 334.000 toegenomen en de baten zijn met € 8.000 toegenomen.

Lasten (€ 334.000 nadelig): De deelnemersbijdrage aan de Veiligheidsregio Groningen (VRG) stijgt met € 211.000 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2026. Dit komt voornamelijk door loon- en prijsindexatie en hogere bijdragen voor rente- en huisvestingslasten van de Sontweg. Extra personele inzet voor handhaving, veiligheid en toezicht en de indexatie van loonkosten leiden tot € 105.000 hogere lasten. De overeenkomst met Dierentehuis Ter Marse voor dierennoodhulp en dierenwelzijn leidt tot een hogere bijdrage van € 21.000. Daarnaast zijn de toegerekende kosten voor tractie en materieel € 10.000 hoger door hogere lease- en onderhoudskosten. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 13.000, voornamelijk door lagere toegerekende huisvestingskosten.

Baten (€ 8.000 voordelig): De baten zijn € 8.000 hoger door hogere huurinkomsten en servicekosten (€ 7.000) en hogere legesinkomsten uit APV-vergunningen (€ 1.000).

Economische ontwikkeling

Het saldo van het product Economische ontwikkeling is ten opzichte van 2026 met € 1.200.000 verslechterd. De lasten zijn met € 1.356.000 toegenomen, de baten zijn met € 988.000 toegenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 832.000 afgenomen.

Lasten (€ 1.356.000 nadelig): De toegerekende personeelskosten nemen met € 992.000 toe. Dit betreft onder andere inzet voor grondzaken, ruimtelijke ordening, wonen en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Een belangrijk deel betreft de formatieve uitbreiding van VTH. Deze uitbreiding wordt binnen bestaande middelen gedekt door het herpositioneren van inhuur- en andere budgetten. Een deel van deze dekking is binnen andere programma's verwerkt. Daarnaast verschillen enkele incidentele projecten tussen 2026 en 2027. In 2026 was € 528.000 geraamd voor grondverwerving voor de grondexploitatie Muntendam. Dit budget vervalt in 2027. Voor de herziening van de omgevingsvisie is in 2027 incidenteel € 160.000 beschikbaar. Dit wordt gedekt uit de reserve Investeringsfonds dorpen en wijken. Voor PAW Steendam-Tjuchem waren in 2026 incidentele lasten geraamd. In 2027 is voor Gasloos Gorecht € 1.150.000 opgenomen voor een subsidie aan de Warmtecompagnie. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 47.000.

Baten (€ 988.000 voordelig): De legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen stijgen met € 431.000 als gevolg van de eerder vastgestelde verhoging van de leges. De baten voor PAW Steendam-Tjuchem zijn € 463.000 lager. Daartegenover staan € 1.150.000 aan baten voor Gasloos Gorecht. Deze mutaties hangen samen met de hiervoor genoemde lasten. Tot slot zijn de baten van het Rijk voor de uitvoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting verschoven naar programma 6, dit leidt tot lagere baten van € 97.000. Overige afwijkingen leiden tot een nadeel van € 33.000.

Mutaties reserves (€ 832.000 nadelig): In 2026 waren incidentele onttrekkingen geraamd van € 589.000 voor de omgevingswet en € 528.000 voor de grondexploitatie Muntendam. Deze vervallen in 2027. Daartegenover staat in 2027 een € 258.000 hogere onttrekking aan de reserve Investeringsfonds dorpen en wijken, conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2026. De overige mutaties in de reserves Volkshuisvestingsfonds en PAW Steendam-Tjuchem leiden per saldo tot een nadeel van € 27.000.

Bedrijventerreinen

Het saldo van het product Bedrijventerreinen wijzigt niet ten opzichte van 2026. De lasten en baten bestaan vrijwel volledig uit de grondexploitatie Rengerspark. De lasten en baten worden in de exploitatie verantwoord en via onderhanden werk op de balans verwerkt. Verschillen tussen 2026 en 2027 worden voornamelijk veroorzaakt door de fasering van de grondexploitatie. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid, de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2026 en de tussentijdse rapportage 2026.

Grondexploitaties

Het saldo van het product Grondexploitaties wijzigt niet ten opzichte van 2026. De lasten en baten van de grondexploitaties worden in de exploitatie verantwoord en via onderhanden werk op de balans verwerkt. Verschillen tussen 2026 en 2027 worden voornamelijk veroorzaakt door de fasering van de grondexploitaties. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Grondbeleid, de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2026 en de tussentijdse rapportage 2026. Conform het coalitieakkoord wordt het budget voor Wonen structureel met € 350.000 verhoogd voor uitbreiding van de projectorganisatie en versnelling van de woningbouw. Omdat vooraf nog niet bekend is welk deel kan worden gedekt uit projecttoerekening en kostenverhaal, wordt vooralsnog uitgegaan van dekking uit de reserve Investeringsagenda Dorpen en Wijken.

Toerisme

Het saldo van het product Toerisme is ten opzichte van 2026 met € 242.000 verbeterd. De lasten zijn met € 117.000 afgenomen en de baten zijn met € 125.000 toegenomen.

Lasten (€ 117.000 voordelig): De lasten voor de uitvoering van de Visie Vrijtijdseconomie zijn € 92.000 lager, omdat de huidige uitvoeringsperiode eindigt in 2026. Overige afwijkingen leveren een voordeel op van € 25.000.

Baten (€ 125.000 voordelig): De opbrengst van de toeristenbelasting stijgt structureel met € 125.000. Dit komt door een toename van het aantal toeristische overnachtingen en de verhoging van de tarieven vanaf 2027.

Openbaar vervoer

Wegens geringe afwijkingen wordt dit product niet toegelicht.

2.4 Dienstverlening

Goede dienstverlening doen we samen en vraagt om inzet vanuit de hele organisatie. Als gemeente zijn wij voor inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven op veel verschillende terreinen een belangrijk eerste aanspreekpunt. In ieder contactmoment willen wij laten zien waar we als organisatie voor staan: gastvrij, toegankelijk en vriendelijk met aandacht voor de menselijke maat en begrip voor de situatie van de ander.

Ook in 2027 blijven we werken aan het verbeteren en vernieuwen van onze dienstverlening. We blijven vooral investeren in de kwaliteit en toegankelijkheid van onze dienstverlening. Daarbij geven we uitvoering aan de ambities uit het coalitieakkoord. We willen dat inwoners en ondernemers merken dat de gemeente duidelijk, bereikbaar en praktisch werkt. We willen onnodige regels en stappen voorkomen en zorgen voor duidelijke aanspreekpunten. Waar het kan, bieden we onze producten en diensten digitaal aan. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat inwoners die minder digitaal vaardig zijn op een laagdrempelige en persoonlijke manier ondersteuning kunnen krijgen. Zo zorgen we ervoor dat iedereen op een passende manier gebruik kan maken van onze dienstverlening.

Nieuwe technologische mogelijkheden benutten we als deze daadwerkelijk meerwaarde bieden voor inwoners. Daarbij kijken we onder andere naar de mogelijkheden van AI. We zetten deze ontwikkelingen zorgvuldig en verantwoord in om onze werkprocessen te ondersteunen en onze dienstverlening verder te verbeteren. Technologie is daarbij een hulpmiddel en geen doel op zich. Persoonlijk contact blijft onverminderd belangrijk, bijvoorbeeld bij de aanvraag en uitgifte van paspoorten en rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen en aangiften van geboorte en overlijden.

Bij alles wat we doen, kijken we vanuit het perspectief van de inwoner. Of het contact nu plaatsvindt aan de balie, via de telefoon, online of binnen een gemeentelijk proces: we willen dat inwoners zich gehoord en geholpen voelen.

4. Dienstverlening

We werken aan toegankelijke en passende dienstverlening, met aandacht voor persoonlijk contact en digitale mogelijkheden.

Totale lasten 2027

3.350

(x € 1.000)

1,0%

van de totale lasten

Burgerzaken	Basisregistratie vastgoed	Lokale omroep	Bestuurlijke samenwerking	Voortlichting
61,3%	20,8%	2,9%	14,2%	0,8%
2.052	697	96	477	28

2.4.1 Bestendigen van optimale dienstverlening

Naast de verdere ontwikkeling van onze digitale dienstverlening blijft het Huis van Cultuur en Bestuur dé centrale plek voor persoonlijk contact met onze inwoners. Hier worden inwoners gastvrij ontvangen en kunnen zij terecht met vragen en voor het indienen en afhandelen van aanvragen. De aanhoudende (reis)documentenpiek zorgt ook in 2027 voor een grote vraag naar onze dienstverlening. Ons uitgangspunt blijft dat inwoners binnen een redelijke termijn (maximaal 10 werkdagen) bij ons terechtkunnen. Dit vraagt om een goede balans tussen beschikbare capaciteit, openingstijden en de ontwikkeling van het aantal aanvragen.

Binnen Burgerzaken ondersteunen we inwoners bij belangrijke formele momenten in hun leven, van geboorte en inschrijving in de Basisregistratie Personen tot het aanvragen van een paspoort of rijbewijs, partnerregistratie en overlijden. Een vriendelijke, zorgvuldige en tijdige dienstverlening staat daarbij voorop. Bij complexere vragen is de behoefte aan persoonlijk contact groot. Dit vraagt om extra kennis, tijd en aandacht van onze medewerkers. Voor de aanvraag van (reis)documenten blijft persoonlijk contact bovendien noodzakelijk vanwege de wettelijke eisen rondom identificatie.

De landelijke (reis)documentenpiek heeft een belangrijke invloed op onze dienstverlening. Sinds 2014 zijn paspoorten en identiteitskaarten voor volwassenen tien jaar geldig in plaats van vijf jaar. Hierdoor was het aantal aanvragen in de jaren daarna tijdelijk lager en is vanaf 2024 een sterke toename ontstaan van documenten die moeten worden vernieuwd. Deze ontwikkeling zet zich in 2027 voort. We houden daarom rekening met een structureel hoger aantal aanvragen en de extra druk die dit legt op onze balies en medewerkers. We blijven de ontwikkeling van de vraag volgen en zetten onze beschikbare capaciteit zo in dat inwoners tijdig terechtkunnen en aanvragen zorgvuldig en efficiënt worden afgehandeld.

Naast een tijdige afhandeling blijft fraude-alertheid een belangrijk aandachtspunt. Paspoorten, identiteitskaarten en andere officiële documenten zijn waardevolle bewijsstukken en kunnen aantrekkelijk zijn voor misbruik. Onze medewerkers blijven daarom alert op signalen van fraude en ondermijning, zowel aan de balie als in de achterliggende processen. Door deskundigheid, controle en preventieve maatregelen beperken we de mogelijkheden voor misbruik en dragen we bij aan de betrouwbaarheid van onze registraties en documenten.

In 2027 organiseren we de verkiezingen voor de Provinciale Staten en Waterschappen. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 zetten we de opgedane kennis en ervaring opnieuw in om het verkiezingsproces zorgvuldig voor te bereiden en uit te voeren. Daarbij hebben we aandacht voor voldoende en toegankelijke stemlocaties, goed geïnstrueerde stembureauleden en de benodigde materialen en voorzieningen. Ons doel is een betrouwbaar, zorgvuldig en toegankelijk verkiezingsproces waarin iedere kiesgerechtigde inwoner zo goed mogelijk in staat wordt gesteld zijn of haar stem uit te brengen.

Ambities

In 2027 blijven we inzetten op een integrale aanpak en de gewenste ontwikkelingen binnen onze dienstverlening in de lijnorganisatie. De focus ligt ook dit jaar nadrukkelijk op de externe dienstverlening aan inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

We streven naar hoogwaardige en toegankelijke dienstverlening, ingericht vanuit het perspectief van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De 'Visie op Dienstverlening' blijft het fundament voor onze doelstellingen en acties. Onze aanpak kenmerkt zich door het werken vanuit het

inwonersperspectief, het zijn van een betrouwbare partner en het delen van relevante gegevens binnen wettelijke kaders.

Doelstelling

a. Doorontwikkeling (online) dienstverlening Burgerzaken

We breiden de digitale dienstverlening uit door te blijven investeren in onze Burgerzaken-software systemen en AI-oplossingen. Daarmee halen we zowel voor de inwoners als voor onszelf het maximale uit onze software. In deze ontwikkelingen wordt samengewerkt met de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG).

Acties

Implementatie nieuwe modules I-Burgerzaken

Om aan te sluiten bij de toenemende behoefte aan digitale dienstverlening blijven we de komende periode investeren in nieuwe softwareproducten binnen de burgerzakenapplicatie. Een voorbeeld hiervan is OPENwoningcorporatie. Met deze koppeling kunnen inwoners een uittreksel met woonhistorie rechtstreeks laten versturen naar een woningcorporatie. Hierdoor verloopt de gegevensuitwisseling veiliger, sneller en efficiënter dan via de huidige werkwijze, waarin het uittreksel nog wordt geprint en per post wordt verstuurd aan de inwoner. Met investeringen zoals deze breiden we de online dienstverlening verder uit, zodat inwoners gemeentelijke producten en diensten eenvoudiger digitaal kunnen aanvragen en volgen.

De nieuwe functionaliteiten ondersteunen ook medewerkers in hun werkzaamheden door processen efficiënter in te richten, administratieve handelingen te verminderen en gegevensverwerking te verbeteren. Het implementeren van *direct scannen* is hier een voorbeeld van. Documenten worden hierbij direct vanuit een zaak gescand en automatisch aan het juiste dossier toegevoegd. Hierdoor vervallen verschillende handmatige stappen, wordt de kans op fouten kleiner en kunnen medewerkers sneller werken.

Doelstelling

b. Reisdocumenten

De reisdocumentenpiek gaat in 2027 zijn vierde jaar in. Dit jaar zal de documentenpiek rondom de zomermaanden naar verwachting langer aanhouden dan in voorgaande jaren. Vanwege het grote belang van een zorgvuldige documentafgifte kunnen wij het aanvraagproces niet versnellen. De ervaring leert inmiddels dat wij goed in staat zijn de verveelvoudiging van aanvragen efficiënt af te handelen.

De betrouwbaarheid en veiligheid van het reisdocumentenproces blijven in 2027 belangrijke aandachtspunten. Fraudegevallen bij andere gemeenten hebben laten zien dat het noodzakelijk is om niet alleen alert te zijn op fraude door aanvragers, maar ook de interne beheersing van het aanvraag- en uitgifteproces voortdurend kritisch te beoordelen. Daarom hebben we aanvullende maatregelen genomen om dit proces robuuster en minder kwetsbaar te maken.

Acties

Inwoners tijdig een herinneringsbrief sturen over vernieuwing reisdocument

Enkele maanden voor het verlopen van een (reis)document worden inwoners geïnformeerd per brief. In deze brief staat alle informatie die nodig is om eenvoudig een afspraak te maken voor de aanvraag van een nieuw document. Door inwoners proactief te informeren, worden zij tijdig geattendeerd op het aflopen van hun reisdocument. Dit draagt niet alleen bij aan een goede dienstverlening, maar helpt de gemeente ook om de paspoortenpiek beter te reguleren en de aanvragen gelijkmatiger over het jaar te spreiden. Hierdoor kunnen inwoners tijdig worden geholpen en blijven de wachttijden zo beperkt mogelijk.

Inzet van extra (goed opgeleide) medewerkers

Medewerkers binnen het Contactplein worden breder ingezet om ook Burgerzaken taken uit te voeren. Met name de uitwisseling bij piekdrukke tussen personeel van het KCC en Burgerzaken maakt onze organisatie flexibeler en efficiënter.

Voor medewerkers die betrokken zijn bij de aanvraag en uitgifte van paspoorten en identiteitskaarten geldt de wettelijke eis dat zij gekwalificeerd moeten zijn. Om duidelijk te maken welke kennis en vaardigheden hiervoor minimaal nodig zijn, zijn door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), samen met de NVVB en uitgevende instanties, startkwalificaties ontwikkeld voor de verschillende functiegroepen binnen het reisdocumentenproces.

Vanaf 2027 wordt expliciet aandacht besteed aan het onderwerp gekwalificeerd personeel. Daarbij vormen de door BZK vastgestelde startkwalificaties het uitgangspunt. Door te investeren in startkwalificaties en vakbekwaam personeel blijft de kwaliteit, betrouwbaarheid en veiligheid van het reisdocumentenproces gewaarborgd en kunnen inwoners rekenen op een zorgvuldige aanvraag en uitgifte van hun reisdocumenten.

Aanpassing van openingstijden tijdens grootste piekdruk indien noodzakelijk

Wanneer de wachttijd oploopt hebben we de flexibiliteit om op momenten dat we normaal gesloten zijn, extra balies te openen. Structureel is dit niet nodig, maar bij oplopende wachttijden anticiperen we hier op.

ReIS Aanvraag Portaal (RAP) implementeren en het RAAS (Reisdocumenten aanvraag- en afgifte station) uifaseren

Het RAAS wordt vervangen door Reisdocumenten Informatiesystemen (ReIS). Gegevens hierin zijn actueler en betrouwbaarder. Zo zijn eerdere aanvragen bij andere instanties via ReIS direct zichtbaar tijdens de aanvraag. Deze gegevens worden realtime uit het Basisregister Reisdocumenten (BR) gehaald en opgevoerd. Dit ondersteunt een efficiëntere en zorgvuldigere behandeling van aanvragen voor reisdocumenten.

De overgang naar ReIS vindt stapsgewijs plaats en zal naar verwachting vanaf het eerste kwartaal van 2027 starten en gefaseerd worden uitgevoerd. RvIG begeleidt de gemeente tijdens dit traject. Tijdens de migratie worden alle historische en lopende aanvragen, inclusief foto's en handtekeningen, volledig overgezet naar ReIS. Hierdoor ontstaat uiteindelijk één toekomstbestendig systeem met actuele gegevens en verbeterde ondersteuning van het aanvraag- en uitgifteproces van reisdocumenten.

Maatregelen tegen identiteitsfraude

Een belangrijke maatregel is de toepassing van het zesogen-principe. Waar eerder werd gewerkt volgens het vierogen-principe, wordt ieder reisdocument voorafgaand aan de uitreiking in drie opeenvolgende stappen door drie verschillende medewerkers beoordeeld en gecontroleerd. Hiermee verkleinen we de risico's in het proces en versterken we de interne controle. Daarnaast blijven onze medewerkers alert op signalen van fraude en ondermijning, zowel tijdens het contact met inwoners aan de balie als bij de administratieve verwerking achter de schermen. Waar risico's of nieuwe vormen van misbruik daarom vragen, scherpen we onze werkwijze en preventieve maatregelen verder aan.

Tegelijkertijd volgen we de landelijke ontwikkelingen binnen de Verbetering Reisdocumentenstelsel (VRS). Het reisdocumentenstelsel wordt de komende jaren verder gemoderniseerd, waarbij nieuwe technologie en aanpassingen in het aanvraag- en uitgifteproces een belangrijke rol spelen. We volgen deze ontwikkelingen nauwgezet en bereiden onze organisatie en medewerkers tijdig voor op veranderingen die gevolgen hebben voor de dienstverlening aan de balie. Daarbij zoeken we steeds naar een goede balans tussen veiligheid en fraudebestendigheid enerzijds en een toegankelijke en efficiënte dienstverlening aan onze inwoners anderzijds.

Doelstelling

c. Organiseren van Provinciale Staten & Waterschappen verkiezingen 2027

In 2027 organiseren we de gecombineerde Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. De organisatie van twee verkiezingen op één dag vraagt om een zorgvuldige voorbereiding, voldoende capaciteit en goede samenwerking. Daarbij benutten we de ervaringen van eerdere verkiezingen om de uitvoering verder te verbeteren.

Acties

Organiseren van Provinciale Staten en Waterschappen verkiezingen op 17 maart 2027

Woensdag 17 maart 2027 zijn er Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen. De gecombineerde organisatie van twee verkiezingen op één dag vraagt extra aandacht voor de logistiek, inrichting van de stemlocaties en het tellen en verwerken van de stemmen. Met een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering zorgen we ervoor dat iedere kiesgerechtigde inwoner op een laagdrempelige en veilige manier kan deelnemen en dat de uitslagen betrouwbaar en transparant tot stand komen.

Ons inzetten voor een transparant, controleerbaar en uitvoerbaar verkiezingsproces

We zorgen voor voldoende en goed toegankelijke stemlocaties, voldoende getrainde stembureauleden en de juiste materialen en voorzieningen. Daarbij benutten we de ervaringen en evaluaties van eerdere verkiezingen om het verkiezingsproces waar mogelijk verder te verbeteren. Ook besteden we aandacht aan heldere communicatie, zodat inwoners weten waar, wanneer en op welke wijze zij hun stem kunnen uitbrengen.

Ons inzetten voor toegankelijkheid van alle stembureaus voor alle kiesgerechtigden

We zetten ons ervoor in dat alle stembureaus volledig toegankelijk zijn, zodat iedere kiesgerechtigde – ongeacht fysieke beperking of andere belemmeringen – zelfstandig en letterlijk zonder drempels kan stemmen. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om volwaardig deel te nemen aan het democratisch proces.

Doelstelling

d. Digitale identiteit: volgen Europese ontwikkelingen en aanbieden EU digitale ID-wallet

De invoering van de Europese Digitale Identiteit (EDI-wallet) en de Nederlandse NL Wallet maakt het mogelijk dat inwoners zich digitaal identificeren en officiële gegevens veilig delen via een persoonlijke digitale wallet. Voor de gemeente Midden-Groningen betekent dit dat digitale dienstverlening en Burgerzakenprocessen moeten worden voorbereid op het accepteren en verwerken van gegevens uit de wallet. De ontwikkeling biedt kansen voor een veiligere, gebruiksvriendelijkere en efficiëntere dienstverlening, waarbij inwoners meer regie krijgen over hun eigen gegevens.

Acties

Volgen van Europese ontwikkelingen en tijdig aanbieden EU digitale ID-wallet

De Europese ontwikkelingen volgen we op de voet. Waar EU-regelgeving van invloed is op het werk van Burgerzaken hebben we hierover nauw contact met de VNG en de NVVB.

Doelstelling

e. Uitkomsten (interne) onderzoeken dienstverlening implementeren in de bedrijfsvoering

Uitkomsten van onderzoeken en ontwikkelingen implementeren we in onze bedrijfsvoering zodat we onze dienstverlening blijvend verbeteren. In 2027 zetten we de volgende stap in de ontwikkeling van onze dienstverlening. De afgelopen jaren is gewerkt aan de *Visie Dienstverlening*, de *Strategienota Dienstverlening* en verschillende verbeteringen in de organisatie. In 2027 ligt de nadruk op uitvoeren, verbeteren en een vast (terugkerend) onderdeel maken van deze werkwijze.

Acties

We kiezen voor digitaal waar het kan en maatwerk waar dat nodig is.

We kijken niet alleen naar de techniek, maar vooral naar de vraag of het proces voor inwoners duidelijk en eenvoudig is.

We richten digitale processen steeds meer in volgens de Visie Dienstverlening.

We verbeteren onze digitale formulieren en processen en gebruiken hiervoor klantreizen en feedback van inwoners om knelpunten te vinden en op te lossen.

We werken verder aan Mijn Midden-Groningen en sluiten waar mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen en standaarden.

Mijn Midden-Groningen ontwikkelen we verder als de persoonlijke digitale omgeving waarin inwoners steeds meer zaken met de gemeente kunnen regelen en volgen. Door gebruik te maken van landelijke standaarden en voorzieningen voorkomen we onnodig lokaal maatwerk en werken we aan een herkenbare en toekomstbestendige digitale dienstverlening.

Doelstelling

f. Inwoners-ervaringen

Persoonlijk contact is en blijft een volwaardig onderdeel van onze dienstverlening. Met name onze eerstelijns contacten (denk aan een KCC) hebben hier een belangrijke rol in. En daarnaast brengen we onder andere met LOES dienstverlening letterlijk dicht bij inwoners. We richten ons vooral op inwoners voor wie de drempel naar reguliere dienstverlening hoog is. De eerste ervaringen laten zien dat vragen vaak over meerdere onderwerpen tegelijk gaan.

Acties

Inwoners die ondersteuning nodig hebben, moeten eenvoudig contact kunnen opnemen en worden geholpen of goed worden doorverwezen.

We helpen inwoners zoveel mogelijk direct verder en zorgen, wanneer een andere organisatie of deskundige nodig is, voor een goede en waar mogelijk warme doorverwijzing. Zo voorkomen we dat inwoners van het kastje naar de muur worden gestuurd.

We gebruiken LOES om onze dienstverlening meer integraal te organiseren.

LOES is een mobiel en laagdrempelig contactpunt voor inwoners die de weg naar het gemeentehuis, het KCC of digitale kanalen niet vanzelf weten te vinden. De eerste evaluatie laat zien dat inwoners deze persoonlijke manier van werken waarderen. LOES helpt vragen te verhelderen, signalen op te halen en inwoners warm door te verwijzen naar het juiste team.

Doelstelling

g. Zorgplicht

De Gemeentelijke Zorgplicht en de daaruit volgende analoge route blijven onderdeel van onze dienstverlening.

Acties

Waar nodig helpen we bij een aanvraag of zorgen we voor een warme doorverwijzing.

Inwoners die moeite hebben met digitale dienstverlening kunnen hulp krijgen. Zo voorkomen we dat inwoners tussen verschillende teams, systemen of organisaties vastlopen.

2.4.2 Financieel overzicht Dienstverlening

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Burgerzaken	1.770	1.915	2.052	2.071	2.111	2.173
Basisregistratie vastgoed	638	662	697	683	703	698
Lokale omroep	101	94	96	81	83	71
Bestuurlijke samenwerking	459	463	477	491	506	521
Voorlichting	51	61	28	30	33	34
Totaal Lasten	3.018	3.195	3.351	3.357	3.435	3.497
Baten						
Burgerzaken	1.391	1.475	1.634	1.607	1.610	1.659
Lokale omroep	25	25	26	27	27	28
Totaal Baten	1.416	1.500	1.660	1.633	1.638	1.687
Saldo voor bestemming	-1.602	-1.696	-1.691	-1.723	-1.798	-1.810
Saldo na bestemming	-1.602	-1.696	-1.691	-1.723	-1.798	-1.810

Toelichting

Het nadelig saldo na bestemming op het programma Dienstverlening is afgenomen met € 5.000 ten opzichte van de begroting 2026. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe. De producten Basisregistratie vastgoed, Lokale omroep, Bestuurlijke samenwerking en Voorlichting worden vanwege de beperkte afwijkingen niet afzonderlijk toegelicht.

Burgerzaken

Het saldo van het product Burgerzaken is ten opzichte van 2026 met € 22.000 verbeterd. De lasten zijn met € 137.000 toegenomen en de baten zijn met € 159.000 toegenomen.

Lasten € 137.000 nadelig: De loonkosten nemen met € 78.000 toe. Daarnaast stijgen de inkoopkosten voor reis- en identiteitsdocumenten en rijbewijzen met € 48.000 door de verwachte piek in het aantal aanvragen. Overige afwijkingen leiden per saldo tot een nadeel van € 11.000.

Baten € 159.000 voordelig: De legesopbrengsten stijgen met € 159.000 door de verwachte piek in het aantal aanvragen voor reis- en identiteitsdocumenten en rijbewijzen.

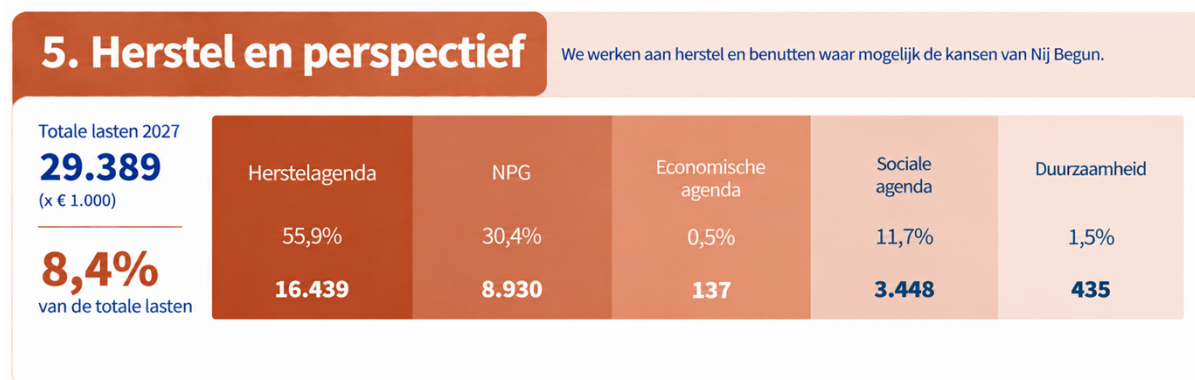
2.5 Herstel en perspectief

De gevolgen van de gaswinning zijn in Midden-Groningen nog altijd zichtbaar en voelbaar. Herstel van schade, het veilig maken van woningen en ondersteuning van inwoners blijven daarom belangrijke opgaven. Tegelijkertijd biedt Nij Begun kansen om verder te kijken dan herstel alleen en langdurig te investeren in de leefbaarheid, brede welvaart en het toekomstperspectief van onze gemeente.

Met de Voorjaarsnota 2026 is de naam van dit programma gewijzigd van 'Gevolgen gas- en zoutwinning en NPG' naar 'Herstel en perspectief'. Deze naam sluit beter aan bij de ontwikkeling van de opgave. Naast schadeherstel en versterking gaat het programma over sociaal en emotioneel herstel, verduurzaming en investeringen in de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van Midden-Groningen.

Deze bredere benadering sluit aan bij het coalitieakkoord 'Samen bouwen aan morgen 2026-2030'. Daarin staat dat herstel en versterking onverminderd belangrijk blijven, maar dat we tegelijkertijd de kansen van Nij Begun willen benutten om structureel te investeren in leefbaarheid, sociale samenhang, economie en perspectief voor toekomstige generaties.

Binnen Nij Begun komen deze opgaven samen in de Herstelagenda, de isolatieaanpak en de Sociale en Economische Agenda. Daarnaast maakt het lokale programma Hart voor Midden-Groningen van Nationaal Programma Groningen onderdeel uit van dit programma. Zo verbinden we het herstellen van de gevolgen van de gaswinning aan investeringen die onze dorpen, wijken en inwoners ook op langere termijn perspectief bieden.

Het programma Herstel en perspectief bestaat uit de volgende beleidsparagrafen:

- Herstelagenda
- NPG - Hart voor Midden-Groningen
- Sociale en Economische agenda
- Isolatieaanpak

2.5.1 Herstelagenda

Een deel van Midden-Groningen ligt in het kerngebied van de voormalige gaswinning. Hoewel de gaswinning uit het Groningenveld is beëindigd, zijn de gevolgen ervan nog dagelijks merkbaar. Inwoners hebben te maken met schade aan woningen en gebouwen, versterking en in sommige gevallen langdurige onzekerheid over hun woning en leefomgeving.

Herstel gaat daarbij niet alleen over woningen en gebouwen. De gevolgen van de gaswinning werken ook door in het vertrouwen, de gezondheid en het welzijn van inwoners en in de leefbaarheid van dorpen. We zetten daarom in op zowel fysiek als sociaal en emotioneel herstel en blijven ons inzetten voor inwoners die in de verschillende processen vastlopen. Alleen van daaruit kan worden gewerkt aan perspectief.

Trends en ontwikkelingen

De versterkingsopgave komt steeds verder in de uitvoeringsfase. Een groot deel van de woningen is inmiddels beoordeeld, versterkt of in uitvoering. De resterende opgave concentreert zich steeds meer in een aantal dorpen en kent relatief veel complexe situaties. Vanuit onze rol als opdrachtgever blijven we sturen op de voortgang en kwaliteit van de uitvoering door Nationaal Coördinator Groningen (NCG).

In 2026 heeft het Adviescollege Veiligheid Groningen (ACVG) onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van versterkingsadviezen. De uitkomsten raken aan de zekerheid die inwoners mogen verwachten over de beoordeling van hun woning en daarmee aan het vertrouwen in de versterkingsoperatie. NCG werkt aan de opvolging van de aanbevelingen. Vanuit onze opdrachtgeversrol volgen we dit kritisch en bewaken we daarbij het belang van onze inwoners.

Ook het sociaal en emotioneel herstel krijgt verder vorm. De gevolgen van de gaswinning leiden bij inwoners onder andere tot stress, onzekerheid, gevoelens van onveiligheid en verlies aan vertrouwen. Samen met de andere versterkingsgemeenten en de provincie is een bovenlokale aanpak voor Sociaal en Gezondheid ontwikkeld. Voor Midden-Groningen wordt deze vertaald naar een lokale aanpak, gericht op het versterken van de veerkracht van inwoners en gemeenschappen.

Met Maatregel 14 van Nij Begun zijn daarnaast langjarig middelen beschikbaar om te investeren in de leefbaarheid en het toekomstperspectief van dorpen en wijken. Na het richtinggevend kader van de raad is het programmaplan vastgesteld en wordt samen met dorpen en wijken gewerkt aan concrete projecten en gebiedsinvesteringen. De voortgang wordt vastgelegd in een uitvoeringsprogramma dat periodiek wordt geactualiseerd.

Doelstelling

a. Zorgen voor een zorgvuldige, betrouwbare en voortvarende uitvoering van de versterkingsopgave

We willen dat inwoners zo snel mogelijk duidelijkheid krijgen over hun woning en erop kunnen vertrouwen dat hun woning goed is beoordeeld. Als gemeente zijn we opdrachtgever voor de reguliere versterkingsopgave; NCG is verantwoordelijk voor de uitvoering. Voor Batch 1588 heeft de gemeente een directere rol in de uitvoering.

Acties

Sturen op de uitvoering van de versterkingsopgave

We blijven vanuit onze opdrachtgeversrol sturen op voortgang, kwaliteit en een mensgerichte uitvoering door NCG. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor de resterende en complexe opgave en voor de gebieden waar nog relatief veel woningen moeten worden versterkt.

Opvolging aanbevelingen ACVG

We volgen kritisch hoe NCG uitvoering geeft aan de aanbevelingen van het ACVG over de betrouwbaarheid van versterkingsadviezen. Daarbij vinden we het belangrijk dat duidelijk is wat de bevindingen betekenen voor inwoners en dat zij kunnen vertrouwen op het oordeel over de veiligheid van hun woning.

Uitvoering en afronding Batch 1588

We zetten de uitvoering van Batch 1588 voort en werken aan de afronding van de resterende dossiers. Daarbij geven we uitvoering aan de aanvullende afspraken en regelingen die specifiek voor deze batch zijn gemaakt.

Doelstelling

b. Inwoners ondersteunen bij de gevolgen van schade en versterking

Schade en versterking kunnen grote gevolgen hebben voor inwoners. We ondersteunen inwoners waar processen vastlopen of verschillende vraagstukken samenkomen en zetten ons ervoor in dat zij niet tussen organisaties, regelingen en verantwoordelijkheden terechtkomen. Daarbij hebben we ook aandacht voor de sociale, mentale en gezondheidseffecten van de gaswinning.

Acties

Ondersteunen bij schade en complexe situaties

We blijven inwoners ondersteunen bij complexe situaties, in het bijzonder wanneer schade en versterking samenkomen. We onderhouden hierover contact met IMG en NCG en zetten ons ervoor in dat betrokken partijen gezamenlijk tot een passende oplossing komen.

Knelpunten helpen oplossen

Niet iedere situatie kan binnen de reguliere kaders worden opgelost. Via de Lokale Stuurgroep zoeken we samen met NCG en IMG naar maatwerk. Waar nodig kan de gemeentelijke knelpuntenpot worden ingezet om een oplossing mogelijk te maken. Daarmee nemen we de verantwoordelijkheid van andere organisaties niet over, maar willen we voorkomen dat inwoners door systeemgrenzen vastlopen.

Sociaal en emotioneel herstel ondersteunen

We zetten de beschikbare middelen in om de sociale, mentale en gezondheidseffecten van schade en versterking te verminderen en de veerkracht van inwoners en gemeenschappen te versterken. In 2027 geven we verder invulling aan de lokale aanpak voor sociaal-emotionele ondersteuning, met aandacht voor inwoners, gezinnen, kinderen, jongeren en dorpen die langdurig gevolgen ondervinden van schade en versterking.

Doelstelling

c. Dorpen en gebieden herstellen en leefbaarheid verbeteren

De versterkingsopgave heeft ook gevolgen voor de leefomgeving. We herstellen de openbare ruimte waar deze door de versterking is aangetast en benutten de middelen van Nij Begun om dorpen en wijken sterker achter te laten. Daarmee verbinden we herstel aan leefbaarheid en toekomstperspectief.

Acties

Herstel en inpassing van de openbare ruimte

Met de beschikbare inpassingsmiddelen uit Maatregel 15 herstellen en verbeteren we de openbare ruimte in gebieden waar versterkingswerkzaamheden plaats hebben gevonden. Hierbij gaat het onder meer om straten, groenvoorzieningen en andere onderdelen van de leefomgeving die door de versterking zijn geraakt.

Uitvoering geven aan Maatregel 14

In 2027 geven we verder uitvoering aan Maatregel 14. Samen met dorpen en wijken werken we ideeën en kansen uit tot concrete projecten en investeringen. In het versterkingsgebied werken we daarnaast aan gebiedsinvesteringen vanuit het Gerichte impulsenbudget en het Ambitiebudget. De projecten en gebiedsinvesteringen worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma, dat periodiek wordt geactualiseerd. De voortgang en besteding van middelen worden via de reguliere planning- en controlcyclus gevolgd.

2.5.2 NPG - Hart voor Midden-Groningen

Hart voor Midden-Groningen is het door de gemeenteraad vastgestelde programmaplan voor de projecten die binnen onze gemeente worden uitgevoerd in het kader van Nationaal Programma Groningen (NPG). Nationaal Programma Groningen is een samenwerking tussen het Rijk, de provincie Groningen en de vijf aardbevingsgemeenten. In 2026 is besloten dat de looptijd van het programma verlengd wordt tot en met 2032.

Schadeherstel en versterking hebben in het aardbevingsgebied de hoogste prioriteit. Tegelijkertijd is er meer nodig om Groningen duurzaam perspectief te bieden. Nationaal Programma Groningen richt zich op dit 'meer'. Met ons lokaal programma Hart voor Midden-Groningen investeren we samen met inwoners en maatschappelijke partners in de toekomst van onze gemeente. We werken aan het verbeteren van de leefbaarheid en leefomgeving, economie, onderwijs en werk, natuur en klimaat.

Ambities

Nationaal Programma Groningen heeft als doel de brede welvaart in Groningen te vergroten. Brede welvaart gaat verder dan economische groei. Het gaat onder andere om gezondheid, de tevredenheid van inwoners met hun leven en woonomgeving, de kwaliteit van natuur en milieu, opleidingsniveau, kansen op werk en het vertrouwen in politiek en bestuur. Daarnaast draagt het programma bij aan het versterken van het imago van Groningen.

Nationaal Programma Groningen werkt aan vier ambities:

- Leefbaarheid: iedere gemeente in het aardbevingsgebied ontwikkelt zich op de Leefbaarometer beter dan vergelijkbare gemeenten;
- Natuur en klimaat: Groningen ontwikkelt zich op het gebied van biodiversiteit, gemeten met de Living Planet Index, beter dan het Nederlandse gemiddelde;

- Werken en leren: iedere gemeente in het aardbevingsgebied ontwikkelt zich op de netto participatiegraad, het gemiddeld besteedbaar inkomen en de uitstroom per opleiding beter dan vergelijkbare gemeenten;
- Economie: de bruto toegevoegde waarde in Groningen stijgt sterker dan gemiddeld in Nederland.

De doelen van Nationaal Programma Groningen hebben we vertaald naar vier lokale ambities die aansluiten bij de opgaven en kansen in onze gemeente:

- Lang en gelukkig leven waar je hart ligt: ondersteunen van inwoners bij financiële problemen, vergroten van de zelfredzaamheid en verbeteren van de woon- en leefomgeving;
- Open je hart voor Midden-Groningen: investeren in een aantrekkelijk landschap, cultuur, erfgoed en identiteit;
- Hart voor de jeugd: extra inzetten op onderwijs, talentontwikkeling en het vergroten van de zelfredzaamheid van jongeren;
- Hart voor werk: verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en stimuleren van arbeidsdeelname.

De projecten binnen Hart voor Midden-Groningen geven uitvoering aan deze lokale ambities en dragen daarmee tegelijkertijd bij aan één of meerdere ambities van Nationaal Programma Groningen. Zo draagt het lokale programma bij aan het vergroten van de Brede Welvaart in Midden-Groningen.

Trends en ontwikkelingen

De verdere uitwerking van Nij Begun blijft van invloed op Midden-Groningen en op de omgeving waarin het lokale programma wordt uitgevoerd. Veel maatregelen vanuit Nij Begun worden provinciaal uitgewerkt. Tegelijkertijd zijn er inhoudelijke raakvlakken met verschillende projecten binnen Hart voor Midden-Groningen.

In 2026 hebben we in beeld gebracht waar deze raakvlakken liggen en wat de ontwikkelingen rond Nij Begun kunnen betekenen voor de voortzetting en borging van projecten. In 2027 geven we hier verder uitvoering aan. Daarbij blijven we in regionale overleggen aandacht vragen voor een effectieve inzet van beschikbare middelen, een goede positie van volksvertegenwoordigers en het betrekken van inwoners bij besluitvorming.

Het is belangrijk om inzicht te hebben in de mate waarin de projecten daadwerkelijk bijdragen aan een betere leefomgeving en aan de Brede Welvaart. Nationaal Programma Groningen onderzoekt daarom periodiek de resultaten en effecten van het programma. De evaluatie van de eerste vijf jaar van Nationaal Programma Groningen (2026) vormt daarbij een belangrijk ijkpunt. De uitkomsten en aanbevelingen betrekken we bij de verdere uitvoering van Hart voor Midden-Groningen richting 2032.

Ook ontwikkelingen binnen de gemeente hebben invloed op de voortgang en borging van Hart voor Midden-Groningen. Zo wordt de aanpak die binnen enkele van onze sociale projecten is ontwikkeld, ondergebracht bij de nieuwe welzijnsstichting. Tegelijkertijd zijn er regionale en provinciale ontwikkelingen die raken aan Hart voor Midden-Groningen, zoals het Masterplan Regiocentra en het provinciale programma Ruimte voor Vrijetijd. Deze ontwikkelingen staan niet op zichzelf, maar beïnvloeden elkaar en bieden kansen om activiteiten en aanpakken met elkaar te verbinden.

Binnen het lokale programma volgen we de voortgang en resultaten van onze projecten. Twee keer per jaar bespreken we of projecten op koers liggen, welke resultaten worden behaald en hoe deze bijdragen aan de ambities van het programma. Waar nodig worden projecten bijgesteld. Daarmee maken we de bijdrage aan de Brede Welvaart en aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen zo concreet en meetbaar mogelijk.

De begroting 2027 richt zich uitsluitend op de acties en projecten die in 2027 worden uitgevoerd of doorlopen. Projecten die vóór 2027 zijn afgerond, worden niet opnieuw in deze begroting toegelicht. Over de resultaten en financiële afwikkeling van deze projecten wordt verantwoording afgelegd via de jaarrekening.

Doelstelling

a. Lang en gelukkig leven waar je hart ligt

Gericht op het ondersteunen van inwoners om uit financiële problemen te komen en het vergroten van de zelfredzaamheid. Daarnaast het verbeteren van woon-, en leefomgeving.

Acties

Resultaten en effecten van lopende projecten binnen de pijler lang en gelukkig leven waar je hart ligt monitoren en bijsturen waar nodig

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
Pilot aardgasvrije wijk (Gorecht-Noord)	€ 6.000.000	Het doel van dit project is het aanleggen van het warmtenet in de wijk Gorecht-Noord en het inrichten van het warmtebedrijf 'de WarmteCompagnie'. Dat laatste wordt in 2026 gerealiseerd. Aan het einde van 2026 worden de eerste werkzaamheden uitgevoerd voor de aanleg van het warmtenet. Naar verwachting ontvangen de eerste woningen in 2027 warmte via de WarmteCompagnie. Dit is onder voorbehoud van het definitief financieringsbesluit (naar verwachting bekend begin 2027) en het resultaat van de aanbesteding (naar verwachting bekend begin 2027).
M22 Herstructurering Hoogezand-Noord	€ 12.510.973	Voor Zeeheldenbuurt West is in 2026 een ontwikkelaar geselecteerd voor de woningbouw. Dit is Dura Vermeer. Wijziging van het Omgevingsplan wordt naar verwachting eind 2026 vastgesteld. De civieltechnische voorbereiding is gestart in 2026. Waaronder de bodemsanering, een geluidswerende voorziening langs de A7, herstel van de kade en het amoveren van het tankstation aan Kerkstraat waarbij netcongestie een belangrijk aandachtspunt is. Alle grond is nu in eigendom van de opdracht gevende partijen. Dit zijn de gemeente en de corporaties. In het najaar van 2026 en in 2027 wordt het schetsontwerp samen met Dura Vermeer uitgewerkt tot een definitief besluit. Ook worden een koepelovereenkomst en de realisatieovereenkomsten per fase en per partij gesloten. Naar verwachting kan de woningbouw voor de eerste fase starten aan het eind van 2027. Voor de bedrijvenszone langs het Winschoterdiep is een geleidelijke transformatie van werken naar een gemengd gebied voor wonen, werken en recreëren voorzien. De voorbereidingen hiervoor zijn gestart. Deze bestaan onder meer uit gesprekken met ondernemers over mogelijke bedrijfsverplaatsing en de planvoorbereiding voor woningbouw op de voormalige Agrifirm-locatie. Daarnaast wordt gewerkt aan duidelijkheid over het toekomstperspectief van de Agrifirm-silo's. Vergroening van de omgeving rond de silo's biedt kansen om het al verbeterde park door te trekken tot aan het Winschoterdiep en daarmee de verbinding met het water te versterken. Voor Noorderpark wordt onderzocht welke voorzieningen de wijk in de toekomst nodig heeft en waar deze het beste kunnen worden gevestigd. Dit is een voorzieningenstrategie en wordt in de eerste helft van 2027 afgerond. De voormalige Agrifirm-locatie wordt nu tijdelijk benut voor wijkgerichte initiatieven en sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Deze voorzieningen moeten een andere plek krijgen wanneer er woningbouw gaat plaats vinden.
M06 Aanpak verpauperde panden	€ 6.000.000	In 2027 zetten we de aanpak van particuliere woningen voort. Per woning maken we samen met de eigenaar een plan met concrete afspraken en verplichtingen. Het doel is om aan het einde van het project in 2032 circa 60 tot 65 woningen verspreid over de gemeente te hebben verbeterd.
M11 Ervaringsdeskundigen	€ 937.490	Het project wordt in maart 2027 afgerond. De aanpak en de inzet van ervaringsdeskundige is zeer waardevol. De ervaringsdeskundige zijn werkzaam bij de welzijnsstichting. Op deze wijze wordt de aanpak voortgezet.
M12 Jongeren met Toekomst	€ 2.643.464	In 2027 wordt ingezet op de bestaande caseload en het bestendigen van de aanpak. Dit gebeurt onder andere door het inrichten van een systeem waarbij de jongeren gevolgd kunnen worden. Dit systeem helpt bij het verder inzichtelijk maken van de effecten en resultaten van de aanpak. Er wordt in 2027 besloten over de voortzetting van het project. Er liggen kansen om dit vanuit Nij Begun voor te zetten.
M21 Dorpsplannen en wijkplannen ontwikkelen	€ 7.500.000	In 2027 hebben bijna alle dorpen en wijken een eigen dorps- of wijkplan gemaakt. In deze plannen staat wat inwoners belangrijk vinden voor het woon- en leefplezier in hun dorp of wijk. Samen met inwoners gaan we aan de slag met de uitvoering van deze plannen. Hiervoor maken we uitvoeringsagenda's. Daarin staat welke acties we uitvoeren en wat we van elkaar verwachten. Per dorp of wijk is er een startbedrag beschikbaar om plannen of activiteiten uit het eigen plan uit te voeren. Daarnaast kunnen de dorps- en wijkorganisaties subsidie aanvragen. In 2027 voeren we die subsidieregeling uit en helpen we inwoners om gebruik te maken van de beschikbare middelen. Vanuit Maatregel 14 van Nij Begun zijn er per dorp of wijk extra middelen beschikbaar gekomen voor leefbaarheid onder de naam Dorpenbudget. Naar keuze van de dorpen en wijken kunnen zo meer projecten en activiteiten uit de Uitvoeringsagenda's gefinancierd worden. Zo gebruiken we het geld voor onderwerpen en projecten die inwoners belangrijk vinden.

Doelstelling

b. Open je hart voor Midden-Groningen

Werken aan een aantrekkelijk landschap, cultuur, erfgoed en identiteit.

Acties

Resultaten en effecten van lopende projecten binnen de pijler open je hart voor Midden-Groningen monitoren en bijsturen waar nodig

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
M07 Midden-Groningen op de kaart	€ 255.000	In 2027 zetten we in op de verdere ontwikkeling van routes en uitbreiding van het recreatieve en toeristische aanbod. Tegelijkertijd actualiseren we het bestaande aanbod en maken we dit beter toegankelijk. Met het project Midden-Groningen op de kaart brengen we onze gemeente beter in beeld en versterken we de aantrekkingskracht. Daarbij werken we samen met de regio en sluiten we aan bij VTE binnen Nij Begun. Ook werken we in 2027 aan een plan voor de structurele borging van het aanbod na het aflopen van de financiering vanuit Nationaal Programma Groningen in 2028.
M25 Versterking Landschap & Natuur	€ 770.000	Halverwege 2027 hebben wij de definitieve uitvoeringsagenda voor Landschap & Natuur klaar. Deze bereiden we voor samen met inwoners en de dorpen rondom het centraal Roegwold. Ondertussen ondersteunen wij bewonersinitiatieven in dit gebied die gericht zijn op het verbeteren van de natuur en recreatie.

Doelstelling

c. Hart voor de jeugd

Inzet en investeringen in het onderwijs, talentontwikkeling en zelfredzaamheid.

Acties

Resultaten en effecten van lopende projecten binnen de pijler Hart voor de jeugd monitoren en bijsturen waar nodig

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
M04 Plus op Sport	€ 3.978.015	In Gorecht wordt gewerkt aan de realisatie van de derde en laatste sportvoorziening in de wijk. Na afronding van het participatietraject wordt in 2027 een voorstel voor de definitieve locatie aan de gemeenteraad voorgelegd. Vanwege prijsstijgingen en aangescherpte bouwweisen zal er waarschijnlijk ook aanvullend krediet nodig zijn. Dit is het laatste onderdeel van het totale Plus op de Sport-project.
M17 Tijd voor toekomst	€ 13.074.063	Het project Tijd voor Toekomst zal aansluiten op en overgaan in de maatregel Tijd voor Toekomst binnen de Sociale Agenda, Nij Begun. In samenwerking met de Sociale Agenda en de schoolbesturen worden afspraken gemaakt over de verdere invulling en uitvoering vanaf schooljaar 2027/2028. Deze overgang kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de subsidieregeling van 2027 en daarmee ook de projectbegroting. Het financiële risico is echter beperkt tot mogelijke onderbesteding binnen het huidige project. Negatieve financiële consequenties zijn uitgesloten.

De tweede fase starten voor het project Moeders van Midden-Groningen

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
M18 Moeders van MG	€ 1.711.000	Moeders van Midden-Groningen start in 2027 met de tweede fase, onder voorbehoud van financiering vanuit het Nationaal Programma Groningen (€ 586.000 voor de tweede fase). Naast de individuele begeleiding van de (aanstaande) moeders worden er ook groepsactiviteiten uitgevoerd, zoals de Weggeefwinkel en Koffieochtenden. Daarnaast is er veel aandacht voor monitoring en de wetenschappelijke onderbouwing van de aanpak, zodat de effecten goed in beeld gebracht worden.

Doelstelling

d. Hart voor werk

Versterken en verbeteren van de aansluiting onderwijs en werk en het stimuleren van de arbeidsdeelname.

Acties

Starten met de uitvoering van 'Bedrijvig en Leefbaar'

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
Bedrijvig & Leefbaar	€ 5.500.000	In 2027 starten wij, onder voorbehoud van financiering van Nationaal Programma Groningen, met de voorbereiding en uitvoering van Bedrijvig & Leefbaar. Dit doen we samen met de bedrijven en inwoners.

Doelstelling

e. Veiligheid

Het versterken en verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid in een aantal wijken en dorpen in onze gemeente.

Acties

Resultaten en effecten van 'Verbeteren Veiligheid' monitoren en bijsturen waar nodig

Projectnaam	Gehonoreerd bedrag (incl BTW)	Inspanningen/Doelen 2027
M24 Verbeteren veiligheid MG	€ 3.718.716	We gaan door met de aanpak in Muntendam en Noorderpark. Samen met inwoners en samenwerkingspartners kijken we wat er nodig is. We zetten bijvoorbeeld de stratenaanpak, preventieve onderwijsprogramma's en activiteiten rond de jaarwisseling in. Ook kunnen we andere sociale, preventieve of handhavende activiteiten inzetten om problemen te voorkomen of aan te pakken. Bij nieuwe signalen uit de wijken passen we onze aanpak aan als dat nodig is.

2.5.3 Sociale en Economische Agenda

Na de parlementaire enquête naar de gaswinning kondigde het kabinet met Nij Begun aan een generatie lang te willen investeren in herstel en perspectief voor Groningen en Noord-Drenthe. De Sociale en Economische Agenda vormen daarin twee belangrijke pijlers. Beide agenda's zijn gericht op het versterken van de brede welvaart, maar kennen een eigen inhoud, uitvoeringsstructuur en rol voor gemeenten.

Trends en ontwikkelingen

Voor de Sociale Agenda heeft het Rijk € 3,5 miljard beschikbaar gesteld voor een periode van 30 jaar, ruim € 100 miljoen per jaar. De agenda bestaat uit zestien maatregelen binnen vier pijlers: deelnemen aan werk en verminderen van armoede, kansen voor kinderen, jongeren en toekomstige generaties, verbeteren van mentale en fysieke gezondheid en vergroten van de leefbaarheid. De maatregelen bevinden zich in verschillende fasen van uitwerking en uitvoering. Afhankelijk van de maatregel vervult de gemeente de rol van trekker, uitvoerende partij of partner binnen een regionale of lokale alliantie.

De Economische Agenda is in juni 2025 door het Rijk en de regio vastgesteld. Ook hiervoor is gedurende 30 jaar jaarlijks € 100 miljoen beschikbaar. In 2026 is de uitvoeringsstructuur ingericht. Op basis van het Meerjarig Uitvoeringsplan 2026-2028 komen in 2027 middelen beschikbaar voor initiatieven, plannen en verdere uitwerking. De uitvoering vindt voor een belangrijk deel plaats via regionale programmalijnen en externe partijen. Daardoor hebben we als gemeente geen directe regie op de verdeling van de middelen. Onze invloed zit vooral in een goede positionering van Midden-Groningen, samenwerking met partners, lokale doorvertaling en het gezamenlijk ontwikkelen van kansrijke voorstellen.

In 2027 komt de uitvoering van beide agenda's verder op gang. Voor ons is het daarbij belangrijk om de kansen uit Nij Begun te verbinden met bestaande gemeentelijke opgaven en beleid. De middelen zijn aanvullend op de reguliere inzet en bieden ruimte om bestaande aanpakken te versterken, nieuwe initiatieven te ontwikkelen en regionale kansen beter te laten landen in onze gemeente.

Doelstelling

a. Het bieden van kanselijkheid binnen een generatie vanuit versterking van de brede welvaart en het sociaal perspectief.

Met de term 'brede welvaart' wordt bedoeld dat het niet alleen gaat om economisch welzijn, maar ook om aspecten als gezondheid, leefbaarheid, kansen voor kinderen en sociale participatie. In onze gemeente en regio presteren we ruim onder het landelijk gemiddelde. Met de investeringen vanuit de Sociale Agenda willen we deze binnen 30 jaar op het landelijk gemiddelde krijgen.

Acties

Versterken van het sociaal perspectief van inwoners van Midden-Groningen door langjarig te investeren in gelijke kansen, bestaanszekerheid, gezondheid en leefbare dorpen en wijken.

Actieve inzet rondom de 16 maatregelen binnen de Sociale agenda in de vier pijlers: Deelnemen aan werk en verminderen van armoede, kansen voor kinderen, jongeren en toekomstige generaties, verbeteren van mentale en fysieke gezondheid, vergroten van de leefbaarheid. Steeds vanuit de rol die de gemeente binnen de maatregel heeft, als trekker of alliantiepartner.

Het verbinden van de opgaven vanuit de sociale agenda met bestaand sociaal beleid en koppelen aan de gemeentelijke opgaven.

Integraal uitvoering geven aan de maatregelen vanuit de Sociale Agenda, koppelkansen met bestaand beleid en financieringsstromen benutten, waarbij de Sociale Agenda een duidelijke aanvulling vormt op bestaand beleid en bestaande inzet.

Doelstelling

b. De Economische Agenda benutten voor een sterke en toekomstbestendige economie

We willen de kansen van de Economische Agenda zo goed mogelijk benutten voor inwoners en ondernemers in Midden-Groningen. Daarbij richten we ons op versterking en vernieuwing van bestaande sectoren, waaronder industrie, maritiem, landbouw en vrijetijdseconomie, en op het brede mkb. Productiviteitsgroei en de ontwikkeling van vaardigheden zijn daarbij belangrijke aandachtspunten.

Acties

Productiviteit en economische vernieuwing

We ondersteunen en verbinden initiatieven die bijdragen aan innovatie, vernieuwing en productiviteitsgroei van bedrijven en sectoren. Daarbij sluiten we aan bij regionale programmalijnen en zetten we ons in om kansen daarbinnen te vertalen naar Midden-Groningen.

Arbeidsmarkt en talent

We zetten in op een betere aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven en op het ontwikkelen en behouden van talent en vaardigheden die nodig zijn voor de economie van de toekomst.

Ondernemerschap en dynamiek

We stimuleren ondernemerschap en ondersteunen de ontwikkeling van kansrijke initiatieven. Daarbij werken we samen met ondernemers en regionale partners en zetten we in op een omgeving waarin bestaande bedrijven zich kunnen ontwikkelen en nieuw ondernemerschap ruimte krijgt.

Vestigingsklimaat als randvoorwaarde

Bij de uitvoering van deze prioriteiten houden we aandacht voor de randvoorwaarden voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat, waaronder bereikbaarheid, ruimte voor bedrijvigheid en een goede fysieke en digitale infrastructuur.

2.5.4 Isolatieaanpak

Inleiding

Een belangrijk onderdeel van Nij Begun is het verduurzamen van de woningvoorraad in Groningen en Noord-Drenthe. Het doel is dat woningen uiterlijk in 2035 voldoen aan de isolatiestandaard en daarmee geschikt zijn voor verwarming zonder aardgas. Daarmee draagt de isolatieaanpak niet alleen bij aan verduurzaming, maar ook aan lagere energielasten, meer wooncomfort en toekomstbestendige woningen.

Binnen Nij Begun wordt hier via verschillende maatregelen aan gewerkt. Voor woningen die ingrijpend worden versterkt kan isolatie onderdeel zijn van het versterkingstraject. Voor andere woningen biedt Maatregel 29 subsidie, advies en ondersteuning. De uitvoering hiervan is grotendeels regionaal georganiseerd. Als gemeente richten we ons vooral op het bereiken en activeren van onze inwoners, het ontwikkelen van lokale aanpakken en het signaleren en helpen oplossen van knelpunten in de uitvoering.

Trends en ontwikkelingen

Binnen Nij Begun zijn maatregelen opgenomen om woningen in Groningen en Noord-Drenthe uiterlijk in 2035 naar de isolatiestandaard te brengen. Voor woningen die ingrijpend worden versterkt kan isolatie onderdeel zijn van het versterkingstraject van NCG. Voor andere woningen is met Maatregel 29 een brede isolatieaanpak beschikbaar, met subsidie, advies en ondersteuning voor bewoners. De subsidie bedraagt, afhankelijk van de ligging van de woning en het inkomen, 50% of 100%. De regeling is vanaf september 2025 gefaseerd opgesteld en loopt tot 2035.

De uitvoering van de regeling is regionaal georganiseerd. Tegelijkertijd zien we nog knelpunten, waaronder lange wachttijden en kwaliteitsproblemen bij isolatieplannen. Ook is nog geen structurele oplossing beschikbaar voor natuurvriendelijk isoleren. Dit beperkt op dit moment de mogelijkheden om

de regeling op grote schaal lokaal te promoten. Voor de gemeente ligt daarom een belangrijke rol in het bereiken en activeren van inwoners, het ontwikkelen van lokale aanpakken en het signaleren en helpen oplossen van knelpunten in de uitvoering.

Doelstelling

a. Zoveel mogelijk woningen uiterlijk in 2035 naar de isolatiestandaard brengen

We willen dat onze inwoners optimaal gebruik kunnen maken van de mogelijkheden van Nij Begun om hun woning te isoleren en ventileren. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor het versterkingsgebied, huishoudens met een lager inkomen en inwoners die extra ondersteuning nodig hebben om van de regeling gebruik te kunnen maken.

Acties

Inwoners informeren en activeren

We ontwikkelen lokale aanpakken om inwoners te informeren over en te activeren voor de isolatieaanpak. De schaal en vorm van deze inzet stemmen we af op de mogelijkheden binnen de regeling, zodat inwoners ook daadwerkelijk verder kunnen wanneer zij gebruik willen maken van de regeling.

Lokale en gebiedsgerichte aanpakken ontwikkelen

We zetten de in 2026 ontwikkelde pilotprojecten voort en werken onder andere samen met Duurzaam Duurswold aan een gebiedsgerichte aanpak. Ook evalueren we het project Nieuw Huis - Nij Begun, waarbij isolatie en ventilatie worden gekoppeld aan het moment van aankoop en verkoop van een woning. De ervaringen gebruiken we om te bepalen welke aanpakken effectief zijn en verder kunnen worden opgeschaald.

Knelpunten in de uitvoering helpen oplossen

We signaleren knelpunten die inwoners belemmeren om gebruik te maken van de isolatieaanpak en brengen deze in bij het programmabureau en onze regionale partners. Daarbij zetten we ons in voor prioritering van huishoudens met een lager inkomen, woningen in het versterkingsgebied en andere urgente situaties. Samen met het programmabureau wordt hiervoor gewerkt met een urgentielijst.

2.5.5 Financieel overzicht Herstel en perspectief

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Herstelagenda	13.052	21.829	16.439	14.042	13.637	13.598
NPG	7.926	11.006	8.930	6.769	3.903	2.184
Economische agenda			137	141	145	150
Sociale agenda			3.448	3.900	4.901	4.901
Duurzaamheid			435	435	435	435
Totaal Lasten	20.978	32.835	29.389	25.287	23.021	21.268
Baten						
Herstelagenda	13.521	21.792	16.439	14.042	13.637	13.598
NPG	7.926	10.944	8.930	6.769	3.903	2.184
Economische agenda			137	141	145	150
Sociale agenda			3.448	3.900	4.901	4.901
Duurzaamheid			435	435	435	435
Totaal Baten	21.447	32.736	29.389	25.287	23.021	21.268
Saldo voor bestemming	469	-99	0	0	0	0
Stortingen						
Herstelagenda	469					
Totaal Stortingen	469					
Totaal mutatie reserves	469					
Saldo na bestemming	0	-99	0	0	0	0

Toelichting

Herstelagenda

Binnen de Herstelagenda worden de lasten en baten voor de versterkingsopgave en het schadeherstel verantwoord. De lasten worden volledig gedekt door bijdragen van het Rijk. De raming voor 2027-2030 is gebaseerd op de actuele versterkingsopgave en de Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024-2030. In deze regeling zijn onder andere rijksbijdragen voor maatregelen uit Nij Begun opgenomen.

Lasten (€ 5.390.000 voordelig): De lasten bedragen in 2027 € 16,4 miljoen en zijn € 5,4 miljoen lager dan in 2026. De belangrijkste oorzaak is de voortgang van Batch 1588. De geraamde vergoedingen aan woningeigenaren dalen van € 6,3 miljoen in 2026 naar € 2,4 miljoen in 2027. Naarmate de bouwwerkzaamheden vorderen, nemen deze lasten af. Ook de geraamde inpassingskosten voor infrastructuur en openbare ruimte dalen, van € 2,4 miljoen naar € 1,5 miljoen. Dit voordeel van € 889.000 bestaat voor € 500.000 uit het vervallen van de bijdrage aan de kwaliteitsimpuls Overschild en voor € 300.000 uit lagere onderhoudslasten. Een groter deel van de werkzaamheden wordt in 2027 als investering verantwoord en is daardoor niet zichtbaar binnen dit product. Daarnaast zijn de loonkosten € 89.000 lager doordat een deel van de inzet verschuift naar werkzaamheden die niet uit de rijksbijdrage voor inpassingskosten worden vergoed. Voor personeel en organisatie is € 2,6 miljoen geraamd. Dit is € 535.000 lager dan in 2026, voornamelijk doordat minder externe inhuur nodig is na het invullen van vacatures. De overige lasten bestaan uit € 5,4 miljoen voor leefbaarheid en wijkontwikkeling, € 2,0 miljoen voor de gemeentelijke knelpuntenpot, € 1,4 miljoen voor de regeling moeilijk uitlegbare verschillen (Blok B) en € 1,1 miljoen voor sociale en emotionele ondersteuning.

Baten (€ 5.353.000 nadelig): De baten bedragen € 16,4 miljoen en bestaan uit rijksbijdragen ter dekking van de hiervoor genoemde lasten. Daarmee zijn de baten en lasten in 2027 in evenwicht. Het verschil van € 37.000 tussen de ontwikkeling van de lasten en baten ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt door een saldo dat in de begroting 2026 was opgenomen.

Lokaal programmaplan NPG

Binnen het thema NPG worden de projecten uit het lokale NPG-programma Hart voor Midden-Groningen verantwoord. De projecten worden grotendeels gedekt door bijdragen van het Rijk en andere partijen. Uitgangspunt van de meerjarenraming is budgetneutraliteit. Jaarlijkse verschillen tussen lasten en baten worden via de balans vereffend. De afzonderlijke projecten worden toegelicht in paragraaf 2.5.4.

Lasten (€ 2.076.000 voordelig): De geraamde lasten bedragen in 2027 € 8,9 miljoen en zijn € 2.076.000 lager dan in 2026. De projectbudgetten zijn geactualiseerd op basis van de verwachte uitvoering. Vanaf 2027 is € 167.000 opgenomen voor het project Jong Samen. Per saldo zijn de budgetten van de NPG-projecten € 80.000 lager dan in 2026. Voor de programmaorganisatie is € 217.000 geraamd, € 145.000 minder dan in 2026. Dit komt doordat in 2026 extra inhuur was geraamd voor het opstellen van projectplannen en aanvragen. De programmaorganisatie wordt gedekt uit een opslag binnen de NPG-projecten en de 4%-uitvoeringsregeling NPG. Daarnaast zijn lasten voor Nij Begun die in 2026 nog binnen NPG werden verantwoord, vanaf 2027 ondergebracht bij de afzonderlijke thema's Sociale Agenda, Economische Agenda en Duurzaamheid.

Baten (€ 2.014.000 nadelig): De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen en daarnaast uit bijdragen van andere partijen. In 2027 zijn de baten en lasten in evenwicht. Het verschil tussen de ontwikkeling van de lasten en baten ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt door een saldo van € 62.000 dat abusievelijk in de begroting 2026 was opgenomen.

Economische agenda

Lasten (€ 137.000 nadelig): Voor de Economische Agenda van Nij Begun is in 2027 € 137.000 geraamd. Het betreft geen nieuwe last, maar een verschuiving van middelen die in 2026 nog binnen het thema NPG werden verantwoord.

Baten (€ 137.000 voordelig): Tegenover de lasten staat € 137.000 aan baten. De verschuiving heeft daarmee geen effect op het begrotingssaldo.

Sociale agenda

Lasten (€ 3.448.000 nadelig): Voor de Sociale Agenda van Nij Begun is in 2027 € 3,4 miljoen geraamd. Het betreft grotendeels middelen die in 2026 nog binnen het thema NPG werden verantwoord. De raming is gebaseerd op de regionale afspraken over de maatregelen en de verdeling van de middelen over de gemeenten. Het budget bestaat uit:

- € 915.000 voor ontmoetingsplekken;

- € 131.000 voor buurtsportcoaches;
- € 131.000 voor cultuurcoaches;
- € 306.000 voor wijk- en dorpsondersteuning;
- € 720.000 voor brugfunctionarissen in het primair onderwijs;
- € 355.000 voor jongerenwerk;
- € 164.000 voor Tijd voor Toekomst;
- € 725.000 voor Welzijn op Recept.

Baten (€ 3.448.000 voordelig): Tegenover de lasten staat € 3,4 miljoen aan baten. De opname van de Sociale Agenda als afzonderlijk thema heeft daarmee geen effect op het begrotingssaldo.

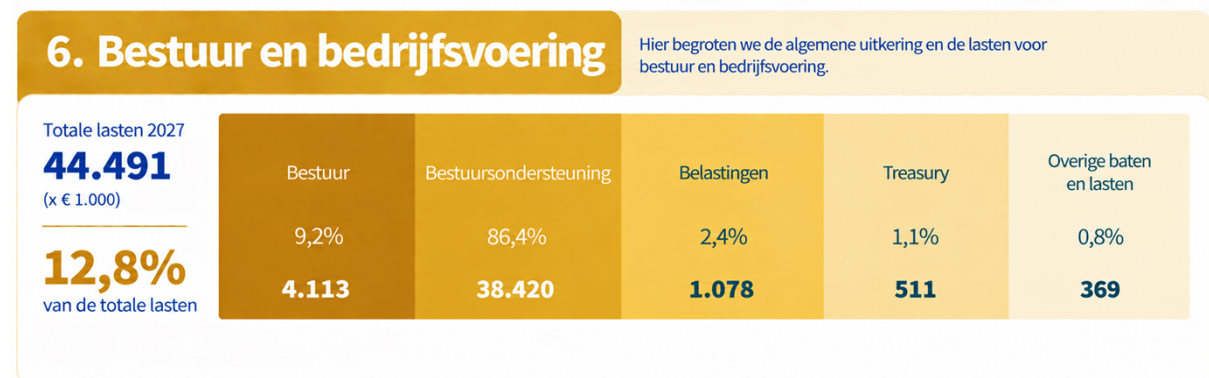
Duurzaamheid

Lasten (€ 435.000 nadelig): Voor het thema Duurzaamheid van Nij Begun is in 2027 € 435.000 geraamd voor de uitvoering van maatregel 29. De gemeente ontvangt hiervoor gedurende tien jaar middelen om inwoners bij de uitvoering van deze maatregel te ondersteunen. Hiervan is € 244.000 bestemd voor de uitvoering en € 190.000 voor situaties waarin achterstallig onderhoud de uitvoering belemmert.

Baten (€ 435.000 voordelig): Tegenover de lasten staat € 435.000 aan rijksbijdragen. Het nieuwe thema heeft daarmee geen effect op het begrotingssaldo.

2.6 Bestuur en bedrijfsvoering

Onder het programma Bestuur en bedrijfsvoering is geen aparte visie en/of doelstelling opgenomen. Deze komen, voor zover relevant, terug in de desbetreffende paragrafen. In het programma zelf begroten wij de belangrijkste inkomensstroom van de gemeente: de algemene uitkering.

2.6.1 Bestuur en bedrijfsvoering

Omdat een groot deel van de hierop te nemen informatie is opgenomen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering', wordt hier volstaan met een korte toelichting op de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, de budgettraming 'Overhead', de stand van de algemene reserve in 2027, de te betalen vennootschapsbelasting en de post onvoorzien.

Ontwikkeling algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is geraamd op basis van de septembercirculaire 2026.

Overhead

Op grond van het BBV nemen we in de begroting een afzonderlijk overzicht van de overheadkosten op. Daarbij geldt als uitgangspunt: wat direct aan een taak of product kan worden toegerekend, wordt direct toegerekend. Ondersteunende taken die niet direct dienstbaar zijn aan een externe klant of een extern product behoren tot de overhead. Dit geldt ook voor kosten van uitbestede bedrijfsvoering. Ook de sturende taken van hiërarchisch leidinggevenden en de bijbehorende loonkosten worden volledig tot de overhead gerekend. De positionering van een functie binnen de organisatie is daarbij niet bepalend voor de vraag of sprake is van overhead. De overheadkosten in de meerjarenbegroting zijn als volgt:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Gewijzigde begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo lasten en baten						
Overhead	33.146	36.359	37.723	39.269	40.301	41.099
	33.146	36.359	37.723	39.269	40.301	41.099

Algemene reserve

Voor een specificatie van de mutaties in de reserves verwijzen we naar onderdeel 4.9 'Overzicht reserves en voorzieningen'. Daar zijn de actuele standen van de reserves en voorzieningen en de geraamde toevoegingen en onttrekkingen opgenomen. De standen worden jaarlijks geactualiseerd. De toevoegingen en onttrekkingen zijn verwerkt in de budgetonderdelen van de thema's. De ontwikkeling van de algemene reserve in de begroting 2027 ziet er als volgt uit:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2027	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-2027
Algemene reserve (algemeen)	17.812	0	65	17.747
Totaal	17.812	0	65	17.747

Vennootschapsbelasting

Jaarlijks beoordelen we voor de vennootschapsbelasting (Vpb) of sprake is van ondernemingsactiviteiten. Wanneer met een activiteit structureel winst wordt behaald en aan de overige voorwaarden voor belastingplicht wordt voldaan, kan de gemeente voor deze activiteit worden aangemerkt als ondernemer en vennootschapsbelasting verschuldigd zijn.

Uit de beoordeling over de jaren 2021 tot en met 2024 blijkt dat sprake is van ondernemingsactiviteiten voor de verkoop van huishoudelijke reststoffen, bedrijfsafval en grondexploitaties. Over deze activiteiten is in deze jaren vennootschapsbelasting afgedragen. Ook voor 2027 houden we daarom rekening met vennootschapsbelasting.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Gewijzigde begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo lasten en baten						
Heffing VPB	0	128	128	128	128	128
Totaal	0	128	128	128	128	128

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven is jaarlijks een vast bedrag van € 150.000 opgenomen. Deze stelpost is bedoeld voor tegenvallers en andere uitgaven die bij het opstellen van de begroting niet waren voorzien.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Gewijzigde begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo lasten en baten						
Onvoorzien	0	150	150	150	150	150
Totaal	0	150	150	150	150	150

2.6.2 Verplichte beleidsindicatoren (BBV)

Naam Indicator	Eenheid	Peiljaar	MG	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2026	€322	€439
		2025	€295	€398
		2024	€275	€378
		2023	€239	€368
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	2026	€1.130	€993
		2025	€1.061	€957
		2024	€997	€928
		2023	€954	€860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	2026	€1.189	€1.091
		2025	€1.101	€1.050
		2024	€1.035	€1.014
		2023	€997	€942
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	12,1	
		2024	11,7	
		2023	11,3	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	12,0	
		2024	11,2	
		2023	11	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2025	€525	
		2024	€530	
		2023	€535	
Externe inhuur	Kosten als % van tot. loonsom + tot. kosten inhuur extern	2025	15,2%	
		2024	14,8%	
		2023	17,4%	
Overhead	% van totale lasten	2025	7,9%	
		2024	8,4%	
		2023	11,2%	

De gegevens over WOZ-waarde en Woonlasten zijn overgenomen van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) met peildatum 15-07-2026. De indicatoren: formatie, bezetting, apparaatskosten, externe inhuur en overhead worden berekend op basis van eigen gegevens, zodoende zijn hierover bij ons geen landelijke gegevens bekend.

2.6.3 Financieel overzicht Bestuur en bedrijfsvoering

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Bestuur	6.565	3.878	4.113	4.176	4.300	4.459
Bestuursondersteuning	33.575	37.283	38.420	39.989	41.042	41.852
Belastingen	1.199	1.010	1.078	1.100	1.131	1.162
Treasury	1.018	787	511	270	132	179
Overige baten en lasten	3.179	2.938	369	172	711	1.243
Totaal Lasten	45.536	45.896	44.490	45.707	47.315	48.893
Baten						
Bestuur						
Bestuursondersteuning	1.000	312	157	161	166	171
Belastingen	24.460	25.545	27.177	27.903	28.627	29.422
Treasury	2.219	1.490	1.509	1.254	1.000	745
Gemeentefonds	174.344	174.390	181.526	179.357	181.491	188.893
Overige baten en lasten	1.652	1.536	1.737	729	721	713
Totaal Baten	203.673	203.273	212.105	209.404	212.005	219.943
Saldo voor bestemming	158.138	157.377	167.615	163.697	164.689	171.049
Stortingen						
Bestuursondersteuning	4					
Overige baten en lasten	3.321					
Totaal Stortingen	3.325					
Onttrekkingen						
Bestuursondersteuning	450	11	14	14		
Overige baten en lasten	3.052	1.294				
Totaal Onttrekkingen	3.502	1.305	14	14	0	0
Totaal mutatie reserves	177	1.305	14	14	0	0
Saldo na bestemming	158.314	158.682	167.629	163.711	164.689	171.049

Toelichting

Het voordelig saldo voor bestemming op het programma Bestuur en bedrijfsvoering is toegenomen met € 10.238.000 ten opzichte van de begroting 2026. Het voordelig saldo na bestemming is toegenomen met € 8.947.000. We lichten per product de belangrijkste wijzigingen toe.

Bestuur

Het saldo van het product Bestuur is ten opzichte van 2026 met € 235.000 verslechterd. De lasten zijn met € 235.000 toegenomen.

Lasten (€ 235.000 nadelig): De lasten nemen met € 235.000 toe. Dit komt voornamelijk door de kosten van een zesde wethouder (€ 177.000). Deze kosten zijn voor 2026 bij de Najaarsnota 2026 bijgesteld, maar zijn nog niet verwerkt in de begroting 2026 waarmee hier wordt vergeleken. Daarnaast leidt indexatie van loonkosten en overige budgetten tot een nadeel van € 58.000.

Bestuursondersteuning

Het saldo van het product Bestuursondersteuning is ten opzichte van 2026 met € 1.289.000 verslechterd. De lasten zijn met € 1.137.000 toegenomen, de baten zijn met € 155.000 afgenomen en de onttrekkingen aan de reserve zijn met € 3.000 toegenomen.

Lasten (€ 1.137.000 nadelig): De personeelskosten nemen met € 1.025.000 toe door loonindexatie en de formatieve uitbreiding waartoe bij de Voorjaarsnota 2026 is besloten. Het gaat onder andere om capaciteit voor cybersecurity en gegevensbescherming, digitalisering en informatievoorziening en inkoop. Daarnaast zijn centrale personeelsbudgetten in 2027 nog niet functioneel toegerekend, terwijl dit in 2026 gedeeltelijk wel het geval was. Hierdoor zijn de lasten binnen Bestuursondersteuning € 436.000 hoger. Tegenover deze stijging staan € 286.000 lagere ICT-lasten als gevolg van bezuinigingsmaatregelen en lagere kapitaallasten. De lasten voor het Gegevensknooppunt Groningen zijn € 155.000 lager doordat de gemeente sinds 2026 geen penvoerder meer is. Hier staat eenzelfde daling van de baten tegenover. Indexatie van overige budgetten leidt tot een nadeel van € 117.000.

Baten (€ 155.000 nadelig): Sinds 2026 is de gemeente geen penvoerder meer voor het Gegevensknooppunt Groningen. Hierdoor vervallen de bijdragen van andere deelnemende organisaties. Tegenover de € 155.000 lagere baten staan € 155.000 lagere lasten.

Reservemutaties (€ 3.000 voordelig): Vanwege de geringe afwijking wordt dit niet nader toegelicht.

Belastingen

Het saldo van het product Belastingen is ten opzichte van 2026 met € 1.564.000 verbeterd. De lasten zijn met € 68.000 toegenomen en de baten zijn met € 1.632.000 toegenomen.

Lasten (€ 68.000 nadelig): De raming van de uitvoeringskosten voor de OZB is structureel met € 40.000 verhoogd. Daarnaast leidt indexatie tot € 28.000 hogere lasten.

Baten (€ 1.632.000 voordelig): De OZB-opbrengsten nemen met € 1.632.000 toe door indexatie, de eerder vastgestelde bezuinigingsmaatregelen en actualisatie van het areaal.

Treasury

Het saldo van het product Treasury is ten opzichte van 2026 met € 295.000 verbeterd. De lasten zijn met € 276.000 afgenomen en de baten zijn met € 19.000 toegenomen.

Lasten (€ 276.000 voordelig): De rentelasten zijn lager door lagere rente op langlopende geldleningen en een hogere toerekening van rentelasten aan de taakvelden.

Baten (€ 19.000 voordelig): De rentebaten uit schatkistbankieren zijn hoger door een hoger rentepercentage en een hoger saldo in de schatkist.

Gemeentefonds

Het saldo van het product Gemeentefonds is ten opzichte van 2026 met € 7.136.000 verbeterd. De baten zijn met € 7.136.000 toegenomen.

Baten (€ 7.136.000 voordelig): De algemene uitkering uit het gemeentefonds is € 7.136.000 hoger dan in 2026. De stijging hangt onder andere samen met de ontwikkeling van het accres en de uitkeringsbasis. De raming is gebaseerd op de mei- en septembercirculaire 2026.

Overige baten en lasten

Onder Overige baten en lasten worden stelposten en nog niet functioneel toegerekende uitgaven en inkomsten verantwoord. Het saldo verbetert na reservemutaties met € 1.476.000 ten opzichte van 2026. De lasten nemen met € 2.569.000 af, de baten nemen met € 201.000 toe en de reservemutaties leiden tot een nadeel van € 1.294.000.

3. Paragrafen

Met ingang van de begroting 2027 vervalt de paragraaf “Bestuur”. Deze paragraaf is niet wettelijk verplicht op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In de afgelopen acht jaar had de paragraaf duidelijk toegevoegde waarde. In eerste instantie vanwege de herindeling tot de gemeente Midden-Groningen per 1 januari 2018 en de afgelopen vier jaar ter ondersteuning van het raadswerkprogramma. Aangezien onze fusiegemeente inmiddels een gevestigde structuur heeft en het raadswerkprogramma uit de vorige raadsperiode is afgerond, laten we deze paragraaf vervallen. Dit verkort de begroting en verbetert de leesbaarheid.

3.1 Bedrijfsvoering

De opgave voor 2027

Een goede bedrijfsvoering stelt onze organisatie in staat om de maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities van Midden-Groningen te realiseren. Ontwikkelingen in de samenleving, de arbeidsmarkt, digitalisering en wet- en regelgeving stellen daarbij steeds andere eisen aan onze organisatie. Dit vraagt om een bedrijfsvoering die meebeweegt, vooruitkijkt en de organisatie ondersteunt bij veranderingen.

In 2027 werken we verder aan een professionele, flexibele en toekomstbestendige organisatie. We investeren in onze medewerkers en organisatie, benutten de mogelijkheden van digitalisering en kunstmatige intelligentie en werken verder aan een goede informatievoorziening. Tegelijkertijd blijven een beheerste bedrijfsvoering, juridische kwaliteit, integriteit en rechtmatigheid belangrijke uitgangspunten.

Onze organisatie

Op 1 juli 2026 bedraagt de ambtelijke formatie 777 fte. Binnen deze formatie zijn 856 medewerkers werkzaam. Het gaat om 746 medewerkers met een vast dienstverband en 110 medewerkers met een tijdelijk dienstverband. Van de beschikbare formatie is 647 fte bezet door medewerkers met een vast dienstverband. Naast de medewerkers die uit de reguliere formatie worden bekostigd, zijn 123 externe medewerkers en trainees werkzaam voor de gemeente. Daarmee zijn op de peildatum in totaal 979 medewerkers werkzaam voor Midden-Groningen. De totale personele inzet wordt bekostigd uit zowel structurele als tijdelijke middelen, bijvoorbeeld voor de uitvoering van projecten. De omvang en samenstelling van onze organisatie bewegen mee met de opgaven waarvoor we staan. Dit vraagt blijvende aandacht voor de benodigde capaciteit en deskundigheid en voor het aantrekken, ontwikkelen en behouden van medewerkers.

Organisatieontwikkeling en werkgeverschap

We bouwen verder aan een veerkrachtige organisatie waarin medewerkers vanuit hun vakmanschap kunnen bijdragen aan onze maatschappelijke opgaven. Binnen het programma Organisatieontwikkeling staan vakmanschap, verbinden en vernieuwen centraal. Daarbij werken we aan heldere verantwoordelijkheden, resultaatgericht werken en goed opdrachtgever- en opdrachtnemerschap. Ook ontwikkelen we onze HR-processen verder en benutten we personeelsinformatie beter voor sturing en besluitvorming.

In het coalitieakkoord kiezen we ervoor meer programmatisch en opgavegericht te werken. Voor grote en complexe opgaven brengen we daarmee meer samenhang aan en sturen we scherper op uitvoering en resultaat. Dit vraagt om voldoende strategische kennis en kunde rond dossiers als de Nedersaksenlijn, woningbouw en de ontwikkeling rond de A7. Waar nodig versterken we deze capaciteit en organiseren we de samenwerking over teams en domeinen heen. Daarmee kunnen we sneller keuzes maken, verantwoordelijkheden helder beleggen en onze positie richting partners, regio, provincie en Rijk versterken. Dit sluit aan bij de koers uit het coalitieakkoord om programmatischer en opgavegericht te werken en scherper te sturen op uitvoering en resultaat.

De arbeidsmarkt blijft uitdagend. Daarom richten we ons niet alleen op het aantrekken van nieuwe medewerkers, maar ook op het behouden en ontwikkelen van onze huidige medewerkers. Strategische personeelsplanning helpt ons vooruit te kijken naar de capaciteit, kennis en vaardigheden die de organisatie in de toekomst nodig heeft. Daarbij kijken we steeds meer naar competenties en vaardigheden en stimuleren we ontwikkeling en mobiliteit binnen de organisatie. Ook werken we via Werken voor Groningen regionaal samen om talent, kennis en capaciteit voor de regio te behouden.

Duurzame inzetbaarheid blijft daarbij belangrijk. We ontwikkelen onze aanpak van verzuimpreventie, vitaliteit, loopbaanontwikkeling en interne doorstroom verder. In 2027 versterken we daarnaast de positionering van arbeidsomstandigheden (ARBO) en de samenhang met sociale veiligheid, verzuim en duurzame inzetbaarheid. We blijven investeren in ambtelijk vakmanschap, leiderschap en talent en organiseren leren en ontwikkelen zoveel mogelijk in verbinding met het dagelijkse werk en de opgaven van teams.

Digitalisering, informatievoorziening en AI

Digitalisering verandert onze dienstverlening en de manier waarop we werken. In 2027 ontwikkelen we onze digitale dienstverlening verder en werken we aan een goede en duurzame informatiehuishouding. De invoering van het in 2026 gestarte E-Pre-depot wordt voortgezet. Ook werken we de strategie voor informatiegestuurd werken verder uit, met bijzondere aandacht voor de kwaliteit en het gebruik van gegevens.

Kunstmatige intelligentie biedt nieuwe mogelijkheden voor dienstverlening en bedrijfsvoering. Tegelijkertijd vraagt het gebruik ervan om duidelijke kaders, kennis en bewustwording. We implementeren daarom de AI-strategie, richten de benodigde governance verder in en werken aan een organisatie voor de ontwikkeling en het beheer van AI-toepassingen. We investeren daarnaast in de digitale en AI-geletterdheid van medewerkers, zodat nieuwe technologie bewust, veilig en verantwoord kan worden ingezet.

Nieuwe Europese en landelijke wetgeving stelt aanvullende eisen aan onze informatievoorziening en ICT. Het gaat onder andere om de Archiefwet, de Europese AI-verordening, eIDAS 2.0 en datawetgeving. Ook geopolitieke ontwikkelingen vragen om aandacht voor onze afhankelijkheid van digitale en clouddiensten. We volgen hiervoor landelijke en regionale ontwikkelingen en onderzoeken waar alternatieven of aanvullende maatregelen nodig zijn om onze digitale continuïteit te waarborgen.

Financiële sturing en Planning & Control

Een gezonde financiële positie is een belangrijke randvoorwaarde om onze maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities ook op langere termijn te kunnen realiseren. De financiële vooruitzichten blijven daarbij onzeker. Ontwikkelingen vanuit het Rijk, waaronder de gemeentefondscirculaires, kunnen van invloed zijn op ons financiële meerjarenperspectief. Dit vraagt om een scherp en actueel beeld van onze financiële positie en om tijdige bijsturing wanneer ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.

In 2027 blijven we het financiële meerjarenperspectief nauwgezet volgen. We brengen de gevolgen van nieuwe ontwikkelingen en de circulaires van het Rijk in beeld en vertalen deze naar onze begroting. Wanneer het financiële perspectief daarom vraagt, bereiden en begeleiden we maatregelen om inkomsten en uitgaven structureel met elkaar in balans te brengen. Dit vraagt om strakke financiële sturing en goede samenwerking tussen Financiën, de domeinen, directie en bestuur.

De Planning & Control-cyclus ondersteunt deze sturing. We blijven werken aan tijdige, betrouwbare en bruikbare financiële informatie en aan de kwaliteit van onze P&C-documenten. In 2026 is de doorontwikkeling van Pepperflow voortgezet en is de module Begrotingsmanagement aangeschaft. In 2027 ontwikkelen we het systeem en de werkwijze verder, zodat we zowel de interne financiële sturing als de informatievoorziening aan college en raad verder versterken.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van 2023 geeft het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording af. Met de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan of de gemeente de wet- en regelgeving heeft gevolgd en rechtmatig heeft gehandeld. De rechtmatigheidsverantwoording ziet toe op drie rechtmatigheidscriteria: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en het criterium misbruik en oneigenlijk gebruik.

Jaarlijks worden het controleprotocol en normenkader aan de raad voorgelegd. Hierin wordt onder andere de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld.

De basis voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn de interne controles op rechtmatigheid die binnen de organisatie worden uitgevoerd. In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening wordt een nadere toelichting gegeven op het rechtmatigheidsoordeel.

Juridische kwaliteit en inkoop

De toenemende gemeentelijke verantwoordelijkheden en veranderende wet- en regelgeving vragen blijvende aandacht voor juridische kwaliteit. We versterken de juridische kennis binnen de organisatie en houden daarbij aandacht voor het burgerperspectief en de menselijke maat. Juridische advisering ondersteunt de organisatie daarnaast onder meer bij de uitvoering van de Wet open overheid, klachten, bezwaarschriften en aansprakelijkstellingen.

Ook de inkoopfunctie wordt verder geprofessionaliseerd. De afgelopen periode is de capaciteit versterkt en zijn rollen en verantwoordelijkheden verder verduidelijkt. In 2027 zetten we de implementatie van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) voort en bouwen we contractmanagement verder op. Daarnaast blijven we investeren in juridische en inkoopkennis binnen de organisatie.

Communicatie

Goede communicatie draagt bij aan de verbinding tussen gemeente en samenleving en aan het vertrouwen in de overheid. In 2027 richten we ons daarom op duidelijke, toegankelijke en herkenbare communicatie. We willen beter aansluiten bij wat inwoners willen en moeten weten en duidelijker laten zien wat de gemeente doet. De communicatiestrategie, het programma Dienstverlening en het coalitieakkoord vormen hiervoor belangrijke uitgangspunten.

Tegelijkertijd verandert de manier waarop inwoners en medewerkers informatie ontvangen en met elkaar communiceren. Daarom ontwikkelen we onze externe en interne kanalenstrategie verder en benutten we nieuwe digitale mogelijkheden. Daarbij houden we rekening met eisen op het gebied van toegankelijkheid, privacy en verantwoord gebruik van nieuwe technologie.

Integriteit, fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik

Integer handelen is een voorwaarde om bij de overheid te kunnen werken. Het integriteitsbeleid is vastgesteld en we werken volgens dit beleid. Onze organisatie heeft een externe vertrouwenspersoon en drie interne vertrouwenspersonen en beschikt over een meldprocedure. Medewerkers melden hun nevenfuncties en financiële belangen. Eind 2024 heeft de raad positief besloten op het onderzoeksadvies van de Rekenkamer inzake integriteit bij de gemeente Midden-Groningen. Het rapport bevestigde dat het integriteitsbeleid op papier goed is geregeld, maar benoemde ook kwetsbaarheden in de borging en uitvoering.

Diverse activiteiten, zoals trainingen, pulsemetingen, teamgesprekken en werksessies, versterken het integriteitsbewustzijn. In 2026 is een registratiesysteem voor meldingen in gebruik genomen. In 2027 werken we verder aan het vergroten van de bekendheid van de vertrouwenspersonen en de meldprocedure. Daarnaast actualiseren we het integriteitsbeleid.

Ook in 2027 sturen we op het voorkomen en beheersen van fraude. Daarbij richten we ons op de belangrijkste frauderisico's binnen gemeentelijke processen, waaronder het doorbreken van interne beheersmaatregelen, risico's bij aanbestedingen en grondverkoop, onjuiste subsidieverantwoording en onterechte betalingen. In 2026 werken we hiervoor aan een organisatiebrede frauderisicoanalyse met responsplan. De uitkomsten betrekken we bij de verdere uitvoering in 2027.

De nota Misbruik en Oneigenlijk Gebruik (M&O) geldt sinds januari 2025 en bevat het overkoepelende kader en de belangrijkste uitgangspunten voor het voorkomen en bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen. De werking van het M&O-beleid wordt jaarlijks beoordeeld als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording en toegelicht in de jaarrekening.

3.2 Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de lokale belastingen, heffingen en rechten van de gemeente. We gaan eerst in op de geraamde opbrengsten en de belangrijkste beleids- en tariefontwikkelingen voor 2027. Daarna geven we inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen, de ontwikkeling van de lokale woonlasten en het kwijscheldingsbeleid.

Lokale heffingen in 2027

Onderstaande tabel geeft de geraamde opbrengsten van de lokale heffingen weer. Ten opzichte van de begroting na wijziging 2026 nemen de opbrengsten in 2027 met € 2,85 miljoen toe. De belangrijkste ontwikkelingen in opbrengsten, tarieven en beleid lichten we daarna per heffing toe.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting na wijziging 2026	Begroting 2027	2027-2026
Onroerendezaakbelasting woningen Eigenaren	14.558	14.703	14.703	15.644	941
Onroerendezaakbelasting niet woningen - Eigenaren	5.718	6.254	6.254	6.654	400
Onroerendezaakbelasting niet woningen - Gebruikers	4.149	4.543	4.543	4.834	291
Rioolheffing	6.239	6.547	6.547	6.848	301
Afvalstoffenheffing	8.472	10.138	9.534	9.796	262
Leges (inclusief marktgelden)	4.455	4.452	4.452	4.966	514
Toeristenbelasting	499	425	425	550	125
Forensenbelasting	91	90	90	90	0
Lijkbezorgingsrechten	404	557	557	576	20
Totaal	44.586	47.709	47.105	49.959	2.854

Toelichting van de heffingen

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB kent drie tarieven: voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De totale OZB-opbrengst stijgt in 2027 met € 1,632 miljoen. Voor 2027 bedraagt de indexatie 4,87%. Deze bestaat uit de reguliere indexatie van 2,75%, een eerder besloten aanvullende verhoging van 1% en een verhoging van 1,12% voor de uitvoeringskosten van de WOZ. Daarnaast houden we rekening met € 230.000 aan areaaluitbreiding. Bij de definitieve tariefstelling houden we rekening met de meest actuele WOZ-waardeontwikkeling.

Rioolheffing

Voor de rioolheffing is 100% kostendekkendheid het uitgangspunt. Het standaardtarief stijgt in 2027 van € 206 naar € 215, conform het Water- en Rioolprogramma 2024-2028. Daarnaast neemt de opbrengst toe door een toename van het aantal belastbare objecten en een hogere opbrengst uit de grootverbruikersheffing. Conform het coalitieakkoord worden de kosten van kwijschelding niet langer via het kostendekkende tarief van afvalstoffenheffing doorberekend. Deze systematiek wijzigt dan ook voor de rioolheffing. Per saldo stijgt de geraamde opbrengst met € 301.000.

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid het uitgangspunt. Conform het coalitieakkoord vervalt in 2027 het ledigingstarief voor GFT. Ook vervalt het tarief voor het aanbieden van grof groenafval bij het groenaanbrengpunt. De kosten hiervan worden voortaan via het vaste tarief van de afvalstoffenheffing gedekt. Daarnaast worden de kosten van kwijschelding niet langer via de afvalstoffenheffing doorberekend. Tegenover deze maatregelen staan hogere kosten voor afvalinzameling en -verwerking. Zo stijgen onder meer de kosten als gevolg van de afvalstoffenbelasting en CO2-heffing. Ook nemen de opbrengsten uit het variabele DIFTAR-tarief af doordat huishoudens hun restafvalcontainer minder vaak aanbieden. Het vaste tarief wordt aangepast om in 2027 op 100% kostendekking uit te komen. Per saldo stijgt de geraamde opbrengst met € 262.000. Het kabinet heeft voorgesteld de eerder voorziene stijging van de afvalstoffenbelasting en CO2-heffing te vertragen. Dit voorstel maakt onderdeel uit van het Belastingplan 2027 en is nog niet definitief. De uiteindelijke gevolgen hiervan voor de kosten van afvalverwerking worden verwerkt zodra hierover duidelijkheid bestaat.

Leges

De geraamde legesopbrengsten stijgen in 2027 met € 514.000. Daarbij houden we rekening met de eerder besloten opbrengstverhoging en de verwachte aantallen aanvragen. De werkelijke opbrengsten blijven afhankelijk van het aantal en de aard van de aanvragen. Tarieven die niet op andere wijze worden aangepast, worden in 2027 met 3% geïndexeerd. Met de tariefstelling streven we naar een hogere kostendekkendheid, zonder onnodige belemmeringen op te werpen voor inwoners en bedrijven. De markt- en liggelden worden in 2027 geïndexeerd met het gemeentelijke indexpercentage.

Toeristenbelasting

De opbrengst van de toeristenbelasting stijgt in 2027 met € 125.000. De afgelopen jaren is het tarief niet geïndexeerd. Voor 2027 worden de eerdere indexeringen tot en met 2025, met uitzondering van 2022, alsnog verwerkt. Dit is conform het besluit van de raad bij de begroting 2026. Daarnaast houden we rekening met een groei van het aantal overnachtingen.

Forensenbelasting

Het tarief van de forensenbelasting blijft gekoppeld aan het OZB-tarief voor woningen.

Lijkbezorgingsrechten

Voor de lijkbezorgingsrechten wordt het eerder door de raad vastgestelde ingroeimodel voortgezet. Daarbij worden de onderhoudskosten volledig kostendekkend en groeien de begraafkosten stapsgewijs naar een hogere kostendekking.

Kostendekkendheid van de heffingen

Bij de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten. Bij de berekening van de kostendekkendheid rekenen we naast de directe kosten ook de daarvoor in aanmerking komende overhead, btw en perceptiekosten toe. Conform het coalitieakkoord worden de kosten van kwijtschelding vanaf 2027 niet langer toegerekend aan de afvalstoffenheffing en daarmee ook niet langer in deze tarieven meegenomen.

Kostendekkendheid rioolheffing

De rioolheffing is in 2027 100% kostendekkend. Hiervoor wordt € 586.000 onttrokken aan de voorziening rioolheffing. Zonder deze onttrekking bedraagt de kostendekkendheid 92%.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	2027-2026
Kosten taakveld 7.2 Riolering *)	5.469	4.788	4.937	149
Inkomsten taakveld excl. Heffingen *)	-221	-563	-654	-91
Netto kosten taakveld 7.2 Riolering	5.248	4.225	4.283	58
Overhead (naar rato directe personeelskosten)	296	396	403	7
Kwijtschelding	1	1	0	1
Perceptiekosten	17	17	18	2
BTW op exploitatie en investeringen	678	1.928	2.143	215
Totale kosten	6.239	6.567	6.848	281
Opbrengst rioolheffing	-6.239	-6.547	-6.848	-301
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	0%

* incl. storting/onttrekking egalisatievoorz. Rioolheffing

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing wordt in 2027 uitgegaan van 100% kostendekkendheid. Hierbij is rekening gehouden met het voorstel om het ledigingstarief voor GFT af te schaffen en de kosten van kwijtschelding niet langer via de afvalstoffenheffing te verhalen.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	2027-2026
Kosten taakveld 7.3 Afval *) **)	9.270	8.154	8.873	720
Inkomsten taakveld excl. heffingen *) ***)	-2.147	-1.456	-1.508	-51
Netto kosten taakveld 7.3 Afval	7.123	6.698	7.366	668
Overhead (naar rato directe personeelskosten)	1.413	1.414	1.431	16
Kwijtschelding	355	553	0	-553
Perceptiekosten	20	19	21	2
BTW op exploitatie en investeringen	1.047	851	978	128
Totale kosten	9.959	9.534	9.796	262
Opbrengst afvalstoffenheffing	-8.472	-9.534	-9.796	-262
Dekkingspercentage	85%	100%	100%	0%

*) incl. storting /onttrekking egalisatievoorziening Afvalstoffenheff.

**) excl. bedrijfsafval lasten

***) excl. bedrijfsafval baten

Kostendekkendheid leges

De leges blijven in 2027 als geheel onder de maximale kostendekkendheid van 100%. De kostendekkendheid verschilt per hoofdstuk van de legesverordening.

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
Burgerlijke stand	€ 90.761	€ 37.000	€ 140.469	109,9%
Reisdocumenten en Nederlandse Identiteitskaart	€ 879.071	€ 142.000	€ 979.560	95,9%
Rijbewijzen	€ 372.881	€ 87.000	€ 424.160	92,2%
Verstrekingen in het kader van de Basisregistratie pers.gegev.	€ 13.264	€ 6.000	€ 14.644	76,0%
Overige publiekszaken	€ 74.545	€ 6.000	€ 75.142	93,3%
Gemeentearchief	€ 7.906	€ 3.477	€ 10.507	92,3%
Leegstandswet (Bijzondere wetten)	€ 437	€ 192	€ 613	97,5%
Kansspelen (Bijzondere wetten)	€ 5.555	€ 2.443	€ 6.778	84,7%
Telecommunicatie (Bijzondere wetten)	€ 184.440	€ 72.614	€ 276.423	107,5%
Verkeer en vervoer (Bijzondere wetten)	€ 11.352	€ 4.993	€ 4.649	28,4%
Diversen	€ 2.778	€ 1.222	€ 3.990	99,8%
Kostendekking Hoofdstuk 1	€ 1.642.989	€ 362.941	€ 1.936.934	96,6%

Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
Omgevingsvergunning/omgevingsplanactiviteiten	€ 2.448.097	€ 764.223	€ 2.951.962	91,9%
Artikel 2.33 Omgevingsplanactiviteit: standplaatsen	€ 23.889	€ 1.038	€ 14.351	57,6%
Kostendekking Hoofdstuk 2	€ 2.471.985	€ 765.261	€ 2.966.313	91,6%

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	Directe kosten	Overhead	Baten	Kostendekking
Horeca	€ 23.609	€ 10.384	€ 21.197	62,4%
Organiseren evenement of markt	€ 141.447	€ 43.992	€ 31.278	16,9%
Seksbedrijven	€ 1.111	€ 489	€ 765	47,8%
Kinderopvang	€ 4.450	€ 1.957	€ 4.814	75,1%
In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 3.472	€ 1.527	€ 4.681	93,6%
Kostendekking Hoofdstuk 3	€ 174.089	€ 58.348	€ 62.735	27,0%

Kostendekking totale tarieventabel	€ 4.289.063	€ 1.186.550	€ 4.965.982	90,7%
---	--------------------	--------------------	--------------------	--------------

Woonlasten

Voor de lokale woonlasten kijken we naar de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Om de woonlasten van Midden-Groningen te vergelijken met omliggende gemeenten gebruiken we de lokale lastencalculator van COELO. Omdat de cijfers voor 2027 nog niet beschikbaar zijn, is voor de vergelijking gebruikgemaakt van de woonlasten over 2026.

Woonlasten Midden-Groningen en omliggende gemeenten 2026 (bron COELO)

Gemeente	Ozb	Afval	Riool	Totaal
Tynaarlo	€ 395	€ 227	€ 232	€ 854
Aa en Hunze	€ 387	€ 283	€ 194	€ 864
Stadskanaal	€ 456	€ 269	€ 211	€ 936
Eemsdelta	€ 420	€ 330	€ 223	€ 973
Oldambt	€ 504	€ 246	€ 247	€ 997
Pekela	€ 468	€ 409	€ 192	€ 1.069
Midden-Groningen	€ 618	€ 336	€ 206	€ 1.160
Veendam	€ 596	€ 418	€ 179	€ 1.193
Groningen	€ 687	€ 331	€ 179	€ 1.197
Westerwolde	€ 558	€ 386	€ 316	€ 1.260

*) OZB voor een woning met gemiddelde waarde, afvalstoffenheffing 2 persoonshuishouden en rioolheffing voor eigenaar/bewoner

Indicatie lastendruk

Voor 2027 ramen we de gemiddelde woonlasten in Midden-Groningen op € 1.212. Daarbij gaan we uit van de gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning, het standaardtarief voor de rioolheffing en het vaste en gemiddelde variabele deel van de afvalstoffenheffing.

Gemiddelde lasten per huishouden	Begroting 2027
OZB	€648
Afvalstoffenheffing	€349
Rioolheffing	€215
Totaal	€1.212

Kwijtscheldingsbeleid

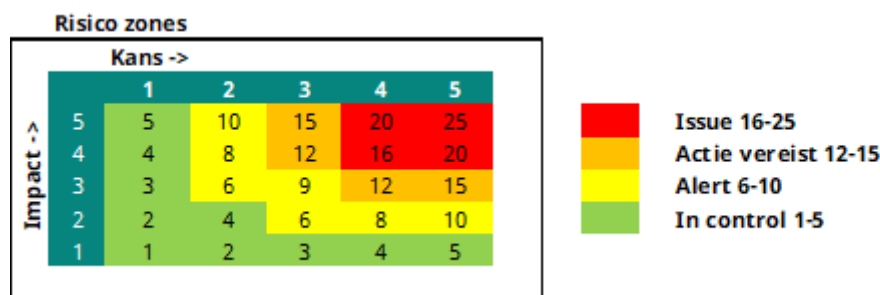
In ons coalitieakkoord 'Samen bouwen aan morgen' is het verbeteren van bestaanszekerheid nadrukkelijk benoemd. Kwijtscheldingsbeleid is één van de instrumenten waarmee we dit kunnen doen. Uw raad heeft dit via de 'Verordening kwijtschelding Midden-Groningen op 22 december 2022' vastgesteld. De belastingen waar kwijtschelding voor kan gelden zijn de woonlasten: OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing (vastrecht en het gemiddelde aantal afvalaanbiedingen). Kwijtschelding is mogelijk voor huishoudens met een inkomen rond het bijstandsniveau en weinig vermogen. De berekening van de betalingscapaciteit en de vermogensvrijstelling is vastgelegd in de landelijk geldende Uitvoeringsregeling Invorderingswet. De uitvoering is sinds 2022 ondergebracht bij het Noordelijk Belastingkantoor. Daardoor kunnen inwoners met één aanvraag kwijtschelding aanvragen voor zowel gemeentelijke belastingen als waterschapslasten. Waar mogelijk vindt geautomatiseerde toetsing plaats. In 2027 willen we daarnaast de doelgroep actiever benaderen om niet-gebruik van de regeling tegen te gaan.

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het weerstandsvermogen en de belangrijkste risico's van de gemeente Midden-Groningen. De kadernota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen vormt hiervoor het beleidskader.

Weerstandscapaciteit

Integraal risicomanagement richt zich op verschillende typen risico's, zoals financiële, juridische, imago- en frauderisico's. Niet al deze risico's hebben direct financiële gevolgen, maar ze kunnen wel van invloed zijn op de gemeente. Het risicomanagement sluit aan op de P&C-cyclus. Bij iedere begroting en jaarrekening actualiseren we de risico's en beoordelen we de mogelijke financiële impact en de kans dat een risico zich voordoet. Daarbij maken we onderscheid tussen incidentele en structurele risico's. Een incidenteel financieel risico wordt eenmaal meegenomen in de berekening en een structureel risico tweemaal. Op basis van de impact en de kans wordt de risicoscore bepaald.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die beschikbaar zijn om niet voorziene financiële tegenvallers op te vangen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de algemene reserve;
- de reserve grondexploitatie;
- de onbenutte belastingcapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële gevolgen van materiële risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen.

Weerstandscapaciteit

In de volgende tabel is de berekening gemaakt van de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de bepaling of er sprake is van onbenutte belastingcapaciteit wordt het percentage redelijk peil voor toelating tot artikel 12 vergeleken met het percentage voor Midden-Groningen. Het redelijk peil voor Midden-Groningen komt uit op 0,23. In de meicirculaire 2026 is het redelijk peil voor het jaar 2027 vastgesteld op 0,1595. De hogere uitkomst voor Midden-Groningen geeft aan dat er geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Algemene Reserve per 1-1	17.812	17.747	17.682	17.617
Reserve grondexploitatie per 1-1	5.070	7.524	10.637	10.677
Onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-	-
Beschikbare weerstandscapaciteit	22.882	25.271	28.319	28.294

Benodigde weerstandscapaciteit

In de risicoparagraaf worden alleen de risico's opgenomen waar (deels) geen beheersmaatregel tegenover staat (restrisico's). Het totale risicobedrag is jaarlijks € 9.452.126. Als de ratio groter is dan 1 is het weerstandsvermogen voldoende om de risico's op te vangen.

Weerstandratio (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Beschikbare weerstandscapaciteit	22.882	25.271	28.319	28.294
Risico's	9.452	9.452	9.452	9.452
Weerstandratio	2,4	2,7	3,0	3,0

Risico's

De grootste risico's voor onze gemeente zijn in beeld gebracht. De risico's zijn beoordeeld aan de hand van de uitgangspunten zoals hiervoor benoemd.

Nr	Omschrijving	Max. risico	S/I	Effect	Kans	JR 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
1	Grondexploitatie	3.067.126		3.067.126		3.245.035	2.503.399	3.067.126	3.067.126	3.067.126	3.067.126
2	Sociaal Domein Jeugd	2.660.000	I	2.660.000	62,5%	2.028.125	2.028.125	1.662.500	1.662.500	1.662.500	1.662.500
3	WarmteCompagnie B.V.	1.635.000	I	1.635.000		1.635.000	1.635.000	1.635.000	1.635.000	1.635.000	1.635.000
4	Inpassingskosten	1.200.000	S	2.400.000	50%	-	-	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
5	Algemene uitkering	1.000.000	S	2.000.000	50%	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
6	Gevolgen gaswinning	1.000.000	S	2.000.000	25%	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
7	Beroepzaak Onderwijs	200.000	I	200.000	75%	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
8	Omgevingswet	500.000	I	500.000	25%	375.000	250.000	125.000	125.000	125.000	125.000
9	Fiscale risico's	675.000	S	1.350.000	5%	67.500	625.000	67.500	67.500	67.500	67.500
10	Cyberrisico's	pm		pm		440.000	440.000	pm	pm	pm	pm
11	Stichting Wies	pm		pm		pm	pm	pm	pm	pm	pm
12	Kunstwerken en wegen	pm		pm		pm	pm	pm	pm	pm	pm
13	Restafval	pm		pm		251.200	251.200	pm	pm	pm	pm
14	Effecten gasbesluit	pm		pm		pm	pm	pm	pm	pm	pm
15	Stormschade	pm		pm		-	-	pm	-	-	-
16	Realisatiestimulans	pm		pm		pm	-	pm	pm	pm	pm
17	Internationale onrust	pm		pm		-	-	pm	pm	pm	pm
18	Risico's < € 100.000					103.000	75.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal						9.794.860	9.457.724	9.452.126	9.452.126	9.452.126	9.452.126

1. Grondexploitaties

Risico inschatting gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

De risico's zijn ontleend aan de Meerjaren Prognose Grondexploitaties. De risico's bestaan uit onvoorziene kostenstijgingen en wijzigingen van de markt. Het totaalbedrag van de risico's grondexploitaties bedraagt € 3.067.126. De verlaging is voornamelijk het gevolg van het afsluiten van het project Stadshart.

2. Sociaal Domein Jeugd

Risico inschatting gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Jeugd blijft een financieel risico door de wettelijke jeugdhulpplicht en de beperkte gemeentelijke invloed op de kostenontwikkeling. Hoewel het cliëntenaantal stabiliseert, stijgen de kosten door loon- en prijsontwikkelingen en het beroep op duurdere zorg. Regionaal werken we aan de transformatie van het zorglandschap en de lokale toegang, mede in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario jeugd en gezin. Hiermee willen we de kostengroei op langere termijn beter beheersen. De Hervormingsagenda gaat echter uit van financiële besparingen die al in het gemeentefonds en onze meerjarenbegroting zijn verwerkt. Voor Midden-Groningen gaat het om circa € 1,2 miljoen in 2027, oplopend tot € 4 miljoen in 2029. Het blijft onzeker of de transformatie deze besparingen tijdig oplevert. Ook de overgang van gesloten verblijf naar kleinschalige voorzieningen brengt financiële onzekerheden met zich mee. Daarnaast is voor 2027 rekening gehouden met een volumegroei van 3,6%. Het risico bestaat dat de werkelijke groei hoger uitvalt. Hiervoor nemen we een risico van € 1,459 miljoen op.

3. WarmteCompagnie B.V.

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Aan het exploiteren van een warmtenet zitten diverse risico's. De gemeente staat garant voor een lening die de WarmteCompagnie B.V. is aangegaan. Het risico dat niet kan worden voldaan aan de betalingsverplichtingen (rente en aflossing) is daarmee voor rekening van de gemeente.

Overzicht risico's WarmteCompagnie B.V.

nr.	Omschrijving	Max. risico	S/I	Effect	Kans	Risico-paragraaf
1	Wegvallen restwarmte ESKA	€ 3.800.000	I	€ 3.800.000	10%	€ 380.000
2	Overbrugging bij wegvallen restwarmte	€ 1.830.000	I	€ 1.830.000	10%	€ 183.000
3	Minder aansluitingen	€ 1.400.000	S	€ 2.800.000	10%	€ 280.000
4	Hogere investeringen infrastructuur	€ 1.300.000	I	€ 1.300.000	40%	€ 520.000
5	Hogere beheerskosten operationele fase	€ 340.000	S	€ 680.000	40%	€ 272.000
	Totaal	€ 8.670.000		€ 10.410.000		€ 1.635.000

Hierna worden de risico's kort toegelicht.

- Wegvallen restwarmte ESKA: Voor het warmtenet wordt gebruikgemaakt van de restwarmte van ESKA. De afhankelijkheid van één warmtebron vormt een risico.
- Overbrugging bij wegvallen restwarmte: Bij een langdurige storing of uitval van de restwarmte wordt tijdelijk gebruikgemaakt van de gasgestookte piek- en back-upketel. Dit leidt tot hogere exploitatiekosten dan bij de inzet van restwarmte.
- Minder aansluitingen: Het aantal woningen dat wordt aangesloten kan lager uitvallen dan geraamd. Hierdoor kunnen de warmteafzet en de opbrengsten lager uitvallen dan in de businesscase is opgenomen.
- Hogere investeringen en beheerskosten infrastructuur: Internationale ontwikkelingen, stijgende materialenprijzen en een beperkte beschikbaarheid van technische capaciteit kunnen leiden tot hogere investerings- en beheerskosten dan geraamd.

4. Inpassingskosten

Nieuw risico

Voor wijken, buurten en straten die te maken hebben met de versterking ontvangen wij een Specifieke Uitkering voor het herstel van de openbare ruimte, zogenaamde inpassingskosten. Hoewel de meeste projecten in de openbare ruimte pas worden uitgevoerd op het moment dat de versterking is afgerond, zijn alle benodigde projecten geïnventariseerd. De totale investering wordt globaal geraamd op € 60 miljoen. De beschikte dekking is circa € 30 miljoen. Daarnaast heeft het Rijk nog € 50 miljoen toegezegd voor de regio. Hiervan ontvangen wij doorgaans 17%. 'Koste wat het kost' is niet verankerd in de wet voor inpassingskosten. De toezegging lijkt onvoldoende voor onze opgave. De daadwerkelijke verdeling in de regio is momenteel nog niet bekend.

5. Algemene uitkering

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

De algemene uitkering uit het gemeentefonds vormt een financieel risico waarop de gemeente slechts beperkt invloed heeft. De raming is gebaseerd op de septembercirculaire 2026. Het financiële beeld is ten opzichte van de eerdere raming verbeterd, onder meer door de ontwikkeling van het accres en de uitkeringsbasis. Daarnaast is het ingroeipad van de herverdeling van het gemeentefonds tot en met 2028 bevroren. Voor Midden-Groningen bedraagt de suppletie-uitkering als nadeelgemeente € 2,9 miljoen. De algemene uitkering wordt berekend op basis van een groot aantal landelijke en lokale verdeelmaatstaven. Wijzigingen in deze maatstaven, het accres en de toekomstige verdeling van het gemeentefonds kunnen leiden tot voor- of nadelige financiële effecten.

6. Gevolgen gaswinning

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Uitgangspunt is dat de kosten ten gevolge van de aardgaswinning voor 100% een budgettair neutraal effect hebben in de begroting. Enerzijds is de opdracht groter en complexer (maatregelen Nij Begun) en anderzijds is er nog geen duidelijkheid over de Rijksbijdrage voor de organisatiekosten (Lumpsum) na 2028.

7. Beroepszaak onderwijs

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

De 5-jaarlijkse afrekening over de kosten voor het Openbaar Onderwijs Hoogezand-Sappemeer (OBO) over de jaren 2016 en 2017 is in het voorjaar van 2026 definitief vastgesteld door het college. Het bijzonder onderwijs heeft aangegeven hier niet akkoord te gaan en heeft een beroep ingesteld. In het najaar zal de provincie hier een uitspraak over doen. Er bestaat een risico dat na deze uitspraak de zaak vervolgd wordt bij de Raad van State. Daarnaast speelt een tweede zaak betreffende extra gemaakte kosten voor beheer en onderhoud door de gemeente voor een aantal oude schoolgebouwen tussen 2018 en 2023.

8. Omgevingswet/ legesopbrengsten

Risico inschatting gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Zowel in de begroting 2025, 2026 als 2027 zijn, als gevolg van eerdere besluiten rondom de bezuinigingen, taakstellingen opgenomen voor wat betreft de leges. In het jaar 2025 en 2026 hebben we deze taakstelling gerealiseerd doordat we door een aantal omvangrijke projecten een behoorlijk bedrag aan leges hebben ontvangen. Er is een risico dat we, bijvoorbeeld door minder omvangrijke projecten, de taakstelling niet gaan realiseren.

9. Fiscale risico's

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Het risicobedrag wordt ingeschat op 5% van de ingediende BCF-aangifte. De afrekening van het btw-compensatiefonds (hierna: BCF) vindt jaarlijks achteraf plaats via de BCF-aangifte bij de Belastingdienst. Dit landelijke fonds voor gemeenten en provincies heeft een plafondbedrag dat jaarlijks wordt vastgesteld. Indien de BCF-afrekening van de gemeenten en provincies gezamenlijk het BCF-plafond overstijgt, wordt het Gemeentefonds en Provinciefonds met dit bedrag verlaagd.

De Specifieke Uitkering stimulering sport (hierna: SPUK Sport) compenseert het btw-verlies op sportactiviteiten. Indien het uitkeringsplafond wordt overschreden, wordt het beschikbare bedrag naar rato verdeeld over de ontvangers.

10. Cyberrisico's

Risico inschatting gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Ransomware vormt een structureel hoog risico voor gemeenten. De VNG kwalificeert ransomware als de grootste digitale dreiging voor gemeenten. De schade voor het herstel en de opbouw van nieuwe voorzieningen wordt ingeschat op miljoenen. Er is geen betrouwbaar kanspercentage beschikbaar op gemeenteniveau.

11. Stichting Wies (voormalig Kwartier en Welzijn)

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

De businesscase is op 5 maart 2026 vastgesteld. Daarin is opgenomen dat de stichting gebruik gaat maken van de gemeentelijke ondersteuningsstructuur, wat effect heeft op de benodigde capaciteit en middelen bij de gemeentelijke afdelingen die de ondersteuning bieden. Verder is sprake van omvorming van subsidiëren naar quasi-inbesteden. De benodigde wijzigingen zijn waar mogelijk verwerkt in deze begroting 2027-2030. Aangezien we in de transitiefase zitten zullen nog wijzigingen nodig zijn en kunnen eventueel financiële risico's naar voren komen.

12. Kunstwerken en wegen

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

- Onvoldoende middelen na planperiode: Er is sprake van krapte op de markt voor civiele infrastructuur. De vraag naar gekwalificeerd personeel is groter dan het aanbod, waardoor tarieven en uitvoeringskosten meer stijgen dan waar in het beleidsplan rekening mee is gehouden.
- Onvoorziene gebreken: Bij het onderhoud van bruggen bestaat het risico dat de kosten hoger uitvallen dan geraamd. Reguliere inspecties brengen niet alle gebreken aan het licht. Sommige verborgen gebreken worden pas zichtbaar wanneer de werkzaamheden aan een brug beginnen.

13. Restafval

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

- CO2-heffing restafval: De overheid heeft een CO2-heffing op restafval ingevoerd. Afvalinstallaties berekenen deze heffing door aan gemeenten. De extra kosten zijn verwerkt in de begroting. Wel blijft het risico bestaan dat de overheid het wettelijke belastingtarief voor CO2 verder verhoogt. Mocht dit zich voordoen dan kunnen deze extra kosten gedekt worden uit de voorziening. Hierdoor kan het risico komen te vervallen.
- Maatregelen afval: Er zijn aannames gedaan met betrekking tot het verminderen van het aanbod restafval als gevolg van de ingezette maatregel (1 x 4 week). Het risico is aanwezig dat de aannames afwijken waardoor we minder inkomsten vanuit het variabel tarief ontvangen dan is begroot.

14. Effecten gasbesluit

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

De gaswinning in Groningen is inmiddels volledig gestopt. Onduidelijk is wat de neveneffecten zijn voor de gemeente Midden-Groningen.

15. Stormschade

Nieuw risico

Door de storm van juni jl. is aanzienlijke schade ontstaan aan bomen, oevers en wegen. Hoewel de acute veiligheidsrisico's grotendeels zijn weggenomen, zal de gemeente de komende jaren nog bezig zijn met het herstellen van de gevolgen van de storm. Deze kosten kunnen niet (volledig) uit de reguliere begroting worden gedekt.

16. Realisatiestimulans

Risico inschatting ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Het risico is dat het uitkeringsplafond voor de Realisatiestimulans voor de periode 2026-2030 wordt overschreden. In dat geval zal het beschikbare budget verdeeld worden over de gemeenten naar rato van het aantal betaalbare woningen dat voor de specifieke uitkering in aanmerking komt. Hierdoor zal de uiteindelijke omvang van de toegekende subsidie lager uitvallen. De Commissie BBV adviseert om dit risico in de jaarstukken te benoemen.

17. Internationale onrust

Nieuw risico

Door internationale onrust zijn de prijzen van olie fors gestegen. Dit werkt door in de prijzen van oliehoudende producten. Het risico is dat de prijsindexatie een stuk hoger is dan waar rekening mee is gehouden.

18. Restrisico's < € 100.000

Risico inschatting gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2025

Risico's kleiner dan € 100.000 zijn niet meer afzonderlijk opgenomen in de risicoparagraaf. Voor de vergelijkende cijfers zijn ze nog wel in een totaalbedrag meegenomen.

Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen nemen we de zes verplichte kengetallen op. In onderstaande tabel zijn deze kengetallen opgenomen.

Begroting 2027		Verloop van de kengetallen				
Kengetallen:	Verslag 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Netto schuldquote	41,0%	66,6%	56,7%	59,1%	63,5%	66,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	35,8%	62,9%	51,8%	54,2%	58,6%	62,1%
Solvabiliteitsratio	18,3%	13,6%	16,7%	15,4%	11,6%	6,8%
Structurele exploitatieruimte	2,7%	0,6%	0,5%	-2,6%	-4,1%	-4,5%
Grondexploitatie	0,9%	0,3%	0,8%	0,6%	0,0%	0,0%
Belastingcapaciteit	102,8%	102,8%	105,9%	105,9%	105,9%	105,9%

De netto schuldquote geeft inzicht in de schuldenlast ten opzichte van de inkomsten. Ook gecorrigeerd voor verstrekte leningen blijft de schuldquote in 2027 onder de 100%. De schuldquote loopt de komende jaren wel op.

De solvabiliteitsratio geeft aan welk deel van het gemeentelijk vermogen met eigen vermogen is gefinancierd. De solvabiliteit van Midden-Groningen is relatief laag en neemt in het meerjarenperspectief verder af, van 16,7% in 2027 naar 6,8% in 2030.

De structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. Deze is vanaf 2028 negatief en neemt in de jaren daarna verder af. Dit laat zien dat, ondanks een sluitende begroting in 2027, de structurele financiële positie onder druk staat.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan in welke mate de financiële positie afhankelijk is van de waarde van de grondexploitaties. Deze afhankelijkheid is in Midden-Groningen beperkt en neemt in het meerjarenperspectief verder af.

De belastingcapaciteit geeft aan hoe de gemeentelijke belastingdruk zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. In 2027 bedraagt deze 105,9%.

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente beheert en onderhoudt verschillende kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed. In deze paragraaf geven we inzicht in de beleidskaders voor het beheer en onderhoud, de belangrijkste ontwikkelingen voor 2027 en de financiële middelen die hiervoor in de begroting zijn opgenomen.

Beheer en onderhoud

We beheren en onderhouden onze kapitaalgoederen op basis van de vastgestelde beleids- en beheerplannen en binnen de daarvoor beschikbare middelen. Hiermee zorgen we voor een veilige, functionele en toekomstbestendige openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed. Bij vervanging en onderhoud zoeken we waar mogelijk aansluiting bij andere werkzaamheden en ontwikkelingen in de openbare ruimte.

Wegen

We voeren het vastgestelde beleidsplan Wegen uit en beheren en onderhouden het areaal zodat dit veilig en toegankelijk blijft. In het versterkingsgebied stemmen we onze werkzaamheden waar mogelijk af op de versterkingsopgave. Dit kan gevolgen hebben voor de planning van onze eigen projecten.

Openbare verlichting

We voeren het Beleidsplan Openbare Verlichting 2025-2029 uit volgens het principe 'Licht waar het moet, donker waar het kan'. Het beheer en onderhoud is gericht op een veilige, betrouwbare en toekomstbestendige openbare verlichtingsinstallatie. In 2027 zetten we de meerjarige vervanging van verouderde masten, armaturen en installaties voort. Daarbij passen we energiezuinige LED-verlichting toe en stemmen we werkzaamheden waar mogelijk af op reconstructies, nieuwbouw en de versterkingsopgave.

Riolering en (hemel)water

Voor het beheer en onderhoud van de riolering voeren we het Water- en Riolprogramma 2024-2028 uit. We werken daarbij samen met gemeenten, waterbedrijven en waterschappen aan duurzaam waterbeheer.

Civieltechnische kunstwerken, water en oevers

Voor civieltechnische kunstwerken, water en oevers voeren we de vastgestelde beheerplannen uit. De werkzaamheden bestaan onder andere uit inspectie, regulier onderhoud en planmatige vervanging van kunstwerken en beschoeiingen. De uitkomsten van inspecties vormen de basis voor de programmering van toekomstige onderhouds- en vervangingswerkzaamheden.

Openbaar groen

We voeren het beleidsplan 'Mien toen, mien stee' uit. Voor de verschillende beheergroepen binnen het openbaar groen worden beheer- en uitvoeringsplannen opgesteld. Ook wordt gewerkt aan de nota gemeentelijke bomen. Deze kaders geven verder richting aan het beheer en onderhoud van het gemeentelijk groen.

Speelvoorzieningen

We inspecteren de speelvoorzieningen jaarlijks en bepalen op basis daarvan het benodigde onderhoud. Het bestaande speelbeleid wordt geactualiseerd. Het nieuwe beleidskader wordt naar verwachting in 2027 vastgesteld.

Gebouwen

Voor het gemeentelijk vastgoed voeren we het Beleidsbeheerplan Gemeentelijk Vastgoed 2024-2028 uit. Het MJOP vormt de basis voor het planmatig onderhoud en de financiële planning. Het onderhoud is gericht op een veilige, functionele en duurzame instandhouding. Waar mogelijk combineren we onderhoud met verduurzaming, renovatie of functionele aanpassingen.

Beleidsbeheerplannen

Beleidsbeheerplan	Voor periode	Vastgesteld op
Openbare verlichting	2025-2029	30/01/2025
Wegen	Beleid 10 jaar, financieel 2024-2027	21/12/2023
Kunstwerken (civiele)	Beleid 10 jaar, financieel 2024-2027	21/12/2023
Groen "Mien toen, Mien stee"	2024-2027	06/04/2023
Water en Oevers	2025-2030	24/10/2024
Buitenspeelruimte "Iedereen mag spelen"	Geen	28/11/2019
Water- en Riol Programma	2024-2028	01/02/2024
Gemeentelijk Vastgoed	2024-2028	19/12/2024

Kerncijfers kapitaalgoederen

	Onderdeel	Eenheid	Q2 2026
Wegen	Open verharding	m2	2.198.000
	Halfverharding	m2	294.000
	Gesloten verharding	m2	2.855.000
	Bermen 1e meter naast de weg buiten de bebouwde kom	m2	600.000
Openbare verlichting	Masten	st	16.205
Kunstwerken, Water en Beschoeiing	Kunstwerken (volledig gemeentelijk)	st	217
	Kunstwerken (EBO's met derden)	st	33
	Waterpartijen/vijvers	ha	240
	Oevers/beschoeiing	km	140
	Duikers (inclusief duikers in berm sloten)	km	32
	Stuwen	st	34
	Steigers	st	123
	Boothellingen	st	2
	Stranden	st	4
Riolering	Vrijverval riolering	km	512
	Persleiding	km	140
	Installaties/gemalen	st	620
	Iba-systeem (kleinschalige afvalwaterzuiveringsinstallatie)	st	451
	Kolken	st	29.000
Groen	Openbaar groen	ha	985
	Bermen	m2	3.770.000
	Schouw-/overige sloten	km	478
Spelen	Speelvoorzieningen	st	1.120

Financieel overzicht kapitaalgoederen

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Openbare verlichting	414	427	440	453
Wegen, bebording, vri enabri	5.680	5.758	5.846	5.936
Bruggen, tunnels en duikers	1.031	1.062	1.093	1.126
Groen	2.260	2.288	2.348	2.416
Water en beschoeiingen	302	248	255	262
Speelplaatsen	133	137	141	145
Riolering	2.269	2.336	2.406	2.478
Gebouwen	2.267	2.197	2.972	3.689
Totaal	14.355	14.452	15.501	16.507

3.5 Financiering

In deze paragraaf lichten we het treasurybeleid, de financieringspositie en de beheersing van financiële risico's toe. Uitgangspunt is dat de financieringsfunctie de publieke taak dient en prudent en risicomijdend wordt uitgevoerd. Daarbij handelen we binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) en het gemeentelijke Treasurystatuut.

Financieringspositie

De langlopende leningen vormen een belangrijk onderdeel van onze financieringspositie. Onderstaande tabel geeft het verwachte verloop van de leningportefeuille weer. Op basis van de huidige leningportefeuille daalt de langlopende schuld van € 88,0 miljoen begin 2027 naar € 58,2 miljoen eind 2030.

Jaar (bedragen x € 1.000)	Stand per 1-1	Opname	Aflossing	Stand per 31-12
2027	88.020	0	8.095	79.925
2028	79.925	0	7.815	72.110
2029	72.110	0	7.090	65.020
2030	65.020	0	6.840	58.180

Financieringsbehoefte

Wij werken met totaalfinanciering. Dit betekent dat geen afzonderlijke leningen aan investeringen worden gekoppeld, maar dat we kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Op basis van de huidige liquiditeitspositie is in 2027 vooralsnog geen aanvullende financiering geraamd. Door de geplande investeringen verwachten we op langere termijn wel aanvullende financiering nodig te hebben. De liquiditeitsplanning wordt gedurende het jaar geactualiseerd om het moment en de vorm van eventuele financiering te bepalen.

Rente

De ontwikkeling van de rente op de geld- en kapitaalmarkt is van invloed op de kosten van eventuele nieuwe financiering. Bij het aantrekken van financiering wegen we de actuele renteontwikkeling, de financieringsbehoefte en het renterisico af. Voor de begroting 2027 hanteren we een renteomslagpercentage van 0,25% voor de toerekening van rente aan de taakvelden. Het verschil tussen de externe rentelasten en -baten en de toegerekende rente wordt verantwoord op het taakveld treasury.

Treasury (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027
Externe rentelasten kort en lang financiering	1.376
Externe rentebaten	1.275
Saldo rentelasten en rentebaten	102
Rente facilitaire grondexploitatie	
Rente projectfinanciering	
Rentebaat verstrekte lening	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	102
Rente eigen vermogen	
Rente voorzieningen	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	102
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente - ROP 0,25%	814
Saldo taakveld treasury	-712

Risicobeheersing

De belangrijkste financiële risico's binnen de treasuryfunctie zijn rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's. Deze worden beheerst binnen de wettelijke kaders en het gemeentelijke Treasurystatuut. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm begrenzen het renterisico op respectievelijk de korte en lange financiering.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet begrenst de omvang van de kortlopende financiering. Voor 2027 bedraagt het begrotingstotaal € 351,1 miljoen. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% hiervan en komt daarmee uit op € 29,8 miljoen. Op basis van de verwachte financieringspositie blijven we in 2027 binnen de kasgeldlimiet.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000.000)		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet					
Begrotingstotaal	A	351,1	351,1	351,1	351,1
Percentage kasgeldlimiet	B	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet	C=AxB	29,8	29,8	29,8	29,8
Netto vlottende schuld					
Vlottende schuld	D	-	-	-	-
Vlottende middelen	E	-	-	-	-
Netto vlottende schuld	F=D-E	0,0	0,0	0,0	0,0
Toetsing					
Toegestane kasgeldlimiet	C	29,8	29,8	29,8	29,8
Totaal netto vlottende schuld	F	-	-	-	-
Ruimte	C-F	29,8	29,8	29,8	29,8
Overschrijding norm		Nee	Nee	Nee	Nee

Renterisiconorm

De renterisiconorm begrenst het renterisico op de langlopende financiering. De norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Onderstaande tabel geeft de renterisiconorm voor de begrotingsperiode weer.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Renterisico				
Aflossingen	28	725	25	600
Renteherzieningen	-	-	-	-
Renterisico	28	725	25	600
Renterisiconorm				
Begrotingstotaal	351.139	358.078	358.351	371.443
Renterisiconorm wettelijk	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	70.228	71.616	71.670	74.289
Toetsing				
Renterisico	28	725	25	600
Renterisiconorm	70.228	71.616	71.670	74.289
Ruimte onder renterisiconorm	70.291	70.504	71.839	73.851
Overschrijding norm	Nee	Nee	Nee	Nee

Schatkistbankieren en EMU-saldo

Kredietrisico

Het kredietrisico op verstrekte leningen is beperkt. Leningen worden uitsluitend verstrekt voor de uitvoering van de publieke taak. Voor leningen aan woningcorporaties en stimuleringsleningen woningbouw zijn waarborgen van onder andere het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de Nationale Hypotheek Garantie van toepassing.

Schatkistbankieren

Overtollige liquide middelen worden conform de wettelijke regels voor schatkistbankieren aangehouden bij het Rijk. Voor Midden-Groningen bedraagt de drempel in 2027 € 7,03 miljoen.

EMU-saldo

Het EMU-saldo voor 2027 en de meerjarenraming zijn opgenomen in hoofdstuk 4.5.

3.6 Verbonden partijen

In deze paragraaf zijn de verbonden partijen van onze gemeente opgenomen. Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoordings) vereist dat er inzicht is in welke verbonden partijen er zijn en wat het bestuurlijk en financieel belang is. Het BBV definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. De verbonden partij moet een zelfstandige organisatie zijn. Financieel belang en bestuurlijk belang omschrijft het BBV als volgt:

- Financieel belang: "Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt".
- Bestuurlijk belang: "Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht".

Informatie per verbonden partij

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Programma	Vorm van belang 1	Bestuurlijk belang		Financiële bijdrage	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Verwacht resultaat	Risico's
			Omschrijving bestuurlijk belang 2	Omvang belang		Verwachte omvang per 01-01-2027	Verwachte omvang per 31-12-2027	Verwachte omvang per 01-01-2027	Verwachte omvang per 31-12-2027		
Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost Groningen	Dorpen en wijken - Afval	GR	AB	38%	17	0	0	13	13	Kostendekkend	Laag
Veiligheidsregio Groningen	Fysieke leefomgeving - Brandweer/openbare veiligheid	GR	AB en DB	9%	5.171	10.999	11.708	46.403	62.717	Positief	Hoog*
Omgevingsdienst Groningen	Dorpen en wijken - Milieu	GR	AB	13%	2.364	300	300	5.224	5.224	Kostendekkend	Middel
GGD Groningen	Sociaal - Jeugd/WMO	GR	AB en DB	10%	2.217	1.315	1.103	8.434	8.434	Positief	Laag
Centrumregeling Jeugdregio Groningen	Sociaal - Jeugd	GR	Nvt	12%	628	NB	NB	NB	NB	NB	Middel
Wedeka Bedrijven	Sociaal - Werkparticipatie	GR	AB en DB	6%	241	8.144	8.222	12.441	11.744	Licht positief	Laag
Publiek Vervoer Groningen Drenthe	Sociaal - Jeugd/WMO	GR	Geen zitting in bestuur	5%	62	322	239	10	10	Negatief	Laag
Perspectief Groningen en Noord-Drenthe	Fysieke leefomgeving - economische ontwikkeling	GR	AB en DB	NB	0	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Openbaar Lichaam Eems Dollard Regio	Dienstverlening - bestuurlijke samenwerking	OL	AB	NB	9	817	NB	1.151	NB	NB	Laag
Bank Nederlandse Gemeenten	Nvt	NV	Aandeelhouder	89.973 aandelen	Nvt	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Waterbedrijf Groningen	Nvt	NV	Aandeelhouder	27 aandelen	Nvt	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Enexis Holding	Nvt	NV	Aandeelhouder	142.116 aandelen	Nvt	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Warmtecompagnie	Fysieke leefomgeving - economische ontwikkeling	BV	Aandeelhouder	80%	0	10	1.460	5.700	1.500	Nihil	Laag**
Vereniging Nederlandse Gemeenten	Dienstverlening - bestuurlijke samenwerking	Vereniging	Geen zitting in bestuur	NB	114	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Vereniging Groninger Gemeenten	Dienstverlening - bestuurlijke samenwerking	Vereniging	AB en DB	NB	63	NB	NB	NB	NB	NB	Laag
Regio Groningen-Assen	Fysieke leefomgeving - economische ontwikkeling	Convenant***	DB en stuurgroep	5%	202	NB	NB	NB	NB	Positief	Laag
Toelichting *:											

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Programma	Vorm van belang 1	Bestuurlijk belang		Financiële bijdrage	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Verwacht resultaat	Risico's
			Omschrijving bestuurlijk belang 2	Omvang belang		Verwachte omvang per 01-01-2027	Verwachte omvang per 31-12-2027	Verwachte omvang per 01-01-2027	Verwachte omvang per 31-12-2027		
*Toelichting risico's Veiligheidsregio Groningen: De risico's voor uitvoering van de Veiligheidsregio-taken worden conform vastgesteld beleid gemonitord in het kader van de P&C-cyclus. In de kaderbrief en de beleidsbegroting van de VRG zijn de risico's benoemd. De huisvesting nieuwbouw stedelijk gebied Groningen (Sontweg) zal tot een forse financiële opgave leiden. Momenteel wordt er uitvoering gegeven aan de eerste tranche van het strategisch huisvestingsplan en wordt de herhuisvesting van de Sontweg verder uitgewerkt. Bij deze vastgoedontwikkelingen spelen er diverse risico's die effect kunnen hebben op de plannen en de financiën. De daadwerkelijke bouw zal naar verwachting starten in het laatste kwartaal van 2028 waarna oplevering in 2030 plaatsvindt. Verder is de prognose dat de onderhoudskosten van de bestaande huisvesting, brandweerkazernes toenemen. Daarnaast zal naar verwachting de kosten voor FLO (functioneel leeftijdsontslag) toenemen (zoals cao-loonstijgingen en werkgeversbijdragen tot 2045). Dit kan leiden tot een stijging van de benodigde voorziening. Tot slot wordt als gevolg van Europese wetgeving op landelijk niveau gewerkt aan de implementatie van 'Het verplichtend karakter' vrijwilligers. De kosten voor implementatie zijn landelijk geraamd op € 35 miljoen. Voor de VRG zijn de kosten incidenteel geraamd op € 2.800.000 en structureel op € 500.000. Ons risico is naar rato van ons aandeel (9%). Ook in dit dossier zijn de gesprekken met de minister gaande, maar is het financieringsvraagstuk nog niet opgelost. Niet alle risico's zijn op dit moment te kwantificeren. Deze risico's zijn in de beleidsbegroting en de kaderbrief als PM post opgenomen. In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is het uitgangspunt gehanteerd dat VRG zelf weerstandscapaciteit opbouwt om potentiële financiële calamiteiten op te kunnen vangen.											
**Warmtecompagnie: Per 31-08-2026 heeft de compagnie nog geen onomkeerbaar risico aangegaan. Alle beoogde subsidies zijn toegezegd, maar pas na het besluit over de lening door de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) in september 2026 zal een aanbesteding voor de aanleg worden gestart.											
***Convenant: Formeel gezien is Regio Groningen-Assen geen verbonden partij. Gezien er geen rechtsvorm (publiek of privaat) is, kan Regio Groningen-Assen niet gezien worden als verbonden partij. Gezien de financiële belangen en het bestuurlijk belang is deze partij toch opgenomen in deze tabel.											
Voetnoot:											
1 GR = Gemeenschappelijke regeling, NV = Naamloze vennootschap, BV = Besloten vennootschap, OL = Openbaar lichaam											
2 AB = Algemeen bestuur, DB = Dagelijks bestuur											

3.7 Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in de realisatie van de bestuurlijke doelstellingen rondom de ontwikkelingen van grond. Het gemeentelijk grondbeleid is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2025-2030. De basis vormt de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking is getreden. De raad heeft op 2 november 2023 een omgevingsvisie vastgesteld. Inmiddels zijn enkele thematische visies vastgesteld zoals de woonvisie en de bedrijventerreinvisie. Hoewel deze door het college als formele omgevingsprogramma's zijn vastgesteld, vormen zij wel de grondslag voor de nota. Het grondbeleid gaat over de wijze waarop wij onze doelstellingen willen bereiken op het gebied van de inrichting van de fysieke leefomgeving, wonen, infrastructuur, economie, zorg, energie en milieu. Dit doen we ook door gronden te (laten) exploiteren en bouwgronden te produceren. De gemeente heeft een forse opgave volgens de Regiovisie Groningen-Assen en de Interprovinciale Woondeal Regio Groningen – Assen. Daarnaast zijn de bedrijventerreinen bijna uitverkocht en moet rekening gehouden worden met groei van maatschappelijke voorzieningen als onderwijs en sport. Bij elkaar opgeteld moet de gemeente de komende 20 jaar ruim 100 hectare extra gaan bestemmen voor deze functies. Grond die wij en/of marktpartijen nog niet in bezit hebben. Gemonitord zal worden waar wij als gemeente gronden kunnen aankopen of overlaten aan ontwikkelaars.

Bij particuliere initiatieven zal de gemeente haar kosten verhalen bij overeenkomst. Het beheersen van de financiën rondom grondexploitatie is geregeld in het BBV. Alle lopende grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) worden jaarlijks geactualiseerd in de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG). De begroting 2027-2030 is gebaseerd op de MPG 2026 die in juni 2026 door uw raad is vastgesteld.

Resultaten grondexploitatie

Voor de meeste grondexploitatie zijn vrijwel geen wijzigingen ten opzichte van de MPG 2026. In onderstaande tabel is een financieel overzicht van de lopende grondexploitatie van de gemeente Midden-Groningen opgenomen op basis van de prognoses uit de MPG 2026 (min-bedragen zijn winstgevendende grondexploitatie en plus-bedragen zijn verlieslatende grondexploitatie). De balanswaarde van de bouwgronden in exploitatie neemt af van € 6,4 miljoen begin 2027 naar -/- € 1,9 miljoen eind 2030. Dit komt voornamelijk doordat in deze periode veel grondexploitatie zijn afgerond.

Complex (bedragen € 1.000)	Eindjaar	Begin 2027	Kosten 2027	Opbr. 2027	Afsluitingen 2027	Eind 2027	Eind 2028	Eind 2029	Eind 2030	Eindwaarde
Verlieslatende grondexploitatie:										
Verlengde Veenlaan	2027	2.688	84	389	-2.383	0	0	0	0	0
De Vosholen fase 2 dp2	2031	4.880	659	2.113	0	3.426	2.347	1.478	398	891
Werfkade	2027	83	32	0	-116	0	0	0	0	0
Centrumplan Muntendam	2030	579	243	0	0	822	631	528	0	0
Vrijkomende locaties	div	1.104	691	720	0	1.075	776	532	80	68
Subtotaal verlieslatende grondexploitatie		9.334	1.709	3.222	-2.499	5.323	3.754	2.538	478	959
Winstgevendende grondexploitatie:										
Tolweg	2027	-2.584	208	0	2.375	0	0	0	0	0
Rengerspark	2028	-3.338	655	2.656	0	-5.339	0	0	0	0
De Vosholen fase 2 dp1	2027	-626	136	0	489	0	0	0	0	0
Stadsentree Hoogezand-Noord	2035	1.291	1.095	1.884	0	501	-663	-1.216	-1.393	-759
Vrijkomende locaties	div	839	771	2.934	410	-914	955	70	-68	-82
Subtotaal winstgevendende grondexploitatie		-4.418	2.865	7.474	3.274	-5.752	292	-1.146	-1.461	-841
Totaal boekwaarde bouwgrond in exploitatie		4.916	4.574	10.696	775	-429	4.046	1.392	-983	118
Mutaties verliesvoorzieningen		4.713	0	91	2.500	2.304	2.266	1.936	984	959
Mutaties winstnemingen		6.227	2.543	0	3.269	5.501	124	205	36	841
Totaal balanswaarde		6.430				2.768	1.904	-339	-1.931	0

Het beheersen van de financiën rondom grondexploitaties is geregeld in het BBV. Volgens deze voorschriften moet een verwacht verlies worden opgevangen door het treffen van een voorziening. Winsten worden genomen naar rato van de voortgang van de exploitatie. Uit de reserve grondexploitaties worden deze verliesvoorzieningen gedekt. De reserve wordt gevoed met de winstnemingen.

Winsten worden genomen naar rato van de voortgang van de exploitatie. De reserve grondexploitaties wordt gevoed met de winstnemingen. Het BBV schrijft de methode van winstnemen voor, namelijk de POC-methode (Percentage of Completion). Dit betekent in het kort dat voor winstgevende grondexploitaties een 'zekere' winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project ($\% \text{ gerealiseerde kosten} * \% \text{ gerealiseerde opbrengsten} * \text{geraamde winst}$). De in het verleden eventueel al genomen winsten worden van de berekende 'zekere' winst afgetrokken. Ook voorziene risico's kunnen van dit resultaat worden afgetrokken, mits deze goed zijn onderbouwd. Op basis van de POC-methode is de verwachting voor 2027 dat voor de grondexploitaties Tolweg, Rengerspark, De Vosholen fase 2 deelplan 1 en voor een aantal deelgebieden binnen de vrijkomende locaties totaal € 2.543.000 winst kan worden genomen en worden gestort in de reserve grondexploitaties. Ook zullen in 2027 de winstgevende grondexploitaties Tolweg, De Vosholen II deelplan 1 en Hoofdweg Kolham worden afgesloten wat betekent dat voor € 3.269.000 aan al genomen winst wordt verrekend.

Voor de verlieslatende grondexploitaties zijn verliesvoorzieningen ingesteld. Voor 2027 verwachten we dat de grondexploitaties Verlengde Veenlaan en Werfkade afgerond worden. Hiermee valt € 2.500.000 aan verliesvoorzieningen vrij voor dekking van het tekort op beide grondexploitaties. Daarnaast worden de verliesvoorziening jaarlijks opgehoogd met indexatie omdat ze op contante waarde zijn bepaald, voor 2027 is hiervoor totaal € 91.000 begroot.

Een verwacht verlies wordt opgevangen door het treffen van een voorziening. Uit de reserve grondexploitaties worden deze verliesvoorzieningen gedekt. Daarnaast moet de reserve voldoende zijn om risico's in de grondexploitaties te dekken.

Binnen de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) zijn de financiële effecten van de risico's in de grondexploitaties in beeld gebracht. De hoogte van de becijferde risico's is opgenomen in de Paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing.

3.8 Wet open overheid (Woo)

De Wet Open Overheid (hierna Woo genoemd) is ingegaan per 1 mei 2022. Het doel van de Wet open overheid (Woo) is:

1. Een transparanter en actief openbaar makende overheid
2. Het dienen van het belang van openbaarheid
3. Publieke informatie openbaar maken.

Dit versterkt de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en de economische ontwikkeling. Bij de invoering van de WOO gaat het om 3 grote veranderingen t.o.v. de oude WOB (Wet Openbaarheid Bestuur):

1. De maximale doorlooptijd van WOO-verzoeken t.o.v. WOB-verzoeken is verkort van 4 weken met 4 weken verlenging (totaal 8 weken) naar 4 weken met 2 weken verlenging (totaal 6 weken).

Dit vraagt extra aandacht om ervoor te zorgen dat de teams die de WOO-vragen moeten beantwoorden dit binnen de wettelijke termijn van maximaal 6 weken doen. Dit wordt door de projectgroep gemonitord.

2. Het actief openbaar maken van 11 informatiecategorieën op een landelijk platform d.m.v. een verwijsindex:

- Bereikbaarheidsgegevens van de organisatie
- Vergaderstukken raad
- Convenanten
- W00-verzoeken
- Bestuursstukken (college van B&W)
- Wet- en regelgeving
- Adviezen van adviescolleges
- Jaarplannen en -verslagen
- Onderzoeken
- Beschikkingen
- Klachten

De 11 categorieën moeten in een periode van 5 jaar actief openbaar gemaakt worden.

Vanaf november 2024 is het bij Koninklijk Besluit verplicht de volgende informatie openbaar te maken:

1. Wetten en algemeen verbindende voorschriften (artikel 3.3, eerste lid onder a, van de Woo)
2. Overige besluiten van algemene strekking (artikel 3.3, eerste lid, onder b, van de Woo)
3. Organisatie en werkwijze (artikel 3.3, eerste lid, onder d, van de Woo)
4. Bereikbaarheidsgegevens (artikel 3.3, eerste lid, onder e, van de Woo)
5. Vergaderstukken Staten-Generaal (artikel 3.3, tweede lid, onder b, van de Woo)

Het college heeft besloten ook de convenanten en Woo-verzoeken te publiceren, dus onze gemeente publiceert nu ook die categorieën. Het is nog niet bekend wanneer de overige informatiecategorieën - of een deel ervan - verplicht gepubliceerd moeten worden. Dit is het gevolg van vertraging bij de realisatie van de landelijke Woo-publicatievoorziening. De gemeente richt zich wel op de voorbereiding van publicatie en gaat waar mogelijk al tot invoering over.

3. Het op orde brengen van de informatiehuishouding van het bestuursorgaan

De VNG heeft dat vertaald naar eisen voor het duurzaam toegankelijk maken van informatie. Daaronder vallen onder andere: het goed archiveren van Email- en whatsapp-berichten en van data in vakapplicaties, het duurzaam archiveren van zaken in een e-Depot (een digitaal archief voor de lange termijn), het opstellen van een informatiebeheersplan en een kwaliteitssysteem.

In 2027 zetten we de volgende stappen:

1. Verder invoeren van de archivering van e-mail- en tekstberichten (o.a. WhatsApp) en van data in vakapplicaties;
2. Verder invoeren van een predepot waarin informatie voor langere tijd kan worden bewaard;
3. Invoering van de nieuwe Archiefwet en de selectielijst.

Deze stappen worden projectmatig opgepakt door twee projectgroepen, één voor de stappen 1 en 2 (project Woo) en één voor stap 3 (project digitale bewaarstrategie).

4. Uiteenzetting financiële positie

4.1 Overzicht baten en lasten per programma

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen	1.143	1.002	1.070	1.093	1.123	1.153
Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Dividend	0	0	0	0	0	0
Saldo financieringsfunctie	1.018	787	511	270	132	179
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	2.161	1.789	1.581	1.363	1.255	1.332
Overhead	34.147	39.696	38.780	40.168	41.190	42.039
Heffing VPB	51	8	8	8	8	8
Onvoorzien	0	0	150	150	150	150
Overige lasten per programma						
Dorpen en wijken	54.677	56.180	59.020	61.782	63.702	65.095
Sociaal	168.122	168.738	174.663	180.398	185.815	194.164
Fysieke leefomgeving	29.467	35.064	37.553	36.917	33.302	36.524
Dienstverlening	2.968	3.134	3.323	3.326	3.403	3.463
Herstel en perspectief	19.651	29.630	28.344	24.399	22.143	20.339
Bestuur en bedrijfsvoering	10.555	7.669	5.045	4.937	5.624	6.327
Totaal lasten	321.798	341.908	348.467	353.448	356.592	369.441
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen	24.959	25.545	27.727	28.462	29.196	30.003
Algemene uitkeringen	176.072	174.390	181.526	179.357	181.491	188.893
Dividend	355	0	285	285	284	283
Saldo financieringsfunctie	1.864	1.205	1.224	970	716	462
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Totaal algemene dekkingsmiddelen	203.250	201.140	210.762	209.074	211.687	219.641
Overhead	1.001	3.337	1.056	899	889	940
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Overige baten per programma						
Dorpen en wijken	23.094	24.085	22.903	25.196	26.191	27.258
Sociaal	64.830	55.238	56.588	60.178	61.583	63.055
Fysieke leefomgeving	18.226	21.616	24.224	24.324	16.985	19.543
Dienstverlening	1.416	1.500	1.660	1.633	1.638	1.687
Herstel en perspectief	19.260	29.563	28.344	24.399	22.143	20.339
Bestuur en bedrijfsvoering	2.108	1.969	1.883	879	876	872
Totaal baten	333.185	338.448	347.419	346.581	341.991	353.336
Saldo voor bestemming	11.386	-3.460	-1.047	-6.867	-14.601	-16.106

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroot na wijziging 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Mutatie reserves						
Stortingen						
Dorpen en wijken	966	2.053	0	0	0	0
Sociaal	5.435	130	130	130	130	130
Fysieke leefomgeving	2.433	1.748	2.543	4.500	1.631	1.872
Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Herstel en perspectief	469	0	0	0	0	0
Bestuur en bedrijfsvoering	3.325	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	12.628	3.930	2.673	4.630	1.761	2.002
Onttrekkingen						
Dorpen en wijken	1.583	1.229	694	771	503	478
Sociaal	1.793	3.838	2.371	712	592	433
Fysieke leefomgeving	3.167	2.543	1.417	946	878	885
Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Herstel en perspectief	0	0	0	0	0	0
Bestuur en bedrijfsvoering	3.502	1.305	14	14	0	0
Totaal onttrekkingen	10.044	8.915	4.496	2.443	1.972	1.795
Totaal mutatie reserves	-2.584	4.985	1.823	-2.186	212	-207
Saldo na bestemming	8.802	1.525	776	-9.053	-14.389	-16.312

4.2 Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	4.590	0	-4.590
0.2 Burgerzaken	2.052	1.634	-418
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	714	146	-567
0.4 Overhead	38.780	1.056	-37.723
0.5 Treasury	511	1.509	997
0.61 OZB woningen	572	15.670	15.098
0.62 OZB niet-woningen	498	11.507	11.009
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	181.526	181.526
0.8 Overige baten en lasten	369	1.737	1.368
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	8	0	-8
0.10 Mutaties reserves	2.673	4.496	1.823
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	776		-776
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	5.426	251	-5.175
1.2 Openbare orde en veiligheid	17.380	15.132	-2.248
2.1 Verkeer en vervoer	15.299	748	-14.551
2.2 Parkeren	0	27	27
2.3 Recreatieve havens	52	7	-45
2.4 Economische havens en waterwegen	662	0	-662
3.1 Economische ontwikkeling	1.072	137	-935
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.321	4.644	1.323
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	107	33	-74
3.4 Economische promotie	444	640	196

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo
4.2 Onderwijshuisvesting	4.946	680	-4.266
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	9.112	6.852	-2.259
5.1 Sportbeleid en activering	745	429	-316
5.2 Sportaccommodaties	5.557	1.142	-4.415
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.245	627	-3.618
5.4 Musea	293	3	-290
5.5 Cultureel erfgoed	436	75	-361
5.6 Media	2.290	259	-2.031
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.808	469	-8.338
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	16.260	7.520	-8.740
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	3.810	270	-3.541
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	5.394	80	-5.314
6.3 Inkomensregelingen	48.444	39.523	-8.921
6.4 WSW en beschut werk	17.352	2.687	-14.665
6.5 Arbeidsparticipatie	4.483	120	-4.363
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	4.070	140	-3.930
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	9.219	609	-8.609
6.712 Begeleiding (WMO)	4.154	0	-4.154
6.713 Dagbesteding (WMO)	1.892	0	-1.892
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	648	0	-648
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	1.803	0	-1.803
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	25.047	0	-25.047
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	72	0	-72
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	1.457	0	-1.457
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	8.582	0	-8.582
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	1.296	0	-1.296
6.791 PGB WMO	811	0	-811
6.792 PGB Jeugd	196	0	-196
6.811 Beschermd wonen (WMO)	6.361	5.991	-371
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.030	0	-1.030
6.821 Jeugdbescherming	1.884	0	-1.884
6.822 Jeugdreclassering	232	0	-232
6.91 Coördinatie en beleid WMO	1.459	0	-1.459
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	707	0	-707
7.1 Volksgezondheid	4.293	1.450	-2.843
7.2 Riolering	4.955	7.502	2.547
7.3 Afval	9.120	11.529	2.409
7.4 Milieubeheer	5.964	596	-5.368
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	789	585	-203
8.1 Ruimte en leefomgeving	4.129	403	-3.726
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	12.938	13.709	771
8.3 Wonen en bouwen	11.330	7.766	-3.564
Totaal	351.915	351.915	0

4.3 Structureel evenwicht

Structureel evenwicht (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Lasten				
Totale lasten	351.140	358.078	358.353	371.443
Incidentele lasten	-31.431	-23.356	-18.660	-16.253
Incidentele toevoegingen reserves	-2.543	-4.500	-1.631	-1.872
Structurele lasten (a)	317.166	330.222	338.062	353.318
Baten				
Totale baten	351.915	349.024	343.963	355.131
Incidentele baten	-28.832	-25.869	-18.309	-16.296
Incidentele onttrekkingen reserves	-4.323	-2.110	-1.639	-1.462
Structurele baten (b)	318.760	321.045	324.015	337.373
Structurele saldi (c = b - a)	1.594	-9.177	-14.047	-15.945

Incidentele baten en lasten

Gemeenten voeren in hoofdzaak structurele taken uit, waarvoor structurele baten en lasten in de begroting worden geraamd. Structurele baten en lasten zijn in beginsel voor onbepaalde tijd opgenomen. Incidentele baten en lasten hebben daarentegen een tijdelijk karakter. Bij de beoordeling of een baat of last incidenteel of structureel is, is in de eerste plaats de aard van de begrotingspost bepalend. De toelichting op het BBV hanteert daarbij een periode van drie jaar als hulpmiddel. Baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen, kunnen als incidenteel worden aangemerkt. Baten en lasten die vier jaar of langer worden geraamd, zijn in beginsel structureel. De aard van de begrotingspost blijft echter leidend; de looptijd alleen bepaalt dus niet of een baat of last incidenteel of structureel is.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030		Toelichting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Programma 1: Dorpen en Wijken									
Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan	120		120		120				Voor het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan zijn in de Voorjaarsnota 2025 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor diverse onderzoeken en inventarisaties.
Overig programma 1	50	50	29	29	7	7			Overige totale incidentele baten en lasten. Dit betreffen lasten lager dan € 100.000, deze worden niet afzonderlijk toegelicht.
Programma 2: Sociaal									
Sociaal programma Hoogezand-Noord	710		473	236	473	236			Lasten die betrekking hebben op het versterken van de sociale basis van de inwoners van het Noorderpark. Dit sluit aan bij het integraal werken aan resultaten op het gebied van gezondheid, welzijn, sport en cultuur zoals beschreven in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
Jeugdhulp	3.484		38						In 2027 en 2028 is sprake van incidenteel hogere lasten doordat de Hervormingsagenda Jeugd nog niet volledig is gerealiseerd in deze jaren.
Veiligheid Jongeren	80		170						Om te voorkomen dat risicojongeren overlast veroorzaken en afglijden naar criminaliteit willen we ze eerder in beeld krijgen, hiervoor is extra inzet is nodig. Het betreft een pilot voor anderhalf jaar. De start is medio 2027. De incidentele lasten bedragen € 80.000 in 2027 en € 170.000 in 2028.
Jeugdhulp- Intensieve Ambulante Systeeminterventies	135		12						Voor het versterken en organiseren van Intensieve Ambulante Systeeminterventie (IAS). IAS vormt binnen het netwerk van hoogspecialistische jeugdhulp (HSJ) de basis voor het voorkomen van uithuisplaatsingen en onnodige instroom in zwaardere vormen van jeugdhulp.
Verbeterplan Veilig Thuis	287								Om de wachtlijsten duurzaam op te lossen en de organisatie te versterken heeft Veilig Thuis incidenteel extra middelen nodig van € 287.000.
Overig programma 2	55								Overige totale incidentele baten en lasten. Dit betreffen lasten lager dan € 100.000, deze worden niet afzonderlijk toegelicht.
Programma 3: Fysieke leefomgeving									
Grondexploitatie Tolweg		151							Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode. De winstnemingen worden gestort in de reserve Grondexploitaties.
Grondexploitatie Rengerspark		1.318		2.663					Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode. De winstnemingen worden gestort in de reserve Grondexploitaties.
Grondexploitatie vrijkomende locaties		1.012		537		81		72	Dit betreft door de BBV verplichte tussentijdse winstneming bij winstgevende projecten. De winstnemingen zijn berekend met de Percentage of Completion (PoC) methode. De winstnemingen worden gestort in de reserve Grondexploitaties.
Herziening omgevingsvisie	160								Nieuwe wettelijke kaders, regionale ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven vragen om actualisatie en aanscherping van de omgevingsvisie. Door de herziening kan de omgevingsvisie sterker verbonden worden

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030		Toelichting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Subsidie Warmtecompagnie	1.150	1.150	1.150	1.150					met omgevingsprogramma's, grondbeleid en gebiedsontwikkeling en om deze beter bruikbaar te maken als strategisch kader voor samenhangende keuzes in de fysieke leefomgeving. Conform het raadsbesluit voor de oprichting van de Warmtecompagnie subsidieert de gemeente € 3.450.000. Dit vindt plaats in 2026, 2027 en 2028 voor € 1.150.000 per jaar. Deze lasten worden volledig gedekt uit de subsidie die de gemeente hiervoor heeft ontvangen van de Provincie. Overige totale incidentele baten en lasten. Dit betreffen lasten lager dan € 100.000, deze worden niet afzonderlijk toegelicht.
Overig programma 3	111	62	110		75		29		
Programma 5: Herstel en perspectief									
Lumpsum	2.617	2.617	2.677	2.677	2.734	2.734	2.652	2.652	Vanuit een regionale meerjarige begroting zijn afspraken met het Rijk gemaakt over de vergoeding voor de organisatiekosten die samenhangen met de versterkingsopgave tot en met 2024. In de toezeggingen van het Rijk die zijn opgenomen in de kabinetsreactie Nij Begun is deze Lumpsum gevolgen gaswinning verhoogd en verlengd tot en met 2028 in maatregel 18. Dit is budgettair neutraal verwerkt in de begroting. Over de Rijksbijdrage in 2029 en daarna vindt overleg plaats tussen Rijk en regio.
Leefbaarheid en wijkontwikkeling	5.425	5.425	5.429	5.429	5.431	5.431	5.435	5.435	Voor het bereiken van een kwalitatieve verbetering van de leefbaarheid van een straat, wijk of dorp dat te maken heeft (gehad) met een versterkingsopgave of problemen rondom schadeafhandeling zijn in maatregel 14 van Nij Begun extra middelen beschikbaar gesteld. Dit is budgettair neutraal verwerkt in de begroting.
Knelpuntenpot	2.014	2.014	2.014	2.014	2.014	2.014	2.014	2.014	Kabinetsmaatregel 31 Nij Begun: Gemeenten krijgen extra geld om inwoners te helpen die naast de versterking van hun huis te maken hebben met sociaaleconomische-, psychosociale- of gezondheidsproblemen. Dit is budgettair neutraal verwerkt in de begroting.
Batch 1588	2.367	2.367	270	270	274	274	277	277	Bijdrage en lasten conform inschatting verloop Batch 1588 incl. de extra middelen conform maatregel 17 uit de kabinetsreactie Nij Begun.
Inpassingskosten, herstel openbare ruimte na versterking	1.509	1.509	1.323	1.323	934	934	968	968	Inpassingskosten lastenraming en bijdrage vanuit het Rijk als vergoeding inclusief de extra middelen conform maatregel 15 uit de kabinetsreactie Nij Begun.
Sociale en emotionele ondersteuning	1.122	1.122	1.103	1.103	1.025	1.025	1.025	1.025	Kabinetsmaatregel 23 Nij Begun: Voor het bieden van sociale en emotionele ondersteuning aan inwoners in het versterkingsgebied zijn extra middelen beschikbaar gesteld door het Rijk. Dit is budgettair neutraal verwerkt in de begroting.
Blok B (verbeteren sociale cohesie)	1.390	1.390	1.230	1.230	1.230	1.230	1.230	1.230	Een deel van de middelen in Blok B (verbeteren sociale cohesie) van de bestuurlijke afspraken is bedoeld voor maatwerkafspraken bij het oplossen van onuitlegbare verschillen.
NPG projecten	8.210	8.210	6.773	6.773	3.908	3.908	2.188	2.188	Voor de projecten uit het NPG programma Midden-Groningen zijn subsidies ontvangen. Deze middelen zijn budgettair neutraal verwerkt in de begroting.
Nij Begun - Duurzaamheid	435	435	435	435	435	435	435	435	Voor Nij Begun worden de uitgaven en lasten van het thema Duurzaamheid (maatregel 29) budgettair neutraal verwerkt in de begroting.
Totale incidentele baten en lasten van de programma's	31.431	28.832	23.356	25.869	18.660	18.309	16.253	16.296	
Mutaties reserves incidenteel									
PAW Steendam-Tjuchem		8		1		1		1	Onttrekking ter dekking van de lasten die voortvloeien uit het verstrekken van de renteloze lening.
Volkshuisvestingsfonds		310							Onttrekking ter dekking van de lasten die voortvloeien uit het Volkshuisvestingsfonds (cofinanciering).
Investeringsagenda Dorpen en Wijken		1.236	1.300	1.212	1.550	1.188	1.800	1.196	Onttrekking ter dekking van het uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan en extra benodigde inzet investeringen verkeer.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030		Toelichting
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Grondexploitaties	2.543	91	3.200	88	81	43	72	41	Onttrekkingen en stortingen bestemmingsreserve grondexploitaties voortkomend uit de MPG 2026. Dit betreft dekking rentetoevoegingen verliesvoorzieningen en de stortingen van de begrote winstnemingen.
Algemene reserve		65		65		65		65	De algemene reserve vormt een buffer om financiële tegenvallers op te vangen en wordt in dit verband gerekend tot de zogenoemde weerstandscapaciteit van de gemeente. De algemene reserve wordt gevormd uit batige rekeningssaldi.
Financiële ruimte 2025		279		259		25			Onttrekking aan de reserve financiële ruimte 2025, deze reserve is ingesteld voor de overheveling van niet bestede middelen in 2025.
Huisvesting Midwerk		305		305		305		147	De onttrekkingen zijn voor dekking van de afschrijvingslasten op het bouw-deel van de investering.
Wegen		22		180		12		12	Onttrekking ter dekking van de kapitaallasten investeringen planperiode.
IZA-middelen		17							De onttrekking aan de reserve IZA-middelen is nodig ter dekking van de lasten voor de pilot aanvullende jeugdhulp op het Aletta Jacobs college.
Jeugd		1.883							De onttrekking aan de reserve Jeugd is nodig voor de dekking van uitzetting op de lasten voor Jeugdhulp in 2027.
Inflatiebuffer		107							Onttrekking aan de reserve Inflatiebuffer in verband met indexatie beleidsplan Wegen.
Totale mutaties reserves incidenteel	2.543	4.323	4.500	2.110	1.631	1.639	1.872	1.462	
Totale incidentele baten en lasten	33.974	33.155	27.856	27.979	20.291	19.948	18.125	17.758	

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	
	Storting	Onttrekking
Herfinanciering AJC Hoogezand	130	
Afschrijvingsreserves		
Buiten peuterbad de Kalkwijk		4
Overkluizing Slochteren		3
MFA Westerbroek		4
Stimulering kinderopvang Hoogezand		4
Slochterhaven		13
Terreininr. KC De Vosholen Hoogezand		7
Scholenprogramma		109
Gebiedsontwikkeling Slochterhaven		27
Ford Transit Midwerk		2
Totaal	130	173

4.4 Geprognosticeerde balans 2027-2030

Balans 31-12-2027 (bedragen x € 1.000)			
<u>Vaste Activa</u>		<u>Vaste passiva</u>	
Immateriële vaste activa	6.009	Eigen vermogen	57.913
Materiële vaste activa	247.474	Voorzieningen	18.228
Financiële vaste activa	17.039	Vaste schulden	79.925
<u>Viottende activa</u>		<u>Viottende passiva</u>	
Voorraden	2.768	Viottende schulden	39.744
Uitzettingen	57.500	Overlopende passiva	150.000
Liquide middelen	20		
Overlopende activa	15.000		
Totaal	345.810	Totaal	345.810

Balans 31-12-2028 (bedragen x € 1.000)			
<u>Vaste Activa</u>		<u>Vaste passiva</u>	
Immateriële vaste activa	5.386	Eigen vermogen	51.306
Materiële vaste activa	250.331	Voorzieningen	18.491
Financiële vaste activa	16.979	Vaste schulden	72.110
<u>Viottende activa</u>		<u>Viottende passiva</u>	
Voorraden	1.904	Viottende schulden	40.713
Uitzettingen	43.000	Overlopende passiva	150.000
Liquide middelen	20		
Overlopende activa	15.000		
Totaal	332.620	Totaal	332.620

Balans 31-12-2029 (bedragen x € 1.000)			
<u>Vaste Activa</u>		<u>Vaste passiva</u>	
Immateriële vaste activa	4.804	Eigen vermogen	36.730
Materiële vaste activa	250.682	Voorzieningen	18.376
Financiële vaste activa	16.917	Vaste schulden	65.020
<u>Viottende activa</u>		<u>Viottende passiva</u>	
Voorraden	0	Viottende schulden	45.797
Uitzettingen	28.500	Overlopende passiva	150.000
Liquide middelen	20		
Overlopende activa	15.000		
Totaal	315.923	Totaal	315.923

Balans 31-12-2030 (bedragen x € 1.000)			
<u>Vaste Activa</u>		<u>Vaste passiva</u>	
Immateriële vaste activa	4.222	Eigen vermogen	20.624
Materiële vaste activa	251.765	Voorzieningen	16.408
Financiële vaste activa	16.854	Vaste schulden	58.180
<u>Viottende activa</u>		<u>Viottende passiva</u>	
Voorraden	0	Viottende schulden	57.648
Uitzettingen	15.000	Overlopende passiva	150.000
Liquide middelen	20		
Totaal	302.861	Totaal	302.861

4.5 EMU-saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek

www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo

Gemeente Midden-Groningen (1952)

Algemene gegevens:			
Overheidslaag:	Gemeente		
Berichtgevernaam:	Midden-Groningen		
Berichtgevernummer:	1952		
Jaar:	2027		
Naam contactpersoon:			
Telefoon:			
E-mail:			
Bestandsnaam:	EMU270061952.XLS		

Omschrijving	2026	2027	2028
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2026, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2027	Volgens meerjarenraming in begroting 2028
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.460	-1.047	-6.867
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	17.505	26.773	2.234
3. Mutatie voorzieningen	-3.496	-8.490	263
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.581	-3.662	-864
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-28.042	-32.648	-7.974

Ruimte voor uw toelichting

4.6 Arbeidskosten gerelateerde verplichting

Overeenkomstig de artikelen 20 en 22 van het BBV dienen gemeenten in de begroting in te gaan op de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De aanspraakmogelijkheid op toekomstige uitkeringen door zowel huidig als voormalig personeel worden hieronder verstaan. Het betreffen uitkeringen in relatie tot vakantierechten, wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders, pensioenverplichtingen wethouders, WW-verplichtingen en WAO/WIA/WGA-verplichtingen. In het BBV is geregeld dat voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume geen voorzieningen gevormd mogen worden, maar dat ze verantwoord dienen te worden in de exploitatie. Deze jaarlijks terugkerende verplichtingen zijn derhalve in de begroting en meerjarenraming opgenomen en maken onderdeel uit de van de financiële positie. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor wel een voorziening worden getroffen. Er is een voorziening ingesteld voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zonder vergelijkbaar volume, voor:

- pensioenuitkeringen voor (voormalige) wethouders;
- verlofsparen;
- regeling vervroegd uittreden (RVU)
- RVU en verlofsparen medewerkers Midwerk (CAO sociale werkvoorziening).

4.7 Overzicht investeringen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Afschrijvingstermijn
Afvalinzameling		
Klein materiaal huishoudelijk afval	80	15
Vervanging ondergrondse verzamelvoorzieningen grondbak glas	39	20
Vervanging ondergrondse verzamelvoorzieningen grondbak papier	68	35
Vervang ondergrondse verzamelvoorzieningen grondbak restafval	118	20
Vervangen ondergrondse verzamelvoorzieningen glas	29	15
Vervangen ondergrondse verzamelvoorzieningen restafval	87	15
Verzamelcontainers t.b.v. luierinzameling	50	15
Automatisering		
Cardaccess Toegangsbeheer	20	5
Datacenter Hardware	100	4
Mobile Devices	500	4
Werkplek	100	4
Beheer openbare ruimte		
Armaturen openbare verlichting	320	20
Bebording	74	10
Brugvervanging beton	3.997	80
Brugvervanging hout	811	30
Brugvervanging staal	996	60
Civiele kunstwerken (onderdelen bruggen)	1.845	30
Elektrisch/mechanisch renoveren rioolgemalen	200	n.v.t.
Gescheiden rioolleiding Centrumplan Muntendam	150	n.v.t.
Gescheiden rioolstelsel Potterij Siddeburen	300	n.v.t.
Herinrichting Kerkstraat Zuidbroek	1.243	30
Herinrichting plantvakken Satellietlaan	85	40
Herinrichting plantvakken Van Effenstraat	25	40
Herplant bomen 2027	300	40
Integrale aanpak Potterij Siddeburen	160	40
Masten openbare verlichting	110	40
Regenwaterrioolleiding W.A. ScholtenIn Foxhol	200	n.v.t.
Regenwaterrioolleiding kern Hellum	400	n.v.t.
Regenwaterrioolleiding Westerlaan Siddeburen	250	n.v.t.
Retrofit openbare verlichting	12	10
Vervanging 2 vuilwaterleidingen Hamweg Lageland	75	n.v.t.
Vervanging inspectieput en vuilwaterrioolleiding Erasmusweg	60	n.v.t.
Vervanging vuilwaterrioolleiding Pieter Venemakade	60	n.v.t.
Vuil- en regenwaterrioolleiding Zuiderweg SL	450	n.v.t.
Wegen Aanpassing fietspad Slochterbos	125	40
Wegen Beneden Veensloot - Meeden	2.000	30
Wegen Engelberterweg - Westerbroek	360	40
Wegen Fietspad Siepweg - Noordbroeksterweg SL	474	40
Wegen Fietspad Trimbaan - Schildwolde	60	40
Wegen FP Vennenweg - Zevenwoldsterweg Meeden	200	20
Wegen FP Vennenweg langs Muntewatering Meeden	237	40
Wegen Hamweg - Lageland	1.400	40
Wegen Hardeweg - Noordbroek	1.100	40
Wegen Kern Hellum	550	20
Wegen Leentjerweg - Siddeburen	441	30

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Afschrijvingstermijn
Wegen Nieuwe Spitsbergerweg - Zuidbroek	1.000	30
Wegen Oostwoldjerweg - Siddeburen	2.300	30
Wegen Potterij - Siddeburen	840	20
Wegen Slachthuislaan - Schildwolde	89	20
Wegen W.A. Scholtenlaan - Foxhol	340	30
Wegen Westerlaan - Siddeburen	360	20
Gebouwenbeheer		
Onderzoek en ontwikkeling Sportpark 'Onder de Juffer'	50	5
Verduurzamen 't Spinneweb	1.019	20
Verduurzamen Jan Huitzingstraat gymzaal school	816	20
Verduurzamen Duurswoldhal	3.331	20
Verduurzamen Kalkwijck	648	20
Vervangingsinvesteringen MJOB	322	15
Informatisering		
AI use cases*	100	5
Digitale dienstverlening*	30	5
Subsidievolgsysteem*	30	5
Midwerk		
Midwerk af te sluiten sealruimte*	45	20
Graveermachines*	45	10
Palletwagens*	25	10
Schoonmaak/scrobmachines*	20	10
Tafels en stoelen*	20	10
Projecten en grondzaken		
Ondergrondse constructie Spilbergenkade *	1.225	80
Ruimtelijk en economische ontwikkeling		
Fietsstraat Tussenklappen Westzijde Muntendam	397	30
Fietssuggestiestroken Eideweg Noordbroek - Siddeburen	487	30
Fietsvoorzieningen gemeentelijke bushaltes	38	10
Hoogezand - Spoorwegovergang Kerkstraat	50	15
Snelheidsremmende maatregelen komgrens Havenstraat	10	10
Snelheidsremmende maatregelen Knijpslaan Kolham	83	30
Snelheidsremmende maatregelen Westeind	50	10
Snelheidsremmende maatregelen Zuiderkroon	32	10
Verbeteren en toevoegen parkeerplaatsen (diverse straten)	268	20
Voetgangerspad Aletta Jacobs College	30	20
Sport en bewegen		
Kunstgrasveld VV Hoogezand*	500	10
Hardware toegang Zwembad Kalkwijck*	245	5
Renovatie/vernieuwen sportvelden 2026 -2029	155	20
Schoonmaakrobot sporthal Kalkwijck*	45	10
Vervanging Sport/spelmateriaal sport 2026-2029	55	10
Vervanging sport/spelmateriaal onderwijs 2026-2029	77	10
Stafbureau leefomgeving		
Bladveeg Imans 1	25	10
Bladveeg Imans 2	25	10
Tractie Aanhangen zoutstrooier	55	10
Tractie Bladblazer Trilo BIB159*	20	10
Tractie Cirkelmaaier JD 1505	155	8
Tractie Cirkelmaaier JD 1515	155	8
Tractie Kipper Nimos 3 zijdig 1	18	10
Tractie Kipper Nimos 3 zijdig 2	18	10
Tractie Perroncontainer 2x	40	15
Tractie Zijlader Daf	370	6
Tractie Zitmaaier Husqvarna P 524 MU BIB186	35	8
Totaal	36.356	

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Afschrijvingstermijn
De investeringen met betrekking tot riolering (afschrijvingstermijn: n.v.t.) worden ineens gedekt ten laste van de voorziening rioolheffing.		
* In de VJN2026 is € 35,3 miljoen aan investeringskredieten verwerkt. In de begroting 2027 is dit geactualiseerd. Nieuwe investeringen ten opzichte van de VJN2026 bedragen € 1,125 miljoen. Eén investering ad € 20.000 is vervallen.		

4.8 Overzicht reserves en voorzieningen

Reserve (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 31-12-2026	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2027
Algemene reserve					
Algemene reserve (algemeen)	De algemene reserve vormt een buffer om financiële tegenvallers op te vangen en wordt in dit verband gerekend tot de zogenoemde weerstandscapaciteit van de gemeente. De algemene reserve wordt gevormd uit batige rekeningssaldi. De algemene reserve is in principe vrij aanwendbaar.	17.812		65	17.747
Totaal algemene reserve		17.812		65	17.747
Bestemmingsreserves					
Herfinanciering AJC Hoogezand	Deze reserve vloeit voort uit de herfinanciering van het schoolgebouw van het Dr. Aletta Jacobscollege en is ingesteld om in 2042 de grond onder het huidige gebouw terug te kunnen kopen.	925	130		1.055
Duurzaamheidsinvesteringen	In de Najaarsnota 2021 is deze reserve ingesteld voor het revolverend fonds. Dit fonds dient ter dekking van duurzaamheidsinvesteringen in gemeentelijk vastgoed. Het draagt bij aan de algemene doelstellingen rondom duurzaamheid en de wettelijke verplichtingen die hiermee samenhangen.	319			319
Hart van Muntendam	Deze reserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten voor het Centrumplan Muntendam zoals sloopkosten en tijdelijke huisvesting van het dorpshuis.	1.734			1.734
Beeldende kunst	De gelden uit de reserve worden besteed aan de realisatie van beeldende kunst in de openbare ruimte, raadsbesluit 28-11-2019.	91			91
Onderhoud beeldende kunst	De gelden uit de reserve worden besteed aan onderhoud van beeldende kunst in de openbare ruimte.	70			70
Nieuwbouw Midwerk	De reserve is ingesteld ter dekking van de eenmalige niet activeerbare kosten in het kader van de nieuwbouw Midwerk, vnl. de tijdelijke huisvesting aan de Vredenburgweg. De nieuwbouw Midwerk is in juni 2026 opgeleverd. De afwikkeling van de oplevering van de tijdelijke huisvesting aan de Vredenburgweg loopt nog. Op dit moment wordt verwacht dat de reserve ultimo 2026 nihil is.				
Accommodatiefonds	De reserve is gevormd voor het op aanvraag verlenen van subsidies voor twee doeleinden: 1. Voor alle projecten op het gebied van (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, groot en / of technisch onderhoud en technische- en functie verbeterende aanpassingen aan de eigenaren van accommodaties. 2. Voor de aanleg, onderhoud of vervanging van speel- en trainingsvelden en/of veldverlichting.	184			184
PAW Steendam-Tjuchem	De ontvangen subsidie "Programma Aardgasvrije Wijken" wordt in een bestemmingsreserve gestort. Vanuit deze reserve kunnen de kosten van een integraal versterkingstraject in Steendam-Tjuchem worden gedekt. Dit traject zal samen met het verduurzamen en aardgasvrijmaken van panden worden uitgevoerd.	66		8	58
Inflatiebuffer	De reserve, ingesteld bij de rekening 2022, is bedoeld om de sterk stijgende kosten te kunnen compenseren.	1.271		107	1.164
Opvang ontheemden Oekraïne	Deze reserve is ingesteld bij de Jaarrekening 2022 voor de financiële opgaven en mogelijke risico's met betrekking tot de opvang van Oekraïners.	2.000			2.000
Grondexploitaties	Door het instellen van deze reserve is het mogelijk om de resultaten van de bestaande grondexploitaties via de reserve te muteren zonder dat de begroting- of het jaarrekeningresultaat direct wordt beïnvloed. Gezien onze ambitie om het aantal ontwikkellocaties te vermeerderen met hierdoor een toename in de omvang van grondexploitaties is dit gewenst. De reserve is ook om risico's in de grondexploitaties op te vangen.	5.068	2.543	91	7.520
Opvang Zuidbroek	Deze reserve is ingesteld bij de Jaarrekening 2022, de middelen die zijn ontvangen van het COA voor de opvang van asielzoekers in Zuidbroek zijn in deze reserve gestort. Er is € 1,1 miljoen beschikbaar voor de dorpen Zuidbroek en Noordbroek.	616			616
Volkshuisvestingsfonds	Dit fonds is bedoeld om goedkope koopwoningen in de meest kwetsbare gebieden te verduurzamen.	3.248		310	2.938
Investeringsagenda Dorpen en Wijken	Deze bestemmingsreserve is bedoeld om te kunnen investeren in de plannen in dorpen en wijken.	2.395		1.236	1.159
Jeugd	Opvangen kosten sterke opwaartse druk jeugdhulp.	2.024		1.883	141
Harmonisatie sportaccommodaties	Harmonisatie sportfaciliteiten buitensportverenigingen.	828			828

Reserve (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 31-12-2026	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2027
IZA-middelen	Middelen voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden.	17		17	
Ambitieruimte raadsperiode 2026-2030	Deze reserve geeft de nieuwe gemeenteraad en het college in de periode 2026 – 2030 ruimte voor eigen ambities.	3.315			3.315
Sociaal plein	Deze reserve is ingesteld om een vervolg te kunnen geven aan het maatschappelijk initiatief Het Sociaal plein.	800			800
Reserve financiële ruimte 2025	De reserve is ingesteld voor de overheveling van niet bestede middelen in 2025 zodat deze in 2026 en/of 2027 besteed kunnen worden.	1.039		279	760
Herstelagenda	De reserve is ingesteld om mogelijke tekorten op de uitgaven binnen de meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024–2030 op te vangen. De reserve wordt jaarlijks gevoed middels een Decentralisatie-Uitkering met het bedrag dat het Rijk aanhoudt voor de Loon- en Prijsontwikkeling (LPO).	469			469
Toekomstige tekorten	Deze reserve is bedoeld als incidentele buffer om financiële risico's en toekomstige tekorten tijdelijk op te vangen. Hiermee ontstaat enige financiële ruimte om de komende jaren zorgvuldig afwegingen te maken over aanvullende maatregelen en financiële keuzes.	4.000			4.000
CDOKE	Vanaf 2027 worden de CDOKE-middelen onderdeel van het gemeentefonds en blijven niet bestede middelen niet automatisch beschikbaar voor energie- en duurzaamheidsopgaven. Met de instelling van de reserve CDOKE kunnen deze middelen ook in latere jaren voor dit doel worden ingezet, conform besluitvorming Voorjaarsnota 2026.	2.053			2.053
Realisatiestimulans	In de jaarrekening 2025 is bij de resultaatbestemming besloten om de middelen uit de specifieke uitkering Realisatiestimulans te storten in een reserve. Deze middelen kunnen worden ingezet ter ondersteuning van de woningbouwopgave.	1.500			1.500
Afschrijvingsreserves					
Stimulering kinderopvang Hoogezand	Deze reserve vloeit voort uit investeringen voor kinderopvang en peuterspeelzalen bij scholen voor het basisonderwijs en is bestemd ter dekking van de afschrijvingslasten.	60		4	56
Buiten peuterbad de Kalkwijk	Deze reserve vloeit voort uit het raadsbesluit om een investeringskrediet van € 115.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van een buiten peuterbad bij sportcentrum de Kalkwijk (Voorjaarsnota 2007).	44		4	41
MFA Westerbroek	Op basis van het raadsbesluit van 27 januari 2014 (voordracht nr. 011) is besloten een restant stelpost van € 170.000 om te zetten in een bestemming reserve ter dekking van een deel van de kapitaallasten van een nieuw MFA Westerbroek.	139		4	134
Slochterhaven	Deze reserve is ingesteld om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken die voortkomen uit de investering Slochterhaven.	241		13	228
Overkluizing Slochteren	Deze reserve is bestemd om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken die voortkomen uit de investering overkluizing Slochterhaven.	49		3	46
Terreininrichting KC De Vosholen Hoogezand	De eenmalig beschikbare middelen 2013 (openbare verlichting) en 2015 (terreininrichting) zijn omgezet in een reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van deze investeringen in het Ketelhuis.	102		7	95
Scholenprogramma	Deze in 2021 gevormde reserve dient ter dekking van een deel van de afschrijvingslasten van de investeringen die voortvloeien uit het scholenprogramma.	2.649		109	2.540
Huisvesting Midwerk	Deze in 2023 gevormde reserve dient ter dekking van een deel van de afschrijvingslasten van de investeringen die voortvloeien uit de nieuwbouw Midwerk.	1.063		305	758
Gebiedsontwikkeling Slochterhaven	Deze bestemmingsreserve is bestemd om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken die voortkomen uit de investeringen gebiedsontwikkeling Slochterhaven.	1.005		27	978
Investerings Wegen	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten die voortkomen uit de investeringen wegen 2024-2031.	225		22	203

Reserve (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Boekwaarde 31-12-2026	Storting	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2027
Ford Transit Midwerk	Deze in 2024 gevormde reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de investering Ford Transit Midwerk.	17		2	15
Totaal bestemmingsreserves		39.624	2.673	4.431	37.866
Resultaat					
saldo rekening / begroting		1.525	776		2.301
Totaal resultaat		1.525	776		2.301
Totaal eigen vermogen		58.961	3.449	4.496	57.913

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Aanwending 2027	Stand 31-12-2027
Voorzieningen - verplichtingen en verliezen						
APPA wethouders	De voorziening dient ter dekking van de pensioenlasten van voormalig wethouders. Als gevolg van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) moeten de pensioenverplichtingen van (ex)-wethouders vanaf 2028 onder zijn gebracht bij het ABP (Algemeen Bestuurlijk Pensioenfonds). De overdracht aan het ABP moet uiterlijk 31 december 2027 zijn afgerond. De opgebouwde voorziening wordt gebruikt voor de inkoop bij ABP.	7.180	261	0	237	7.204
Verlofsparen	Deze voorziening is ingesteld conform artikel 44 lid 1c BBV en dient ter dekking van het aangemerkt spaarverlof op het moment dat dit wordt opgenomen.	422	55	0	55	422
RVU	Gemeenten zijn verplicht om vanaf 2024 een voorziening te hebben voor de financiële verplichting die zij hebben op basis van de RVU-regeling voor medewerkers die deelnemen aan de RVU, voor alle jaren tot aan de AOW-leeftijd.	392	259	0	316	334
RVU en verlofsparen (Midwerk)	Gemeenten zijn verplicht om vanaf 2024 een voorziening te hebben voor de financiële verplichting die zij hebben op basis van de RVU-regeling voor medewerkers die deelnemen aan de RVU (CAO Sociale werkvoorziening), voor alle jaren tot aan de AOW-leeftijd.	253	0	0	0	253
Totaal voorzieningen - verplichtingen en verliezen		8.247	575	0	608	8.214
Risicovoorzieningen						
Stadscentrum Hoogezand	Deze voorziening is ingesteld om de kosten van saneringen te dekken die gedaan worden in het centrumgebied van Hoogezand. De gesaneerde gronden worden ingebracht in de grondexploitatie Stadshart Hoogezand.	361	0	0	0	361
Totaal risicovoorzieningen		361	0	0	0	361
Egalisatievoorzieningen						

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Aanwending 2027	Stand 31-12-2027
Groot onderhoud gebouwen	Deze voorziening is in 2019 gevormd op basis van het meerjaren onderhoudsplan. Op basis van de meerjarenbegroting is bepaald hoe groot de voorziening moet zijn en hoe hoog de jaarlijkse stortingen moeten worden om het groot onderhoud van de komende tien jaar te kunnen dekken.	2.615	1.178	0	1.227	2.567
Rioolheffing egalisatievoorziening	Deze voorziening is bedoeld voor het opvangen van tekorten en hierdoor de stijging van tarieven te temperen. Voorziening is ingesteld conform artikel 44 lid 2 BBV.	3.585	0	586	0	2.999
Afvalstoffen	Deze voorziening dient voor het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Voorziening is ingesteld conform artikel 44, lid 2 BBV.	1.892	0	0	0	1.892
Groot onderhoud wegen	Het doel van deze voorziening is het dekken van de jaarlijkse kosten van groot onderhoud van de verhardingen. Voorziening is ingesteld conform artikel 44, lid 1c BBV.	2.226	2.845	0	4.045	1.026
Totaal egalisatievoorzieningen		10.318	4.023	586	5.272	8.484
Voorzieningen toekomstige investeringen						
Rioolheffing vervangingsinvesteringen	Spaarbedragen voor toekomstige investeringen mogen in het riooltarief worden opgenomen als de eerste aanleg van uitbreidingsinvesteringen in de grondexploitatie is gedekt. Voorziening is ingesteld conform artikel 44, lid 1d BBV.	6.807	0	0	6.807	0
Renovatie 2 tennisbanen TCM	Het doel van deze voorziening is het dekken van de kosten van renovatie van de twee tennisbanen van TCM Muntendam.	50	0	0	0	50
Totaal voorzieningen toekomstige investeringen		6.857	0	0	6.807	50
Voorzieningen middelen van derden						
Afkoop onderhoud graven	Deze voorziening dient voor het reserveren van ontvangen afkoopsommen van nabestaanden. Aanwending vindt plaats ten behoeve van het onderhoud van graven. Voorziening is ingesteld conform artikel 44, lid 2 BBV.	875	409	0	227	1.057
Onderhoud station Kropswolde	Betreft een voorziening waarin jaarlijks het van de huurders van dit pand ontvangen bedrag wordt gestort voor het onderhoud van het gebouw.	21	2	0	0	23
Het andere monument	Deze voorziening is bedoeld om de instandhouding van het kunstwerk te borgen, zodat onderhoud, beheer en eventuele vervanging niet ten laste komen van de algemene middelen.	39	0	0	0	39
Totaal voorzieningen middelen van derden		935	411	0	227	1.119
Totaal voorzieningen		26.718	5.009	586	12.915	18.228
Voorzieningen in mindering op activa						
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Aanwending 2027	Stand 31-12-2027
Voorzieningen - verplichtingen en verliezen						
Grondexploitatie Veenlaan Slochteren	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	2.340	45	0	0	2.385

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht	Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Aanwending 2027	Stand 31-12-2027
De Vosholen II deelplan 2	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	807	16	0	0	823
Centrumplan Muntendam	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	655	13	0	0	668
Werkkade Hoogezand	Deze voorziening is ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze grondexploitatie. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd middels de MPG.	113	2	0	0	115
Vrijkomende locaties:	De voorzieningen zijn ingesteld ter dekking van verwachte verliezen van deze deexploitaties. Op basis van de ontwikkelingen worden deze verliesvoorzieningen jaarlijks geactualiseerd.					
2a Poststraat Siddeburen		14	0	0	0	14
2b Singellaan Siddeburen		14	0	0	0	14
3a Astronautenlaan Hoogezand		96	2	0	0	98
3b Zonneweg Hoogezand		257	5	0	0	262
4b Boswijklaan Sappemeer		263	5	0	0	268
9b Troelstralaan Hoogezand		31	1	0	0	31
10c Twee Kerspelenweg Slochteren		13	0	0	0	13
15a Troelstralaan Meeden		47	1	0	0	48
Zuiderweg Slochteren		63	1	0	0	64
Totaal voorzieningen - verplichtingen en verliezen		4.713	91	0	0	4.805
Risicovoorzieningen						
Lening NNTTM	Deze voorziening is gevormd ter dekking van het risico van deze verstrekte lening aan de Noord-Nederlands Trein & Tram Museum (NNTTM) te Zuidbroek.	97	0	1	0	96
Gemeentelijke kredietbank	Door middel van deze voorziening worden de risico's afgedekt in verband met het niet terugontvangen van verstrekte leningen door de gemeentelijke kredietbank.	48	10	0	2	56
Dubieuze debiteuren belastingen	Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen van belastingdebiteuren afgedekt.	367	214	0	214	367
Dubieuze debiteuren sociale zaken	Deze voorziening is gevormd in het kader van de herwaardering van de debiteuren sociale zaken naar aanleiding van de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen afgedekt.	1.915	300	300	0	1.915
Dubieuze debiteuren Financiën	Door middel van deze voorziening wordt het risico op oninbare vorderingen van overige privaatrechtelijke debiteuren afgedekt.	213	25	0	25	213
Totaal risicovoorzieningen		2.640	549	301	241	2.648
Totaal risicovoorzieningen		7.354	640	301	241	7.452
Totaal Generaal Voorzieningen		34.072	5.649	886	13.155	25.680

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Nut, noodzaak en bestaansrecht						Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking 2027	Aanwending 2027	Stand 31-12-2027
--------------------------------------	--------------------------------	--	--	--	--	--	---------------------	------------------	---------------------	--------------------	---------------------

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 31-12-2026	Storting 2027	Onttrekking of aanwending 2027	Stand 31-12-2027	Storting 2028	Onttrekking of aanwending 2028	Stand 31-12-2028	Storting 2029	Onttrekking of aanwending 2029	Stand 31-12-2029	Storting 2030	Onttrekking of aanwending 2030	Stand 31-12-2030
Algemene reserve	17.812		65	17.747		65	17.682		65	17.617		65	17.552
Bestemmingsreserves	39.624	2.673	4.431	37.866	4.630	2.119	40.376	1.761	1.882	40.255	2.002	1.730	40.526
Saldo rekening / begroting	1.525	776		2.301		9.053	-6.752		14.389	-21.141		16.312	-37.453
Voorzieningen	34.072	5.649	14.041	25.680	5.361	5.002	26.039	5.925	5.650	26.314	5.960	6.288	25.986
Totaal	93.033	9.098	18.537	83.594	9.991	16.239	77.345	7.686	21.987	63.045	7.962	24.395	46.611

4.9 Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Gewijzigde begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo lasten en baten						
Lokale heffingen (waarvan de besteding niet gebonden is)	23.816	24.968	26.657	27.369	28.073	28.850
Algemene uitkeringen	176.072	174.390	181.526	179.357	181.491	188.893
Dividend	355	285	285	285	284	283
Saldo financieringsfunctie	846	418	713	700	584	283
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0
Totaal	201.089	200.061	209.181	207.711	210.432	218.309

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Lokale heffingen

De lokale heffingen (waarvan de besteding niet gebonden is) laten een batig saldo zien van € 1,7 miljoen ten opzichte van 2026. Dit is het gevolg van indexatie van de OZB-opbrengsten areaaluitbreiding waardoor de opbrengst toeneemt met € 1,6 miljoen. Daarnaast neemt de toeristenbelasting toe met € 125.000. Enerzijds door indexatie van het tarief en anderzijds door groei van het aantal overnachtingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De toename van de meerjarenraming van de algemene uitkering houdt onder andere rekening met de jaarlijkse accresontwikkeling. De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de septembercirculaire 2026.

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is in 2027 € 0,3 miljoen voordelig ten opzichte van de begroting 2026. De rentelasten van de langlopende leningen zijn lager en de rentebaten zijn hoger.

4.10 Subsidies

Aanvrager	Doelstelling	Begroet 2027
7 km van Martenshoek	Jaarlijks terugkerend loopevenement	5.000
Accare	Ondersteuning jeugd en gezin	314.317
Actief 50+ Zuidbroek, Stichting	Organiseren van activiteiten voor ouderen in Zuidbroek	14.000
Aletta Jacobs college	Organisatie van de Techniekweek (al dan niet aangesloten op het Innovatiefestival Midden-Groningen), waarbij lokale basisschoolleerlingen en lokale bedrijven elkaar ontmoeten en samenwerken. Leerlingen worden geënthousiasmeerd voor een technisch beroep.	4.000
Alzheimercafé	Alzheimercafé om mensen met dementie en hun naasten te helpen	2.000
Artos, Stichting	Het beheren en uitlenen van de gemeentelijke kunstcollectie, organiseren van tentoonstellingen	15.500
Beheer, onderhoud en instandhouding begraafplaats Overschild, Stichting	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaats Overschild	213
Biblionet Groningen, Stichting	Innovatiefestival en/of 'challenge the future' van Biblionet; Stimuleren van techniek, innovatie, 21e eeuwse vaardigheden bij basisschooljeugd. Sluit aan op het innovatiefestival Midden-Groningen. Samenwerking tussen onderwijs (PO & VO), Biblionet, Midwerk, bedrijven en gemeente.	3.750
Biblionet Groningen, Stichting	Inwoners hebben voldoende kennis en informatie om zelfredzaam en onafhankelijk in de samenleving te functioneren.	1.962.292
Bureau Halt	Facultatieve inzet preventie overlast en criminaliteit.	43.267
Buurtgezinnen	Koppelen van steun- en vraaggezinnen.	73.530
Cultuurwerkplaats BC47, Stichting	Amateurs professioneel begeleiden om te oefenen aan een breed aanbod van kunst- en cultuuruitingsvormen.	2.599
DIG050	Uitvoeren van activiteiten in het kader van dagbesteding op maat, computerondersteuning en computercursussen.	143.458
Dorps Advies Raad Noordbroek, Stichting	Organiseren van activiteiten voor ouderen in Noordbroek	5.000

Aanvrager	Doelstelling	Begroot 2027
DorpsHuis Meeden, Stichting	Instandhouden dorpsHuisfunctie	6.300
DorpsZorgCoöperatie "Mit Mekoar" U.A.	Bijdrage exploitatie DorpsZorgLoket Noordbroek	2.570
DorpsZorgCoöperatie Meeden U.A.	Bijdrage exploitatie zwembad De Kolck in Meeden	54.906
Evenementen Hoogezand-Sappemeer, Stichting	Bijdrage exploitatie Oranjemarkt Sappemeer	3.000
Gasthuis Hoogezand-Sappemeer, Stichting	Schoonmaakkosten hospice	15.042
Groningen Hartveilig, Stichting	Opleiden van burgerhulpverleners	8.000
Hervormde gemeente te Siddeburen-Steendam-Tjuchem	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaats Siddeburen (hervormd)	403
Huis voor de Sport Groningen, Stichting	Sport, co-financieringsbijdrage	376.082
Humanitas afdeling Midden-Groningen	Maatschappelijke begeleiding statushouders en Paperaszo (vrijwillige thuisadministratie)	276.400
Instituut voor Kunst en Cultuur, Stichting	Leerlingen bezoeken met de kunst- of erfgoedbus een historische erfgoedinstelling en/of het Groninger Museum	5.000
Instructiebad Slochteren, Stichting	Bijdrage exploitatie zwembad De Tobbe in Slochteren	43.925
Jeugdfonds Sport & Cultuur Groningen, Stichting	Draagt ertoe bij dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan sport- en cultuuractiviteiten.	86.193
Kansrijke Groningers, Vereniging	Bijdrage ICT onderwijs	45.000
Kielzog, Stichting	Inwoners hebben toegang tot cultuuraanbod in het theater, particuliere lessen, cultuureducatie op scholen & ondersteuning van het amateur cultuurveld.	2.975.455
Kindervakantie Besteding Hoogezand-Sappemeer, Stichting	Kindervakantiespelweken Hoogezand	10.000
Kledingbank Maxima Veendam, Stichting	Ondersteunen van mensen met een laag inkomen uit Muntendam, Meeden, Noordbroek en Zuidbroek met de verstrekking van kleding.	4.500
Landgoed Fraeylemaborg, Stichting	1. Het presenteren en in stand houden van interieur, collectie, tuin, park en monumentale panden behorende bij landgoed Fraeylema; 2. Het organiseren van tijdelijke exposities; 3. Het samen met andere cultuurhistorische en toeristische organisaties organiseren van activiteiten om bezoekers te trekken; 4. Het afstemmen van activiteiten op vragen vanuit het onderwijs in het kader van cultuureducatie (erfgoed- en kunsteducatie) 5. Het versterken van het positieve imago van Slochteren en Midden-Groningen voor zowel bewoners als bezoekers van Slochteren.	91.816
Lang Leve Kolham, Stichting	Bijdrage exploitatie servicepunt Kolham	5.000
Leergeld, Stichting	Vergoeding voor schoolkosten, sport- en cultuuractiviteiten voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.	5.000
Lentis	Algemene voorziening De Drijfveer. Laagdrempelige voorziening voor iedereen die problemen ervaart op psychisch vlak.	129.907
MEE Noord	Inzet in de sociale teams met specifieke expertise gericht op mensen met een beperking, (licht)verstandelijke beperking, niet aangeboren hersenletsel en autisme.	575.959
MFC de Noordsuythoeve, Stichting	Exploitatiesubsidie schoonmaak	43.247
Molenstichting Midden- en Oost Groningen	Het onderhouden en bedrijfsvaardig houden van de molens in de Gemeente Midden-Groningen. Het verzekeren van de molens tegen brand en andere schades.	34.700
Noord Nederlandse Coöperatie van Zorgorganisaties U.A.	Dagontmoeting Noordbroek (algemene Wmo-voorziening)	38.434
Onderhoud begraafplaats Schildwolde, Stichting	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaats Schildwolde	474
Ontdek Midden-Groningen, Vereniging	Economische promotie, recreatie en toerisme	103.391
Open Monumenten Dag, Stichting	Organiseren van open monumentendag(en) met recreatief en educatief doel	4.000
Ouderen Actief Muntendam, Stichting	Het doel van de ouderenactiviteiten is om de eenzame en niet actieve ouderen van 55+ te stimuleren om actief te worden en te blijven.	14.544
Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenorganisaties, Stichting	De activiteiten van het POSO zijn erop gericht om de zelfredzaamheid van alle ouderen in Midden-Groningen te bevorderen en hun netwerk te vergroten zodanig dat zij beter kunnen participeren in de samenleving.	26.458
Platform Ouderen Midden-Groningen, Stichting	Behartigen van collectieve belangen van ouderen in Midden-Groningen	3.000
Present, Stichting	Koppelen van vrijwilligers aan inwoners die hulp nodig hebben.	21.962

Aanvrager	Doelstelling	Begroot 2027
Protestantse gemeente de Woldkerken te Schildwolde-Overschild-Hellum-Noordbroek	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaats Hellum	142
Protestantse gemeente Slochteren	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaatsen Slochteren en Kolham	712
Protestantse gemeente te Scharmer-Harkstede	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaatsen Scharmer en Harkstede	474
Protestantse gemeente te Siddeburen	Bijdrage onderhoud bijzondere begraafplaats (protestants)	190
Rijdende Popschool, De	Uitvoering van de activiteiten van Stichting De Rijdende Popschool in de gemeente Midden-Groningen zoals beschreven in de aanvraag (organiseren van de popscholen, Slochteren en Noordbroek).	3.000
Routebureau Groningen, Stichting	Geven impuls aan routegebonden toerisme door kwaliteitswaarborg en promotie	15.399
Slachtofferhulp Nederland, Stichting	Inzet vrijwilligers hulp na trauma	25.353
Soamen kop ter veur' Midden-Groningen, Stichting	SchuldHulpMaatje: met getrainde vrijwilligers mensen met schulden ondersteunen	16.000
Toverboom, Stichting de	Pedagogische activiteiten	207.400
Urgente Noden, Stichting	Ondersteunen van mensen in financiële nood die geen aanspraak kunnen maken op een wettelijke voorziening.	12.000
Verslavingszorg Noord Nederland	Preventieactiviteiten	8.785
Vier het Leven, Stichting	Samenbrengen van ouderen en vrijwilligers	2.000
VluchtelingenWerk Nederland, Stichting	Ondersteuning gezinshereniging vluchtelingen	16.165
Voedselbank Midden-Groningen	Ondersteunen van mensen met een laag inkomen met de verstrekking van voedsel of andere producten voor het levensonderhoud.	47.533
WerkPro, Stichting	Activiteiten voor natuur- en milieueducatie, beheer Heemtuin en Eeterie WIJKoken (in Zonnehuis St. Jozef)	695.523
Totaal begrotingssubsidies		8.650.270